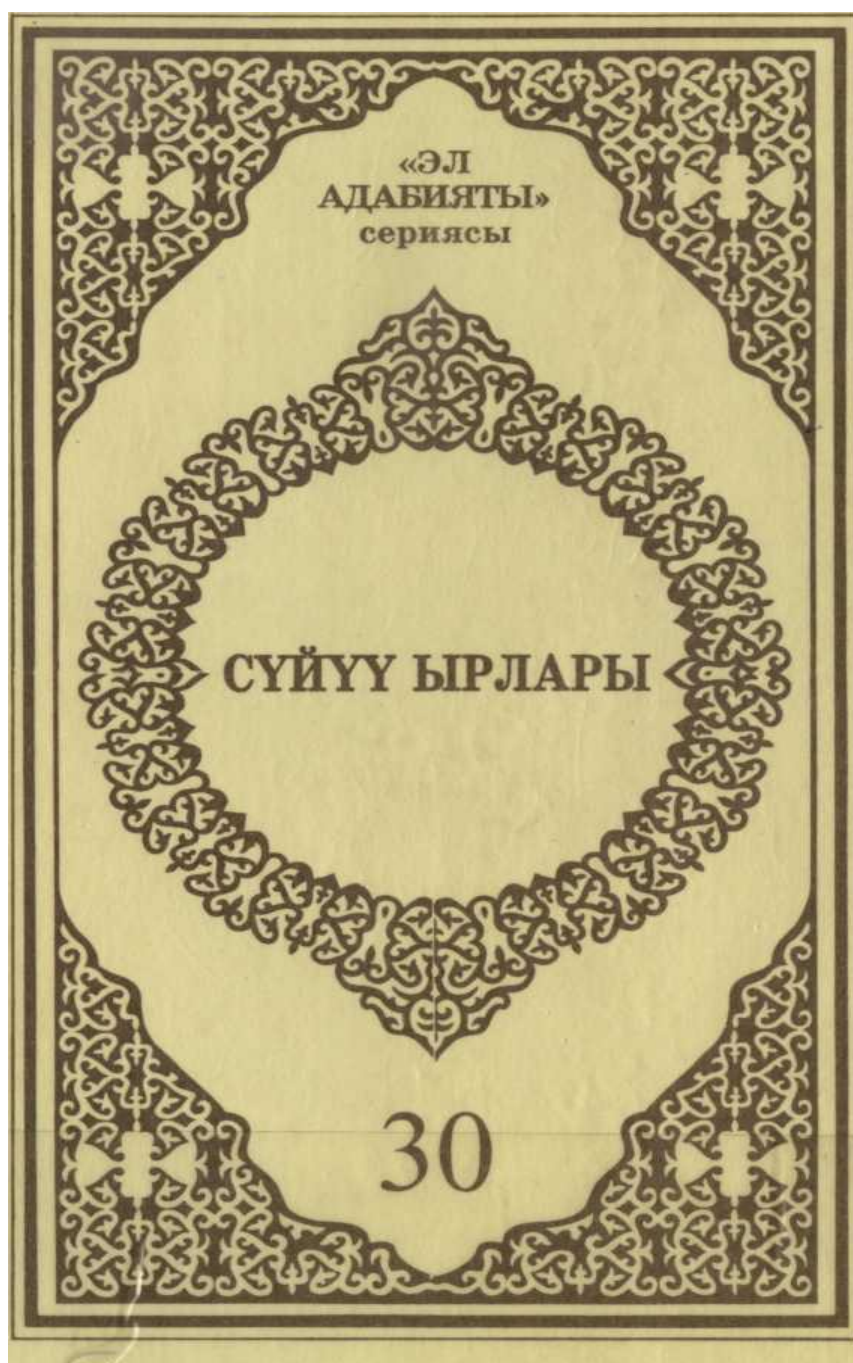

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF KYRGHYZ REPUBLIK

NATIONAL CENTRE OF MANAS STUDIES AND ARTISTIC CULTURE

THE «MEERIM» INTERNATIONAL CHARITABLE FOUNDATION
FOR SUPPORT OF CHILHOOD AND MATERNITY

LOVE SONGS

THE 30-TH VOLUME
OF «EL ADABIATY» (PEOPLES'S LITERATURE) SERIES

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АЙТМАТОВ Ч. Т. — башкы редактор

АКАЕВА М. Д.

АКМАТАЛИЕВ А. А. — башкы редактордун
орун басары

БОЛЖУРОВА И. С.

ЖЕЕНБАЕВ Ж. Ж.

ЖАЙНАКОВА А. Ж.

КАКЕЕВ А. Ч.

КАРЫПКУЛОВ А. К.

КЕБЕКОВА Б. К.

КЫРБАШЕВ К. К.

ИШИМКАНОВ К. К.

МУСАЕВ С. М.

ШАРШЕНАЛИЕВ Ө. Д.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК
ИЛИМДЕР АКАДЕМИЯСЫ

МАНАСТААНУУ ЖАНА КӨРКӨМ МАДАНИЯТТЫН
УЛУТТУК БОРБОРУ

ЭЛ АРАЛЫК «МЭЭРИМ» КАЙРЫМДУУЛУК
ФОНДУСУ

СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

«ЭЛ АДАБИЯТЫ» СЕРИЯСЫНЫН
30-ТОМУ

КРУИАсынын корреспондент-мүчөсү,
филология илимдеринин доктору, профессор
АБДЫЛДАЖАН АКМАТАЛИЕВДИН
жалпы редакциясы астында

*Баш сөзүн жазган филология
илимдеринин кандидаты И. АБДУВАЛИЕВ*

Түзгөндөр: А. АКМАТАЛИЕВ
И. АБДУВАЛИЕВ

ББК 84 Ки 7-5

С— 91

С—91

Сүйүү ырлары. /А. Акматалиевдин жалпы ред. астында; Түз. А. Акматалиев, И. Абдувалиев, баш сөзүн жаз. И. Абдувалиев. Кырг. Улут. И. А. ж. б. — Б.: «Шам», 2003.— 544 б.— («Эл адабияты» сериясы).

ISBN 9967-10-122-3

Сүйүү ырлары жаратылыш акыйкатынын керемет жактарын жана адамдагы айтып бүткүс сулуулук менен аруулукту даңазалаган ырлар болуп эсептелет.

Жыйнакка кыргыз элинин жубайлар ортосундагы эң ыйык мамилелерди, кыз менен жигиттин түздөн-түз да, купуя да карым-катыштарындагы ички сырлары, бири-бирине болгон арзуу ой-тилектери чагылдырылган ырлары — ашыктык ырлары киргизилди. Мүмкүн болушунча Кыргызстандан башка жактарда жашаган кыргыздардын сүйүү ырлары да орун алды.

*Басмага Манастаануу жана көркөм маданияттын улуттук борборунун
Окумуштуулар Кеңеши тарабынан сунуш кылынган.*

Р е ц е н з е н т т е р:

филология илимдеринин доктору Л. ҮКҮБАЕВА,
педагогика илимдеринин кандидаты Д. СААЛИЕВА

С $\frac{4702300200}{М 455(11)-2003}$ 2003

ББК 84 Ки 7-5

ISBN 9967-10-122-3

© Манастаануу жана көркөм маданияттын улуттук борбору.

© Эл аралык «Мээрим» кайрымдуулук фондусу.

© Кыргызполиграфкомбинаттын «Шам» басмасы, 2003.

БАШ СӨЗ

Кыргыз эли элдик оозеки чыгармаларга өтө бай. Мына ошол байлыктын ичинен эң эле кеңири тарап, элдин оозунан түшпөй дайыма айтылып, ырдалып, көбүнчө жатка айтылып таралып жүргөнү ырлар. Адабиятта аларды элдик ырлар деп коёбуз.

Элдик ырлар жашоонун, адамзат турмуш-тиричилигинин бардык тарабын өз кучагына алат. Кишинин кылган иши да, жаратылыштан көргөндөрү да, үйрөнгөндөрү, өздөштүргөндөрү да, жасаган буюмдары да, арзуулары да, көңүл көйгөйлөрү да, кайгысы да, кубанычы да, бүт бардыгы эчен кылымдардан бери ыр менен айтылып, ыр менен коштолуп келет.

Ошентип, элдик ырлардын өздөрүнүн да түрдүү кырдаалдарга жараша түрдүү жанрларда ырдалып келгенин көрөбүз. Фольклорчулар аны профессионал адабияттан айырмалап, элдик оозеки чыгармалардын жанрлары деп бөлүштүрүп, элдик ырлардын эмгек ырлары, салт ырлары, санат-насыят ырлары, балдар ырлары, кошоктор, армандар, сүйүү ырлары деген сыяктуу бири-биринен маани-мазмун жагынан айырмаланган түрлөрүн ажыратып көрсөтүшөт.

Булардын бардыгы өз арналуу максаттары менен ырдалып, көптөгөн кылымдарды баштан кечирген элдин узун тарыхындагы кайгы-муңдарын, азап-тозокторун, жоготууларын, айласыз ажырашууларын унуткарууга, ооруган көңүлдүн көтөрүлүшүнө себепкер боло обон салып, ал эми кубаныч-сүйүнүчтөрдү, суктанууларды, арзыган эңсөөлөрдү, кандайдыр сулуулукка, жакшылыкка, бийиктикке жетсем деген улуу аракеттерди ырдап кишинин турмуш-тиричилигинин алдыга жылышын көңүлдүү кылып коштоп келет.

Айрыкча, жаратылыштын түрдүү кубулуштарынын, керемет күчтөрүнүн, өзгөрүүлөрүнүн алдында алсыз болуп келген өткөн кылымдардагы адамзат турмушунда кишинин жалгыздыгын да, алсыздыгын да, жаратылыш кубулуштарынын көрүнүштөрүнө күчү жете бербегендигин да көбүнчө ыр менен унуткарып, ыр менен өзүн-өзү жооткотуп, сооротуп жашоосун улантып келген. Демек, адам баласынын бүткүл ички дүйнөсүн, кайгы-капасын, сүйүнүчүн, эңсөөлөрүн өз тулкусуна батырып ырдап алаксып жүрүп отурганынын өзү лирика, элдик лирика болуп жаралып бизге чейин айтылып, биздин күндөргө келип жетип олтурат. Мына ошол элдик лириканын өтө көп тарап, өтө эле көп ырдалып, дайыма кишинин акыл-эсинде жатка айтылып жүргөндөрү сүйүү ырлары болуп эсептелет.

Анткени, канчалаган кылымдардан берки адамзат турмушунун бүткүл бардык маңызы ошол сүйүүдө жатат. Адамды ар тараптан канааттандырып, анын жашоосун алдыга көңүлдүү жылдырып келген нерсенин өзү сүйүү. Кишинин жакшыга умтулуусу, кооздуктарга жетем деген аракеттери, сулуулукту ээлеп алуулары да сүйүү болуп эсептелет. Ошентип, элдик ырлардын, элдик лириканын өтө арбын түрүнүн ашыктык ырлары экенинде талаш жок деп айтсак болот.

Сүйүү — жалпы адамзаттык сезим (В. Белинский), ошол сезим элдик сүйүү ырларда бирде жогорку деңгээлде ырдалса, бирде жупуну (примитивдүү) деңгээлде ырдалып бир калыпта боло бербейт. Ошого карабастан анда, сүйүүдө кереметтүү күч бар. Мындай күч эркектин аялга даай алып сөз баштоосунда да аялдын эркекке карай даап сөз айтуусундагындан (акыйкат чындык го, аял заты эч убакта өз сүйүүсүн билдирип озунуп сөз баштабастыгы) бетер калтыратып-титиретип салышы мүмкүн. К. Бобуловдун сөзү менен айтканда, «ар кандай алп жигит жоо менен көз ирмешпей, жүрөгү болк этпей кармаша алат, бирок кыздын бир көз карашы аны элжиретет, оозунан сөзүн түшүрүп, кубаттан тайдырып коюшу мүмкүн» (Жаңы тилке. — Бишкек, 1991. — 256-б.).

Сүйүү темасындагы мына ушул чындык лирикалык каармандын — сүйүүсүн айтып жаткан жигиттин өз ички сырын жашырбастан баян эткени катары чыгат. Сүйүү үчүн, арзыган кишиси үчүн ар кандай баатырды ишке барууга даяр экендиги өтө ашыра айтылат. Мисалы, «өлүгүм чыксын койнуңдан».

Фольклордогу, кыргыз элинин сүйүү ырларындагы махабаттын мындай күчтүү арзуу, жаратылыштагы эң бир терең ашыктык арзуу менен айтылышы көбүнчө арман менен байланышып ырдалып, көпчүлүктүн купулуна толуп, ооздон-оозго өтүп кеңири тарап кеткен. Түрмүштүн акыйкаты ошол го, чыныгы сүйүү — ашык болгондордун бири-бирине жетпей калгандагысы. Бүткүл дүйнөлүк адабияттагы сүйүүнүн символу катары Ромео менен Жульеттанын ортосундагы сүйүү, Лайли менен Мажнундун ортосундагы сүйүү, кыргыз адабиятындагы Олжобай менен Кишимжандын ортосундагы сүйүү, мына ушулардын бардыгы бул жалган дүйнөдө бактылуу жубайлар болуп бири бирине жетип кошула албай өтүп кеткендиктери менен аруу да, ыйык да сүйүү болуп эсептелет. Албетте, трагедиялык аяктоолордун ичи толо муң, кайгы, арман болуп саналат.

Кыргыз элинин сүйүү ырларынын пафосу мына ушундай аракеттерди, эңсөөлөрдү, умтулууларды, арман күү толо зарлагандыктарды негизинен оптимисттик дух менен чагылдыргандыгында жатат десек жаңылышпайбыз.

Сүйүү ырларынын (ашыктык ырларынын) кыргыз элинин гана элдик оозеки чыгармаларында эмес, дүйнө элдеринин бардыгынын фольклорундагы абдан мол түрү экендиги белгилүү. Аны фольклордо эле эмес профессионал адабиятта да «түбөлүктүү тема» деп айтып, ырдап келишет. Албетте, сүйүүнүн ата-энеге болгон сүйүү, Ата мекенге болгон сүйүү, эл-жерге болгон сүйүү деген сыяктуу көптөгөн түрлөрү болот. Биз бул жерде кыргыз элинин ашыктык сүйүү ырлары жөнүндө гана сөз кылмакчыбыз. Анткени, бул жыйнакка эл арасынан көп жылдар бою чогултулган ашыктык (ашыгылык) ырлары гана чогултулду.

Сүйүү ырларынын бул түрүн ушинтип, ашыктык деген сөз менен аныктап, турмуш акыйкатындагы эркек менен аялдын ортосунда боло турган, эң жакшы, эң аруу мамилелерди чагылдырып, эркектин аялга карата жана аялдын эркекке карата болгон арзууларын ырдаган ырлар тууралуу сөз кылмакчыбыз. Адам атадан бери деп коюшат эмеспи, ошол эзелтен бери киши болуп калыптанганда өз теңин издеп табуу деген инстинкт чындыгы бар. Бул чындык адамдын жакшы нерселерге умтулуусунун, эң сонунга жетүүгө болгон аракетинин натыйжасы катары ишке ашат. Бул процесс адамзат турмушундагы сөз менен айтып бүткүс кубанычты жаратары бышык. Бирок, бу жаратканда, бул акыйкатта түбүң түшкүр турмуш дайыма оош-кыйышы, оң-тетириси, бардар-кемчилдиктери, кубаныч кайгылары менен кошо жүрүп, кошо келет эмеспи.

Ашыктык ырлары дал мына ошол оош-кыйыштардан, оң-тетирилерден, бардар-жокчулуктардан, кубаныч-кайгылардан улам жаралып эл оозунда элдин муңун басып, кубанычын көтөрө ырдалып келет.

Жаратылыш акыйкатынын биздин доорлор (патриархат) чындыгын моюнга алсак, дайыма адам түгөйлөрүнүн куралышында, башкача айтканда, эрди катын болуп жубайлардын табышууларында эркек аялды тандайт. Үй-бүлөнүн үй-бүлө болуп жаралышында адегенде аракет эркекке таандык, албетте анын бара-бара калыптанышында аялдын ролунун да зор экенин танууга болбойт. Ошентип, сүйүү ырларынын — ашыктын ырларынын, дээрлик бардыгы эркектер тарабынан ырдалып, кыздарга, аялдарга карата багытталат. Аял затынын келбети, тулку бою, өңү, мүнөзү, кылган иши, сүйлөгөндөгү үнү жана башка жактары жалаң кооздукта, ашкере көркөмдүктө, сүлүүлүктө сүрөттөлүп ырдалат. «Айымкан», «Зыйнатым», «Ак Толгон», «Барнахан», «Токтожан», «Мөлмөлүм», «Динарым», «Ноодайым», «Мырзайым» деген өңдүү кыздардын аттарынан аталып ырдалган ырлар, «Келинжан», «Селкихан», «Карайкөз», «Шайыр кыз», «Сүлүм», «Аппагым», «Селкиге», «Жаш селки», «Кыз бурак» деген өңдүү кыздардын аттарынын эпитеттеринен, социалдык абалына жараша

аталыштарынан алынып ырдалган ырлардын бардыгы жигиттер тарабынан ырдалгандыкты, жигиттер тарабынан ашыктыкты айтып боздогондукту билдирген, кыскасы, эркектердин аял затына карата ашык болуп көңүл кушун козгоп арзуу айткандыктарын билдирет.

Ак көйнөк кийип буралып,
Айылда басат сыланып.
Арзырлык ишин көргөндө
Айымкан, көңүлүм толкуйт кубанып. —

деп, же

Жумуштан кечте кайтканда,
Салкынымсың сен Зыйнат.
Эмгегинен баа алган,
Алтынымсың сен Зыйнат. —

деген өңдүү ырлар ошол жигиттерди куштар кылган кыздардын аттарынан аталып, түздөн-түз алардын өздөрүнө арналып ырдалып жатат.

Жогоруда сөз болгондой, кыздардын социалдык абалына жараша аталыштарынан айтылып, алардын өзүлөрүнө түздөн-түз багытталган ашыктын ырлар да арбын.

Азил кылып бир далай,
Кой-койлодуң, келинжан.
Азабың тартып бир далай,
Бойбойлодум, келинжан. —

деген, же

Алмадай камыр жууруп,
Аш кыласың, Ай келин.
Алдымдан чыксаң адамды
Мас кыласың, Ай келин. —

деген ырлар кыздардын социалдык абалын атап ырдалат.

Ашыктык ырларынын бир тобу «Таалайлуу кыздын бирисиң», «Түштүктүн кызы Турсунхан», «Жайдары сенин мүнөзүң», «Бир сени сүйөм, билип жүр», «Сен алмасың гүлдөгөн», «Күйдүрдүң мени мынча сен» дегендей сүйлөмдөрдүн толук маанисин чечмелегендей баяндалып, кыздардын социалдык абалын, жерлигин, сүлүүлүгүн, күттүрүп саргартканын, жооп бербей койгонун ырдайт.

Айрым ашыктык ырлар да айрыкча Кыргызстандын түштүк тарабынан жазылып алынган ырлар, жигиттер тарабынан ашык болгон келиндердин же кыздардын атын атабай, аларды кандайдыр башка сөз менен атап алып ырдалган жагы да бар. «Ак Ыргал», «Кайнарым», «Аппагым», «Ноодайым» деген ырлардын аталыштары — кыздардын жигит тарабынан ойдон чыгарылган аттары.

Кыргыз элинин сүйүү ырларын адабият таануу илиминин тереңинен изилдеп чыкса, жанрдык жактан өз ара бири-биринен айырмаланган өзгөчөлүктөргө да ээ экендигин байкоого болоор эле. Арийне, бул маселе — өтө дыкаттык менен каралып, фольклордук жана адабий теориялык жактан терең изилдөөнү талап кылган маселе. Айтар элек, болгондо да абдан актуал тема болуп эсептелет деп. Албетте, бул маселе азыркы биздин алдыбыздагы максатыбыз эмес, өз изилдөөчүсүн күтүп турган орошон маселе болуп эсептедей! Биз бул жерде кыргыз элинин элдик сүйүү ырларынын жанрдык өзгөчөлүктөрү эмес, семантикасы жана айрым бир көркөмдүк өзгөчөлүктөрү тууралуу гана айтсак жетиштүү болот деп ойлойбуз.

«Эл адабияты» сериясынын бул томуна топтолгон ырлардын семантикасы өтө ар түрдүү. Алардын басымдуу көпчүлүгү жетсем деп эңсеген жигиттердин «колу жете бербеген» сулуулар тууралуу «Карарып кашың чийилген, Кайкайып белиң ийилген», «Көз үстүндө кыйгач каш, Көргөндө агат көздөн жаш», «Сом алтындай билегиң, Сымбатыңды мен көрүп, Солкулдайт менин жүрөгүм», «Жоолуктан чыккан саамайың, Тотукуштун жүнүндөй», «Алтындан таккан берметиң, Адамдан артык келбетиң» деп ар кандай салыштыруулар менен көркөм айтылып, арналуу сулуунун көңүлүн бурдурар, эңсегенге жеткирер касиетке тете саптар болуп жаралган.

Арзып арзыганына, сүйүп сүйгөнүнө жете албагандагы арман-күүлөр, эңсөөлөр:

Сүйсөлүп жорго ат минип,
 Сулууча жигит мен болсом.
 Сурмалуу көз, ак маңдай
 Сүйгөнүм сулуу сен болсоң. —
 же,
 Ашыкмын десем андабай,
 Арманга мени салбачы.
 Арманда өлсөм сен үчүн,
 Убалым тартып калбачы. —
 же,
 Көгөргөн чөлдүн токою,
 Мөмөсү бышкан тал бекен?
 Көзүмөн жашым төгүлөт,
 Көрүшөр дүйнө бар бекен? —

деп ырдалып, лирикалык «мендин», башкача айтканда, ашык болгон жигиттин жүрөгүнүн түпкү тереңинен чыгып, илим менен техника заманына чейинки доорлордогу чыныгы эңсөөлөр катары ырдалып жатат.

Элдик сүйүү ырлардын бардыгы эле жигиттер тарабынан аял затына карата ырдала бербейт. Кыздар тарабынан купулга толуп, ашыктык арзуусун жаратып, көңүлү түшкөн жигиттерге карата ырдалган ырлар да бар.

Бозоргон тоонун боорунан,
 Бозоруп туман кетеби?
 Боздогон үнүм басылып,
 Бозоюм сага жетеби?
 же,
 Көк көйнөк кийсем жер чийет,
 Көчөдө балдар көп жүрөт.
 Көңүлгө туура келбесе,
 Көрүнгөн жанды ким сүйөт. —

деген өңдүү эл арасына абдан көп тараган ыр саптары жигиттерге карата ырдалат да, кыздардын ички сыр, ашыктык оттору чагылдырылат. Кыздарды дайыма кудалап туруп, көрсөтпөй-этпей эле күйөөгө берген салттын доору анча алыс эмес экендигин айгинелеген кыргыз элинин мындай сүйүү ырлары турмуштан адам баласынын жубайлар болуп теңин таап жашоо улантуусундагы жигиттердин аракети менен кошо кыздардын да аракетинин болгондугунан кабар берет. Бирок, мындай ырлар салыштырмалуу өтө эле аз. Анан калса, элдик сүйүү ырларынан тигил же бул жигиттин атын атап, анын кубатынбы, кайратынбы же

келбетин ырдаган ырлар дээрлик жолукпайт. Мындай көрүнүш, албетте, адамзат жашоосунун, турмуш-тиричилигинин негизги кыймылдаткыч күчү эркектер экендиги, патриархат үстөмдүк доору менен мүнөздөлөт.

Эркек менен аялдын жубайлар болуп теңин таап жашоону улантуусунда алардын алгачкы баш кошуулары, башкача айтканда, үйлөнүү үлпөтү адамзаттын турмуш-тиричилигиндеги эстен чыккыс кубаныч-салтанат окуя болуп эсептелет. Сүйүү ырлары тууралуу профессор А. А. Акматалиевдин жазгандарын келтирсек ашыкча болбойт:

«Үйлөнүү үлпөтүндөгү ырлар лирикалык, б. а. эмоционалдык, салтанаттык мүнөзгө ээ. Мындай болуунун негизги себеби — лирикалык каарман десек да болот — анын ички дүйнөсүндөгү үйгү-түйгү сезимдерди чагылдыргандыгына байланыштуу, турмуштук көрүнүштүн болгон реалдуу картинасынын конкреттүү түрдө көркөмдөштүрүлүп берилген формасы катары кароого болот. Албетте, турмуш мыйзамынан кыздардын «маңдайына жазылган» трагедиялык тагдыры, ички сезимдердин конфликтиси алдыңкы планга чыга келгендигин көрөбүз. Ошондуктан, үйлөнүү үлпөтүндөгү ырлар лиризмге гана жыш эмес, анда философиялык ойлор терең камтылган.

Кыз-күйөө — бул ааламдын, жаратылыштын, руханий сезимдин бир бөлүкчөсү. Алардын кебете-кешпирин, сымбатын, жүрүм-турумун, ички жан дүйнөсүн сүрөттөгөндө өтө көтөрүңкү тондун, эмоционалдуу-экспрессивдүү сөздөрдүн, көркөм сөз каражаттардын, символиканын мол орун алгандыгы айкын ачык «Ак куу», «шумкар», «кептер», «кыргый» ж. б. символикалар жеке субъективдүүлүккө таандык эмес, бул традициялык туруктуу сөз айкалыштары, ыр түрмөктөрү, саптары жалпы мүнөздүүлүккө ээ.

Өз учурунда В. Г. Белинский үйлөнүү лирикасында таза сүйүү сезимдери болгондугуна орус фольклорундагы «На горе стоит елочка» деген үйлөнүү ырына кайрылып отуруп сыймыктанган.

В. Г. Белинский мисал тарткан ырдагы Машенька шарттуу аты аталып, ар бир үйлөнүү салтында аткарылса да, белгилүү деңгээлде турмушка чыгып жаткан кыздардын субъективдүү сезимдеринин жогорку көрүнүшү катары кароого болот. Ооба, шарттуу образдар, психологиялык толгонуулар лириканын башынан өзөгүн түзөт.

Жар көрүштүрүү же болбосо кыз оюнунун негизги максаты — кыз өбүү деп коюшат.

«Жар, көрүшүү деген жигит менен кыз аркаларын тийиштирип туруп, жигиттин сол колу кыздын ийнинен артылып барып кыздын төшү жакка сунулат. Анда кыз дагы оң колун жигиттин ийнинен артылта толгоп имергенде жигиттин колун илинттип тарткандай болуп калат. Экинчи сапар дагы ошондой түрдө болуп, ажырашар кезде жигит имериле түшүп, өөп кеткени да болот».

Кыз өпкөндө төмөнкүдөй маанидеги ырлар ырдалган:

Кара үңкүрдүн кабагы
Кара жорго жабагы,
Кара суунун чабагы,
Кыздардын бүлкүлдөйдү тамагы.
Аны өпкөн боз улан
Ачылар бекен кабагы...
Кара тоонун этеги
Карчыга чилтен өтөбү.
Кара тору кыз бала
Бир өптүрчү, кетели...

Ырдын мааниси, түпкүрдөгү сезимдердин ортого чыгып, жалпы эле кыз-жигиттердин мамилелеринин сырдуу жактарын ачып берүү болуп саналат. Башкалар да көңүлдөрүндөгү

түпөйүл сүроолоруна жооп алууга кызыкдар болгондуктан, сүйүү ырларын келиштирип ырдап, сулуулукту, махабатты жан дүйнөсүнөн нур чачыратып даңазалашкан.

Жүрөк толкуп турганда асыл адамга карата көркөм сөз каражаттардын поэтикалык ар түрдүү формалары пайдаланылат.

Абада чолпон жылдыздай,
Арка чачың күндуздай,
Ак ургуздун сиз бизди ай.
Көктө чолпон жылдыздай,
Көшүлгөн чачың күндуздай,
Көп күйгүздүн сиз бизди ай.
Ала десем куладай,
Пуладай сиздин чачыңды,
Кандай пенде сылады ай.

Же болбосо:

Ай тийген тескей тептегиз,
Адырга баккан кой семиз.
Ойноор чакта ойноп күл,
Оролуп келбейт он сегиз.
Аркырап аккан чоң суудан,
Аргымак минсем кечким жок.
Айнектей болгон кара көз
Асты айлыңдан кетким жок.

Жигиттердин ырларында сезимдин абстракттуулугу жоктой сезилет, ар бир сапта тигил же бул кыздын образы жаралып, өз оюн билдирип калууга аракеттенүүсү көрүнөт. Ошондуктан, кыздын жаркын элеси ар тараптан масштабдуу тартылып, ал жаратылыштын касиеттери менен аралашып кеткендей туюм калтырат.

Ал эми айрым жигиттердин жан дүйнөсүнөн арман, муңдун мотивдери да келип чыккан. Мындай «күйгөн» ырлар жеке адамдын күйүтү, тагдыры болуп көрүнгөнү менен жана жалпы коомдук-социалдык абалды таасын чагылдырганы менен экинчи планга түртүлүп, үйлөнүү үлпөтүнүн салтанаттуу маанайына көлөкө түшүргөн эмес.

Жигиттин көңүлү, кыз пейили — эриш-аркак болушу жашоонун негизин аныктайт.

Сезимдеги кыз деген — бул табияттын тартуулаган белеги гана эмес, жүрөктүн так ортосунан жашыруун уялап тынчтык бербеген, деңиздей чалкып толкуган, жыпар-жыттуу аңкыган гүл сыяктуу жашоого көрк берген, күндөй, айдай нур, шоола чачкан жан дүйнөнүн симфониясы. Сезимдеги кыз деген — бул жылдыз шекилдүү бийиктикте алыс туруп үмүт менен ага жетүүгө талпынтып, өмүргө канат байлап, куш өңдүү эркин учкан романтикалуу дүйнө. Сезимдеги кыз деген жүрөккө ынак, тунук булак, жарык маанай болуп шаттыкты улайт. Бекеринен мындай ырлар ырдалбайт да:

Колоттун башы муз болсо,
Кокту толгон мал болсо.
Колтукташып жүрүүгө,
Колуктум сулуу кыз болсо.

* * *

Адырдан чыксаң кылт этип,
Аркаңда чачың булт этип.
Аркаңда чачың көргөндө,

Жүрөгүм кетет зырп этип»¹.

Сүйүү ырлары элди оозеки чыгарма болгондон кийин, жогоруда белгиленгендей, автору болбой, бир нече варианттарынын болгондугу мүнөздүү болот эмеспи. Мисалы, «Ноодайым» деген темада ырдалган ырдын эле беш-алты варианты, «Мырзайым», «Мөлмөлүм», «Секетпай», «Секетим», «Ак марал» сыяктуу аталыштардагы ырларда да варианттары көп. Бирок ошол варианттар деп аталгандардын көпчүлүгү башкаларын кайталай бербеген оригинал тексттерден турат. Арзууну, ашыктыкты баяндоо мүнөздөрү да башка-башка.

Бул жерге мындай фактыларды мисал кылып келтирүүнү ылайык көрбөдүк. Анткени, бир нече бетке ылдыйда китептеги ырлардын толук саптарын кайталап жазып чыгууга туура келет. Ошондуктан, «Ноодайым», «Ак Дилбар» сыяктуу ырлардын биринчиси, экинчиси деп төмөндө китепте келтирилген нускаларын окуп чыгууну гана сүнүш кылабыз. Алардын ар биринин ар башкача жагдайда жаралып, ар башка кырдаалдарда ырдалып, ооздон-оозго өтүп, түрдүү деңгээлдеги таланты бар ар башка куйма кулак ырчылар тарабынан кайра-кайра ырдалып иштелип чыкканын байкоо кыйынга турбайт.

Албетте, элдик ырларда кайталоолору көп болот. Анткени ар кайсы аймактардан бир эле ырдын түрдүү варианттары жолугуп, алар ошол турпатында чогултула берген. Алсак,

Топ-топ учкан таранчы,
Тобун бузбай саначы.
Топ кыздардын ичинде
Туйгунум барбы, карачы —

деген саптар Кыргызстандын дээрлик бардык райондорунда жолугат. Ошол эле турпатта ал кытайлык кыргыздардын фольклорунда да ырдалат. Анан дагы,

Биринчи колум бармагым,
Кат жазып сизге арнадым.
Жолдошум берген каты деп,
Оң колуң менен кармагын.

Же болбосо,
Кат жазамын олтуруп,
Ак кагаз бетин толтуруп.
Катым бир кетти, мен калдым
Кат жазган жерде олтуруп.

Маанилери бири-бирине жакын. XX кылымдагы эң эле алгылыктуу болуп жер шарынын бардык булуң-бурчтарына таркаган почта байланышынан пайдаланган арзуу-эңсөөлөр ырдалып жатат.

Анан дагы элдик сүйүү ырларда «көк көйнөгүм жеңи тар», «асмандагы жетиген», «кашың сонун, Гүлбурак, ... чачың сонун Гүлбурак», «минген атым карагер», «жашылдан кийдин кенепти» деген өңдүү туруктуу ыр саптары көп ирет кайталанып жолуга берет.

Бирок, ошентсе да алдагылардай кайталоолор арбын жолуга бериши, маанилик жана курулуш жагынан окшош болуп келе берген ыр тексттеринин ар башка ырларда ырдала бериши, туруктуу ыр саптарынын ар кайсы ырларда кайталанып келе бериши өңдүү

¹ Акматалиев А. Тандалган чыгармалардын жыйнагы. 3-том. Бишкек, 2002. — 246, 267 — 268 б.

көрүнүштөр элдин сүйүү ырларынын көркөмдүк беделин түшүрө бербейт.

Айталы, кайсы бир ырдын ыр саптарында

Жолдошум берген каты деп,
Оң колуң менен кармагын. —

деп ырдалса, башка бир ырдын тутумунда

Ушул го жазган катымды,
Өз колуң менен кармагын. —

деп ырдалып, булардын алдыдагы саптарынын сөзмө сөз кайталанып айтылышынын орундуу эле келип турганынан, элдик оозеки чыгармаларга мүнөздүү болгон варианттуулуктун алда канча жогорку деңгээлде ишке ашкандыгынан кабар берип турат.

Канткен менен, кыргыз элинин фольклорунда сүйүү ырларынын өтө мол экенин белгилеп, алардын кишиге психологиялык жана күч-кубат (физический) жактан дайыма шык берип, адамды ар кандай оор шарттардан алаксытып, жашоонун көңүлдүү болушуна өбөлгө түзөр касиетке ээ болгон күчү барлыгын айткыбыз келди. Бир эле макала менен элдик сүйүү ырлардагы бүткүл бардык касиетти ачып берүү мүмкүн эмес.

* * *

«Эл адабиятынын» сүйүү ырлары топтолгон бул томуна эл арасынан ар кайсы жылдары жазылып алынып жыйналган ырлар киргизилди. Мурда жарык көргөн «Кыргыз эл ырлары» (түзгөн жана баш сөзүн жазган А. Токомбаева. — Фрунзе: Кыргызстан, 1978), «Кыргыз элинин сүйүү ырлары» (түзүүчү А. Токомбаева. — Фрунзе: Кыргызстан, 1974), «Кыргыз поэзиясынын антологиясы». — Б., (Кыргызстан-Сорос фонду, 1999). «Жергеталдык кыргыздардын эл оозеки чыгармалары» (түзгөн жана баш сөзүн жазган филология илимдеринин кандидаты А. Токомбаева. — Фрунзе: Илим, 1987), «Кыргыздар: кытайдагы кыргыздардын санжырасы, тарыхы, мурасы жана салты» (төртүнчү китеп. — Бишкек, 1997) деген китептерде жарыяланган элдик сүйүү ырлары Кыргыз Улуттук илимдер академиясынын Кол жазмалар фондунда бар болгон нускалары менен салыштырылып, кайталоолордон колдон келишинче арылтылып, иргелип тандалып алынды.

Түзүүчүлөрдүн өзүлөрү тарабынан жана Республикабыздагы жогорку окуу жайлардын студенттери тарабынан атайын фольклордук-диалектологиялык практикалар учурунда жыйналган материалдар менен да толукталды.

Томго кийрилген ырлар мүмкүн болушунча өз оригинал түрпатында берилди. Айрым сөздөрдөгү азыркы кыргыз алфавитинде тамгасы жок тыбыштарды жазууда ошол тыбыштарга айтылыш орду, жасалыш ыгы боюнча жакын болгон тыбыштардын тамгасы пайдаланылды.

Түштүк диалектилерге мүнөздүү болгон ачык, ичке, кең үндүү тыбышы «а» тыбышынын тамгалары менен берилди.

Тар коюнун көтөрсөң,
Такымга **чачиң** артылат.

* * *

Түрктүн кою кумда бар,
Адаптин баари сенде бар.

Ал эми кыргыз адабий тилиндеги түпчүл [кы], [гы] тыбыштары артчыл [к], [г] тыбыштарынын тамгалары менен азыркы кыргыз жазуусундай эле жазылды.

Кебездей бетиң **агарган**,
Келишип боюң **кыналган**.

Кээ бир диалектилик сөздөрдү, эскирип кеткен сөздөрдү түрпатын бузбай жазууга аракеттендик. Мааниси түшүнүксүз же түшүнүүгө кыйын болгон сөздөргө атайын «жылдызча» белгиси коюлуп, алардын түшүндүрмөсү китептин аягына берилди. Түшүндүрмөсү берилген сөздөрдүн өзгөрүлгөн түрпатын да өз кебетесинде чагылдырууга аракет жасалды.

Мисалы, *шайдаңиз* деген сөз ошол түрпаты менен, жекелик сандагы экинчи жакка сылык таандык болуп айтылыш түрпаты менен жазылып, мааниси да ошол формада көркүңүз болуп чечмеленди. **Шайдаңиз** деген сөздөгү «а» тамгалары оригиналында азыркы кыргыз адабий тилиндеги [а] тыбышынан башкача тыбышты билдирет, ал ошол сөздүн акыркы муунундагы ичке, кең, эринчил эмес [и] тыбышынын таасири менен ичкерип айтыла турган тыбыш болуп эсептелет.

Китепке кыргыз элинин сүйүү ырлары толук камтылды деп айтуу туура болбос. Эл арасында алардын абдан көп экенин, ал гана эмес, тынымсыз жаңы ырлардын жаралып ырдалып жүрүп олтурганын да турмуш акыйкаты катары карашыбыз керек. Кыргыз Улуттук илимдер академиясынын Кол жазмалар фондунда сакталып тургандарынын деле бүт бардыгы ушул томго киргизилди деш кыйын.

Жашоонун улана бериши, адамзат турмуш-тиричилигинин алдыга, жогорку деңгээлдерге умтулуп көтөрүлө бериши өңдүү акыйкатты аркалап, кыргыз элинин сүйүү ырларынын келечекте мындан да сапаттуу мазмун менен алда канча көлөмдүү китебинин чыгышына толук ишенебиз.

И. АБДУВАЛИЕВ,
филология илимдеринин кандидаты

ЖЕРГИЛИКТҮҮ КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

КҮҢӨТАЙ (1)

Акын ырчы мен элем,
Ак Күңөтай сен элең.
Акылга салчы, Күңөтай,
Кай жигиттен кем элем?

Калкка ырчы мен элем,
Кыз Күңөтай сен элең.
Кайгылуу кылдың, Күңөтай,
Кай жигиттен кем элем?

Ак таяк кыйдым сал үчүн,
Анжыян кирдим мал үчүн.
Ал эле малым ким үчүн,
Бир Күңөтай, сен үчүн.
Көк таяк кыйдым сал үчүн,
Көйкапка бардым мал үчүн.
Көп жыйган малым ким үчүн,
Бир Күңөтай, сен үчүн.

Адырдагы куу казык,
Аркардын эти жол азык.
Акылын таап ойногон,
О, кургур! Күңөтай жарда не жазык?
Оой, бай-бай-бай-бай!
Күңөтай жарда не жазык?

Тектирдеги куу казык,
Текенин эти жол азык.
Теңтушун таап ойногон,
О, кургур! Күңөтай кызда не жазык?
Оой, бай-бай-бай-бай!
Күңөтай кызда не жазык?

Көкойдо көлчүк суу турат,
Көк кептер болуп кулпурат.
Көк кептердей кулпунуп,
Кай жерде дуулап олтурат?

Сарыойдо чалчык суу турат,

Сагызган болуп кулпурат.
Сагызган куштай кулпуруп,
Кай жерде дуулап олтурат?

Каркылдап учкан кара каз,
Каз моюн өрдөк, олоң чач.
Кошулушпай, Күңөтай,
Көзүмдөн агат мончок жаш.

Асмандан учкан кара каз,
Аркар моюн олоң чач.
Ажырадым, Күңөтай,
Акпасын кантип көздөн жаш?

Алыскы көчкө мингениң,
Ала тору кашкабы?
Арыз айтпай, Күңөтай,
Айрылганың ушубу?

КҮҢӨТАЙ (2)

Ак боз аттын такасы,
Ак ирим көлдүн жакасы.
Айтмайынча жазылбайт,
Ал, Күңөтай кыздын капасы.

Көк боз аттын такасы,
Көк ирим көлдүн жакасы.
Көрмөйүнчө жазылбайт,
Ал, көркөмдүү кыздын капасы.

Шалдыркан чачбак Күңөтай,
Жаркылдап күлүп жүрөт, ай.
Күлдүркөн чачбак Күңөтай,
Күйгүзүп күлүп жүрөт, ай.

Күйүп өлүп жүрбөйүн,
Күңдөй болгон түгөт, ай.
Мына мындай Күңөтай,
Мына ичиң күйөт, ай.

Таамай сулуу Күңөтай,
Тастайып күлөт түгөт, ай.
Так ушуну албасаң,
Талаада кал а жигит, ай.

Атың сонун, Күңөтай,

Ар дайым сенде үмүт, ай.
Айдап-айдап мал берип,
Алып койсом түгөт, ай.

Айтууга мал көп экен,
Алаканда жок экен.
Атаңдын көрү жокчулук,
Ажалга тийчү ок экен.

Эки бети кызарган,
Анардай кыз Күңөтай.
Эки көзү капкара,
Панардай кыз Күңөтай.

Оймок ооз ак маңдай,
Опсуз сулуу Күңөтай.
Кырдач мурун, кыпча бел,
Кыйла сулуу Күңөтай,
Ушул кызды албасаң,
Кырдан учкун, жигит, ай.

Күлсө, күрүчтөй тиши кашкаят,
Күзгүдөй бети тастаят.
Күлүп койчу шыңк этип,
Көрмөксөн болуп мостоюп.

Мына ушундай Күңөтай,
Мына ичиң күйөт, ай.
Мындай кызды албасаң,
Өлгөнүң жакшы, жигит, ай!

КҮҢӨТАЙ (3)

Булум, булум, булум жар,
Булум бир жардан туз албай.
Мурдатан сага ишенип,
Күңөтай, бой бойдок калдым кыз албай

Ийри бир ийри, ийри жар,
Ийри бир жардан туз албай.
Илгертен сага ишенип,
Күңөтай, бой бойдок калдым кыз албай

Курбуга каккан куу казык,
Кулжанын эти жол азык.
Курдашы менен бир кеткен,
Күңөтай гана кызда не жазык?

Тектирге каккан куу казык,
Текенин эти жол азык.
Теңтушун таап кеткен сон,
Күңөтай гана жарда не жазык?

Сап-сап учкан таранчы,
Сабын бир бузбай саначы!
Сан кыздардын ичинде,
О, кургур, Күңөтай барбы карачы!

Топ-топ учкан таранчы,
Тобун бир бузбай саначы!
Топ бийкечтин ичинде,
О, кургур, Күңөтай барбы карачы!

Эл өйдөгө чыгарда,
Кара жон эркеч кой баштайт.
Кадырлашым Күңөтай,
Качан бир болсо той баштайт.

Эл ылдыйга түшөрдө,
Ак ала эркеч кой баштайт.
Кайсы жерден көрсөм да,
Ай, бой, бой Күңөтайым той баштайт.

Эл өйдөгө чыкканда,
Эрмек бир элең Күңөтай.
Саймаланган жоолукту,
Бермек элең Күңөтай.

Ак таяк кыйдым кырчындан,
Күңөтай, ашык болдум сыртыңдан.
Айланып кайра сүйлөшпөй,
Арманда калдым журтуңдан.

Көк таяк кыйдым кырчындан.
Көбүнчө сага сүйлөшпөй,
Күңөтай, арманда калдым,
Алиги көчкөн журтуңдан.

Өрүк бир жедим гүлдөшпөй,
Күңөтай өкүттө калдым сүйлөшпөй.
Алма жедим гүлдөшпөй,
Арманда калдым сүйлөшпөй.

Күлүктүн терин кургатпай,
Күн жүрөсүң, Күңөтай.
Ичим толгон муңумду,

Кимге айтамын, Күңөтай?

Жоргонун терин кургатпай,
Жол жүрөсүң, Күңөтай.
Ичим толгон муңумду,
Кимге айтамын, Күңөтай?
Ой, кокуй, кокуй, кокуй, ай,
Кимге айтамын, Күңөтай?
Ой, кокуй, кокуй, кокуй, ай,
Кимге айтамын, Күңөтай.

КҮҢӨТАЙ (4)

Ар ирим көлдүн дубалы ай,
Ак тулпар аттын тумары, ай,
Ашыгынан айрылган
Ак Күңөтай кумары, ай.

Көк ирим көлдүн дубалы ай,
Көк тулпар аттын тумары, ай.
Көксөгөндө айрылган,
Көк тулпар аттын тумары, ай.
Кыштоонун башы кызыл жар,
Кызыл жардан туз албай.
Күңөтай, сизге ишенбей,
Башка жерден кыз албай.

Ак тикен чыгат бүр байлап,
Көңүлдө жүрдүң бир жайлап.
Көңүлдөш жарың болоюн,
Күңөтай,
Азабыңа бел байлап.

Көк тикен чыгат бүр байлап,
Көңүлдө жүрдүң бир жайлап.
Көңүлдөш жарың болоюн,
Күңөтай, күйүтүңө бел байлап.

АКЫРЕГИҢ МАРАЛДАЙ

Кара айгыр атым оттобойт,
Капталга бутум токтобойт.
Казактан көрдүм көп сулуу,
Кадыры сизге окшобойт.

Кызыл атым оттобойт,
Кыяга бутум токтобойт.
Кыйладан көрдүм көп сулуу,
Кылыгы сизге окшобойт.

Акырегиң маралдай,
Ак жонго тийген шамалдай.
Ар пайдаңыз тийчү эле,
Ак тамга чырак жангандай.

Көкүрөгүң маралдай,
Көк жон тийген шамалдай.
Көп пайдаңыз тийчү эле,
Көк тамга чырак жангандай.

КЫПЧА БЕЛ

Ак терек башын ийилтип,
Ак кептер сылап олтурат.
Асылкечим кыпча бел,
Кай жерде дуулап олтурат?

Көк терек башын ийилтип,
Көк көптер сылап олтурат.
Көңүлдөшүм кыпча бел,
Кай жерде дуулап олтурат?
Адырмак тоонун ар жагын,
Аркар, кулжа жол кылды,
Алымсыган жигитти
Малдын жогу кор кылды.

Будурмак тоонун ар жагын,
Бугулар оттоп жол кылды.
Болумсуган жигитти.
Малдын жогу кор кылды.

МИНГЕН АТЫМ БОЗ БОЛСО

Минген атым боз болсо,
Жол жоргосу зор болсо.
Төрт такасы жез болсо,
Жолоочулар жол менен
Жолдошум бойго жеткен кыз болсо.

Сүткө тойгон кулундай,
Уктаганын кантейин.
Сүйкөнүшүп кез келсе,
Жыттаганын кантейин.

Ак айкын келген музду айтам,
Ак жалама тузду айтам.

Айылда кыздар ичинде
Ашкере сулуу сизди айтам.

Көк жайкын келген музду айтам,
Көк жалама тузду айтам.
Көп кыздардын ичинде
Көркөм сулуу сизди айтам.

Ак тамагың кылайып,
Айтканым кимге ылайык?
Адамдын ичин күйгүздүң,
Акырын сүйлөп муңайып.

Билериктей оң колун,
Перилердей болжолун.
Убараңды көп тарттым,
Акылың болсо ойлогун.

Айлыңа басып барган түн,
Кайгырсам келбейт ошол күн...
Кийгениң кызыл бейкасам,
Кыялың артык байкасам.
Көчкөндө төөң жандасам,
Көз карашың аңдасам.
Көз карашың оң болсо,
Артыңдан ээрчип барбасам.

ОЛОҢ ЧАЧ

Мен айтамын азыраак,
Чолпондой көзүң чачырап,
Уйкусурап сөз айтса,
Умачтай көзүң ачылат.

Адырга чыккан кайыңдай,
Аргымактын тайындай.
Сен алыска кеткенде,
Азабың тарттым жайында, ай.

Күңгөйгө чыккан кайыңдай,
Күлүктүн жорго тайындай.
Сен алыска кеткенде
Күйүтүң тарттым жайында, ай.

Оролмо тоонун сеңирин,
Ороло басып суу алган.

Олоңдой чачың чубалып,
Оозуңдан сүйүп ошондо
Ойлонсом көңүл кубанган.

Чырмалыш тоонун сеңирин,
Чырмала басып суу алган.
Чылбырдай чачың чубалып,
Чымчышса көңүл кубанган.

Көк тукаба кемселчен,
Көрүнө басып теңселген.
Көңүлдө жоктур сенчелик,
Көрүнүп нурдан келбесең.

Туштугуң тубар башайы,
Тушуңа келдим атайы,
Көшөгөң тубар башайы,
Көргөнү келдим атайы.

Көйнөгүң жибек тубардан,
Көргөндө чыгам кумардан.
Ыйлагым келип күйөмүн,
Эзилип барат жүрөгүм.
Алкымыңдын агынан,
Анан бир качан сүйөмүн?
Алкымыңдан сүйбөсөм,
Азабын тартып күйөмүн.

Бетиң кызыл табылгы,
Бейпайга салдың жанымды.
Менде болсо көңүлүң,
Берерге малым табылды.

Буралып баскан келбетиң,
Бу жалганда кебезсиң.
Бу жалганда сендей жок,
Перилерге теңдешсиң.

Ашык болгон кишиге,
Ашкере түшкөн эмгексиң.
Бу дооран бизден өткөн соң,
Билесиң кайтып келбесин.

Күмүшпү деймин тишиңди,
Күйгүздүң менин ичимди.
Гүзөр¹ болуп келгенде,

¹ Гүзөр — сагынып деген мааниде.

Көрө албадым жүзүңдү.

ТОТУ КУШ

Кандуу кызыл жүзүңдөн,
Кашкайган аппак тишиңден.
Капам кетпей ичимден,
Кайрылып бассам изиңден.
Мен өмүрүм өткөнчө,
Кетпейсиң менин түшүмдөн.

Азыр мага шекерсиң,
Айткан сөзгө бекемсиң,
Убадаңда бар болсоң,
Мурадыңа жетерсиң.

Көп караймын көз салып,
Келбетиңе таң калып.
Ашыктыктын зарпынан,
Жүрөгүм күйүп өрт болуп.
Көз үстүндө кыйгач каш,
Көргөндө агат көздөн жаш.
Күйгөнүмдөн сен үчүн,
Көзүңдү салбай жүрөк таш.

Ыйласам көзүң салбайсың,
Агызып турган жашыма.
Ашыктык дарттын капасын,
Салдыбы кудай башыма.

Мактап айтты дебесең,
Сөзүмдүн жок катасы.
Айтмайынча басылбайт,
Ашыктык дарттын капасы.

«Ак жоолугуң берсиң» — деп,
Айттырыпсың «келсин» — деп.
Сайынганың тоту куш,
Саамай чачың селкилдеп,

Зарланамын кудайга,
Жашчылыкты кечир деп.
Убара тартып сен үчүн,
Уктабаймын көз ирмеп.
Эңкее басып теңселип,

Элимде жоктур сенчелик,
Жетише албай зарланган,

Пенде жоктур менчелик.
Кайкая басып теңселип,
Калкымда жоктур сенчелик.
Ашык болуп зарланган,
Эгемде болбойт менчелик.

СУУ БОЮНДА ЭКИ АЛМА

Суу боюнда эки алма,
Мен да албайын, сен да алба.
Көңүлүң менде түз болсо,
Мен кеткенде сен калба.

Алтымыш өрдөк, бир чулдук,
Аталбай көлдөн учурдук,
Айлыбызда секетти
Ат жеткис жерге көчүрдүк.

Жетимиш өрдөк, бир чулдук,
Жеталбай көлдөн учурдук.
Жерибизде секетти
Көз жеткис жерге көчүрдүк.

Саргарат чөптүн ыраңы,
Саргарткан жердин ыраагы.
Бозорот чөптүн ыраңы,
Боздоткон жердин ыраагы.

Убара тарттым зарпынан,
Боздосом үнүм жеткен жок,
Бозоргон тоонун артынан.

Ак чай ичип тердеймин,
Ак чарык жип челдеймин.
Алыскы жерде секетти,
Көрүнөр деп дегдеймин.

Көк чарык жип челдеймин,
Көз көргүс кеткен секетти,
Көрүнөр деп дегдеймин.

ЭНДИРЕП ЭСИМ ДАЛ БОЛДУ

Ашыгым турса алыста,
Айылчылап баспасын.
Алыска-кеткен ашык жар,
Көк чай ичип тердеймин,
Ал да балалык кылып шашпасын.

Кайыңдынын булагын,
«Кайда?» деп сени сурадым,
Капа кылба жанымды,
Кайран бир, Батыш, ынагым.

Ийрисуу, Чалкак, Караташ.
Эстешип жүрүп жете албай,
Эңгирештик эки жаш.

Эки Нарын жер болду,
Акбел, ашуу бел болду.
Батышым, сени мен эстеп,
Эндиреп эсим дал болду.

Элибиз Эки Нарын жайласын,
Эки эле көзүм жайнасын.
Эриккенде биз бакыр,
Эртели кеч сайрасын.

Жойколот менен Арчалуу,
Арага салдым канчаны.
Ардакды менен Чырпыкты,
Азабына чыдабай,
Арадан канча ыр чыкты.

Сууга салдым салыңды,
Ичиме салдың жалынды.

ЖАКШЫДА БОЛОТ МЭЭР ЧӨП

Жайды бойлоп эл көчөт,
Жаңдап ырдап жүрбөсө,
Жакшылардын аты өчөт.

Сууну бойлоп эл көчөт,
Суктанып ырдап жүрбөсө,
Сүлүүлөрдүн аты өчөт.

Жакшыда болот мээр чөп,
Тамшанган биздей нечен көп.
Сулууда болот мээр чөп,
Суктанган биздей нечен көп.

Бостондун боз ой талы бар,
Боздогондун жары бар.
Боздогон жарга жеткизген,
Боз аргымак жаныбар.

Кандынын катар талы бар,
Какшагандын жары бар.
Какшаган жарга жеткизген,
Кара аргымак жаныбар.

Кандылар чабат кунанды,
Кара көз тагат тумарды.
Кара көзгө дуба тең,
Какшатпасын уланды.

Бостондор чабат кунанды,
Бото көз тагат тумарды,
Бото көзгө дуба тең,
Боздотпосун уланды.

АК ЗООНУН БАШЫ МӨҢГҮ КАР

Ак зоонун башы мөңгү кар,
Аңдабай басып тайгылдым.
Азыраак ойноп, көп күлбөй,
Алтыным, сенден айрылдым.

Көк зоонун башы мөңгү кар,
Көрбөй басып тайгылдым.
Көп эле ойноп, аз күлбөй,
Күмүшүм, сенден айрылдым.

Аргымак минсем ала баш,
Айлыбыз консо аралаш.
Арзыганда үн салам,
Алтыным, аз күнчө мага каралаш.

Тобурчак минсем ала баш,
Элибиз консо аралаш.
Эриккенде үн салам,
Эрмегим, болгунуң мага каралаш.

Жору айланбас зоолорго,
Жору айланып конуптур,
Жоругуң санап бир жигит,
Жоголо турган болуптур.

Каз айланбас зоолорго,
Каз айланып конуптур.
Кадырың санап бир жигит,
Картая турган болуптур.

Көгүчкөн учуп жеткисиз,
Көк ойго учуп кетипсиз.
Көк ойдо чаңдап, шамал жок,
Көңүлдө турат амал жок.

Сагызган учуп жеткисиз,
Сары ойго учуп кетипсиз.
Сары ойдо чаңдап, шамал жок,
Санаада турат амал жок.

Айлыңдын чети ак чатыр,
Айлында жолборс көп жатыр.
Жолборсундан бата албайм,
Же жоругуң санап жата албайм.

Күйгөндөн айтам күнүгө,
Күйөрмүн жалган дүйнөдө.
Баардашпай курудум,
Жаныңда ойноп күлүүгө.

Айтайын бир кеп деп келдим,
Айталбастан дегдедим.
Сүйлөйүн бир көп деп келдим,
Сүйлөй албай сүрдөдүм.

Көкүрөктө кош кабат,
Көз уйкуга кеткенде,
Анардай жыты жыттанат.
Ойгонсом ага окшобойт,
Ошондо дартым козголот.

Бир жыгачта эки алма,
Мен да албайын, сен да алба.
Ич арада той болсо,
Мен барсам да, сен калба.

Алтын да таш, таш да таш,
Алтындай болбойт башка таш.

Алтыным, өзүң турганда,
Айланып кетсин башка жаш.

Күмүш да таш, таш да таш,
Күмүштөй болбойт башка таш.
Күмүшүм өзүң турганда,
Күрмөлбөй кетсин башка жаш.

КОШТОМОЛУУ КОШ БУЛАК

Коштомолуу кош булак,
Коштоп атым сугардым.
Кош кара көз жалжалым,
Ырдап казал чыгардым.

Сүттүүбулак, Кызылсуу,
Жыяр менен бетиң жуу.
Бурдаган жыяр сиздики,
Муңканган жүрөк биздики.
Жоргонун терин кургатпай,
Жол жүрөсүң, секетпай.
Ичимдеги кебимди,
Сен билесиң, секетпай.

Күлүктүн терин кургатпай,
Күн жүрөсүң, секетпай.
Көңүлдөгү ишимди,
Сен билесиң, секетпай.

ЖАЗ КИЙГЕНИҢ ЖАШЫЛ ШАЙ

Кырды-кырды кырдан көп,
Кыргыек сындуу буудан көп.
Кыз жарына жеталбай
Кыйкырып жүргөн мындан көп.

Жарды-жарды жардан көп,
Жагалмай сындуу буудан көп.
Жаш жарына жеталбай
Жалдырап жүргөн мындан көп.

Бой-бой семиз, бой семиз,
Бордоку кылган кой семиз.
Айдалбаган жер тегиз,
Жароокерим, ашык жар,
Акыл айтам билсеңиз.

Жай-жайда бар, жайда бар,
Жайкалган семиз сайда бар.
Жароокер тартып ойногон,
Жаштарда сендей кайда бар?

Жай кийгениң жашыл шай,
Кыш кийгениң кызыл шай.
Жароокерим, ак маңдай,
Ар кылыгың шайма-шай,
Сүйлөшөргө барбы жай?

КЕП АЙТТЫРДЫМ БЫЙЫЛ КҮЗ

Кеп айттырдым быйыл күз,
Келбетиңе салдым түз.
Кеңешим бирге ашынам,
Кейиди зарлап кызыл жүз.
Катка жаздым арзымды,
Кадимки сөздө барсыңбы?
Кучакташып чыгарсам,
Ичимдеги дартымды.

Салам айтам асыйкат,
Салам сизге касиет.
Сагынгандан чыгардым,
Ичимде далай асыл кеп.

Нуруң кызыл алтындай,
Турпатың жакут ташындай.
Сүйлөсөң сөзүн булбулдай,
Оолугуп айтам бир далай.

Олтуруп, турган келбетиң,
Бейиште нурдун кызындай.
Салам айтам сага мен,
Санаадан кетпей ашык сен.

Күйдүрдүң далай мени сен,
Күйүтүм кетпей ичимден.
Бастырсам ойдон кетпейсиң,
Барбасам жүрөк дегдейсиң.

Муздатып жааган карыңды айт,
Муңканып ичим жалындайт.
Мурунтан сага кошпогон,
Буйруксуз жазган багымды айт.

Токмок, Бишкек бир базар,
Барса кумар бир жазар.
Борукчу менен Тынайдан,
Борумуңдан ким ашар?

Көл башында көп бугу,
Көз айнектей көп сулуу.
Көңүлүмө жаккандан,
Кеп айтамын мен муну.

Токойдун башы Айгыржал,
Тозогун тартып болдум зар.
Кемеге менен Айгыржал,
Кейишиң тартып болдум зар.

Кечтим токой башынан,
Кеңеши бирге ашынам.
Бир ашык сенин айыңан,
Кейиш тарттым жашыман.

БОТОКӨЗ

Ботолуу төө жетелеп,
Боз адырдан өтөсүң.
Боздотуп жанды күйгүзүп,
Ботокөз, кайда кетесиң?

Тайлактуу төө жетелеп,
Ташкыядан өтөсүң,
Таанышым, бала ой жаным,
Таштап кайда кетесиң?

Тегирмен башы Дөбөташ,
Теңтушуңдан, ой жаным.
Күзгун ала Куйматаш,
Курдашыңдан, ой жаным.

АМАН БОЛ

Аксайдын башы Балгынды,
Ак аркар оттойт салкынды.
Айтпасаң кайдан табайын
Алыска кеткен калкынды.

Көксайдын башы Балгынды,
Көк аркар оттойт салкынды.

Көрбөсөм кайдан табайын
Көрүнбөй кеткен калкыңды.

Арпанын кызыл белеси,
Соодагер ашып келүүчү.
Аркамды кылчак карасам,
Көрүнбөйт, селки, элеси.

Арпанын башы Каракөл,
Үч айрылыш Бөксөжол.
Ажырашпай, коштошпой,
Ажырап кеттиң аман бол.

САРЫ ЖЫЛДЫЗДАЙ МАҢДАЙЫҢ

Тектирге теке камалат,
Текенин жүнү сабалат.
Мен алыска кеткенде,
Теңирге койдум аманат.

Кургакка кулжа камалат,
Кулжанын жүнү сабалат.
Мен алыска кеткенде,
Кудайга койдум аманат.

Тектир, тектир, тектир саз,
Тебишип ойнойт өрдөк-каз.
Теңтушту теңтуш санаса,
Тегеренет көздөн жаш.

Курбу, курбу, курбу саз,
Куушуп ойнойт өрдөк-каз.
Курдашты курдаш санаса,
Куюлушат көздөн жаш.

Самсаалаган саамайын,
Сары жылдыздай маңдайың.
Сагыныша кез келсен,
Сар набат татыйт таңдайың.

ТЕҢТУШУМ, ЖАЛЖАЛ, АМАН БОЛ

Күңгөйдөн шылдыр шамал бол,
Күйгөнүм, жалжал, аман бол.

Тескейден шылдыр шамал бол,
Теңтушум, жалжал, аман бол.

Күңгөйдөгү булак бол,
Күйүп турган чырак бол.
Эми бир ыраак мен кеттим,
Күлгөнүң менен ынак бол.

Асмандан учкан ак кытан,
Арка чачың бир тутам.
Мен алыска кеткенде
Аркаңдан кимди бел тутам?

Көкөлөгөн көк кытан,
Көкүрөк жүнү бир тутам.
Сен алыска кеткенде.
Көзүңдөн кимди бел тутам?

Мен Пачалык¹ баламын,
Пачага кетип каламын.
Мен Пачага кеткенде
Бай-байлап ыйлап калбагын.

Мен Кезендик баламын,
Кезенге кетип каламын.
Мен Кезенге кеткенде
Кейип ыйлап калбагын.

АК ТАЯК КЫЙДЫМ КЫРЧЫНДАН

Кызылдан сенин өңүрүң,
Кыйбаган менин көңүлүм.
Кейибейт көңүл деп жүрүп,
Кургур, өткөзүп ийбе өмүрүң.

Карадан сенин өңүрүң,
Калбасын менин көңүлүм.
Калбайт да көңүл деп жүрүп,
Өтүп да кетти өмүрүм.

Ак таяк кыйдым кырчындан,
Абайлап жүрдүм сыртыңдан.
Абайлап жүрүп айрылдым,
Аксайдан көчкөн журтуңдан.

¹ Пача — жердин аты.

Көк таяк кыйдым кырчындан,
Көрүп жүрдүм сыртыңдан.
Көрүп жүрүп айрылдым,
Көксайдан көчкөн журтуңдан.

Бедирмек таштын жылгасы.
Бетинде ойнойт кулжасы.
Өзүңдөй болсо арман жок,
Кургур ай, өлбөгөн жандын курдашы

Адырман таштын жылгасы,
Алдына ойнойт кулжасы,
Өзүңдөй болсо арман жок,
Кургур ай, өлбөгөн жандын курдашы

ҮМҮТАЙ

Алакандан төмөнкү,
Ак дайра суусу толуптур.
Ак Үмүтай деп жүрүп,
Ак быштым жоор болуптур.
Акылым жарым болуптур.

Көлбукаңдан төмөнкү,
Көк дайра суусу толуптур.
Көп Үмүтай деп жүрүп,
Көк быштым жоор болуптур.
Көңүлүм жарым болуптур.

Белөрүктү мен аштым,
Турпанбелди туура аштым.
Үмүтай жандан адаштым.

Белөрүккө келгенде
Каратай кетти бөлүнүп.
Үмүтайды көп эстеп,
Көзүмдөн жашым төгүлүп.

ЭРМЕГИМ СЕКЕТ КАЙДАСЫҢ?

Элибиз Аксай жайласын,
Элиртип күлүк байласын.
Элимден издеп таппадым,
Эрмегим секет кайдасың?

Калкың Аксай жайласын,
Калкытып күлүк байласын.

Калкымдан издеп таппадым,
Кадырым секет кайдасың?

Карасам көзүң моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп.
Кайгыга башым не салдың?
Таң уйкудан ойготуп.

Тиктесем көзүң моймолжуп,
Сүрөткө тартып койгонсуп.
Түйшүккө башым не салдың?
Түн уйкудан ойготуп.

Тамагын таттуу бал каймак,
Тамашаң санап ич кайнап.
Оозуң бир таттуу бал каймак,
Ойнуңду санап ич кайнап.

Кызылдан кийдин желетти,
Кырк катар тактын седепти.
Жашылдан кийдин желетти,
Жар катар тактын седепти.

Эки бир чатта кар барбы?
Эрмегимдей жар барбы?
Үч эле чатта кар барбы?
Күмүшүмдөй жар барбы?

Керегенде бекет бар,
Кеби бир ширин, секетпай.
Босогоңдо бекет бар,
Боздоттуң кокуй, секетпай,
Каалганда бекет бар,
Какшаттың кокуй, секетпай.

Оймогуң боосу бир тутам,
Ойнобой койсоң кан жутам.
Шакегиң боосу бир тутам,
Санабай койсоң кан жутам.

Беш чачында беш тумар,
Ойнуңузга биз кумар.
Төрт чачыңда төрт тумар,
Ойнуңузга биз кумар.

АЙ ТИЙГЕН СЕНИН САРАЙЫҢ

Ай тийген сенин сарайың,
Ай тийгенче карайын.
Ай тийгенче келбесең,
Азабың тартып калайын.

Күн тийген сенин сарайың,
Күн тийгенче карайын.
Күн тийгенче келбесең,
Күйүтүң тартып калайын.

Чырпыктан кылган чынарым,
Чынкожом берген тумарым.
Чындап колго бир тийсең,
Жазылат менин кумарым.

Ай тийбес тескей муз болот,
Алтынды соккон уз болот.
Айда чачын тараган,
Айнеке жүзүн караган,
Алтын көкүл кыз болот.
Алтын көкүл кыз менен
Акылман жигит дос болот.

Күн тийбес тескей муз болот,
Күмүштү соккон уз болот.
Күндө чачын тараган
Күзгүгө жүзүн караган,
Күмүш көкүл кыз менен
Күйөрман жигит дос болот.

Карарган тоонун боорунан
Карарып туман ачылбайт,
Кадырлаш сени көп санап,
Какшаган үнүм басылбайт.

Бозоргон тоонун боорунан
Бозоруп туман ачылбайт.
Борумуңду мен санап,
Боздогон үнүм басылбайт.

Ай тийген тескей тептегиз,
Адырга баккан кой семиз.
Алың барда ойноп күл,
Айланып келбейт он сегиз.

Күн тийген тескей тептегиз,
Көк жерди жеген кой семиз.

Күчүң барда күндө ойно,
Күрмөлүп келбейт он сегиз.

ЧОЛПОНДОЙ КӨЗҮҢ ЧАЧЫРАП

Сөз айтамын азыраак
Чолпондой көзүң чачырап.
Ашыктык оту эң кыйын
Умачтай көзүм ачылат.
Сен эсиме түшкөндө
Басалбаймын алсырап.

Кийгениң кызыл бейкасам,
Кыялың артык байкасам.
Көчкөндө төөң жандасам,
Көз карашың аңдасам.
Көз карашың оң болсо
Артыңдан ээрчип калбасам.
Жандамалуу булактан,
Жандап атым сугарам.
Жаным бирге, ак кербен,
Жазып атың чыгарам.

ПЕНДЕДЕН ЧЫКПАЙТ СЕНЧЕЛИК

Бураласың теңселип,
Пендеден чыкпайт сенчелик.
Пенде болуп калыпсың,
Периден жалгыз сен келип.

Тишиңиздин актыгы,
Амиркендин кебездей.
Ар порумун ойлосом,
Түгөнгүр, адамдан тууган эместей.

Карарган тоонун боорунан,
Карарып туман ачылбайт.
Кадырлаш сени көп санап,
Какшаган үнүм басылбайт.

Күмүштөн кылган билерик,
Күндө кийдим имерип.
Көптө бир айлың табалбай,
Алыска кеттим ийменип.

Алтыңдан кылган билерик,

Айда келем имерип.
Айда бир айлың табалбай,
Алыска кеттим ийменип.

Алтындан сөйкө салынган,
Кулагыңда болсомчу.
Айлыңдан басып суу алган,
Булагыңда болсомчу.

Күмүштөн сөйкө салынган,
Кулагыңда болсомчу.
Күндө басып суу алган,
Булагыңда болсомчу.

Оймогуң боосун мыктайын,
Ойлонушуп келгенде
Ойлобой кантип уктайын.
Шакегиң боосу мыктайын,
Сагынышып келгенде
Санабай кантип уктайын.

Берметке шүрү кошуп тагынсаң,
Упа, эндик жабынсаң.
Уландар келер сөгүлүп,
Кой көз жан,
Кымыз, аш калар төгүлүп.

Күмүштөн кылган оймогуң,
Оймогуң боосун чойбогун.
Алыска кетип калды деп
Күдөрүң үзүп койбогун.

Кымыз ичтик мас чакта,
Ким ойнобойт, ким күлбөйт?
Кылыгы суюк жаш чакта.

Кызылдан көйнөк күрмөчөн,
Кыңгырайт үнүң сүйлөсөң.
Өткөн өмүр, чыккан жан,
Кайтып бир келбейт үндөсөң.

Жашылдан көйнөк күрмөчөн,
Жалдырайт көзүң сүйлөсөң.
Калган кадыр, качкан куш,
Келбейт кайтып үндөсөң.

Күн чыкканча сайраган,
Күңгөйгө тилин кайраган.

Күкүк да тең, мен да тең,
Күйгүздүң мени жаман сен.

Талга тилин кайраган,
Таң атканча сайраган.
Тартар да тең, мен да тең,
Талыттың мени жаман сен.

АРПАНЫН БАШЫ КАРАСУУ

Алкымыңдан агынан,
Ашык болдум абыдан.
Тамагыңдын агынан,
Тааныш болдум жаңыдан.

Сүйгөнүмдүн белгиси,
Көрбөсөм сени сагынам.
Жыттаса моокум кандырган,
Асылым, тамагыңдын алдынан.

Кегети менен Дөрбөлжүн,
Теңтушум, асыл, көрбөдүм.
Теңселген сенден айрылып,
Не болот биздин көргөн күн?

Арпанын башы Карасуу,
Аягы Ыпташ, Миңбугу.
Кантип айтпай коёмун,
Ичимде толгон муңумду.

Арпанын башы Аңгелташ,
Аягы Кеңсуу, Семизсаз.
Ортосу аңгел отоо таш,
Ойлонсом агат көздөн жаш.

Маңдай жагы Кузгунташ,
Ошо Кузгунташтын булагы,
Курусун жандын ынагы.
Күндө барып көрүүгө,
Куландан сулуу, асыл жар,
Айлыңыздын ыраагы.

Алакөз менен Кабадан,
Акылың артык паанадан.
Арманда болуп айрылдык,
Асылкеч сиздей баладан.

Желедөбө, Ботожар,
Жергеңден кеттиң, ашык жар.
Жеткилең сулуу сендейге,
Жетише албай болдук зар.

Кыргыек менен жагалмай,
Кыялың эске түшкөндө
Кыдырып издеп таба албай.
Кел, асыл жар, ойнлойлу,
Экөөбүз, кый билектен шап алмай.

Ар бууданды чыгарган,
Аргендей болгон үнүңдү,
Ар качан сени ойлосом,
Асылым, бошотосуң жүүнүмдү.

Кыраңга чыккан кырк арча,
Кыдыра бүтөт өзөккө.
Кыялың эске түшкөндө,
Мен кыйналып жатам төшөктө.

Капталга чыккан кара арча,
Кайрылып бүтөт өзөккө.
Ар качан сени ойлосом,
Кайгырып жатам төшөктө.

Ак тукаба кемселчен,
Айылда жүрүп теңселсең,
Адамда болбойт сенчелик,
Адашып нурдан келбесең.

Көк тукаба кемселчен,
Короодо басып теңселсең.
Пендеде болбойт сенчелик,
Бийиктеп чыгып келбесең.

Окшоштурам өзүңдү,
Кадими бийиктеги нур кызга.
Байкаганда так окшойт
Көзүң чолпон жылдызга.

Көзүң чолпон жаркырап,
Каухардай чачың жалтырап.
Көзүмдү сүзүп мен шордуу,
Эми кайда барам жалдырап.

Сымбатың артык, ак маңдай,
Сүрөткө боюң тарткандай.

Маңдайыңда кыйгач каш,
Калем менен жазгандай.

Оозуңдагы отуз тиш,
Берметтен тизип таккандай.
Тамагыңдын актыгы,
Агартып күмүш жапкандай.

ЖАГАЛМАЙ СЫНДУУ БУУДАН КӨП

Жарды, жардай жүргөн көп,
Жагалмай сындуу буудан көп.
Жан досунан айрылып,
Жалдырап жүргөн андан көп.

Кырды, кырдай жүргөн көп,
Кыргыек сындуу буудан көп.
Курдашынан айрылып,
Кыйкырып жүргөн мындан көп.
Керүү бир тоонун кыясы,
Кекилик чилдин уясы,
Кызыл бир тоонун кыясы,
Канаттуу куштун уясы.
Сени менен бир жүрсөм,
Кейиген жаным ыраазы.

Жаккан бир оттой жайнабай,
Бир казанда кайнабай.
Сен эсиме түшкөндө,
Табылбас менин айлам, ай.

Адырдан коён улабай,
Аргымак аттын токтугу, ай.
Айдап малды бербеген,
Азаптуу малдын жоктугу, ай.

Күдүрдөн коён уладым,
Күлүк бир минип дууладым.
Күлүк бир аттын токтугу, ай.
Күндө бир берип албаган,
Күйүттүү малдын жоктугу, ай.

АЗАБЫҢ ТАРТЫП БОЛДУМ МАС

Ашык менен бир жүргөн,
Бир өзүнчө тар экен.

Бир жүрбөсө, жигиттер,
Көңүлүңдө зар экен.

Ак бетинде чен барбы?
Сага эле жетер күн барбы?
Келишимдүү, ашык жар,
Амандашар күн барбы?

Кулакка сөйкө тагынып,
Кулпурасың кагылып.
Куса болуп жете албай,
Каламынбы чамынып?

Басып чыккан үйүңдөн,
Барсыңбы деп сүйүнөм.
Куса болуп уксам дейм,
Аргендей болгон үнүңдөн.

Алкымың аппак булайып,
Акырын сүйлөп муңайып.
Ашык болдум барганга,
Алдымдан чыксаң кылайып.

Кармаганың ак чака,
Кана жерден суу алсаң.
Көңүлдөш жарым ушу деп
Көргөндө көңүл кубанган.

Көп айттырдым былтыр күз,
Келбетиңе салдым жүз.
Келбетиң сулуу келишкен,
Келдиңби чыгып бейиштен?

Күндө сенин кыярың,
Көңүлгө түшөт кыялың.
Көрүнөө жерден көз карап,
Көз салуучу убагың.

Көкжайык менен Кызылжар,
Ашыктыкка болдум зар.
Айлыңа барсам чоло жок,
Сүйлөшүүгө болдум зар.

Арпатекир, Киндикбаш,
Азабың тартып болдум мас.
Өмүрүм өтүп зарланып,
Өтүп бир кеттиң далай жаш.

Капкара болгон кара чач,
Кайда эле кеттиң, акылдаш?
Ашыгым сенин айыңан,
Куюлуп агат көздөн жаш.

Биздин жерде жүрүшпөй,
Бирге жүрүп күлүшпөй.
Алыстап кеттиң, ашык жар,
Азыраак дооран сүрүшпөй.

Ажалым жетип өлбөсөм
Табармын, ашык алтын, ай.
Ашыкпай байкап карайын,
Келечек иштин артын, ай.

Кубулуп жүзүн, бетиң ак,
Суу алып басып салкындап.
Бейиштен чыгып келгенсип,
Борумуң сонун жаркылдап.

Кийгениң өзгө боз менен
Табияттын буйругу
Ажыраштым сиз менен.

Тал чыбыктай боюңан,
Чыгарба такыр оюңан.
Чын жаратса кудайым,
Чыгармын бир күн жолуңан.

Карасууну бойлодум,
Кадыркеч сени ойлодум.
Чын көңүлүң бар болсо,
Бирөөгө көңүл койбогун.

Көзүңдүн үстү ичке каш,
Көркөм сулуу ничке жаш.
Көрүнбөй кетсең бу бойдон,
Көп агат экен көздөн жаш.

СЫМБАТЫҢ БАШКА АДАМДАН

Кошулсам сизге мен өзүм
Арманым калбас кенедей.
Сымбатың башка адамдан,
Кубулуп келген перидей.

Барайын десем үйүнө,

Там босого, тар эшик.
Периге ашык болгондой,
Сайрап жүргөн мен күкүк.

Булбул куштун чечени,
Мунумду айтам эсеби.
Муңканып сизге жеталбай,
Муңдук, Зарлык месели.

Күкүк куштун эшени,
Күйгөндөн айтам эсеби.
Кусадар болуп жете албай,
Күкүк, Зейнеп месели.

Сөз баштаймын жаңыдан,
Келемин ашык жагынан.
Болжошкон жерге мен келип,
Күндө абыдан зарыгам.

Булбул куштай муңканып,
Жүрөмүн сиздин тарапта.
Жетиштирбей жалганда,
Мени эле салдың азапка.

Көңүлүм менде, жериң тар,
Күсөр* кылып жүрөсүң.
Көрбөсөм сени сагынам,
Өзүңүзгө кошулуп,
Армандан качан арылам?

Алма моюн, арчын төш,
Жазы маңдай көөхар көз.
Өрттөнүп ичип жалындап,
Өтүнүп айтам сизге сөз.

Сасыкбулак, Курбумду,
Сагынбай кантип кой дейсиң,
Санаалаш өскөн кургурду.

Чакыр, Курбу, Кумталаа,
Санасам жоксуң сен бала.
Жалжалым, сизге жете албай,
Зарланамын мен бала.

Сиздер Күкүк, биз Зейнеп,
Көк сызландан* чыт көйнөк.
Ажырашар күн болду,
Атаны арман көз айнек.

Амалдуу гүлдүү ак куурай,
Адамдын гүлү биз мына, ай.
Экөөбүздү кошпогон,
Амири катуу бир кудай.

Ой, ак билек алтынсың,
Оозумда шекер кантымсың.
Эзилишип ойнорго,
Көкүрөктө дартымсың.

Бетиң кызыл табылгы,
Бейпайга салдың жанымды.
Шерттешкен жарым сен үчүн,
Бет алып бастым айлыңды.
Айтамын ашык бар үчүн,
Азапты тарттым жар үчүн.
Ырдаймын ашык бар үчүн,
Ынтызар болдум жар үчүн.

Убалымды байкагын,
Урматтуу сизге айтамын.
Күндө келип табалбай,
Күйүтүн тартып жатамын.

Тобокел кылдым ишимди,
Томсортпо мендей кишинди.
Айтпай кантип кой дейсиң,
Ак каухардай тишинди.

Кыялың кызыл алтынсың,
Кымбатың каухар жаркынсың.
Көргөндө көңүл сүйдүргөн,
Күзгү коңур салкынсың.

Ойлонтот сенин заманың,
От болуп күйүп жанамын.
Кайда жүрсөң аман жүр,
Угулса болду кабарың.

Салкындыгың Аксайдай,
Сагындырдың асмандай.
Сүлүүлүгү байкасам,
Суусар менен калтардай.

Жайлообуз Аксай малга жай,
Жанында жүрсөң көңүл жай.
Ашыктык оту бек кыйын,
Алкымдан өтпөйт кызыл чай.

Ташрабат, Шырыкты,
Элиң Аксай, Сыйлыкты.
Калкымдан издеп таппадым,
Сиз өңдөнгөн сылыкты.

Жоолуктан чыккан саамайың,
Тоту куштун жүнүндөй,
Эки бетиң албырып,
Алманын кызыл гүлүндөй.

Арман, ай, качан сүйөмүн,
Алкымыңдын алдынан.
Көзүң турат сүмсайып,
Күлгөнүң сонун баарыдан.

КАРААНЫҢ АЛЫС КӨРҮНҮП

Кеңсуу менен Кеңсазды,
Кенен жайлап эл жатты.
Эмгектүү менин бактыма,
Ошол жылы эл качты.

Качканда калдым бөлүнүп,
Карааның алыс көрүнүп.
Кадырлаш сени санасам,
Көзүмдүн жашы төгүлүп.

Ача менен Ичкеден,
Ат арытып издедим.
Борумдунун Үңкүрташ,
Борумдуу, секет, кара каш.

Боз туйгун качты колумдан,
Боруму жакшы, секетпай,
Боздоймун сенин жогундан.

Белтепши менен Байбиче,
Бейпайың тарттым бир нече.
Безилдеп ырдап жүрөмүн
Береним колго тийбесе.

Карарып кашың чийилген,
Кайкайып белиң ийилген.
Калкыман сиздей табалбай,
Капа болом деги мен.

Борумун, панар жангандай,
Бозого суусуң кангандай.

Борумуңду мен санап,
Боздоймун ашык ар кандай.

Кыялың панар жангандай,
Кымызга суусун кангандай.
Кыялыңды мен санап,
Кызыгамын ар кандай.

Баштатан билбей баркыңды,
Барып жалгыз сүйлөшпөй,
Мас болуп тарттым дартыңды.
Мурунтан билбей баркыңды,
Буруп жалгыз сүйлөшпөй,
Моминтип тарттым дартыңды.

Карарган чөлдүн токою,
Мийбасы* бышкан тал бекен?
Кайгың бир ичке жык толду,
Кайрылар заман бар бекен?

Көгөргөн чөлдүн токою,
Мийбасы бышкан тал бекен?
Көзүмдүн жашы сел болду,
Көргөзөр дүйнө бар бекен?

Бурулушта токойдон,
Булбул сайрайт ошондон.
Булбул үнү мунайым,
Бурулуп барып угайын.
Булбул үндүү секетти,
Муңкансам бербейт кудайым.

Кайрылышта токойдон,
Карчыга сайрайт ошондон.
Карчыга үнү муңайым.
Кайрылып барып угайын.
Карчыга үндүү секетти,
Какшасам бербейт кудайым.

Туура жагым карагай,
Түйгуну учат аралай.
Туура көңүл түз болсо,
Түйгун жаным садага, ай.

Каптал жагым карагай,
Карчыга учат аралай.
Кадыр көңүл түз болсо,
Кара жаным садага, ай.

Эңкейиш жагым карагай,
Элиги качат аралай.
Эки көңүл түз болсо,
Эт жүрөгүм садага, ай.

Кубулат сенин кийгениң,
Кулагыңда иймегиң.
Ашыгыма жете албай,
Кусадар болуп дүйнө күн.

Алкымыңда сагагың,*
Айдай болгон тамагын.
Ашык кылдың жанымды,
Канткенде табам амалың.
Бүрдөгөн сайдын талысың,
Муңканып жүргөн жигиттин
Муңун жазар дарысың.
Бетегелүү сары дөң,
Ашыгыма жете албай
Саргайды дүйнө, кызыл өң.

Карматпаган сиз кайып,
Бугу менен маралдай.
Муңкайып жүргөн адам көп,
Өзүңүздөй жар албай.

Белди бекем буугандай,
Аппак кылып жуугандай.
Көңүлү такыр кир албай,
Ойноп күлүп жүрөлү
Энеден эгиз туугандай.

МИҢГЕН АТЫМ КАРАГЕР

Миңген атым карагер,
Кадырлуу, жаным, жароокер.
Үйдө жатсам эригем,
Эстесем сизди желигем.
Саргайып болдум абыдан,
Өмүрлүк болор, берекем.

Жандан артык, бурадар,
Санасам жаным кубанар.
Алыста болуп жете албай,
Азабың тартып кубарам.

Айтып катка жазарым.
Алыстан тартып азабың.
Көрсө көңүл шат болгон,
Жармаңкелүү* базарым.

Эстесем ичим чок болуп,
Эзиле жаздап токтолуп.
Эндиреп жүрөм сен үчүн,
Элимде өзүң жок болуп.

Алтындан айчык жоолугуң,
Адамдан артык борумуң.
Сүйлөгөн сөзүң шипширин.
Бук ачар булбул сонунум.

Энеден эгиз туугандай,
Эсимен кетпейт жоругуң.
Жериң алыс бир болуп,
Суу ичпей, азып оорудум.

Кичине кечүү, чоң кечүү,
Күн тийбес серүүн, салкыным.
Көрсө көңүл шат болгон
Көмүркөйдө* алтыным.

Толгон айдай апаппак,
Болискейдей* алкымың.
Көрүнсө күмүш тишиңиз,
Көйкөлүп эрип балкыдым.

Жайлоонун башы жаш шибер,
Жаным секет кат жибер.
Жиберген катын алайын,
Кадырлаш секет берди деп,
Моокумду басып калайын.

Ушинтип келсе тилегим,
Жарылар менин жүрөгүм.
Айтышканым бар го деп,
Арка кылып жүрөйүн.

Аттай арка, медегим,
Артыңдан жүрүп издерим.
Кезигип калса бир жерде,
Ажыратып таштабас,
Алтын тээк чидерим.

Айчылык алыс кетсең да,
Асили үзбөйм күдөрүм.

Нурдун кызы бейиштей,
Сыздатасың жүрөгүм.

Күмүштөн аппак тишиңди,
Күйдүрөсүң ичимди.
Сом алтындай билегиң,
Сымбатыңды мен көрүп,
Солкулдайт менин жүрөгүм.

Кадырлаш болуп жүрсөм деп,
Кудайдан сени тиледим,
Кыйгачтап кыссаң көзүңдү,
Кыймылдайт менин жүрөгүм.

Оозуңдан сүйүп алгандай,
Көмөкөйүң бал болуп.
Перинин кызын көргөндөй,
Бүткөн боюм дал болуп.

Бассам-турсам сен дедим,
Башкага көңүл бербедим.
Бала кезден бирге өскөн,
Балапан кыргый, эрмегим.

Отурсам, турсам сен дедим,
Оюмду асты билбедиң.
Ойноп-күлүп бирге өскөн,
Ой, ботокөз, мөлмөлүм.

Эки басып теңселип,
Элимде болбой сенчелик.
Эп келтирип ырдаган,
Эзелде болбойт менчелик.

Наркы менен сөз айткан,
Аялда болбойт сенчелик.
Айтпаса акыл бөлүнгөн,
Адамда болбой менчелик.

Атбашы менен Нарынды,
Араладым баарыңды.
Азамат эрге жарашкан,
Айтамын секет жарымды.

Көчөнүн башы көлмөдөн,
Көйкөлүп ойноп сиз менен.
Уктасам түштөн кетпейсиң,
Түндөгү кой көз сен белең?

Жаркөчкү менен Кыяжол,
Жарамдуу менен жакын бол.
Жарамдуу болсо жакының,
Көчүп барып айыл кон.

Бейиштин көөхар ташындай,
Беш колундун салаасы.
Бербесе кантем сиздейди,
Пенденин барбы чарасы.

Башыңдагы жоолугуң,
Базардан алган жибектей,
Сизге ашык мен болдум,
Семетей менен Чүрөктөй.
Жазгы чыккан өлөңдөй,
Көлөкөңө жөлөнбөй.
Арманда кетер бекенбиз,
Кыз Жибек менен Төлөндөй.

Сагызган менен көгүчкөн,
Сай болуп учуп суу ичкен,
Ашыктыктын айынан
Айганыш кургур уу ичкен.

Жаркырап тийген күнгө окшоп,
Жароокер сизге жанашпай.
Армансыз ойнор бекенбиз,
Каныкей менен Манастай.

Болгун, күрбум, саламат,
Бул дүйнө бизге аманат.
Максатына жетпептир,
Малийке менен Шамамат.

Сыйлашып бирге жүрөлү,
Сыйлуу бир сонун кишидей.
Арманда кетер бекенбиз,
Олжобай менен Кишимдей.

Асмандан учкан алты өрдөк,
Алтоонун бири эр жүрөк.
Кандай күнү кошулган,
Семетей менен Айчүрөк?

Күзгү чыккан карагат,
Күнүмдүккө дан байлайт.
Түбөлүгү болбосо,
Күнүмдүктү ким каалайт?

Абада торгой, жерде биз,
Ашыктыктын айынан
Саргара жорткон пендебиз.

Айлың ыраак, алыста,
Тапшырамын таанышка.
Унутуп калып жүрбөгүн,
Айлыңа бир күн барышта.

Аракет кылып жете албай,
Арманда жүрөм делбиреп.
Атыңды айтам алыстан,
Айбыгам сизге барыштан.

Ашыктык оту бек кыйын,
Аябай мага жабышкан.
Ашыктык оту кайгы-наз,
Ашыктыктан болдум мас.
Сен эсиме түшкөндө,
Арылбай агат көздөн жаш.

Бак дарагы бүрдөсө,
Баары тегиз гүлдөсө.
Так ошонун ичинде,
Булбул торгой үндөсө.

Анда да жарпым жазылбайт,
Акиним алдыман чыгып күлбөсө.
Атыңдан айтсам эл билет
Акинай десем ким билет?

ОЙМОК ООЗ, КУМАР КӨЗ

Олуяата, Меркени,
Оодардым шондон беркини.
Оймок ооз, кумар көз,
Окшотподум көркүңдү.

Караны минсем бургутам,
Кармасам белиң бир тутам.
Кайырма жака, кош этек,
Кадырың кантип унутам?

Кызылды минсем бургутам,
Кындай белиң бир тутам,
Кыйма жака, кош этек,
Кылыгың кантип унутам?

Үчдунган, Койсуу сарайдан,
Урматың ашкан далайдан.
Упадай болгон ак бетиң,
Жаралганбы калайдан?

Аргымак минип дууладым,
Адырдан коён уладым.
Ал коёнго жетпеген,
Аргымак аттын токтугу.
Алты миң берип, бирди албай,
Азаптуу малдын жоктугу.
Тобурчак минип дууладым,
Токойдон коён уладым.
Ал коёнго жетпеген,
Тобурчак аттын токтугу.
Токсонду берип, бирди албай,
Тозоктуу малдын жоктугу.

Аркырап аккан Кашкасуу,
Аргымак минсем кечким жок,
Айда айлыңан кетким жок.
Күркүрөп аккан Кашкасуу,
Күлүк минсем кечким жок.
Күндө айлыңан кетким жок.

Көкөлөтүп олтурган,
Көгүчкөн элең бактагы,
Көрө коюп качырган,
Көк шумкар элем таптагы.

Көрө коюп жашындың,
Көптөн бери асылдым,
Асылганга сен болбой,
Оболоп учкан боз торгой.
Алгыр жаным коёмбу
Алып түштүм мен болбой.

Санаада жок кептерди,
Санабай тапкан оюңдан.
Мен секетпай болоюн,
Сакадай болгон боюңдан.

Чыкпайсың менин санаамдан,
Жылдызың ысык жаралган.
Үлбүрөгөн тамагың,
Упадай болуп агарган.
Уяламын өзүңдөн,
Улуксатсыз барардан.

Жекендүү көлдүн жээгинде,
Жетимиш өрдөк, сен бир каз,
Жетейин десем мааним аз.
Жеткенде бозой көңүл ач.

Балырлуу көлдүн жээгинде,
Балапан өрдөк, сен бир каз,
Барайын десем мааним аз,
Барган бозой көөнү жаз.

Барайын деймин артыңдан,
Абийир кылам калкыңдан.
Зарланамын үч убак
Бир ашык сенин дартыңдан.

ТИШИҢ БЕРМЕТ ТИЗИЛГЕН

Күлүк ат күндө эле кирет күчүнө,
Кыз-келиндин күлкүсү кирет түшүмө.
Күйгүзбөй мени мынчалык,
Курдаштар, жардам кылгын кичине.

Жаш карагай босого,
Санаалаш болсом ошого.
Санаа дарттан арылып,
Зарлансам кудай кошобу?

Куу карагай босого,
Курдаш болсом ошого.
Күйгүздүң мени мынчалык,
Кудайым сизге кошобу?

Сени секет дебесем,
Сен үчүн кайгы жебесем.
Убайым көп, уйкум жок,
Тирүү жүрөт дебесең.

Кадырың сырды чечишкен,
Кадырман жал-жал жетишкен.
Карайлап калып кан жутам,
Кадырлаш сенден кетиштен.

Көгарттын белин ашайын,
Бир көрбөсөм жүзүңдү,
Көөнүмдү кантип басайын?

Кара атка салган кол чидер,
Каттоочудан кат жибер.
Катыңдан эч бир пайда жок,
Кадырман болсоң өзүң кел.

Капчыгай зоо тереңден,
Карчыга чыгат беренден.
Кайрылып туруп шаңк эткен,
Карала бозум элем мен.
Карарган чыбыр жойлогон,
Кара сүр калтар элең сен.
Кадырлашың чын болсо,
Кайрылып кетпейт элең сен?

Көгөргөн чыбыр жойлогон,
Көк ала калтар элең сен.
Көңүлдөш келип көрүнсөң.
Күйүтүң тартпайт элем мен.

Текелүүтөр, Кайыңды,
Текеси оттоп жайылды.
Дегеле жаман сагындым,
Теңтушум өскөн айылды.

Бугулуутөр, Кайыңды,
Бугусу оттоп жайылды.
Муңайып жаман сагындым,
Муңдашым жүргөн айылды.

Кулжалуутөр, Кайыңды,
Кулжасы оттоп жайылды.
Кубарып жаман сагындым,
Курдашым жүргөн айылды.

Арпалуутөр, Кайыңды,
Аркары оттоп жайылды.
Аябай катуу сагындым,
Асылкеч жүргөн айылды.

Эчкилүүтөр, Кайыңды,
Эчкиси оттоп жайылды.
Эң эле жаман сагындым,
Эрмегим жүргөн айылды.

Көзүң көөхар шам чырак,
Алтындай тишиң жаркырап.
Ашык болуп сыртыңдан
Ар ким сизге талпынат.

Эсимен кетпей жүрөсүң,
Эстесем отко күйөмүн.
Эзилишип сиз менен,
Эрдинден качан сүйөмүн?

Санаадан кетпей жүрөсүң.
Санасам отко күйөмүн.
Санаалаш болуп сиз менен,
Жалбарып качан сүйөмүн?
Тишиң бермет тизилген,
Тиктешсе көөнүм эзилген.
Тилекти берип табигат,
Кандай күнү кезигем?

Бетин айнек күзгүдөй,
Көргөндүн сугу түшкөндөй.
Кымыз болуп кетсеңчи
Чыныга куюп ичкендей.

Көз үстүндө ичке каш,
Калем менен тарткандай.
Көз үстүндө кирпичиң,
Тирүү сымап аккандай.

Оозундагы отуз тиш,
Алтындан чеге каккандай.
Кошулмак кыйын эки ашык,
Кара жер менен асмандай.

АЛТЫНЫМ КҮЙСӨМ СЕН ҮЧҮН

Санаган менен кол жетпей,
Санаалаш келчи дегдетпей.
Саган ашык мен болдум,
Саринжи менен Берметтей.

Алтыным күйсөм сен үчүн,
Көрбөймүн кылча залалдай.
Адамдын ичин күйдүрүп,
Калсаңчы мындай жаралбай.
Саган ашык мен болдум,
Боз жигит менен Жамалдай.

Күндө ырдап казалды,
Күйүтүмдү басалбай,
Күдөрүмдү үзбөймүн,

Күлбаара менен Асандай.

Асмандагы жетиген
Ал эмне үчүн жетиден?
Ашыктыктын айынан
Ашырбай деген тентиген.

Чачың майда жымылдап,
Үнүң ичке кыңылдап.
Борумуң ашкан бектердей,
Боз уланга кеп бербей.

Боорума басып уктасам,
Боз туйгун алган кептердей.
Боздоп ырдап жүрөмүн
Бозоюм сизге эп келбей.

Чачың окшойт жибекке,
Жалынды салдың жүрөккө.
Жаратылыш жар болуп,
Жетебизби тилекке?

Карарган тоонун боорунан,
Карарып туман кетеби?
Кайгым ичтен арылып,
Кадырлашка жетемби?

Бозоргон тоонун боорунан,
Бозоруп туман кетеби?
Боздогон үнүм басылып,
Бозоюм сага жетемби?

Күмүшү белең күбөктүн*,
Күйүтү белең жүрөктүн.
Күйгүзүп мени дал кылдың,
Тууганы белең Чүрөктүн.

Сарысы белең жибектин,
Дарысы белең жүрөктүн.
Саргайтып мени дал кылдың,
Сиңдиси белең Жибектин.

Узун боюң шырғыйдай,
Урматың көрбөй бир кыйла-ай.
Элпектигиң байкасам,
Үндөккө келген кыргыйдай.

Ээрчий-ээрчий көз талды,
Ээрчиген менин эмгегим.

Ээрчип-ээрчип калды деп,
Канакей сенин келгениң?

Карай-карай көз талды,
Караган менин эмгегим.
Карап-карап калды деп
Канакей сенин келгениң?

АК КӨЙНӨК КИЙИП БУРАЛСАҢ

Жайкысын бирге жайласам,
Жаркырак кара Мокону.
Жердиги жашык болбосо,
Жетилет куштун мокогу.

Ак чаканы колго алсаң,
Аксайдан барып дуу алсаң,
Ак көйнөк кийип буралсаң.
Асылкеч угар беле деп,
Ак жолдон туруп үн салсам.

Көк чаканы колго алсаң,
Көксайдан барып суу алсаң,
Көк көйнөк кийип буралсаң.
Көңүлкөч угар беле деп,
Көк жондон туруп үн салсам.

Ак терек болуп бүрдөйсүң,
Арман-жалган бир келип,
Айылда бир жыл жүрбөйсүң.
Капа болуп калгансып,
Кабагың ачып күлбөйсүң.

Бар болсо сенин акылың,
Байкарсың сөздүн акырын.
Убадаңан танбасаң,
Мен бир туугандан жакының.

Айтайын сөздүн болжолун,
Алтындан сыпат колдоруң.
Абдан ичти күйдүрөт,
Алдыртан тиктеп койгонуң.

Карайып кашың нип-ничке,
Капаны салдың сиз бизге.
Толукшуп кашың нип-ничке,
Тозокту салдың сиз бизге.

Агарган чөлдүн токою,
Мөмөсү бышкан тал бекен?
Алышып ойноп жүрүүгө,
Асылкеч үйдө бар бекен?

Көгөргөн чөлдүн токою,
Мөмөсү бышкан тал бекен?
Көзүмөн жашым төгүлөт,
Көрүшөөр дүйнө бар бекен?
Баардаш сенин дартыңан,
Басарга келбейт дарманым.
Төлгө тартсам түк келбейт,
Төгүлөт ичтен өрт жалын.

Айла жоктон жүрөмүн,
Адамдын кылган барманын.
Азил секет сен үчүн
Айбыкпай элден зарданам.

СИЗ НАБАТСЫЗ, БИЗ ШЕКЕР

Көпүрө менен Каракол,
Көргөнчө, алтын, аман бол.
Көңүлүмө алгандан
Көңүлүм берип койдум кол.

Карачоку, Жолколот,
Карама-каршы эл конот.
Кайгырамын, жүрөмүн,
Капаны жазар ким болот?

Ортокошой, Жылаңач,
Ойлогондо болом мас.
Олтурбасам жаныңа,
Мас боломун тарабас.

Алмалуу менен Жайылган,
Ашыктан кыйын айрылган.
Арманым жок дүйнөдө,
Алсам бир орун жаңыдан.

Баласаруу, Караарча,
Балалык бар бир канча,
Батынан кылган сөзүмдү,
Убайыммын алганча.

Кичикапка, Күркүрөө,
Кийлигери чын бирөө.
Чындыгын айтчы, алтыным,
Сага болот ким күйөө?

Жалпактөбө, Тектирсаз,
Жаманга жакшы бир түрбас.
Жаманга жакшы бир турса,
Убайымдан арылбас.
Жоголду менин акылым,
Азабын тартып жатырым.
Жай-маанинин баарысын,
Билесиң го, алтыным.

«Алтын» деп жаздым атыңды,
Жашырып анык затыңды.
Санаа санап саргайып,
Өткөрбө өмүр жашыңды.

Сиз карагай, биз кайың,
Кошор бекен кудайым?
Кошулбасак бул бойдон,
Болобуз го убайым.

Сиз набатсыз, биз шекер,
Бар бекен сизге биз жетер.
Жете албасак бул бойдон,
Болот го мээнет кур бекер.

ЖАШ ЭКЕНДЕ ОЙНОП-КҮЛ

Кызылдан сенин көйнөгүң,
Кымча белиң бүйүрмө.
Кыз экенде ойноп-күл,
Кызыктуу жалган дүнүйө.

Жашылдан сенин көйнөгүң,
Жан жакасы бүйүрмө.
Жаш экенде ойноп-күл,
Жалган бир экен дүнүйө.

Ай жарыгы жер тегиз,
Адырга баккан мал семиз.
Алың барда ойноп-күл,
Айланып келбейт он сегиз.

Күн жарыгы жер тегиз,
Күдүргө баккан мал семиз.
Күчүң барда ойноп-күл,
Күүлөнсөң келбейт он сегиз.

Адырдан аркар маарады, ай,
Аркардай көзүң жайнады, ай.
Аркардай көзүң мен көрүп,
Арактай ичим кайнады, ай.

Боордон аркар маарады, ай,
Ботодой көзүң жайнады, ай.
Ботодой көзүң мен көрүп,
Бозодой ичим кайнады, ай.

Куруңдагы кант кана,
Курдашым, кудайлашкан ант кана?
Белине түйгөн кант кана.
Бекемдешкен ант кана?

Белестеги беш атаң,
Беш атаң кимдин малы экен?
Безелентип ырдаткан,
Беш көкүл кимдин жары экен?

Адырдагы алты атаң,
Алты атаң кимдин малы экен?
Алаңдатып ырдаткан,
Ак саамай кимдин жары экен?
Алкымың айдай көрүнөт,
Алкымыңдан мен көрүп,
Акылым жаман бөлүнөт.

Алты күнү көрбөдүм,
Капа тартып канчалык,
Ак кабыргам сөгүлөт.
Антташкан сөздү көп ойлоп,
Көзүмдүн жашы төгүлөт.

Жертектир менен Арашан,
Жергенде жоксуң карасам.
Жете албаймын зарланып,
Акылымдан адашам.

Караүңкүр менен Кескенташ,
Кадыркеч, жалжал, сөзгө маш.
Кадырыңды көп ойлоп,
Канча күнү жете албай,
Кара көздөн аккан жаш.

АК ЖАЙНАК

Букарды көздөй жол тартса,
Буудай арткан ак тайлак.
Мурунку дартым козголот,
Муңаямың ак жайнак.
Коконду көздөй жол тартса,
Кокон арткан ак тайлак.
Койгой дартым козголот,
Коюндаш жаткан, ак жайнак.

Ташкентти көздөй жол тартса,
Таруу арткан ак тайлак.
Тамагыңдын агынан,
Тамаша кылам, ак жайнак.

Жайкысын көлдөн жай алган,
Жашыл моюн өрдөгүм.
Жаш экенде көрбөдүм.
Жаш экенде көргөндө,
Ак жайнактай алтынды
Албайт белем жашында.

Кышкысын көлдөн жай алган,
Кызыл моюн өрдөгүм.
Кыз экенде көрбөдүм.
Кыз экенде көргөндө,
Ак жайнактай алтынды
Албайт белем башында.

КАДЫРЫҢ САНАП ЗИЛ БОЛДУМ

Кызылдан кийдин кенепти,
Кыркалай тактың седепти.
Кылыгың санап зил болдум,
Кырк чилтен берсин медетти.

Карадан кийдин кенепти
Катарлай тактын седепти.
Кадырың санап зил болдум,
Кайберен берсин медетти.

Жашылдан кийдин кенепти,
Жаркыраттың седепти.

Жашыңды санап зил болдум,
Жараткан берсин медетти.

Көктөгү бүркүт мен болсом,
Көлдөгү чабак сен болсоң,
Илип алсам териңден,
Имерсем кымча белиңден.

КҮЙӨМҮН ЖАМАН КОЙ КӨЗҮМ

Олуя ата, Меркени,
Оодардым андан беркини.
Оодарып жүрүп таппадым,
Ак элечек челкини.

Ойрон менен Чалдыбар,
Ойлонсом кетет биздин ал.
Сулуусу ашык ар жандан,
Кыялың ойлоп кылам зар.
Жетише албай алыстан,
Ошондойчо биздин ал.

Карабалта, Карабай,
Кантемин сендей баланы, ай.
Кайгылуу болдум сен үчүн
Капалыгым тарабай.

Саркул менен Аксууну,
Таппадым сендей бакшыны.
Сокулуктун бекети
Күйөмүн абдан, кой көзүм,
Тыштап кайда кетесиң?

Көрдүм Бишбек базарын,
Көргөндө капа жазарым.
Көөнүмдөн чыкпайт көрбөсөм,
Көөнүмдү ачкан базарым.
Көз зарланта сөз кылып,
Тарттым элге казалын.

Токмоктун айтам калаасын,
Толгон айдай баласың.
Толукшуп белиң буралып,
Тозокко жанды саласың.

Боомдун ичи капчыгай,
Айтамын сендей жакшыны, ай.
Алла-таалам буюруп,
Албадым сендей жакшыны, ай.

Кара Кочкор, Каракол,
Үчэмчектин Бөксөжол.
Калкымда сулуу ашык жар,
Калкыман кеттиң эсен бол.

Дартыма дарман билегиң,
Болбоду кабыл тилегим.
Ажыратпа алла деп
Кудайдан ар күн тиледим.

Кырчындуу го Жамансаз,
Кыялың ойлоп болом мас.
Калкымда сен болбосоң,
Эми кимге кылам наз.

Ийринин суусу Аккоону,
Ичиме дартым жык толду.
Ичимен дартың болжолду.
Аксуунун буудай талаасы,
Ашыктыгын карачы.
Актап койгон күрүчтөй,
Тиштериңдин арасы.

Боюң узун чынарбы,
Борумун алгыр тынарбы.
Капалыгым чыгарып,
Ичимен жазгын кумарды.

Көк кийдиң, шайыдан,
Көрбөсөм сени сагынам.
Бешенеңдин ысыгы
Бек сүйөмүн абыдан.

АШЫК ЖАР

Ашыктыктан баштайын,
Азыраак айтып таштайын,
Айтпаса ичти күйдүрөт
Арманда болуп калбайын.

Көзү турат тунарып,
Бети турат мунарып.

Бу кара көз май чачтын,
Эти аппак булайын.

Бул ашыктай бар бекен?
Бети аппак кар экен,
Ажырашып кеткенде:
Бир көрөргө зар экен.

Келбетиңди карасам,
Калем менен жазгандай,
Печет менен баскандай.
Күйүп турган ак шамдай.
Бели кындай, бети айдай,
Карап турса жаккандай.
Боз уланды көргөндө,
Жаркылдап турат ак маңдай.

Арка чачың таранган,
Айланып туруп каранган.
Азилиң эске түшкөндө,
Азапка түшүп ыйлаган.

Ашык менен бир жүргөн,
Бир өзүнчө жар экен.
Бир жүрбөсө жигиттин,
Көңүлүндө сал экен.

Ашык деген бар болсо,
Көңүлдөрү жай экен.
Көп ооруган жүрөккө,
Ашык деген дары экен.

Кара тоонун башынан,
Кайкалап учкан кулаалы.
Алыстап кеттик, ашык жар,
Кандай айла кылалы?

Көк көйнөк кийсең чубалып,
Көрүнүп турсаң буралып.
Көрүнүп турсаң көңүл ток,
Көрүнбөй кетип, ашык жар,
Көкүрөккө салдың чок.

Акчий менен Жетиген,
Агарып турган жетиден.
Таң саргайып аткандай,
Тамылжыган бетинден.

Айлыбыз Бишбек жер экен,
Айылдаш жүрсөк эп экен.
Астыртадан кол булгап,
Асылкеч бала ал экен.

Сары ала көйнөк дүрүйө,
Сагындым ашык дүнүйө.
Сагынганда келгин деп,
Сан какшаймын күнүгө.

Көк ала көйнөк дүрүйө,
Көрүнбөй калдың дүнүйө.
Көрүнгүн деп ашыкка,
Көп какшаймын күнүгө.

Ашык жар сага жете албай,
Артыңда калдым сандалып.
Көрбөгөнгө кой көздү,
Какшаймын күндө зарланып.

Ашык жар, сени эстесем,
Кабагым менин карланды.
Күйүп-жанып от болуп,
Ашыгың мында зарланды.

Карагаттай көзүң, ай,
Кайгырамын өзүңө, ай.
Кайгыртып мени саргайтып,
Кападар кылдың өзүмдү, ай.

Кызылгаттай көзүң, ай,
Кызыгамын өзүңө, ай.
Кызыктырып, секетпай,
Кыйнадың ашык өзүмдү, ай.

Кетпей асти санаамдан,
Кеп албаймын жамандан.
Келишимдүү секетим,
Кетким келбейт жаныңдан.

Кылыгың кетпейт санаамдан,
Кылдай сөз албайм жамандан.
Кылыгың эске түшкөндө,
Кыйналып кетем араңдан.

Ак бетинде мүн* барбы?

Ага жетер үн барбы?
Сагынышкан секет мен¹,
Амандашар күн барбы?

Оң бетинде мүн барбы?
Ошого жетер үн барбы?
Зарланып жүргөн ашык мен,
Учурашар күн барбы?

Кызылкыя башынан,
Кыйкырып өттүм, ашынам.
Кыпча белдей секеттин,
Кылыгын самап жашыгам.
Каракыя башынан,
Карап өттүм, ашынан.
Кадырмандуу секеттин,

Капасын тартып жашыгам.
Үлпүлдөгөн кабагың,
Упадай аппак тамагың.
Ашык жар, сени самадым.

САРЫ АЛТЫН ШАКЕК КОЛУНДА

Оймо алтын шакек колунда,
Оймолуу жоолук мойнуңда.
Оймо алтындай жылт этип,
Оюмдан кетпей койдун да.

Сары алтын шакек колунда,
Саймалуу жоолук мойнуңда.
Сары алтындай жылт этип,
Санаадан кетпей койдун да.

Түгөлдүн суусун бойлогон,
Түлкүдөй ыргып ойногон.
Түгөйүм болуп калсаң деп,
Түшүмдөн чочуп ойгоном.

Каракол суусун бойлогон,
Калтардай ыргып ойногон.
Колуктум болуп калсаң деп,
Ар күн сени ойлоном.

¹ Мен — «менен» деген сөздүн кыскарган түрү.

Каракыя, Жанарык,
Кадырың санап мен карып,
Карып болдум зарпыңдан,
Канеткенде кутулам.

Белиңде беш бак бантың бар,
Оозунда шекер кантың бар.
Сен коркпосоң, мен корком,
Кол алышкан антың бар.

Таппадым сенин айлыңды,
Таалайым сенден байланды.
Алты ай жайы бир жүрүп,
Бир көрбөдүм пайдаңды.
Бешенең чолпон жылдыздан,
Пейилиңди таппайм кыргыздан.
Пересентиң ченде жок
Алмашып келген нур кыздан.

Жарды-жардай жүгүргөн,
Жашыл куйрук түлкү ошол.
Жамалын тапсаң ойноп-күл,
Жалганда жакшы мүлк ошол.

Кырды-кырдай жүгүргөн,
Кызыл куйрук түлкү ошол.
Кырдаалын тапсаң, ойноп-күл,
Кыяматтык мүлк ошол.

Элибиз көчтү козголуп,
Эригип жүрөк оштонуп.
Жалганда жарпым жазылат,
Жарк этип күлсөң оштонуп.

СЕН КЕТТИҢ, МЕНДЕН БӨЛҮНҮП

Түп көтөрө эл жайлайт,
Түзашуу менен Кандууну.
Түбөлүк жарың болбосо
Түгөнсүң жандын жыргалы.

Көгөндүкыя, Көкдалаа,
Көңүлгө салдың көп санаа.
Ойнокжар менен Арчалуу,
Оюма салдың канчаны.

Жалыжар менен Буланды,
Жайкалган шибер ыраңы.
Көйнөкчөн басып, үй тиккем,
Көйкөлгөн шибер ыраңда.

Арчалуу менен Жылаңач,
Айлыбыз бирге аралаш.
Артыкча мени зарланттың,
Азабың тарттым быйыл жаз.

Сен кеттиң менден бөлүнүп,
Көзүмдүн жашы төгүлүп.
Кайра тартып келбейт го
Кан акты көздөн төгүлүп.

Үчкашкасуу Чонташка,
Көздөн аккан кан жашка.
Айта берсе түгөнбөйт
Ашыктын жөнү бир башка.

Жаманэчки, Кошкөлгө.
Жанымды салдым мүшкүлгө.
Экикөгарт, Байболот,
Эстесе көңүл жай болот.

Көгарттан көчкөн журтуңдан,
Бир көрбөдүм сыртыңдан.
Арманда жүрүп бөлүндүм,
Артыкча секет достумдан.

Талдысуу менен Кемеге,
Далай бир элдин жери эле.
Даанышман артык секетке,
Жеталбадым деги эле.

Кадырын таап бир жүрсөм,
Карк алтындай кен эле.
Калети барбы сөзүмдүн,
Кайгыртып мени күнүгө
Кападыр кылдың сен эле.

Кемеге менен Үйүрмө,
Көз келтирбе үйүмө.
Алымсынбай курудум,
Ажырап калып жүрүүгө.
Калкымда сендей адам жок,
Кадырымды билүүгө.

Күмүштөн аппак тишиңди,
Күйгүзбө менин ичимди.
Күзөр болуп жүргөндө
Бир көрбөдүм жүзүңдү.

Кайрылып келбейт өткөн күн,
Капа болбой доорон сүр.
Кадимкидей ойноп-күл,
Карааныңды сагынам,
Кантейин, алтын, аман бол.

Карасам сендей элде жок,
Карача сонор көлдө жок.
Кайгы менен таң атат,
Уктасам уйкум менде жок.
Сени көрдүм күзүндө,
Аларчанын түзүндө.
Ар түрдүү кайгы башта бар,
Көрөмүн уктап түшүмдө.

Ичимден санап күйөмүн,
Карааның жарык көрөмүн.
Кадырлаш сени ойлосом,
Ирмебей жашым төгөмүн.

Агарып таң да кылайып,
Алкымың аппак булайып.
Келип туруп сөз айтса,
Акырын сүйлөп муңайып.

Колун жумшак пахтадай,
Кайгың ичти каптады, ай.
Кабагың башка пендеден,
Алтындан соккон чакчадай.

Дубай салам жазайын,
Сөз айтасың атайын.
Абалы мурун сөз баштап,
Ашыктыктан баштайын.

Кеп айттырдың быйыл күз,
Келбетиңе салдым түз.
Кеңеши бирге ашык жар,
Кейиди зарлап кызыл жүз.

Катка салган арзыңды,
Каймана сөздө барсыңбы?
Кучакташып чыгарсак,
Ичке толгон дартымды.

АК СЫРГА

Бешташтын ичи карагай,
Пер (и) кызындай, Ак Сырга,
Пендеде сендей жаралбай.
Бекемдешкен сөзүңө,
Бейтааныш болдум бара албай.

Акжылга башы карагай,
Ак перидей, Ак Сырга,
Адамда сиздей жаралбай.
Антташкан сенин сөзүңө,
Арманда болдум бара албай.

Жоргону миндим бейтака,
Жоругуң санап мен капа.
Жоруктуу жарга жете албай,
Жоголсун дүйнө бейкапа.

Кызылды миндим бейтака,
Кылыгың санап мен капа.
Кылыктуу жарга жете албай,
Кыядан басып өтө албай,
Кыйналдым дүйнө бейкапа.

Айлыңыз алыс жер болду, ай,
Ашуусу бийик бел болду, ай.
Азыраак ойноп биз күлүп.
Ак Сырга, аманат жанга дем болду, ай.

Кызылга таккан тумарың,
Кызыгат менин кумарың.
Кызыктуу жаным келет деп,
Кыядан тосуп турарым.

Кара атка таккан тумарың,
Какшатат сенин кумарың.
Качан бир жарым келет деп,
Капталдан тосуп турарым.

Суусамыр башы Суукту,
Сур байтал оттоп жайласын.
Суусар ичик, сурма көз,
Суусаткан Сырга кайдасың?

АК МАҢДАЙ

Котурташ менен Торгартты,
Кошо жүрбөй шор катты.
Чатыркөл менен Карасай,
Жалдырайсың, ак маңдай.

Ашыктыктын зарпынан,
Айтып турган дарт кандай!
Кызылдөбө, Загалмай,
Кылыгың издеп таба албай,
Кызматың өттү бир далай.

Арпанын башы Карасуу,
Аягы кепташ Миңбугу.
Айтпай кантип коёмун,
Ар сөзүң бар угумдуу.
Азилдешип бир жүрсөм,
Унутпаймын мунуңду.

Арпанын башы Чырмашты,
Айтпай кантип токтойбуз?
Асылым кой көз сырдашты.

Арпанын башы Коргонташ,
Ортосу Аңгел, Ортоташ.
Олуттуу түгөт кыйма каш.
Ойногон жерин көргөндө,
Он талаа кетет көздөн жаш.

Ойталаа менен Дөңталаа,
Оюңда бардыр көп санаа.
Өзгөчө түгөт кыйма каш,
Ойноп жүрсөң боз бала.

Өзөндөй бүткөн Семизсаз.
Күңгөй жагы Үчбулак.
Сен секетпай, мен ашык,
Күйүттүү салдың үч убак.
Күймөнө жыпар жыттанып,
Басып келчи үч убак.

Көкдаңгы менен Май айыл,
Көңүлдөн калбайт асти дил.
Жетимашуу, Бозбешик,
Ашып түшкөн даваны.
Үчбулак менен Торпуну,
Айтпай кантип токтойбуз,
Үйүр болгон шордууну.

Сулама менен Чатырташ,
Солкулдаган кыйма каш.
Карачуңкур, Белбулак,
Акторгой менен Жоожүрөк,
Олуттуу түгөт ак билек.
Ойногон жерин көргөндө,
Өрттөнүп кетет эт жүрөк.

Салынганың ак жоолук,
Саамай чачың чубалды.
Сырдашканын ушу деп,
Сыртыңдан көөнүм кубанды.
Тегерек менен Капчыгай,
Секетке жетмек бир далай.
Капчыгайдын терме таш,
Кадырың өтөр кыйма каш.

Каде менен Күңгөйдү,
Кантип айтпай коёюн,
Кадырман секет Күңөйдү.

Жолкарагай, Шааболот,
Жоруктуу мындай ким болот?
Кошкарасуу, Котурташ,
Коюшманын кулан чач.
Кош аман бол дегенде,
Көздөн кетет мончок жаш.

Кызылжылга, Майыстан,
Кылыгың эске түшкөндө
Кабыргам менин майышкан.

Арыш менен Чоңмойнок,
Айылдаш жүрдүк көп ойноп.
Ажырашып кеткен соң,
Азабың, тарттым бойбойлоп.

Сай жакалай көлөкө,
Санааңды бурба бөлөккө.
Көл жакалай көлөкө,
Көөнүңдү бурба бөлөккө.

Сай жакалай оттогон,
Сарала моюн чүрөгүм,
Санасам күйөт жүрөгүм.
Көл жакалай оттогон,
Көк ала моюн чүрөгүм,
Көргөндө күйөт жүрөгүм.

Жылматерек, Дөрбөлжүн,
Жете албай калдым саргайып,
Жылдай болор көргөн күн.

Аягы Терек, Дөрбөлжүн,
Ажырашып жетишпей,
Арманда кетти көргөн күн.
Чоңдөрбөлжүн, Капкаташ,
Жоругу жакшы кыйма каш.
Чырпыкты менен Карачий,
Жердеп турган жериңден,
Бөлүнүп көчтүң элимден.
Кара тоо башы заман бол,
Кадырлуу секет аман бол.

Биркулак менен Кекилик,
Кайда кеттиң бекинип?
Теректин башы Бешарык,
Бейпайың тартып биз карып.

Бөрүлүү менен Каргалташ,
Бөтөнчө кеткен кыймакаш.
Төгүлтөсүң көздөн жаш.
Казгалдак учкан Акбейит,
Кадырың эске түшкөндө
Кайгырып, жанып ич күйүп.

Кызылбелес, Миңбулак,
Кылчайып келер кайсы убак.
Кылыгыңды санасам,
Көзүмдүн жашы он булак.

Аккыя менен Көкбулак,
Асылдашым сен ынак.
Буугантал менен Куланак,
Муңайтасың сен, ынак.

КАРА КӨЗ

Эл өйдө көчсө козголуп,
Эриккен көңүл кош болуп.
Жазылат жарпым көргөндө,
Жарк этип күлсөң, оштонуп.

Кынама кийип белиңе,
Кызыгам сенин кебиңе.
Мен айранмын жалганда,
Көңүлүңдүн бегине.

Жаралуу аркар көздөнүп,
Жароокер муңдуу сөздөнүп.
Жамалың эске түшкөндө,
Жалбырайт ичим өрттөнүп.

Арманым ичте көп болду,
Жарым жыл жүрбөй көз көрүп.
Жарык болгон дүйнөнү
Кетирерсиң, өткөрүп.
Кырандан ашкан эликсиң,
Бөлүнүп нурдан келипсиң.
Кыяматка барганда,
Кыйноо менен азапты
Бөлүп алар шериксиң.

Адырдан качкан эликсиң,
Алмашып нурдан келипсиң.
Күнөө менен азапты,
Бөлүп алар шериксиң.

Атайын келип артыңдан,
Айлыңды таппай Арпадан.
Ар кыялың көп санап,
Азабын тартып зарлаган.

Үчкарагай уруктан,
Убайым кетпес жоруктан.
Котурташ, Каракорумдан,
Казал кылып айтамын,
Калайыкка сонундан.
Капа болдум канчалык,
Өз айлымда жогуңдан.

Чатыркөл менен Көкаргын,
Чаалыктым тартып көп зарың.
Көрмөйүнчө арылбайт,
Көңүлдөгү көп зарым.

Күмүштөй тишиң кашкайган,
Күзгүдөй бетиң тастайган.
Күзөр болуп таппадым,
Күрдөлдүү жериң Аксайдан.

Тебетей кийип кундуздан,
Жарыктыгың эн сонун,
Асмандагы жылдыздан.

Башыңда кундуз бөркүңө,
Байкап ашык мен болдум,
Баладан артык көркүңө.

Акылың артык адамдан,
Кетпейсиң менин санаамдан.
Келбетиң жандан бир бөлөк,
Нур кызынан жаралган.

Айланып учкан сононун,
Билдим кайда конорун.
Акылга түшүп кичине
Билбеймин ажырашып, бөлүнүп,
Алыскы жерден болорун.

Көкөлөп учкан сононун,
Көрбөдүм кайда конорун.
Көңүлгө түшсө кичине
Көз көргүс жерде болорун.

Айланып учкан ак шумкар,
Ал дагы түшөр жем үчүн.
Азабың тартып зар какшап,
Атайын келдим сен үчүн.

Көкөлөп учкан көк шумкар,
Туурга түшөр жем үчүн.
Тозогуң тартып зар какшап,
Толгонуп келдим сен үчүн.

Жору айланып кетпеди,
Айлыңыздын үстүнөн.
Азабыңды көп тартып,
Алда канча үшкүрөм.

Ашык болуп артыңдан,
Айбыгам сенин калкыңдан.
Арачы киши чын айтпай,
Кусадар болдум дартыңдай.

Табалбадым алыңды,
Таалайым минтип байланды.
Ашык болуп зарыңдан,
Айтамын кимге арманды?

Азабыңды көп тартып,
Артыңда секет зарланды.
Катарлап баарын өткөрүп,
Аңтарып келдим чанданды¹.

Суранам сенин өзүңдөн,
Сурмалуу кош кат көзүңдөн.
Мен секетпай болоюн,
Кагыламын өзүңдөн.

Атбашыда сен калып,
Азабың тарткан мен карып,
Армандан качан чыгабыз?
Атайын издеп мен барып.

Кайыңдыда сен калсаң,
Кайгыңды тарткан мен карып.
Кайгыңдан качан чыгамын,
Кайрылып издеп мен барып?

Салам дейсиң нетейин,
Садага сенден кетейин.
Сагынган менен пайда жок,
Зарлансам кайдан жетейин?

СУРМАЛУУ КӨЗ, АК МАҢДАЙ

Сурмалуу көз, ак маңдай,
Сүрөткө жүзүн тарткандай.
Көз үстүндө чийген каш,
Калем менен тарткандай.

Күлсөң тишин кашкайып,
Күмүштөн тизип таккандай.
Алкымың айтып көлүндөй,
Алтындан кошуп чапкандай.

Акыл айла, жер тегиз,
Акыл айтсам билиңиз.
Эки айланып келсечи,
Атаны кокуй он сегиз.

Каргалар конот как сайга,
Какшабайын мен сага.
Какшасам да мен сага,

¹ Чандан — көп жер (Иран).

Калкымда жоксуң, не пайда?

Кузгун конот куу сайга,
Кубанбаймын мен сага.
Кубансам да мен сага,
Туурумда жоксуң не пайда?

Ботолуу төө жетелеп,
Боз талаа менен өтөсүң.
Боорукер бозой биз турсак,
Боздотуп кайда кетесиң?

Карача каймал жетелеп,
Как талаа менен өтөсүң.
Кайрыкер бозой биз турсак,
Какшатып кайда кетесиң?

Кара түндө көрүнөт,
Жылкы ичинде аласы,
Кайрылып туруп шыңк этсең,
Биз дагы адам баласы.

Түндө дүбүрөй соккон шамал жок,
Түн уйкумду үч бөлсөм,
Сага бир жетер амал жок.

КАРАСАҢ КӨЗҮҢ МОЙМОЛЖУЙТ

Чоңкаракол, Четинди,
Чотумдун мизи кетилди.
Чоюлуп барып бир өпсөм,
Чолпондой болгон бетиңди.

Кеңкаракол, Четинди,
Керкимдин мизи кетилди.
Керилип барып бир өпсөм,
Кебезден аппак бетиңди.

Карасаң көзүң моймолжуйт,
Калыпка тартып койгонсуп.
Кайгыны салдың башыма,
Караңгыда ойнотуп.

Сүйлөсөң көзүң моймолжуйт,
Сүрөткө тартып койгонсуп.

Түйшүктү салдың башыма,
Түн ичинде ойготуп.

СӨЗ АЙТАМЫН АЗЫРААК

Сөз айтамын азыраак,
Айнектей көзүң чачырап.
Ашыктыктын белгиси,
Күндө эле дартың ашынат.

Кызылды кийдин буралып,
Кыз экенде, оо дүйнө,
Кыссам ичке баткан жок,
Кыйла эле дартым куралып.

Ителги көз, каз моюн,
Калем кашты козгоюн.
Көзүң айнек, тилиң бал,
Көргөндө калбайт бизден ал.
Көкүрөк черди таркаткан.
Көрбөдүм сиздей ашык жар.

Кат жазамын күйгөндөн,
Кадырлап жаным сүйгөндөн.
Картайып бабай болсом да,
Кадырлайм сени жан биргем.

Кыйладан артык кылыгың,
Мектептеги балдардай,
Алда эле сенин сылыгың.
Жоргодон артык жоругуң,
Сандыргалуу борумуң.

Көргөндө ичти күйгүзгөн,
Көмкөрө кемчат кундузуң.
Көптөн артык жылдызың,
Тең көрөм саган нур кызын.

НУРГУНЧА

Жалбырактуу тескейди,
Жайында жылкы тепседи.
Жароокер бала Нургунча,
Жаныбыздан кетпеди.

Кымыздыктуу тескейди,
Кышында жылкы тепседи.
Кыз кыялдуу Нургунча.
Кыйкырсам үнүм жетпеди.

Ордуңдун жолу он күндүк,
Оң жүрчү атка бир күндүк.
Оюнпоз бала, Нургунча,
Оюнуңду санап ич күйдү.

Кызарттын жолу кырк күндүк,
Кызыгып атка бир күндүк.
Кылыктуу бала, Нургунча,
Кызыгың эстеп ич күйдү.
Тердеп-тердеп таштасам,
Телтору тайым бозгон жок,
Теңирим сага кошкон жок.

Куунап-куунап таштасам,
Куучунак тайым бозгон жок.
Кудайым сага кошкон жок.

Оң далыңдан сол далың,
Нургунча менин далдалым.
Он көзүңдөн сол көзүң,
Нургунча менин кой көзүм.

Эшигиңдин алдында,
Эчкиң турат, алмаң жок.
Эмчегиңден кармасам,
Нургунча менде арман жок.

Аксайдын башы салкынды,
Аземге кийдиң балкыны.
Аземге кийген балкыны,
Алыстан үктүм баркыңы.

Көкдөбө Чүйдүн салкыны,
Көрк үчүн кийдиң балкыны.
Көрк үчүн кийсең балкыны,
Мен көптөн бир үктүм даңкыңы.

АК КАЛТАР

Ак калтар сенсиң, мен бүркүт,
Алдырбай качтын мүргүлтүп.

Кыранды калтар кор кылба,
Канатын жерге сүрүлтүп.

Калтарым сенсиң, мен бүркүт,
Карматпай качтың мүргүлтүп.
Тынарды калтар кор кылба,
Тырмагың жерге сүргүлтүп.

Изиңе тузак койгомун,
Илинет деп ойлодум.
Ичиме жалын чок салдың
Илелүү калтар, оңбогун.

Түзүңө капкан койгомун,
Түшөт го деп ойлодум.
Түйшүгүңдү көп тарттым,
Түгөнгүр, калтар, оңбогун.

Карала калтар сен болуп,
Качып чыксаң шагылдан.
Калдайган барчын мен болуп,
Кармап кетсем бадалдан.

Ак калтар сенсиң бой керген,
Атууга кыйын мен мерген.
Аралап зоону кетсең да,
Акыры табам бир жерден.

Көк калтар сенсиң бой керген,
Көзгө атар кыйын мен мерген.
Сен көкүрөктү жаралап,
Койчу, кезигем сага бир жерден.

Буйтап бир улам алдырбай,
Сен баратасың ыраактап.
Асманда барчын мен болуп,
Айланып учам чабыттап.

АРКАР МОЮН, КОЛОҢ ЧАЧ

Каркылдап учкан кара каз,
Каз моюн өрдөк, колоң чач.
Кадырлашып бир жүрбөй,
Койчу,
Көзүмдөн агат мончок жаш.

Асмандан учкан ала каз,
Аркар моюн, колоң чач.
Ажырап сенден калган соң,
Койчу,
Акпасын кантип көздөн жаш?

Идерлүү күчтүү мингениң,
Сыргалуу тору кашкабы?
Сыр айтышып бир жатпай,
Койчу,
Сырдашып, көөнүң башкабы?

Алыскы көчкө мингениң
Алар бир тору кашкабы?
Арыз айтышып сүйлөшпөй,
Койчу,
Ашыгым, көөнүн башкабы?

Санадым сенин жоругуң,
Сагындым селки оюнуң.
Кагаз кылып тарттырып,
Койчу,
Кармасам сүрөт борумун.

Жайлообуз Аксай малга жай,
Жайында жүрдүк көңүл жай.
Ашыктык иши бек кыйын,
Алкымдан өтпөй кызыл чай.

БЕШКӨКҮЛ

Беш көкүл деп көп айтам,
Береби тилек деп айтам.
Ашык болуп мен сага
Атыңдан секет деп айтам.

Бул эшиктен кеткен соң,
Башка элечек жеткен соң.
Буластап басып жүрбөйсүң,
Бул өңдүү доорон сүрбөйсүң.

Мурункудай күлбөйсүң,
Өз эркиңче жүрбөйсүң.
Кол, бутка кишен бек түшүп,
Баштагыңдай жүрбөйсүң.

Кебездей бетиң агарган,
Келишип боюң кыналган.
Кетериңди укканда,
Кейип жаным куураган.

Белиң ичке кыналат.
Боюңуз сындуу суналат.
Байкап карап мен турсам,
Беш көкүл сага кубанат.

Чалгыным чабак балыгы
Жаркының айдын жарыгы.
Ашкере болдук сиз үчүн,
Ашыктыктын ынагы.

Коңур салкын күз болсо,
Алыскы сапар жол жүрсөм,
Жанымдагы жолдошум,
Беш көкүл секет кыз болсо.

Асыл таштан көзү бар,
Алтындан шакек колуңда.
Жакында көрдүм бир сулуу,
Көтөрмөнүн жонунда.

Көптөн бери мен өзүм,
Көрбөдүм мындай бир сонун.
Бою чарчы, кара көз,
Болжосом сага сан жетпес.

Борумуң көрүп оолугам,
Канткенде сага жолугам.
Балбылдаган кара көз,
Көрбөсөм сени сагынам.

Мен сүйлөбөйм жалган сөз,
Сүйгөнүм айтсам арман көп.
Сүрөтүңдү тарттырып,
Алсамбы деген андан көп.

Айтсам арман арылбайт,
Адамдан сендей табылбайт.
Асылга асыл табылса,
Ашыктык оту кабылдайт.

Ак алмадай сагагың,
Арманым айтам санагын.
Айтып ырдап барамын,
Сүйгөнүм, көкүл, карагын!

Кадимки көздү байкасаң,
Кадырым билген жан болсоң.
Кошомат эмес анык сөз,
Кошулууга зар болсоң.

АЙТАМАК (1)

Айтамактын айынан,
Азыраак обон саламын.
Асылкеч сендей сулуудан,
Арманда кантип каламын.
Күйгөндөн айтам бир сабак,
Күйүттү салдың, айтамак.
Күйүтүңө чыдабай,
Айтамак болдум сөз жамап.

Күйгүзүп салдың жалынды,
Күйүткө салдың, жанымды.
Көңүлдү минтип бурганча,
Салсаңчы мага жалынды.

Адамда жоктур борумуң,
Алкымың аппак эң сонун.
Сыздатып ичти күйгүзгөн,
Жылмайып күлүп койгонуң.

Саамай чачың селкилдеп,
Айттырасың келсин деп.
Жаралуу аркар көздөнүп,
Жаракөр муңдуу өңдөнүп.

Санап жүрсөм өлгөнчө,
Сагынып кетем көргөнчө.
Эстеп жүрөм өлгөнчө,
Эригип кетем көргөнчө.

Карарып чачың жылтырап,
Көп караймын жалдырап.
Сен эсиме түшкөндө,
Мен кетемин алсырап.

Сары ала шайы жоолугуң,
Сандыргалуу борумуң.
Санаган сайын ич күйүп,
Санаадан кетпей жоругуң.

Көк дукаба буралып,
Көргөндө көөнүм кубанып.
Көңүлүмдөн сен чыкпай,
Кай жерде түрдүң кубарып.

Көк-ала шайы күрмөчөн,
Көйкөлө басып түрлөнсөң.
Көптөн бери сүйлөшүп,
Өтүп барат күн нечен.

Келгеним сени имерип,
Кошулсам деймин түбөлүк.
Түбөлүккө сен көнсөң,
Ойноп-күлүп жүрөлүк.
Кымбатым кызыл алтынсың,
Кыялың күмүш жаркынсың.
Көргөндө көңүл сергиткен,
Күзгү бир коңур салкынсың.

Кубантасың ар кандай,
Кумар болгон жандарды, ай.
Ойлонтосуң, Айтамак,
Олуттуу жерди тапкандай.

Сарала шайы жоолугуң,
Сандыргалуу форумуң.
Санаган сайын ич күйүп,
Санаадан кетпейт жоругуң.

Колуң жумшак апаппак,
Үлпүлдөгөн кебездей.
Абайлап көрсөм сымбатың,
Адамдан тууган эместей.

ЖАЙДАРЫМ

Айлыбыз консо куралып,
Арчалуутөр, Булакты.
Айтпаса көңүл ачылбайт,
Жайдарым секет, ынакты.

Ачанын баары терме-таш,
Ашкере секет керме каш.
Эсима түшүп мүнөзүң,
Жайдарым, сага болдум мас.

Жанбулактын Кызылбел,
Жайлоого көчтү биздин эл.

Жайдарым, өзүң кеткен соң,
Жайылып агат көздөн сел.

Бел артылбай эл конбойт,
Бешмойнок, Узунбулакка.
Көп какшаймын зарланып,
Жайдарым секет ынакка.

Керүүлөй басып эл конот,
Кежиге Шекербулакка.
Кейийбиз артык зарланып,
Жайдарым секет, ынакка.

Кадуулай соккон жел болот,
Кара тоо биздин жер болот.
Жайдарым өтүп кеткен соң,
Кадырым сурар ким болот?

Жабыла көчүп өткөнүн,
Сарыкоонун Камчыбел.
Саргартып кеттиң сен асыл,
Санаалаш өзүң аман бол.

Көрүнүп көчүп өткөнүн,
Көкжардын башы Камчыжол.
Көз көргүс кеттиң алыска,
Көңүлдөш өзүң аман бол.

Көчтүк токой башынан,
Кеңешим бирге ашынам.
Кейитип какшап зарлантып,
Кийликпей койбой башынан.

Кашкасуу менен Үмөттү,
Кападар кылып жүдөттү.
Издегенде таба албай,
Энтелетти жүрөктү.

Көкжорго менен Уланды,
Көйкөлүп басып чубалды.
Көңүлдөш эске түшкөндө,
Көөнүм жаман кубанды.

Көк көйнөгүң чубалды,
Көргөндө көөнүм кубанды.
Көрүп туруп жете албай,
Көкүрөктү чер алды.

Чыдай албай оолугуп,
Чыгардым сөздүн сонунун.
Канткенде мен унутап,
Кадырың менен борумуң.

Сарыкыя, Молдобаш,
Сагынсам кетер көздөн жаш.
Сагынсам бала өзүңдү,
Сары суу болду ичкен аш.

Кызылжар менен Семейден,
Кыйла алыс элдерден.
Аралап жүрүп таппадым,
Акылы артык сендейден.
Арпанын башы Карасуу,
Аягы Кептеш, Миңбугу.
Айтпай кантип коёюн.
Ичимдеги көп муңду.

Кызылдөбө, Жагалмай,
Кылчайып издеп таба албай.
Кыялың эске түшкөндө,
Кылча жанды аябай.

Кетериңди мен билбей,
Кейиди жаным ийменбей.
Көрүнүп коюп көзүмө,
Кеттиңби жазгы келгиндей.

Чаарайгыр деген жар болот,
Чакырып үнүм кар болот.
Жайдарым сени мен издеп,
Таппадым айла не болот?

Көйнөгүң кызыл тубардан,
Көргөндө чыгам кумардан.
Күйбөгөн жерим калбады,
Күлүп коюп муңайсаң.

Жайламак болдук быйыл жай,
Кайырманын жонуна.
Кападар кылып зарлантып,
Кайгыны салдың оюма.

Кошкапчыгай, Кызылбел
Коштошолу колуң бер.
Коштошо басып жүрүүгө,
Кошулбады биздин эл.

Көлтөр менен Ойнокжар,
Көңүлдө кайгы канча бар.
Көптөн бери көрө албай,
Көрүшүүгө болдук зар.

АШЫК ЖАР

Айнекке күндө каранган,
Арка чачын таранган.
Ашык жар эске түшкөндө,
Азапка түшүп зарланган.
Көрүп турсам көңүл ток,
Капа, кайгы баары жок.
Көрүнбөй кетсең, ашык жар,
Көкүрөккө салдың чок.

Айлыбыз Пишпек жер экен,
Айылдаш жүрсөк эп экен.
Астыртадан кол булгап,
Ашык жар башка жан экен.

Сарала көйнөк дүнүйө,
Сагындым ашык дүнүйө.
Сагынганда келгин деп,
Сан какшаймын өзүңө.

Кызылкыя башынан,
Кыйып өттүм айлыңдан.
Кыпча белдүү секеттин,
Кыялын санап зарыгам.

Каракыя башынан,
Карап өттүм баарынан.
Кадырмандуу секеттин,
Капасын тартып зарыгам.

Карал турган кашыңдан,
Кап-кара болгон чачыңдан.
Кадырмандуу секеттин,
Капасын тартып башынан.

Үлпүлдөгөн кабагың,
Упадай аппак тамагың.
Ашык жар, сени мен санап,
Сагынды бала ынагың.

Буралып басып ырдасаң,
Бураган арген үнүндөй.
Жакуттай көзүң жалтылдап,
Жытың, жайлоо гүлүндөй.

Эки бетиң албырып,
Алманын кызыл гүлүндөй.
Аппак бетиң жымылдап,
Атилес шайы гүлүндөй.

Жоолуктан чыккан саамайың,
Тоту куштун жүнүндөй.
Ойноп-күлгөн кишинин,
Калабы көңүлү жибибей.
Чырайың тарткан сүрөттөй,
Чачың тал-тал жибектей.
Ар борумун байкасам,
Акундун кызы Чүрөктөй.

Көзүң көөхар жылдыздай,
Кашың кара кундуздай.
Сүлүүлүгүң байкасам,
Сулайман алган нур кыздай.

Сүйлөсөң сөзүң булбулдай,
Көзүңүз күйгөн панардай.
Эки бетиң тастайып,
Кызарып бышкан анардай.

ЖИГИТ МЕНЕН КЫЗ

Жигит:

Кыргыек алдым талаадан,
Кыз бала кетпейт санаадан.
Мен бир күнү кезиктим,
Кыз балага талаадан.

Жанына камчы таштадым,
Жалтанып кайра баспадым.
Жаалданып ал кызга,
Жаңыдан сөздү баштадым.

Сиз тууралуу сөз уктум,
Калайык калктан көп уктум.
Азамат келсе алдына,
Жоопко туура деп уктум.

Кыз келдим бүгүн өзүнө,
Жооп берчи сөзүмө.
Ынтызарым көп түшөт,
Жаркыраган көзүңө.

Артыңыздан жарданып,
Адамдын баарын каратып.
Айып көрбө, кыз бала,
Атайы келдим жаратып.

Кыз:

Кызылды минип дуулайсың,
Кыргыек салып чуулайсың.
Кызыгып келип калыпсың,
Кандай жооп сурайсың?

Караны минип дуулайсың,
Карчыга салып чуулайсың.
Кадырлап келип калыпсың,
Кандай жооп сурайсың?

Ишти кудай оңдосун,
Эч жамандык болбосун.
Сени менен кездешсем
Элге ушак болбосун.

Жигит:

Булбул куштай сыягың,
Бендеде жок кыялың.
Жооптун жайын сурасаң,
Көңүл кошсок, чырагым.

Элик кырда булактайт,
Түлкү түндө чубактайт.
Түн ичинде таанышсак,
Элибиз кантип ушактайт?

Каман кырда коркулдайт,
Карышкыр ойдо булактайт.
Караңгыда ойносок,
Калкыбыз кантип сырдашсак.

Кыз:

Түн ичинде сен келсең,
Түрсүлдөп итим үрбөйбү.

«Түрсүлдөгөн эмне» деп,
Ошондо элим билбейби?

«Шайкелең бийкеч болдуң деп,
Теңтуш жеңем күлбөйбү.
Бетиме чиркөө болбойбу,
Белгилүү ушак конбойбу.

Караңгыда сен келсең,
Арсылдап итим үрбөйбү.
«Арсылдаткан эмне» деп,
Ошондо элим билбейби.

Бетке чиркөө болбойбу,
Бетиме басып койбойбу.
«Кандай бийкеч» болдуң деп,
Кадырлаш жеңем күлбөйбү.

Жигит:

Алтын боолуу ак шумкар,
Алты өрдөккө салайын.
Азырак малым болсо да,
Сен үчүн курман кылайын.

Күмүш боолуу ак шумкар,
Көп өрдөккө салайын.
Көбүрөк малым болсо да,
Сен үчүн курман кылайын.

Кыз:

Күмүш боолуу ак шумкар,
Көп өрдөккө салбагын.
Күлкү болуп каларсың,
Күндө мага барбагын.

Алтын боолуу ак шумкар,
Алты өрдөккө салбагын.
Ашкере чыгып сен өзүң,
Азыр мени албагын.

АЙТАМАК (2)

Кара суудан тунукжан,
Кан кызынан улукжан.
Бештен өргөн чачтуу жан,

Бек кызынан баштуу жан.
Карагаттай көздүү жан,
Кан кызынан сөздүү жан.
Агарып аткан таң бекен?
Агарган таңдай созулган,
Айтылуу кыздар бар бекен?
Кызарып аткан таң бекен?
Кызарган таңдай созулган,
Кыйды кыздар бар бекен?
Тобулгудай ийилген,
Осол десе сүйүнгөн.
Эмчеги бездей түйүлгөн,
Бала каздай толтурган.
Отурган экен ой тартып,
Таш камыштай бой тартып.
Түрчү боюң көрөйүн,
Отүрчү чачын өрөйүн.
Алайдан Алай, Алай там,
Алайдан кууган жылкың таң.
Жылкыңда жорго жок болсо,
Кулун, тайын кимге таң?
Жакаңда шуру жок болсо,
Сенин башың кимге таң?
Жылкыңдан жорго боз көрдүк,
Чоң кайың, сиздей көрбөдүк.
Койчудан кобур башыл кой көрдүк,
Тириктен сиздей көрбөдүк.
Калемпир көйнөк кер жака,
Кайрылып келчи бер жакка.
Башайы көйнөк кер жака,
Басып келчи бер жакка.
Мен барайын сен жакка.
Камчынын учу топчу жан,
Кадыр билги кыздар жан,
Ыргып бери кончу жан.
Тактактын башы тараша,
Кыздар ойноп күлсөк тамаша.
Топтоп арча, топ арча,
Жакаңа таккан тумарча.
Тумарчаңды туктайлык,
Олоңдой кара чачына,
Оролушуп уктайлык.
Чылбырыңды чыктайлык,
Чырымдай кара чачыңа,
Чырмалышып уктайлык.
Топтогон бүргөн сайда бар,
Минбеген семиз байда бар.
Сиздей бир жардан айтпаган,
Биздей бейпай кайда бар?

Как белесте бүргөн бар,
Калемпир көйнөк кийген бар.
Калемпир көйнөк боюна,
Көк белесте бүргөн бар,
Көк ала көйнөк кийген бар.
Көк ала көйнөк боюңа,
Көрбөй ичи күйгөн бар.
Биздей күйгөн кайда бар?
Белиң талдын ноодасы,
Бетиң күндүн шооласы.
Табитин таап ойносок,
Аманат жандын соодасы.
Аягында карасам,
Каз жорголоп жүргөндөй.
Ак бетиңди карасам,
Айдан шоокум тийгендей.
Аны боз балдар көрсө күйгөндөй.
Көл жакалай көк сабак,
Көрүшөсүн айтамак.
Ай тамактай кыздарды,
Айта түшсөк бир сабак.
Айтамак, коргон дөбө корукту,
Ай тамакка барам деп,
Биздин минген аттар зорукту.
Айтамак колодон соккон үзөңгү,
Он бешинде түзөлдү.
Он бешинде оңорсуң,
Оюндун гүлү болорсуң.

АСЫЛЫМ СЕКЕТ, КАЙДАСЫҢ?

Элиң Арпа жайласын,
Элиртип күлүк байласын.
Көп сулуунун ичинде,
Асылым секет, кайдасың?

Жашылдан жибек саласың,
Жаш кыялдуу баласың.
Жандай салып бир өтсөм,
Жалдырап карап каласың.

Карадан кийдин кемселди,
Кара көрпө сеңселди.
Кадырыңды биз ойлоп,
Кара жер бизге теңселди.

Жоргонун терин кургатпай,
Жол кетесиң секетпай,
Ичим толгон муңумду,
Сен чечесиң секетпай.

Тоодон учкан улардай,
Көздөйлүкпү секетпай.
Көчтөн калган тайлактай,
Боздойлукпу секетпай.

Эп кыйгандай түз далың,
Секетпай бала далдалым.
Далдалымды ойлосоң,
Кантип жүрөт бул жаным.
Оң көзүңдөн сол көзүң,
Секетпай бала кой көзүм.
Кой көзүмдү эстесем,
Кантип жүрөм мен өзүм.

Күнүгө тилим кайрадым,
Күн чыкканча сайрадым.
Күкүк да тең, мен да тең,
Күйдүрдүң го жаман сен.

Адырга чыккан жекенбиз,
Аргымак минер бекенбиз.
Алтындан жүгөн ойдуруп,
Аргымак оозун чойдуруп,
Аларга барар бекенбиз!

Күдүргө чыккан жекенбиз,
Күлүктү минер бекенбиз?
Күмүштөн жүгөн ойдуруп,
Күлүктүн оозун чойдуруп,
Күйөөлөп барар бекенбиз.

Бетегелүү сары жон,
Бээ байладык, секет, ай.
Бейсарамжал иш кылып,
Келе албадык, секет, ай.

Үйүң арты дайра суу,
Суу алдыңбы, секетпай.
Өзүң басып келүүдөн,
Уялдыңбы, секетпай?

Алмалуубулак адырың,
Адамга жеткен кадырың.

Жийделүүбулак адырың,
Жигитке жеткен кадырың.

СЕЛКИ

Издедим сендей ашыкты,
Ашыктык оту жабышты.
Көз келтирди бул жерден,
Керме сулуу таанышты.

Ат айдадым алыстан,
Атым үрккөн дабыштан.
Болжол менен келатам,
Жакын жерден табыштан.
Көтөрчү, селки башыңды,
Сеңселтип саамай чачыңды.
Сүртчү, секет, жоолуктап,
Көл дайра болгон жашымды.

Күүгүм кирип, күн батты,
Күн да батты, эл жатты.
Ким сооротуп кубантар,
Күйүткө түшкөн жаш башты.

Сүйлөшөйүн деп келдим,
Сүйгөнүм көтөр башыңды.
Сөөгүң асыл болгон соң,
Сүртүп койчу жашымды.

Алтындан таккан берметиң,
Адамдан артык келбетиң.
Алты ай оору болгондой,
Адамды жаман дегдеттиң.

Бештен таккан берметиң,
Бендеден ашык келбетиң.
Беш ай оору болгондой,
Бендени жаман дегдеттиң.

Кызылкыя, Санташтан,
Кыргыйым учуп өткөн жок.
Кыялың менен кызматың,
Көкүрөктөн кеткен жок.

Каракыя, Санташтан,
Карчыгам учуп өткөн жок.
Кадырың менен кызматың,
Көкүрөктөн кеткен жок.

Кызылдан жибек чаласың,
Кыз кылыктуу баласың.
Кызуулуктан көп айтсам,
Кылт этип карап каласың.

Жашылдан жибек чаласың,
Жакшынакай баласың.
Жашчылыктан көп айтсам,
Жалт этип карап каласың.

НООДАЙЫМ

Ээй, жытың бир ноода жаныңдан,
Айкалышкан далыңдан.
Курчоолу темир чарейне*.
Күлкүңө куштар биз болдук,
Кудайым кылды алейне*.
Жакшы бир темир чарейне,
Жаныңа куштар биз болдук,
Жан эгем кылды алейне.
Орок бир орсом боо байлайм,
Өзүм өңдүү балдардан,
Он боодон буудай кем байлайм.
Ноодайымдын дартынан,
Порумумду түз кылдым.
Жазгы иштерди күз кылдым.
Жадап кеттим ишимден,
Ноодайым кетпей түшүмдөн.
Үч куурай башын түйгөмүн,
Ноодайымдын дартынан,
Үшкүрүп басып жүргөмүн.
Ак буудай башын түйгөмүн,
Ак ноодайдын дартынан,
Ашыктыкка күйгөмүн.
Тараза чыгат тоо жактан,
Чолпон чыгат биз жактан.
Канатымда катым бар.
Сенин ак ноодай деген атың бар.
Күлгөнүңдө кутуң бар,
Сенин ак ноода деген атың бар.
Жорго боз минген ак ноода,
Жолуңду тозгон биз ноода.
Айгыр боз минген ак ноода,
Алдыңды тозгон биз ноода.
Азалап* чакыш* чайнайсың,
Адамды көрсө жайнайсың.

Туш-тушундан тиктесем,
Турумтай сындуу көрүнүп.
Жан жагыңдан тиктесем,
Жагалмай сындуу көрүнүп,
Жүрөгүм жик-жик бөлүнүп.
Ноодайыңды алгын деп,
Атам жооп берди го.
Ноодайым чыкты буралып,
Айдай бетин нур чалып.
Анжияндан бер жакта
Шаардан келдим ноодайым.
Куржунумду көтөрүп,
Ызардан¹ келдим ноодайым,
Эшигиң алды пайдубал,
Аттабайын ноодайым,
Ачуум бир келсе үйүңө,
Каттабаймын, ноодайым.
Майы кайнап карыңда,
Ашка толгон, ноодайым.
Миң үйлүү муңдуз ичине,
Туулган экен, ноодайым.

ЫРГАЛЫМ

Кызыл алма колго алып,
Бурап келем, ыргалым.
Кызыглык жолу кайда? — деп,
Сурап келем, ыргалым.
Ак алманы колго алып,
Бурап келем, ыргалым.
Ашыглык жолу кайда? — деп,
Сурап келем, ыргалым.
Кызылдан экен кыргагың*,
Кыйчалыш келдиң ырдадым.
Манаттан экен кыргагың,
Маңдайлаш келдиң ырдадым.
Көпүрө башы көп айыл,
Көп өтөсүң, ыргалым.
Кечтен калган тайлактай,
Боздотосуң, ыргалым.
Кызыглык жолу бар дедиң,
Кыямат жолу тар дедиң.
Ашыглык жолу бар дедиң,
Акырет жолу тар дедиң.
Акырет жолдон сен корксоң,
Ак билегим артайын,

¹ Ызар — Тажикстандагы Гиссар району.

Азабың шерик тартайын.
Ынтызар болуп жүргөнчө,
Ыраазы болдум өлмөккө.
Кара суу жакшы өрдөккө,
Ыргалым, сиздей сулууну,
Кападар болдум көрмөккө.
Кападар болуп жүргөнчө,
Кайыл болдум өлмөккө.
Айландырып карасам,
Айдан түшкөн, ыргалым.
Адамзаттан туулбай,
Кайдан түшкөн, ыргалым?
Агарган айыл эмеспи,
Агарган айыл ичинде.
Ак ыргал дайын эмеспи!
Акырын жүргөн боз улан,
Азапка кайыл эмеспи!
Топтогон айыл эмеспи,
Топтогон айыл ичинде
Ак ыргал тайын эмеспи!
Тоорулуп жүргөн боз улан,
Тозокко кайыл эмеспи!
Карай көз, ыргал, жаныңдан,
Кабардар болгун алымдан.
Кадыры эгем сактасын,
Тозоктун оту жалындан.
Бээ байладың белеске,
Белгилүү сулуу, ыргалым,
Сен түшөсүң көп эске.
Жоргону минген теминбейт.
Бир ыргалым деп жүрүп,
Жобанганым* эл билбейт.
Күлүктү минген теминбейт.
Бир ыргалым деп жүрүп,
Күйгөнүмдү эл билбейт.
Жоргону минсең жолдо мин,
Жолдо жаның кубансын.
Жоргону берип алганым,
Ыргалым сендей болбосо,
Жорго бир атым жоо алсын.
Күлүктү минсең күндө мин,
Күндө жаның кубансын.
Күлүктү берип алганым,
Ыргалым, сендей болбосо,
Күлүк бир атым жоо алсын.
Тескейдеги бадамдын,
Гүлүн алдың, ыргалым.

Тел каратып¹ көзүмдүн,
Нурун алдың, ыргалым.
Күңгөйдөгү бадамдын,
Гүлүн алдың, ыргалым.
Көп каратып көзүмдүн,
Нурун алдың, ыргалым.
Кереге жайын кең салга,
Конду бекен, ыргалым?
Көп чач кийип келинчек,
Болду бекен, ыргалым?
Ыргалымдын айылы,
Будурайып көрүнөт.
Ыргалым, сени дегенде,
Он эки мүчөм сөгүлөт.
Жамгырдай жашым төгүлөт.
Үйүңдүн үстү кыр жонос,
Кырдап өтөм, ыргалым.
Чакырыштан уялып,
Ырдап өтөм, ыргалым.
Эшигиңдин алдынан,
Жортуп өтөм, ыргалым.
Бирөө душман, бирөө дос,
Азил жалаа кеп айтпай
Коркуп өтөм, ыргалым.
Катарлап жүгүн жыйгансың,
Калкыңа келген мейманмын,
Кадырым билсең сыйларсың.
Мен калкыма кеткенде
Калкымдан мейман кетти деп,
Капалык тартсаң ыйларсың.
Эгиздеп жүгүн жыйгансың,
Элине келген мейманмын,
Эсиң болсо сыйларсың.
Мен элиме кеткенде
«Элимден мейман кетти» деп,
Эсиңе түшсөм ыйларсың.

АК ДИЛБАР

Күмүштөн туяк сөйкөңдө,
Тумарың бар, дилбарым.
Күндө үч убак көрбөсөм,
Кумарың бар, дилбарым.
Алтындан туяк² сөйкөңдө,
Тумарың бар, дилбарым.

¹ Тел каратып — эки көзүм каратып деген мааниде.

² Туяк — түбөк формадагы жасалга.

Айда үч убак көрбөсөм,
Кумарың бар, дилбарым.
Күлүктүн жалын беш бөлүп,
Өрсөм деймин, дилбарым.
Күндөй сенин жамалың,
Көрсөм деймин, дилбарым.
Күнүм бүтсө алдыңда,
Өлсөм деймин, дилбарым.
Аргымак жалын беш бөлүп,
Өрсөм деймин, дилбарым.
Айдай сенин жамалың,
Көрсөм деймин, дилбарым.
Ажалым жетсе алдыңда,
Өлсөм деймин, дилбарым.
Боюңду көрсөм боздоймун,
Элесиң көрсөм эстеймин.
Караанын, көрсөм какшаймын,
Тамагың көрсөм тамшанам,
Ак дилбар бала сүлүвүм¹,
Ашык болдум, курудум.
Алыска кеттиң, көз туттум,
Алоовум чыгып ичимден,
Арыктан сууну мен жуттум.
Жаккан отун кызыл чок,
Суу сеппесе басылбайт.
Ак дилбар сизди көрбөсөк,
Сурланып кабак ачылбайт.
Отузга жашың жеткенче,
Өмүрүң, орто болгуча,
Кырка жашың жеткенче,
Кыз чарайың кеткенче,
Ойносоң-күлсөң довуруң.
Бейжай жерге туш болуп,
Безия² кетти өмүрүң,
Көркөм боюң көрбөсөм,
Көп эзилет бовурум³.
Нары жатпай, бери жат,
Даричаңдан, кол узат,
Ак дилбар бала паризат.
Даргөйүндө⁴ күйдүм — дат.
Атаңыз минген аргымак,
Азим шаар улуктан.
Азил гап угар бекенбиз,
Ак дилбар сиздей тунуктан.
Ак дилбар сиздин атыңыз,

¹ Сүлүвүм — сүлүү деген мааниде.

² Безия — бекерге.

³ Бовурум — боорум деген мааниде.

⁴ Даргөй — эс, ой.

Ааламда жоктүр затыңыз.
Алтыңдан сенин бармагың,
Ай көрүнгүс чарбагың,
Аралайын, дилбарым.
Алганыңдан сен чыксаң,
Сени алайын, дилбарым.
Күмүштөн сенин бармагың,
Күн көрүнгүс чарбагың,
Аралайын, дилбарым.
Чылбырдай кара чачыңа,
Чырмалайын, дилбарым.
Чындап кудай буюрса,
Сени алайын, дилбарым.
Олоңдой кара чачыңа,
Оролоюн дилбарым,
Оңунан кудай буюрса,
Сени алайын, дилбарым.
Оролушуп уктайын,
Оңдоп кудай буюрса,
Оң бетинден жыттайын.
Шакегин сынса мыктайын,
Санасам кантип уктайын.
Оймогуң сынса мыктайын,
Ойлонсом кантип уктайын.
Оймогуң бову¹ жибектен,
Ойлосо кетпейт жүрөктөн,
Шакегин бову жибектен,
Санасам кетпейт жүрөктөн.
Жибектен көйнөк сиз кийип,
Чыңыртып жорго сиз минип,
Чоңалайчыга кондуңуз.
Чыныдан тагдыр чөлдө экен,
Чымынга кайыл болдуңуз.
Пашаи² көйнөк кийдиңиз.
Бакыртып түйө жетелеп,
Бар, Алайчыга кондуңуз.
Байыртан тагдыр чөлдө экен,
Пашаага кайыл болдуңуз.
Ажырап кеттик кыйын күн.
Көк шагыл ылдый чыйыр кум,
Көз тааныш болуп келгенде
Көрүнбөй кеткен кыйын күн.
Ак мөңгү тээп бел аштым,
«Атыңдан үкэ» деп жүрүп,
Кандай бир сенден адаштым.
Көк мөңгү тээп бел аштым,
«Көзүңдөн үкэ» деп жүрүп,

¹ Бову — боосу деген мааниде.

² Пашаи — бачайы.

Кандай бир сенден адаштым,
Көк зоонун боору мөңгү кар,
Кербей басып тайгылдым.
«Көзүңдөн үкэ» деп жүрүп,
Көрөлбай сенден айрылдым.
Ак зоонун боору мөңгү кар,
Андабай басып тайгылдым.
«Атыңдан үкэ» деп жүрүп,
Арман ай сенден айрылдым.
Арпа жай болсун дубалын,
Адамдан таап бербеген
Атаңа болсун убалың.
Эгин жай болсун дубалың,
Эңилип туруп суу алдың,
Жайып таап бербеген
Энеңе болсун убалың.
Жазгы майсе ¹ буудайсың.
Жакшыны кийип дуулайсың,
Жаргинең ² осол — куурайсың.
Күзгү майсе буудайсың,
Гүлгүндү кийип дуулайсың,
Күйөвүң осол — куурайсың.

АК НАЗИК

Үч мыя башын түйгөмүн,
Бир ак назик деп жүрүп,
Үшкүрө басып жүрөмүн.
Төрт мыя башын түйгөмүн,
Бир ак назик деп жүрүп,
Толгонуп басып жүргөмүн.

Муунумду, үшүмдү ³,
Алып жүрөт ак назик.
Муунума ысык дарт,
Салып жүрөт ак назик.

Акылымды, үшүмдү,
Алып жүрөт ак назик.
Акылыма ысык дарт,
Салып жүрөт ак назик.

¹ Майсе — көк чөп.

² Жаргинең — күйөөң деген мааниде.

³ Үшүмдү — эсимди, күчүмдү.

Карарып келген жаанга,
Капшыттап тиккен үй жакшы.
Какшап жүргөн патчаңа¹,
Кайрыкер назик сен жакшы.

Бозоруп келген жаанга,
Босоголуу үй жакшы.
Боздоп жүргөн патчаңа,
Боорукер назик сен жакшы.
Булбул эмес, торгойбуз,
Буралып сууга сен чыксаң,
Биз жолунда болгойбуз.

Булбул да тең, мен да тең,
Муңканттың, назик, канча сен?
Күкүк да тең, мен да тең.
Күйгүздүн, назик, мынча сен?

Жашыл жибек лапарман²,
Түрлөйт элең, ак назик.
Жаш экенде буралып,
Гүлдөйт элең, ак назик.

Жашыл жибек тор түйүп,
Саяпкер каса³ тозбойбу?
Санатын сабак ыр кылып,
Ак назик деп кошпойбу?

Көк жибектен тор түйүп,
Көк зоодон каса тозбойбу?
Көңүлүң сабак ыр кылып,
Ак назик деп кошпойбу?

АК КЫМЧА

Айлыңдын үстү кадыма,
Айттырып жанды жеп койгон,
Ак кымча түштү жадыма.
Кыштоонун үстү кадыма,
Кыйнап бир жанды жеп койгон,
Кымчайым түштү жадыма.

Бостондун майда талы бар,
Боздогондун жары бар.

¹ Патча — өзүбекче жезде деген мааниде.

² Лапарман — жибектен колдо токуунун бир түрү.

³ Саяпкер каса — бетти күндөн сактагыч.

Боздогон жарга жеткизген,
Боз аргымак жаны бар.

Кандынын майда талы бар,
Какшагандын жары бар.
Какшаган жарга жеткизген,
Кара аргымак жаныбар.

Кырды көздөп көп учкан,
Кыргыек келет жем үчүн.
Кыйналдым, кымча, сен үчүн,
Кылчайбадың мен үчүн.

Капталды карап көп учкан,
Карчыга келет жем үчүн.
Какшадым, кымча, сен үчүн,
Кайрылбадың мен үчүн.

Арка чачың тал-талым,
Айнектей көзүң жалжалым.
Карай чачың тал-талым,
Караса көзүң жалжалым.

Оо, кымча пенде кара көз,
Бал татыган ширин сөз.
Оо, кымча пенде кара көз,
Кант татыган ширин сөз.

Турумтай куштун-лааласы¹,
Күн көрүнгүс зоода экен,
Мурунку атың ноода экен.
Ноода атыңдан өчүрүп,
Бологам атка көчүрүп.
Ай көзүңдөн, ноода кыз.
Күн көзүңдөн, ноода кыз.

Айдай сенин мойнуңдан,
Бир бурасам дейт элем.
Арпалышып бир кече,
Жыл сурамсам дейт элем.

Күндөй сенин мойнуңдан,
Бир бурасам дейт элем.
Күндө алышып бир кече,
Жыл сурамсам дейт элем.

¹ Лаала — роза гүлү.

Жазгы айдаган коңшуңа,
Мен амалың болоюн.
Жазда тердеп сен турсаң,
Мен шамалың болоюн.

Ак оромол колтуктап,
Айылдан чыктың, ак кымча.
Көк оромол колтуктап,
Короодон чыктың, ак кымча.
Кошуп ырдап жүрөт деп,
Кимден уктун, ак кымча?
Алмага кирсек бирлешип,
Айылдаш жүрсөк сүйлөшүп.
Алма бир кагым татты экен,
Айылдаш жүрсөм жакшы экен.

Короолош жүрдүң сыйладым,
Кол булгап көчсөң ыйладым.
Айылдаш жүрдүң сыйладым,
Аттин, бала ак кымча,
Алыска көчсөң ыйладым.

Карга барсаң жолуңду,
Тоссом деймин, ак кымча.
Карып боюм бир кече
Кошсом деймин, ак кымча.

Кар көтөрүп буралып,
Турар бекен, ак кымча?
Кадимки жарым келер деп,
Сурар бекен, ак кымча?

Муздак тоонун боорунан,
Муз көтөрүп дем алып,
Турар бекен, ак кымча?
Улуу тоонун боорунан,
Улар болуп үн кошсок,
Угар бекен, ак кымча?

Карай тоонун боорунан,
Каргалар болуп сурайлык,
Каттоочудан дуба айтып,
Бир кабарын угайлык.

Эгиз тоонун боорунан,
Эчкилер болуп сурайлык.
Эстегенде дуба айтып,
Эсен-соону сурайлык.

ЖАН БАЛА

Калкыңдагы жакшыңды,
Кандай айтсам маз¹ келет,
Карай көз десем саз² келет,
Ак жамбы берсем аз келет.
Карчыга илет илбесин,
Кашыңдан бала дегенде
Калкыңда каның билбесин.
Ак шумкар илет илбесин,
Атыңдан бала дегенде,
Айлыңда каның билбесин.
Жайлоонун үстү көбүргөн,
Жаным бир бала дегенде
Жамгырдай жатым төгүлгөн.
Конушуң майдан көбүргөн,
Колуңдан көөхар төгүлгөн.
Сыдырып койгон тасмадай,
Жылкы ичинде кашкадай,
Тайыныңдан, жан бала.
Чигити жок пахтадай,
Моюнуңдан, жан бала.
Карагаттай мөлтүрөп,
Көзгинаңдан, жан бала.
Сай боюнда талдайым,
Саамал кымыз балдайым.
Күмүш бооң пардайым,
Күйгүзөт бала ар дайым.
Эшигиңдин астынан,
Көлдөлөң³ басып өтөйүн,
Көп эле айтып нетейин.

АК ДИДАР

Аста бир басып аңкоосуп,
Секин басып селт этип,
Эт жүрөгүн дегдетип,
Айлама көлдө алты каз,
Аткан экен бир бала.
Толгомо көлдө тогуз каз,
Көргөн экен бир бала.

¹ Маз — туура.

² Саз — жакшы, түзүк.

³ Көлдөлөң — туурасынан.

Ак дидарды деп жүрүп,
Көкүрөк дартын төрт бөлүп,
Өлгөн экен бир бала.
Ак дидар элден кеткени
Өңүмдөн кетпей сарыглык¹,
Өзүмдөн кетпей карылык.
Карай чачты дидарды,
Калкыбыздан карайлы.
Калкыбызда болбосо,
Кайрат кылып бел байлап,
Кашкар бир кышлак барайлы.
Узун чачтуу дидарды,
Уруубуздан карайлы.
Уруубузда болбосо,
Урмат кылып, бел байлап,
Урумга дейре барайлы.
Ак дидардын айылы,
Кара бир суунун боюнда.
Ак ырчы болуп биз барсак,
Кандай бир экен гадайге²,
Атаңыздын пейили.
Ак дидардын айылы,
Кашкаркышлак³ жолунда.
Ак ырчы болуп биз барсак,
Кандай экен гадайге,
Калкыңыздын пейили.
Бетинен өпсөк дидардын
Бейиштин гүлү ыстанат⁴.
Менин жарым болсо деп,
Бейакыл пенде суктанат.
Эриккенде жол жүрүп,
Эшилип изим кум болду.
Эстүү бир дидар деп жүрүп,
Элиме башым шум болду.
Караңгыда жол жүрүп,
Казылып изим кум болду.
Карайт го дидар деп жүрүп,
Калкыма башым шум болду.
Боз үйүңдөн чыкпайсың,
Бото көздүү ак дидар.
Боздогон доошум укпайсың.
Как үйүңдөн чыкпайсың,
Калам каштуу ак дидар,
Какшаган жоошум укпайсың.

¹ Сарыглык — саргаруу, кубаруу.

² Гадайге — кедейге деген мааниде.

³ Кашкаркышлак — айылдын аты.

⁴ Ыстанат — жыттанат деген мааниде.

АК ТОЛГОН

Бүчү чырмап берем деп,
Болжогон жерге келем деп,
Бүчү чырмап беришке,
Жибегин жок, толгонум.
Болжогон жерге келишке,
Жүрөгүң жок, толгонум.
Токумуң манат Торкекти
Атын жайдак, толгонум.
Кучагыңда балаң жок,
Өзүң сатаң¹, толгонум.

Мен кеткенде канча эдиң?
Балтыр бешик бала эдиң,
Балапан кырчын тал эдиң.
Энди келсем, толгонум,
Балалыгың, жетилип,
Балапан күштай тетилип,
Босого бойлоп бой тиреп,
Боюң тараз толгонум.

Болор болбос көп урсам,
Болдуң араз, толгонум.
Араз болсоң мейлиң-а,
Айда барам айлыңа.
Ынабасаң мейлиң-а,
Ырдап барам айлыңа.
Бир өптүрсөң бетиңен,
Ар кандай кылсаң майлиң-а.
Шабдоолунун шагындай,
Ийилесиң, толгонум.
Ашыглыкка баш кошуп,
Көнүп алчы, толгонум.
Үйүңдүн үстү аралык,
Аралыкка баралык.
Аркаңдан боздоп жүргөнчө,
Ажырашып калалык.
Жазгы журтуң Жантайма,
Жол салайын, толгонум.
Жазгы бышкан алмаңа,
Кол салайын, толгонум.
Күзгү журтуң, Жантайма,
Жол салайын, толгонум.
Күзгү бышкан алмаңа,

¹ Сатаң — сулуу, келишимдүү.

Кол салайын, толгонум.
Толгонго ашык болгонум,
Болбой, толгон, өзүңдөн,
Акботодой болгон көзүңдөн
Ак кэри¹ кийген бутуңдан,
Ашык болдум сыртыңдан.
Кылыгың артык кыйладан,
Алганым, ак толгондой, болбосо,
Армандуумун дүйнөдөн.
Эргилчегин чече албай,
Элиңе мен жете албай,
Бакырып жүрөм баралбай.
Бак алмаңды баштабай,
Сөзүңдү, угуп кубанбай,
Бир ак толгон деп жүрүп,
Олтурган жерден тура албай,
Арып кетер окшодум.
Сакалыма ак кирип,
Карып кетер окшодум.
Ашыглыгы куругур,
Акылыңдан шаштырат.
Ай караңгы кечеси,
Алда кандай бастырат.
Кыз кылыгы куругур,
Кыш чилдеси болгондо,
Жылаңайлак, жылаңбаш,
Кычыратып бастырат.
Бу ашыглык дартынан,
Өтүк кийип шайлайсын.
Өпкөлөргө суук өтүп,
Өлүп кете жаздайсың.

АК ТАРТИП

Кең Ноокат азиз² Ош экен,
Мени менен ойнобой,
Ак тартил, бейлин бош экен.
Арпадан арак тартайын,
Азада сулуу, ак тартип,
Арманым кимге айтайын?
Буудайдан арак тартайын,
Бурадар³ сулуу, ак тартип,
Муңумду кимге айтайын?

¹ Ак кэри — маасынын бир түрү.

² Азиз — ардактуу, кымбаттуу, кадырлуу.

³ Бурадар — курдаш, жолдош, теңтуш,

Сай боюнда гүл турат,
Сардал¹ боюн кулпурат.
Сардал боюң көрсөм деп,
Сагынып жарың умсунат.
Көл боюнда гүл турат,
Көркөм боюң кулпурат.
Көркөм боюң көрсөм деп,
Күйүп жарың умсунат,
Көпүрө нары, көл бери,
Көңүлүң болсо кел бери.
Сууга айдадың малымды,
Ар дайымдан бир дайым,
Сурабайсың алымды.
Көлгө айдадың малымды,
Көрбөйсүң менин алымды.
Ак чыбыкты толгоппус,
Абалтан ашык болуппус.
Муз чыбыкты толгоппус,
Мурунтан ашык болуппус.
Ак кушум талга конорбу,
Ашыглык шондой болорбу?
Куу кушум талга конорбу?
Куштарлык шондой болорбу?
Ай тийген зоолор шамалбак²,
Айтышкан жарым келет деп,
Айнектеп бетин жакшы бак.
Күн тийген зоолор шамалбак,
Күйгөн жарым келет деп,
Күзгүлөп бетин жакшы бак.
Алтындан топчу сизде бар,
Армандын бары бизде бар.
Күмүштөн топчу сизде бар,
Күйгөндүн баары бизде бар.
Алтындан топчу бурмалуу,
Айдай бетин сурмалуу.
Күмүштөн топчу бурмалуу,
Күндөй бетин сурмалуу.

АК ШАЙЫР

Түндө жатып түш көрдүм,
Түшүмдө мүшкүл, иш көрдүм.

¹ Сардал — келишимдүү.

² Шамалбак — шамалдуу.

Түшүмдөн алтын кетпедиң,
Үшкүрүп чарчап жетпедим.

Оймогуң боосу менде эле,
Ойноймун көөнүң кимде эле?
Күзгүнүн боосу менде эле,
Күйдүм бир көөнүң кимде эле?

Аралаймын күн, түнү,
Дартым жетер бир күнү.
Дартым жетсе бир күнү,
Как белиңен кучармын¹.
Канат берсе кудайым,
Асман эгиз көк алып,
Күүлөнбөстөн учармын.

Канатыңдын тагина²,
Жай салышып бойлоюн,
Айрылбаска кол берсең,
Айлуу түндө ойноюн!

Мен кетейин Созокко³,
Акрет жайдан сен корксоң,
Бар гунайың⁴ көтөрүп,
Мен кетейин тозокко.

Жытың чөлдүн жигдеси⁵,
Бурай бекен⁶, ак Шайыр?
Интизарым кайда деп,
Сурай бекен, ак Шайыр?
Сурабаса майлиңа
Суутбайсың көөнүмдү.
Көөнүм гүлдөй ачылсын,
Көкүрөктө көп дартым,
Бүлүнбөстөн чачылсын.

Эшикке чыksam эргилчек⁷,
Этеги илет, ак шайыр,
Эсидар болуп жүргөнүм,
Эгем да билет ак шайыр.

¹ Кучармын — кучактаармын.

² Тагина — астына.

³ Созок — Сүзак.

⁴ Гунайың — күнөөң деген мааниде.

⁵ Жигде — жийде.

⁶ Бурай бекен? Жыттанат бекен?

⁷ Эргилчек — төө тикен. Уйгакка окшогон өсүмдүктүн аты.

Кырга чыksam куу бутак,
Курумду илет, ак шайыр.
Кусадар болуп жүргөнүм,
Кудайым билет ак шайыр.

Сен жакалай оттогон,
Сарала моюн чүрөгүм.
Жарк этип үйдөн сен чыксаң,
Жалынсыз күйөт жүрөгүм.

Көл жакалай оттогон,
Көк ала моюн чүрөгүм.
Көйкөлүп үйдөн сен чыксаң,
Көп өрттөнөт жүрөгүм.

СЕЛКАЙЫМ

Акбосого мазарың,
Тайып бир келдим, селкайым,
Караңгыда жол жүрүп,
Кайып¹ бир келдим, селкайым.

Алтындан казык айламаң²,
Ат байлайын, селкайым.
Алганыңдан сен чыксаң,
Бел байлайын, селкайым.

Күмүш казык айламан,
Ат байлайын, селкайым.
Күйөөңдөн сен чыксаң,
Бел байлайын, селкайым.

Билерик берсем алып жүр,
Бир колуңа салып жүр.
Бизде душман көп окшойт,
Билгизбей секин алып жүр.

Билерик бердим парага,
Билбести койдум арага.
Оймок бердим парага.
Олдо эле сулуу, селкайым,
Осолду койдум арага.

Оймок берсем алып жүр,

¹ Кайып — көзгө көрүнбөй жашырынып.

² Айлама — кыrmандын ортосунда орнотулган мамы.

Оң колуңа салып жүр,
Ортодо душман көп окшойт,
Ойнотпой секин алып жүр.

Жаркырак жабдык атта бар,
Алиптин башы катта бар.
Ашыктыктын нускасы,
Селкайым, өзүңүздөй мартта бар

Ай асмандын боорунда,
Алтындан чачпак соорунда,
Айда ырдайм сенин доорунда,

Күн асмандын боорунда,
Күмүштөн чачпак соорунда,
Күндө ырдайым сенин доорунда.

Алтындан соккон билерик,
Сен салындың, селкайым.
Айчылыкта сен жүрсөң,
Мен сагындым, селкайым.

Күмүштөн соккон билерик,
Сен салындың, селкайым.
Күнчүлүктө сен жүрсөң,
Мен сагындым, селкайым.

Сай боюнда сан өрдөк,
Санаймын ука, жан бөлөк.
Көл боюнда, көк өрдөк,
Көөнүң бирге, жан бөлөк.

Көл боюнда оттогон,
Көк ала кучкач болоюн.
Көөнүм бир сизде, биз мында,
Кантип адам болоюн?

Сай боюнда оттогон,
Сарала кучкач болоюн.
Санам го сизде, биз мында,
Кантип бир адам болоюн?

ДАТКАЙЫМ

Бейкасам кийсең, жеңи тар,
Этке эле тийсе муңайым.

Бек кызындай, Даткайым,
Бейсазар¹ эрден сен чыксаң,
Бекке эле тийгин ылайым.
Караны кийсең жеңи тар,
Этке эле тийсе муңайым.
Кан кызындай, Даткайым,
Каралсыз эрден сен чыксаң,
Канга эле тийгин ылайым.
Капталдын отун оттогон,
Кайкынын чаңын топтогон,
Караткан кимдин малы экен?
Какылдатып какшаткан,
Даткайым кимдин жары экен?
Белестин отун оттогон,
Белестин чаңын топтогон,
Беш атаң кимдин малы экен?
Безилдетип какшаткан,
Даткайым кимдин жары экен?
Тескейди тээп оттогон,
Тел күрөң кимдин малы экен?
Дегдете жүрүп ойногон,
Даткайым кимдин жары экен?
Кандар салган жантактай,
Жалтырайсың, Даткайым.
Белестеги ыргайдай,
Белиң ям ичке шырғыйдай,
Калтырайсың, Даткайым.
Бектер бир салган жантактай,
Жалтырайсың, Даткайым.
Кара бир тоонун боорунан,
Кайкып учкан күш болот.
Кара көз сулуу, Даткайым,
Кандай киши туш болот?
Муздак бир тоонун боорунан,
Бургуйлап учкан күш болот.
Бурма көз сулуу, Даткайым,
Буюрган киши туш болот.
Эриксем мынтык асынып,
Эгиз бир тоонун боорунан,
Элик бир атып дууладым.
Эркем бир сулуу, Даткайым,
Эңсеп бир жүрүп куурадым.
Кара бир тоонун боорунан,
Кайберен атып дууладым.
Кара көз сулуу, Даткайым,
Капалык тартып куурадым.
Суудан бир чыккан сүлүктөй,

¹ Бейсазар — боору жок, таш боор деген мааниде.

Суурулуп чыккан күлүктөй.
Делгирейсиң, Даткайым.
Мен ичимде дартымды,
Сен билесиң, Даткайым.
Аркардын изин кум билет,
Атыңдан айтсам эл билет,
Даткайым десем ким билет?
Кара бир козу телдеймин,
Калкымда жоктур сендейим.
Эгиз бир козу телдеймин,
Элимде жоктур сендейим.
Сен дебейин, сиз дейин,
Сиздейди кайдан издейин?
Эгиз бир тоонун аскасы,
Экөөбүзгө тең арман,
Элибизден башкасы.
Кара бир тоонун аскасы,
Экөөбүзгө тең, арман,
Калкыбыздан башкасы.
Ак белден чыккан куюнду,
Даткайым сизди дегенде,
Көзүмдөн аккан жашыма,
Акырегим жуулду.
Көк белден чыккан куюнду,
Даткайым сизди дегенде,
Көзүмдөн аккан жашыма
Көкүрөгүм жуулду.
Ак зоонун башы ак жалтаң,
Аңдабай басып тайгылдым.
Аз гана күлүп, көп ойноп,
Даткайым сизден айрылдым.
Көк зоонун боору көк жалтаң,
Көрбөй бир басып тайгылдым.
Көп гана ойноп, аз күлүп,
Даткайым сизден айрылдым.
Жайлооң майдан көбүргөн,
Даткайым сизди дегенде,
Жамгырдай жашым төгүлгөн.
Конүшүң майдан көбүргөн,
Колуңдан кавхар төгүлгөн.
Даткайым сизди дегенде,
Көңүлүм жаман бөлүнгөн.

ЗАРДАЛ¹

¹ Зардал — сулуу, назик.

Ак бетинди көргөнү,
Быйыл болду, зардалым.
Көк шагылдын этеги
Кайыр болду, зардалым.
Көркүңүздү көргөнү,
Быйыл болду, зардалым.
Эшигин аты көп арча,
Шамал да тийбей солк этет.
Зардалымды санасам,
Жүрөгүм башы болк этет.
Жол боюнда кара таш,
Бутум да тиет, зардалым.
Жоругуңду көп санап,
Ичим да күйөт, зардалым.
Белеске чыгып, ырдасам,
Беш кабыргам сөгүлөт.
Зардалымды санасам,
Көзүмдүн жашы төгүлөт.
Кырга эле чыгып ырдасам,
Кырк кабыргам сөгүлөт.
Зардалымды санасам,
Кылгырып жашым төгүлөт.
Байкоодо түйөң бакылдайт,
Баралбай жарың какылдайт.
Тушоодо түйөң бакылдайт,
Байлоодогу түйөңдү,
Тонойбусуң, зардалым?
Балам ям¹ жарым келет деп,
Ойлойбусуң, зардалым?
Тутушкан² жарым келет деп,
Ойлойбусуң, зардалым?
Алтындан кылган чоорумду,
Адырга чыгып тартайып.
Акырет жайдан сен корксоң,
Азабың теңшеп³ тартайын
Күмүштөн кылган чоорумду,
Күнгөйгө чыгып тартайын.
Гуна⁴ я иштен сен корксоң.
Гунаасын теңшеп тартайын.

МЫРЗАЙЫМ

¹ Бала ям — бала да.

² Тутушкан — антташкан, сөз беришкен.

³ Теңшеп — чыдап.

⁴ Гуна — күнөө.

Жазгы бир сепкен буудайым,
Жадыман чыкпайт, мырзайым.
Жадыма¹ салды кудайым,
Жадыма салса ырдаймын.

Эски бир сепкен буудайым,
Эсимден чыкпайт, мырзайым.
Эсима салды кудайым,
Эсима салса ырдаймын.

Жетекте түйөң жем жеген,
Жеталбай жарың дегдеген.
Байлоодо түйөң жем жеген,
Баралбай жарың дегдеген.

Көк челегиң колго алып,
Суу бойлойт элең, мырзайым.
Көкүрөгүң биз көрүп,
Бой бойлойт элек, мырзайым.

Ак челегиң колго алып,
Суу бойлойт элең, мырзайым.
Акырегиң биз көрүп,
Бой бойлойт элек, мырзайым.

Саргарган сары дарактын,
Саябаны бар экен.
Сары оору болгон жүрөктүн,
Бир дабасы бар бекен?

Саргарган сары дарактын,
Саябаны мөмөсү.
Сары оору болгон жүрөктүн,
Бир өптүрсө дабасы.

Көгөргөн көкмөк² дарактын,
Көлөкөсү мөмөсү.
Көп оору болгон жүрөктүн,
Бир өптүрсө дабасы.

Ак кагазга кант алып,
Ар жерде жолуң тородум.
Көк кагазга кант алып.
Көп жерде жолуң тородум.

Ак кагазда кантымды
Жебей бир бекен, мырзайым?

¹ Жадыма — эсима.

² Көкмөк — адабий тилде көпкөк.

Азил бир айтып алдыма,
Келбей бир бекен, мырзайым?

Көк кагазда кантымды,
Жебей бир бекен, мырзайым?
Көңүл бир айтып алдыма,
Келбей бир бекен, мырзайым?

Кош оромол колтуктап,
Короодон чыктың, мырзайым.
Кошуп бир ырдап жүрөт деп,
Кимден бир уктун, мырзайым?

Ак оромол колтуктап,
Айылдан чыктың, мырзайым.
Авазга¹ ырдап жүрөт деп,
Кимден бир уктун, мырзайым.

Көкөлөп учкан көк куштун,
Көк тасмадан боосу бар,
Көчөдөн чыгып тосуп ал.
Акалап учкан ак куштун,
Ак тасмадан боосу бар,
Алейне² чыгып тосуп ал.

Кара бир зоонун боорунан,
Карчыга учуп бош келет.
Кадимки жарым кайда деп?
Жамгырдай көздөн жаш келет.

МӨЛМӨЛ КЫЗ

Ээй, алтындан соккон чаң³ комуз,
Ай чырайлуу, мөлмөл кыз.
Аламинча чыдабай,
Айда ырдаймын он тогуз.
Күмүштөн соккон чаң-комуз,
Күйүтүнө чыдабай,
Күндө ырдаймын он тогуз.
Алтындан комуз күүлөп бак,
Айдан сенин бетин ак,

¹ Авазга — көнүл үчүн.

² Алейне — атайын.

³ Чаң-чаңг — музыкалык аспап.

Ай тамакка маржан так.
Күмүштөн комуз күүдөн бак,
Күндөн сенин бетиң ак,
Күн тамакка маржан так.
Боюң тегиз боз улан,
Тулпарыңдай, мөлмөл кыз.
Боз карчыга куштардын,
Шумкарыңдай, мөлмөл кыз.
Тишиң, майда күрүчтөй,
Күрүчтөй деп күчкө айтам,
Нукура тапкан күрүчтөй.
Абий¹ көздүү кийиктин,
Улагыңдай, мөлмөл кыз.
Барта, барта Чымалай,
Түзүндөйсүң мөлмөл кыз.
Жайлоонун башы карагай,
Жайлаган журтуң каран, ай,
Ак мөлмөлдү деп жүрүп,
Уктабай деним буулду.
Көзүмдөн аккан жашыма,
Эки өңүрүм жуулду.
Керегеташты тагинда,
Кекире баскан буудай бар.
Кел ойнойлу, мөлмөл кыз,
Кечирерге кудай бар.
Жарык бир бетин, көрөйүн,
Жалган айтсам өлөйүн.
Ат арытып, жол тартып,
Жолдон кайттым, мөлмөл кыз.
Каракчыкол талаасы,
Шонон кайттым, мөлмөл кыз.
Ат кулак карап аттанып,
Шорго кеттим мөлмөл кыз.
Эч амалын таба албай,
Зорго кеттим, мөлмөл кыз.
Караңгыда жол жүрүп,
Каракчы болдум сен үчүн.
Түндөлөрү жол жүрүп,
Ууру болдум сен үчүн.
Караңгыда жол жүргөн,
Кандай бенде? — дедирдим.
Калың дөөлөс журтума
Кадырымды кетирдиң.
Сыртың бийик сыпайы,
Өскөн экен, мөлмөл кыз.
Үлкөн² Ноокат тоосунан,
Көчкөн экен, мөлмөл кыз.

¹ Абий — татынакай, тат.

² Үлкөн — чоң (каз).

Аркан жиби бар экен,
Кеткен экен, мөлмөл кыз.
Элиң тоого көчкөндө,
Эргештирбей ала бар.
Эчкиңди багып берермин.
Улуу тоого көчкөндө,
Умсундурбай ала бар,
Улагың багып берермин.
Өзүң тоого көчкөндө,
Токтоолук кылып ала бар,
Торпогуң багып берермин.
Ботолуу түйө жетелеп,
Бозадыр белден өтөсүң.
Бизге окшогон жарыңды,
Бой-бойлотуп боздотуп,
Каякка таштап кетесиң?
Катарлап түйө жетелеп,
Караадыр белден өтөсүң.
Бизге окшогон жарыңды,
Какылдатып какшатып,
Каякка таштап кетесиң?
Аккыяда чиркеген,
Малың калды, мөлмөл кыз.
Акыретте колдошор,
Жарың калды, мөлмөл кыз.
Кызылкыяда чиркеген,
Нарың калды, мөлмөл кыз.
Кыяматта колдошор,
Жарың калды, мөлмөл кыз.

БЕГДАТКА

Кой баштаган серкедей,
Кылтылдайсың, бегдатка.
Жолго жүргөн жоргодой,
Жылтылдайсың, бегдатка.
Койкойгонуң коендун,
Далисиндей, бегдатка.
Мойнуң узун кербендин,
Төөсүндөй, бегдатка.
Кашың кара казандын,
Көөсүндөй, бегдатка.
Ийилгениң Бегабад,
Шалысындай, бегдатка.
Шириндигиң Наманган,

Аселиндай¹, бегдатка.
Тегиздигиң тараза,
Басаңындай, бегдатка.
Анжияндан көрүнгөн,
Мунарымсың бегдатка.
Амма² дарак ичинде,
Чынарымсың, бегдатка.
Улуу тоодо сайраган,
Уларымсың, бегдатка.
Ашыглыктан сөз айтсам,
Ынармысың, бегдатка?

СЕЛКИЖАН

Селки бир селки, селкижан,
Көңүлүм түшөт карасам.
Кусадар болуп зарланам,
Күндө айлыңа барбасам.

Селки деп айтат сендейди,
Бозой деп айтат мендейди.
Ашык болуп сүйбөсө,
Селкини бозой эстейби?

Сен бир селки, мен бозой,
Жүрсөң селки тоготпой.
Апаппак болгон тиштериң.
Катарлап тизген мончоктой.

Эртең менен сайраган,
Мен бир тоонун улары.
Эстегенде бир түшкөн,
Дос жарымдын кумары.

Саар менен сайраган,
Сарала тоонун улары.
Сагынганда бир түшкөн,
Кыз-келиндин кумары.

Сай боюнда дарактын,
Саябаны жалбырак.
Сары оору болгон жүрөктүн,
Бир дарысы кыз бурак.

¹ Асел — бал.

² Амма — бүт, түгөл, жалпы, баары.

Көл боюнда дарактын
Көлөкөсү жалбырак,
Көп оору болгон жүрөктүн,
Бир дарысы жат бурак.

Саргайып чыккан дарактын,
Салаалары мен болсом.
Салкындар элем айыгып,
Бутагыма сен консоң.

Көгөрүп чыккан дарактын,
Көлөкөсү мен болсом.
Көлөкөлөп айланып,
Бутагына сен консоң.

Ак алма жесем бейтаамыс¹,
Айлыңда жүрөм бейтааныш.
Айлыңда жүрүп өлөмбү?
Селкижан, мага кол алыш.

Оромол салган башыңан,
Ороктон кыйгач кашыңан.
Ашык да болдум мен сага,
Так он эки жашыңан.

АТЫҢДАН, ЖАМАЛ, АМАН БОЛ

Белиңде пулун болбосо,
Бер декеглик бекер бар.
Элиңде сулуу болбосо,
Дегдекеглик бекер бар.

Колуңда кушуң болбосо,
Куп дегенге бекер бар.
Алдыңда атың болбосо,
«Чу» декеглик бекер бар.

Тоо кыдырган мергенди,
Тосуп бир саат ырдайын.
Тоюңдан чыккан Жамалды,
Кошуп бир саат ырдайын.

Элимдеги Жамалды,

¹ Бейтаамыс — даамсыз деген мааниде.

Эрмегим бир саат ырдайын.
Эки чашты кештени¹
Беренди бир саат ырдайын.

Бир Жамалды элжиреп,
Даргеринде² от күйөт.
Карыса болду жаш башым.
Дарыя болду көз жашым.
Куурай болду билегим,
Кусадар болду жүрөгүм.
Он экимден быякка
Он келбеди тилегим.

Акоюңду жаман жол,
Атындан, Жамал, аман бол.
Көкоюңду жаман жол,
Көзүңдөн, Жамал, аман бол.

Көзүңдөн дедим мен сени,
«Көр болгур» дедиң сен мени.
Кашыңдан дедим мен сени,
«Кар болгур» дедиң сен мени.

Эгиз козу түгөйгө,
Эгем кошуп койбоптур.
Элим бирге жүрөргө.
Кара козу түгөйгө
Калкым кошуп койбоптур.

Кармашып бирге жүрөргө.
Бак аралап жүргүздү,
Башыңды чайкап күйгүздү.
Жик аралап жүргүздү,
Жигитти мынча күйгүздү.

КЕР СОЙЛОК³

Келишимдүү, көр сойлок,
Кеңешип жүрдүм бирге ойноп.
Келишип чыктың талаага
Өтүп кетти чөп орок.

¹ Кеште — даамсыз деген мааниде.

² Даргеринде — дымагыңда, жүрөгүңдө.

³ Сойлок — сулуга окшогон отоо чөп.

Чөбүңдү чаптым талаадан,
Аргымак жеди арадан.
Ак кагаз жазып жибердим,
Арачы болгон баладан.

Ар талаага кетирбей,
Аргымак жесин чөбүңдү.
Балалыкта ойноп-күл,
Ачып бир, курдаш, көңүлдү.

Андан көрө кер сойлок,
Аргымак атка от болгун.
Акылың болсо сен, келин,
Айткан сөзгө бек болгун.

Адырда сойлок сен болуп,
Адырдын чөбүн байласам.
Аргымак атын мен болуп,
Алкымың жара чайнасам.

Күдүрдө, сойлок сен болуп,
Күдүрдүн чөбүн байласам.
Күлүк атың мен болуп,
Күрсүлдөтө чайнасам.

Ай чыкканда талаада,
Толоор белең, кер сойлок?
Алайын десем өзүмө
Болор белең, кер сойлок?
Бычакты салсам четиңе,
Билер белең, кер сойлок.
Быйыл алсам өзүмө
Тиер белең, кер сойлок?

Чапкы салсам четиңе
Чамам жетпейт, кер сойлок.
Чарчаганда калам го
Амал жетпей, кер сойлок.

Кер сойлок менин дегеним,
Адам билбес ат болсун.
Акылың болсо сен, келин,
Айткан сөзгө бек болгун.

ТУЙГУНЖАН

Кел, туйгунжан, кетейли,
Сырдын суусун кечейли.
Кел, туйгунжан, бел байла,
Ак туйгундай шер бала.

Коргондон чыксан кол булга,
Кол булгасаң биз мында.
Кол булгашты билбесең,
Илабиң¹ тиштеп көз ымда.

Көз ымдасаң билемин,
Сен кашкайсаң, күлөмүн.
Азабыңды көп тартып,
Арман менен жүрөмүн.

Караңгыда үшүдүм,
Тонуңду берсең, туйгунжан.
Карыгыча ойноймун,
Колуңду берсең, туйгунжан.

Кыргый көз туйган деп жүрүп,
Калалы² баскан шалымды.
Кыйнабай алсаң жанымды.
Күйкө көз туйгун деп жүрүп,
Күрмөктөр баскан шалымды.
Күйгүзбөй алсаң жанымды.

Белеске чыгып оттогон,
Беш атан кимдин малы экен?
Безилдетип какшаткан,
Туйгунжан кимдин жары экен?

Адырга чыгып оттогон,
Алты атан кимдин малы экен?
Акылдатып суусаткан,
Туйгунжан кимдин жары экен?

Кандуу каада жайлоодон,
Жагалмай деген куш чыккан.
Жалпы өспүрүм балдарга,
Кымча бел деген ыр чыккан.

Минген атым буурул ат,
Жорголосун, желбесин.
Катта-кичик алдында,

¹ Илабиң — эриниң.

² Кала — эгин.

Кымча бел деп ырдасам,
Ашкере кылып ырдайт деп,
Ачыгысы келбесин.

Минген атым карагер,
Алды, аркасы жооруду.
Сабыры сүз да, пейли соо,
Кимдерден көөнү ооруду?

Ал таңкы айдын жарымы, ай,
Таң саардын салкыны, ай,
Гүлдүн бир жулдум баркини, ай,
Тарттым да селки дартини, ай.

ЛАЙЛИКАН (1)

Сүлөөсүн болсо кийгениң,
Жалганда барбы сүйгөнүң?
Жаштык менен өткөрсөк,
Жаркын кезиң дүйнөнүн.

Карышкыр ичик кийгениң,
Кайсы адам болду сүйгөнүң?
Калктан алыс сен кетип,
Кайгысын тартып дүйнөнүн.

Кыялың эстеп оолугуп,
Көрүнгөн жоксун жолугуп.
Лайликан, сенин дартыңдан,
Көп адам кетти чонугуп¹.

Саргайдым сенин артыңдан,
Жашчылыктын дартынан.
Лайликан, кайда жүрөсүң?
Табалбай жүрөм жалпыдан.

Жолоочудан сурадым,
Жолуңду көргөн киши жок,
Келгендерден сурадым,
Кейпиңди көргөн киши жок.
Кейип жүрүп болдум чок.

Келгендерден айтпайсың,
Билинбей койду дайынын.

¹ Чонугуп — саргарып, зарыгып.

Кай жерге конот айылың,
Какшап таппай жүрөм мен
Болбойбу, Лайли, кайырың?

Сен адамдан чыккан калтарсың,
Ошончолук алдарсың.
Табылып калсаң өзүмө
Көрүнүп калсаң, көзүмө,
Эл жыйылтып, кол куруп,
Айлыңа жойлоп салбасам.
Мал которуп, зар¹ айдап,
Лайли, сени албасам,

Жигит деп кабар салбагын,
Ушул шертим кармагын.
Андан көрө, Лайликан,
Убададан калбагын.
Унутуп кетип калды деп,
Мурунку сөздү танбагын.

Сен сулуусуң жалганда,
Калбаймын сенден арманда,
Шерттешип көргүн өзүмө,
Көнгүнүң менин сөзүмө.

ЛАЙЛИКАН (2)

Көк оромол колго алып,
Пастан чыктың, Лайликан.
Көк кагазга чийилип,
Каттан чыктың, Лайликан.

Ак оромол колго алып,
Пастан чыктың, Лайликан.
Ак кагазга чийилип,
Каттан чыктың, Лайликан.

Көгөргөн зоонун аралды,
Көгөргөн айыл турбайбы.
Көк өргөөгө жөлөнүп,
Көрпө ичикке бөлөнүп,
Лайликан сулуу турбайбы.

¹ Зар айдап — алтын арттырып, жөнөтүп.

Агарган зоонун арасы,
Агарган айыл турбайбы.
Арсы ичикке бөлөнүп,
Ак өргөөгө жөлөнүп,
Лайликан сулуу турбайбы.

Ак өргөөгө боо соксоң,
Мен тармагиң¹ болоюн.
Ак уруп жаңгыз отурсаң,
Мен эрмегиң болоюн.

Мүшкүл кеште сен соксоң,
Мен нүкүшүң² болоюн.
Мүшкүл иш түшүп отурсаң,
Мен эрмегиң болоюн.

Кызыл куйрук түлкүдөй,
Кылаңдайсың, Лайликан.
Кыйла адамды көзгө илбей,
Булаңдайсың, Лайликан.

Ак өөк³ кызыл түлкүдөй,
Кылаңдайсың, Лайликан.
Адамдарды көзгө илбей,
Булаңдайсың, Лайликан.

Кулпурушуң кундуздун,
Куйругундай, Лайликан.
Элбирешиң эликтин,
Баласындай, Лайликан.

Түрмөл, түрмөл жибектин,
Түрмөсүн алып тагындым.
Түндө туруп бир өпкөн,
Лайликанды сагындым.

Тармал, тармал жибектин,
Тармалын алып тагындым.
Таң атканда бир өпкөн,
Лайликанды сагындым.

АК КЕРБЕН

¹ Тармагиң — тармагың деген мааниде.

² Нук — бир нерсенин из түшкөн оюгу, билинип турган изи.

³ Ак өөк — ак төш.

Бурулушта токойдон,
Булбулуң сайрайт ошондон.
Булбул үнү муңайым,
Бурулуп туруп угайын.
Булбул үндүү кой көздү,
Муңдансам бербей кудайым.

Кайрылышта токойдон,
Карлыгач сайрайт ошондон.
Карлыгач үнү мунайым,
Кайрылып туруп угайын.
Карлыгач үндүү кой көздү,
Какшасам бербей кудайым.

Ак ала булут көктө бар,

Ак бүлдүркөн чөптө бар.
Азыраак ойноп айрылган,
Ак кербен сенде өктөм¹ бар.

Көк ала булут көктө бар,
Көк бүлдүркөн чепте бар.
Көп ойнобой айрылган,
Көңүлдөш жарда өктөм бар.

Аксайдын башы Балгынды,
Акбайтал, Кеңсуу салкынды,
Айтпай кантип коёюн,
Акылдаш өскөн жаркынды.

Көксуунун башы Балгынды,
Көкбайтал, Кеңсуу салкынды
Көңүлдөш кантип чыгарам,
Көңүлдөш өскөн жаркынды.

Боордон элик маарады,
Ботодой көзүң жайнады.
Борумуңду мен санап,
Бозодой ичим кайнады.

Адырдан элик маарады,
Аркардай көзүң жайнады.
Ар борумуң мен санап,
Арактай ичим кайнады.

Көлдү көл жакалай оттогон,
Көк ала моюн чүрөгүм.

¹ Өктө — ишке ашпаган тилек, өкүттө калгандык.

Көрбөсөм күйөт жүрөгүм.
Сайды сай жакалай оттогон,
Сар ала моюн чүрөгүм,
Санасам күйөт жүрөгүм.

Кызыл көлдөн жай алган,
Кызыл ала май алган,
Кызыл ала өрдөгүм.
Кыз кезиңде бирге өскөн,
Кылыкташ бала мөлмөлүм.

Жашыл көлдөн жай алган,
Жашыл ала май алган.
Жашыл ала өрдөгүм.
Жаш кезиңде бирге өскөн,
Жакшынакай мөлмөлүм.

ДАРДИСАР

Эгиз тоонун боорунан,
Эңкейип учкан куш болот.
Элимден чыккан, дардисар,
Эңсеген бандаң¹ туш болот.

Кара тоонун боорунан,
Кайып бир учкан куш болот.
Калкымдан чыккан, дардисар,
Каалаган бандаң туш болот.

Сардал бир боюн сандыктай,
Санаймын жүрөк камыкты ай.
Өзүң бир мырза кыргыйдай,
Үй тиреген шырмыйдай.
Үч кооз кебиң эшитип,
Үмүт кылдым бир кыйла, ай.

Бейкарыздан бир белек,
Бере албадым, дардисар.
Бейсарамжал күн болуп,
Келе албадым, дардисар.

Айда чыгар супаңмын,
Ак бетине жүккан улаңмын.
Алтындан комуз күү айтсаң,
Ак урган бозой угамын.

¹ Банда — пенде.

Ат жайлооңуз маңдайлаш,
Кеште¹ тигип таңдайлаш,
Олтурасың, дардисар.

Бир жамандан чыksam деп.
Бир жакшыга тийсем деп,
Эки көзүң карай жаш,
Толтурасың, дардисар.

Эриксем мылтык асынып,
Элик атып дууладым.
Элимден чыккан, дардисар,
Эмгегиң тартып куурадым.

Кара тоонун боорунан,
Кайып бир атып дууладым.
Калкымдан чаккан, дардисар,
Капаңды тартып куурадым.

Бакыртпай түйө тиздеген,
Баланы көрсө сиз деген.
Конушуң майдан көбүргөн,
Колуңдан көөхар төгүлгөн.

АК СУУСАР

Ашыглыкта эдеп бар,
Мойнуңда мончок седеп бар.
Ашыглыктын пири бар,
Мойнуңда маржан шуру бар.

Баг алмадай малыңдын,
Баасын балант² айтасың,
Сатпайбысың жаныңдан.
Сары анделек саныча³,
Пышат экен койнуңда,
Маржан шуру мойнуңда.

Кыйдым таяк кырчындан,
Болдум ашык сыртыңдан.
Айлыма кондуң сыйладым,
Ажырап көчтүң, — ыйладым.

¹ Кеште — бир нерсеге сайылган сайма, саймаланган чийме.

² Балант — бийик.

³ Саныча — санча, мөндүрдөй.

Көчкөндө көчкө миндирип,
Көк-жаңгари¹ кийгизип,
Көч алды кылсам арман жок.
Өзүңүз мындан кеткени,
Өйдө турар дарман жок.

Чили да кара жүзүмдөй,
Көзгинаңдан, Ак Суусар.
Бала ям болсо сиз деген,
Сөзгинаңдан, Ак Суусар!
Тарууда камыш найдайым²,
Айдай бетиң, көргөндө,
Көп күйөмүн ар дайым,
Бети тунук муздайым,
Дүрүя тиккен уздайым.
Ак чүштөдөй³ эттүүм,
Анардай кызыл беттүүм.
О, куруп жүргөн жарыңдын,
Арзыны сура, эстүүм.

Бакта ачылган гүлдүйүм,
Пайгамбар кызы үрдөйүм.
Гароо⁴ камыш найдайым,
Карача бети айдайым.

Күйүт менен муңайтып,
Ашыгың күйүп өлбөсүн.
Акылдуу Суусар, уксаңыз,
Айланып үйдөн чыксаңыз.

Өзүң жиан⁵, мен тага,
Өзгөчө күйдүм мен сага.
Амеки⁶, жиан, мен тага,
Ашык болдум мен сага.

Такыяңда жылаң баш,
Так секирткен ничке каш.
Көнчөгүңдө жылаң баш,
Көп күйгүздү ничке каш.

Жан балдызжан, жаныңдан,
Жапкан буудай наныңдан.
Сейдене кошкон ашыңдан,

¹ Көк-жаңгари — көк-жашыл.

² Най — чоор.

³ Чүштө — жука ак материал.

⁴ Гароо — катуу.

⁵ Жиан — жээн.

⁶ Амеки — бөлө.

Серпип койгон кашыңдан.
Атты чаап төр албай,
Эжеңди коюп сени албай.

СУЛУВУМ

Кара манат кемселге,
Жең болоюн, сулувум.
Караңгыда шеригиң,
Мен болоюн, сулувум.

Кызыл манат кемселге,
Жең болоюн, сулувум.
Кыйбат жерде шеригиң,
Мен болоюн, сулувум.

Суу көтөргөн баканың,
Сулуу четин агачы.
Сулуу беттен өптүрсөң,
Суктансын жандын санаасы.

Аш көтөргөн баканың,
Ал дагы талдын агачы.
Ак бетинден өптүрсөң,
Аманат жандын санаасы.

АК ТОТУ

Күңгөйдөгү бадалдай,
Калтырайсың, ак Тоту, ай.
Күмүш жапкан жаздыктай,
Жалтырайсың, ак Тоту, ай.
Тескейдеги бадалдай,
Калтырайсың, ак Тоту, ай.
Дилде жапкан жабыктай,
Жалтылдайсың, ак Тоту, ай.
Кызыл гүл десем карт экен,
Кызыглыгы курусун
Кыйладан кыйын дарт экен.
Эгизден чыгып карасам,
Ак Тотунун айылы,
Бадырайып көрүнөт.
Отуз эки омурткам,
Бир-биринен сөгүлөт.
Ак Тоту деп эстесем,

Көзүмөн жашым төгүлөт.
Курусун, Тоту, жаш башың,
Куяң бир болду жамбашым.
Кургабады көз жашым.
Олдо бир Тоту, күйдүргү,
Оттой күйдүм билдиңби?
Жаным, Тоту, күйдүргү,
Жаным Тоту деп жүрүп,
Жалынсыз күйдүм билдиңби?

АК ЗУУРА

Араванда Акбуура,
Айылга кеттиң, ак Зуура.
Төмөн жакта Акбуура,
Төркүнгө кеттиң, ак Зуура.
Ак Зуура төмөн кеткенде,
Аргымак оозун бура албай,
Алдастап жанбай тура албай.
Күлүктүн оозун бура албай,
Ак Зуура төмөн кеткенде,
Күймөнүп жанбай тура албай.
Күңгөйдүн гүлүн бургадым,
Күймөнүп мында тура албай,
Гүлүстөн Зуура ырдадым.
Тескейдин гүлүн бургадым,
Теңирим бир Зуура кеткенде,
Дегдеп мында тура албай,
Тегизим Зуура ырдадым.
Мен Зуураны жоготуп,
Кара каймал бутуна,
Тизме салып келатам.
Мен Зуураны жоготуп,
Калың баргы журтума,
Издөө салып келатам.
Кызыл каймал бутуңа,
Тизме салып келатам.
Мен Зуураны жоготуп,
Калың баргы журтума,
Издөө салып келатам.
Ак атаңдын бутуна,
Тизме салып келатам.
Мен Зуураны жоготуп,
Алты кыштак журтума,
Издөө салып келатам.

Кара каймал бутуна,
Тизмем жетпей келеби?
Ак Зуураны жоготсом,
Кара баргы журтума,
Издөөм жетпей келеби?
Ак атаңдын бутуна,
Тизмем жетпей келеби?
Ак Зуураны жоготсом,
Алты кыштак журтума,
Издөөм жетпей келеби?
Кара баргы калың эл,
Калың элдин ичинен
Табалбасам, ак Зуура,
Мен кара тайым чабайын,
Калматай көздөп барайын,
Калматайдын ичинде,
Ак Зуура мында барбы деп,
Суроо салып калайын.
Ак Зуура көзгө көрүнсө,
Асирет мунум урайын.

НУСКАЙЫМ

Сен билбейсиң, Нускайым,
Мен адамдын булбулу, эй.
Көкүрөгүм даглантып¹,
Учар булбул бир күнү, эй.

Жаккан отун тараша²,
Өчтү бекен, Нускайым?
Жазгы конгон журтуңан,
Көчтү бекен Нускайым?

Көчүп барып Көксайга,
Токтоор бекен Нускайым?
Көңүлдөшүм келбейт деп,
Жоктоор бекен Нускайым?

Асмандагы алты каз,
Айланып учса мойну саз.
Атилес көйнөк Нускага,
Ашина³ болдум быйыл жаз.

¹ Даглантып — күйгүзүп.

² Тараша — жарылган жыгач.

³ Ашина болдум — ашык болдум деген мааниде.

Толгомо көлдө тогуз каз,
Толгонуп учса мойну саз.
Тувар көйнөк Нускага,
Ашина болдум быйыл жаз.

Агымы каттык дариенди¹
Атыма минсем кечким жок.
Ай чырайлуу, Нускайым,
Асты айлыңдан кетким жок.

Күлөбөстүн дариесин,
Күлүктү минсем кечким жок.
Күн чырайлуу, Нускайым,
Күндө айлыңдан кетким жок.

Алтындын кени кайда экен?
Аркырап аккан сайда экен.
Айкала басып сен чыксаң,
Ак урган жанга пайда экен.

Күмүштүн кени кайда экен?
Күркүрөп аккан сайда экен.
Күлүп үйдөн сен чыксаң,
Күйбөгөн жанга пайда экен.

Таруу эктим чарбакка,
Дэрэдүү² кылдым алмакка.
Дэрэдүү кылсам болбойсуң
Тапшырдым, Нуска, арбакка.

Буудай эктим чарбакка,
Пул камдадым алмакка.
Пул камдасам болбойсуң,
Буюрдум, Нуска, арбакка.

АК БИЛЕК

Өзгөндөгү Актерек,
Өзгөчө сүлүүм ак билек.
Өз жолунда журбөсө,
Өрттөнөт экен жаш жүрөк.

Катыраңкы Актерек,

¹ Дарие — дарыя деген мааниде.

² Дэрэдүү — даярдык көрдүм деген мааниде. Узб.: тэрэти.

Кадыркеч сулуу, ак билек.
Кадырыңа жете албай,
Кайгырган биздин жаш жүрөк.

Арнап сага ыр жазам,
Ашык жарым, ак билек.
Аялдыкка алсам дейм,
Асыл жарым, ак билек.

Айдай бетин тастайып,
Күлсөң тишиң кашкайып.
Ашыгым түшөр бекен деп,
Жолуңду тосом тор жайып.
Карагаттай көзүңүз,
Кайырмалуу сөзүңүз.
Какшанып ырдап мен турсам,
Акбилек, уксаң өзүңүз.

Чачың кара күндуздай,
Көздөрүң чолпон жылдыздай.
Жарашыктуу порумуң,
Жаннаттан чыккан нур кыздай.

Бадамдуунун жолунда,
Калкыбыздын базары.
Калем каш кыздар, уккула,
Акбилектин казалын.

Ашык болуп сүйбөсөм,
Ак кагазга жазамбы?
Өзгөчө өттү кантемин,
Акбилектин азабы.

Акбилек, куурай тердиңиз,
Бадам жолдун боюнан.
Жокчулук чырмап адамды,
Чыгарбады оңунан.
Ото жерде жолуктум,
Кыса кармап колуңан.

Каражылга, Бадамжол,
Эгини берчү түшүм мол.
Мен сиздик деп анттанып,
Ак билек жарым бердиң кол.

Билерик салса жарашкан,
Балдыркандай билегиң.
Кошулар күнүм болобу
Орундалып тилегим?

Басып көрсөң, ак билек,
Сиз деп согот жүрөгүм.

АК НООДА

Ышкырсын улар ак зоодо,
Ышкыңа күйдүм, ак ноода.
Чакырсын улар ак зоодо,
Чактабай күйдүм, ак ноода.
Сен ак ноода болгону,
Ак ноода атка конгону
Баркырак сары жылдыздай,
Желке ям чачың кундуздай,
Ой, ак ноода, сизди айтам.
Кундуздай майда чачыңды,
Кандай пенде сылады?
Сизди ям деген балалар,
Ичинен бышып сыздады.
Көк зоонун башы кадыма,
Көрсөң ноода көп түшөт,
Желке ям чачың тармалы.
Жетпей арзы кылганым,
Ак нооданын арманы.
Кара ям көзүң мөлмүлдөйт,
Кан кызындай, ак ноода,
Караган адам өлдүм дейт
Көргөндө көзүң мөлмүлдөйт,
Көп чырайлуу, ак ноода,
Көргөн ям адам өлдүм дейт.
Ак шайы кийген сизче жок,
Ак чырайлуу, ак ноода,
Ааламда күйгөн бизче жок.
Көк шайы кийген сизче жок,
Көп чырайлуу, ак ноода,
Көргөндө күйгөн бизче жок.
Кызылды кийген сизче жок,
Кыз чырайлуу, ак ноода,
Кыргызда күйгөн бизче жок.
Сиз үчүн күйгөн жүрөктүн,
Бир дабасы бар бекен?
Бир дабасы мөмөсү.
Кыз чырайлуу, ак ноодам,
Бир өптүрсөң дабасы.
Өптүрүп койчу кетейин.
Өз элиме жетейин.

Сагынып куштар мен болуп,
Сары гүлдөй болуп жүрөмүн,
Саркерде, ноода, күйөмүн.
Куштарлыктан күйөмүн,
Куп мустар¹ болуп жүрөмүн,
Мустарлыгым билбейсиң.
Бетиңе койгон кынаңа,
Бейсаада ашык мен болуп,
Безилдеп ырдап жүрдүм дак.
Күн асмандын боорунда,
Гүл бурак басып жүргөнүн.
Кайчыңдын боосу кызылбы?
Какшасам көөнүм бузулду.
Ак чырайлуу, ак ноода,
Айнегине пул берсем,
Ашкере чыксан үн берсем.
Сыртың толгон кара чач,
Сылабадым, ак ноода,
Сыр ышкыңа мен күйүп,
Чыдабадым, ак ноода.
Далың толгон кара чач,
Сылабадым, ак ноода,
Дарт ышкыңа мен күйүп,
Чыдабадым, ак ноода.
Ак каламдай көзүңө,
Ак чырайлуу, ак ноода,
Айранмын сенин өзүңө,
Жазгы бышкан анжырдын,
Мен мөмөсү болсомчу, ай.
Ой, ак ноода, салкыным,
Бизге бир тийбейт жаркының.
Жаркыным тийсе жайраймын²,
Жана ак ноода дегенде
Жат балдардай сайраймын.
Эстүү ноода дегенде
Эриккенде делбирем.
Ажырап кеттик эсен жүр.
Көк көйнөк кийдиң чечек күл,
Күн чырайлуу, ак ноода,
Көрүнбөй кеттиң эсен жүр.
Коон как жесем үйлөшүп,
Ай чырайлуу, ак ноода,
Айылдаш жүрсөк сүйлөшүп.
Коон кагың татты экен,
Короолош жүрсөк жакшы экен.

¹ Куп мустар — өтө кыйналып деген мааниде.

² Жайраймын — жыргаймын.

Айылдаш жүрдүк сүйлөшүп,
Алма как жедик үйлөшүп.
Ай чырайлуу, ак ноода,
Алма кагың татты экен,
Аттиң, айылдашың жакшы экен.

ӨЗГӨЧӨМ (1)

Ичимдеги күйүтүм,
Айыккыча жыл болду.
Кантейин, кантейин,
Канттан ширин сөзүңдү.
Капалык ойго не салдың?
Кан кызындай, өзгөчөм,
Карып турган өзүмдү.

Адырдагы гүлдөйүм,
Ак бейиште үрдөйүм.
Аламинча чыдабай,
Ай чырайлуу, өзгөчөм,
Ашкере кылып сүйлөймүн.

Салтанатка сары тору ат,
Мине¹ бекен, өзгөчөм?
Сабылып сыздап жүргөнүм,
Биле бекен, өзгөчөм?

Булгары жыпар жыттанат,
Бурулушта айылың.
Мунуң түштү муунума,
Мусапыр кылсаң, майилиң².

Каны забыр чыт кийип,
Капталга чыкса тайиниң.
Кактап ырдай беремин,
Капа болсоң майилиң.

Адырдагы боз куштун,
Парындайсың³, өзгөчөм.
Абады Жусуп күйдүргөн,
Зорлугуну билдирген,
Зулайкадай күйдүргү,
Шарындайсың, өзгөчөм.

¹ Мине — минет деген мааниде.

² Майилиң — мейлиң деген мааниде.

³ Пар — куштун жүнү.

Адырга сепкен буудайым,
Ак салсам болбой кар басты.
Акыры сага арнаймын
Алмадай болгон бир башты.

Таза боюң камыштын,
Сүлүгүндөй¹, өзгөчөм.
Кымбаттыгың кыргыздын,
Күлүгүндөй, өзгөчөм.

Арка чачың Алайдын,
Шибериндей, өзгөчөм.
Ыргаласың ышкыңдын,
Билегиндей өзгөчөм.

Ийрисуу менен Жонбулак,
Эгинине көз түнат.
Өзгөчөм, сени көргөндө,
Туралбаймын жан чыдап?

Кашың кара китептин,
Сыясындай, өзгөчөм.
Мойнуң узун шаардын,
Түйөсүндөй, өзгөчөм.

Мен көргөндө канча элең?
Балтыр бешик бала элең.
Эми келип мен көрсөм,
Босого бойлоп, бой тиреп,
Бойго жетип калыпсың.
Боздоп жүргөн тоодогу,
Бозойдун көөнүн алыпсың.

Улуу тоонун боорунан,
Улар болуп үн койсом,
Угар бекен, өзгөчөм?
Улуган жетим доошу деп,
Чыгар бекен, өзгөчөм?

Кара тоонун боорунан,
Карчыга болуп үн койсом,
Угар бекен, өзгөчөм?
Какшаган жетим доошу деп,
Чыгар бекен, өзгөчөм?

¹ Сүлүгүндөй — камыштын жаш ноодасы.

Токбайата, Ничкесуу,
Жериң, сонун, өзгөчөм.
Кыз-келини жароокер,
Элиң сонун, өзгөчөм.
Айлыңа барсам, наз кылган,
Пейилиң, сонун, өзгөчөм.

Асманда булут, жерде кар,
Айланууга жерим тар.
Айлың, башка болгон соң,
Ат арытып бара албай,
Бир көрүүгө болдум зар.

Чаңурчканын чекесин,
Жол-жол кылдың, өзгөчөм.
Майда талдын арасын,
Болжол кылдың, өзгөчөм.
Болжогон жерге барганбыз,
Болжогон жерге сиз келбей,
Убара болуп калганбыз.

Кеңажике, Белбулак,
Кейидим сага мен куурап.
Кайда барсаң эсен жүр,
Кабарың жүрөм мен сурап.

ӨЗГӨЧӨМ (2)

Элимден чыккан жакшынын
Эрмегин бир саат ырдайын.
Эки чарчы кештелеп,
Бергенин бир саат ырдайын.
Тобуман чыккан жакшыны
Тосуп бир саат ырдайын.
Жымыратып каш кагып,
Күлүшүн бир саат ырдайын.
Тоолорду тоскон булуттай,
Этиңди бир саат ырдайын.
Упаны койсо жарашкан,
Бетиңди бир саат ырдайын.
Кашкардан келген күндүздай,
Кашынды бир саат ырдайын.
Майгурдан келген күрүчтөй,
Тишиңди бир саат ырдайын.
Кылса көөхар төгүлгөн,
Ишиңди бир саат ырдайын.

Өзүмдү өзүм кыйнайын
Өпкөмдү муштап тырмайын.
Өлүшкө жетти абалым
«Өзгөчөм» деп ырдайын.
Бардык аял ичинде
Сымбатың жакшы, өзгөчөм.
Катыраң деген кырк чилде,
Аязындай, өзгөчөм.
Окуудагы балдардын,
Сыясындай, өзгөчөм.
Алты канат ак үйдүн,
Керегеси, өзгөчөм.
Алтымыш эки жубандын,
Периштеси, өзгөчөм.
Жети канат ак үйдүн,
Керегеси, өзгөчөм.
Жетимиш эки жубандын,
Периштеси, өзгөчөм.
Изденсем ар көз табылгыс.
Жайдан бүткөн, өзгөчөм.
Карача көздү уялткан,
Күндөн бүткөн өзгөчөм.
Абли¹ жайын гүл кылдың,
Ашемин², шунча ыр кылдым.
Бир күлбөйсүң биз үчүн
Ким менен көөнүң бир кылдың?
Аксайдын башы кырк көчүү,
Талдыктайсың, өзгөчөм.
Муңдуздан чыккан бир сулуу,
Калдыктайсың өзгөчөм.
Куюн менен тең келген,
Шамалдайсың өзгөчөм.
Акылы пас күйөөнү
Амалдайсың өзгөчөм.
Сиздейден кудай айтпаган,
Таалайдын шору өзгөчөм,
Алты карыш жүгөндү,
Атка тактым өзгөчөм.
Алты уруу мундуз элиме,
Жубан да болсоң мейли ээ
Амал берип колуңа,
Датка кылам өзгөчөм.
Жети карыш жүгөндү,
Атка тактым өзгөчөм.
Жети уруу мундуз элиме,
Аялда болсоң мейли го
Амал берип колуңа,

¹ Абли — короо жайы, бак.

² Ашемин — сымбатың, көркүң, кыялың.

Датка кылам өзгөчөм.
Ай көрүнгүс шаарда,
Бакка окшойсуң өзгөчөм.
Алтын супа ордолуу,
Такка окшойсуң өзгөчөм.
Күн көрүнгүс шаарда,
Бакка окшойсун өзгөчөм.
Күмүш супа ордолуу
Такка окшойсуң өзгөчөм.
Шалдырашың шааркан,
Шайысындай өзгөчөм.
Ылдамдыгың Наманген,
Пайизиндей¹ өзгөчөм.
Шириндигиң Анжыян,
Мейизиндей өзгөчөм.
Карап туруп күлгөнүң,
Калбады менин күйгөнүм.
Карап коюп каш кагып,
Даричаңдан баш багып.
Өрдөктөй сенин мойнуңдан,
Өксөп ырдап жүргөнчө,
Өмүрүм чыксың койнуңдан.
Суксурдай сенин мойнуңдан,
Суктанып ырдап жүргөнчө,
Сөөгүм чыксын койнуңдан.
Кызыл жардын суусундай,
Жошулалы өзгөчөм.
Кыямат күн болгончо,
Козуке менен Баяндай
Кошулалы өзгөчөм.

АК ДИЛГИР

Пиядагы Сыр кыйын²
Билбегенге ыр кыйын.
Кыюусун таап кечпесе,
Адам аман өтпөгөн,
Азаптуу кыйын дарыя,
Сырдан кыйын көрбөдүм.
Келиштирип айтпаса,
Ырдан кыйын көрбөдүм.
Үзүлүп кеткен үзүктөй,
Улаштырып ырдайын.
Алайдан көчкөн элеттей,
Чубатып бир саат ырдайын.

¹ Пайизиндей — поездиндей деген мааниде.

² Пиядагы Сыр кыйын — жөө кишиге Сыр дарыясын өтүү мүмкүн эмес дегени.

Кынатып бир саат ырдайын.
Сырыңды өзүм аңдайын
Сиздейден багым айтпаса,
Кимдерди издеп тандайын?
Тирилик камын кылбайын,
Жатым жарым болгончо,
Үй-орозгер кылбайын.
Ак дилгир деп тынбайын.
Ак бараң мылтык кош дүрмөк,
Атыңдан айтсам эл билет.
Ак дилгир десем ким билет?
Кош тегирмен жүгүрөт
Кош алмаң ичти күйгүзөт.
Каттоодон алдым катыңды,
Ак дилгир койдум атыңды.
Жаңы ачылган бүрдөйүм,
Жазда ачылган гүлдөйүм.
Ана чырай, ана сөз,
Албарс кылыч кынындай,
Ар көздөрүң чыныдай.
Көзүң көлдүн суусундай,
Көңүлүң баатыр туусундай.
Көлдө камыш турактай,
Көзгинан жанган чырактай
Кашың кара кундуздай,
Өзүң чолпон жылдыздай.
Узун чачтуу Дилгирди
Уруулу журттан издейли.
Уруулу журтта жок болсо
Урмат кылып бел байлап,
Урумга чейин барайлы.
Кара чачтуу Дилгирди
Калың журттан карайлы.
Калын журтта жок болсо,
Кашкарга чейин барайлы.
Чарчатерек, Урулум,
Чакырсаң улар үндүүвүм.
Тамагы алма жыттуум,
Бежен дайра улувум.
Бейжай көпти сүйлөбөс,
Белгилүү Дилгир сулурум.
Индистан учкан көк каздай,
Алып барып коносуң.
Ырыска насип буюрса,
Кимдин жары болосуң?
Индистан ысык чеп пайыр¹,

¹ Пайыр — кургак. (Ир. — перс).

Кош алмаңдан сурасам,
Болор бекен кол кайыр?
Буралган такта буудайым,
Бир өзүңдөй сулуудан
Буйрубаптыр кудайым.
Экөөбүздүн никебиз
Кошулбаптыр кантейин.
Экөөбүздү айырбай
Кошуп койсун кудайым.
Калем десе, сыядай,
Кашинаңдан кетейин.
Сизиң менен бизиңден,
Майдалап баскан изиңден.
Карагаттай көзүңдөн,
Кадимден каттоо кылбаган,
Камдык¹ өткөн өзүмдөн.
Пийвадан ширин сөзүңдөн,
Билбестик өткөн өзүмдөн.
Көрүп койсом көөнүм ток
Как жүрөккө салдың чок.
Жүрөгүм кабап, боорум чок,
Сүлдөрүм калды дарман жок.
Бир кечейи, бир күндуз,
Сүйлөшүп жатсам арман жок.
Кызылды кийген сиздей жок,
Кыргызда күйгөн бизден жок.
Жашылды кийген сиздей жок,
Жашында күйгөн биздей жок.
Карааның көрсөм кан жутам,
Качан бир сиздей жар тутам?
Боюңду көрсөм кан жутам,
Ботодой белиң бир тутам.
Нар тайлактай көркөмүң,
Көп эшикке чыкпагын
Көз тиет деп коркомун.
Ойго бүткөн бүлдүркөн,
Оюнун бизди күйдүргөн.
Кырга бүткөн бүлдүркөн,
Кылыгың, бизди күйдүргөн.

АК ЫРГАЛ

Айт-айт десең мынакей,
Айтса жүрөк бөксөргөн,
Адамдын көөнү өзгөргөн,

¹ Камдык — боштук деген мааниде.

Ак ыргалдар канакей?
Ырда десең мынакей,
Ырдаса жүрөк бөксөргөн.
Ыргал жандар канакей?
Жазгы жаак көмөкөй,
Жакшылардын алдында
Жаңшап берем жөнөкөй.
Ача жаак көмөкөй,
Ак ыргайлар алдында
Айтып берем жөнөкөй.
Кеңкокондун ар жагы,
Жыргалаңдын бер жагы.
Кумдан коён качырып,
Иле албадым, ыргалым.
Ичиндеги сырыңды,
Биле албадым, ыргалым.
Убакымдын талаасы,
Бүргөн экен түрбайбы.
Ак ыргал мунун ичинде,
Жүргөн экен түрбайбы.
Тумандуу күнү из чалып,
Уучулар улайт түлкүнү.
Ак ыргал, өзүн, жаш туруп,
Ма кылыпсын кулкуну.
Шамал тийсе учпаган.
Сайдын куму түрбайбы.
Күлүмсүрөп сүйлөгөн,
Ак ыргал кыздын шуму түрбайбы.
Чабак десем, балыкпы?
Билегиңден, ыргалым.
Сыр билгизбей ойногон,
Зирегиңден¹ ыргалым.
Ортоң колунң онодой,
Мойнуң узун сонодой.
Чыпалагың чын жездей,
Мойнуң узун бир көздөй.
Абада чолпон жылдыздай,
Арка чачың күндуздай,
Ак ургуздун сиз бизди, ай!
Көктө чолпон жылдыздай,
Көшүлгөн чачың күндуздай,
Көп күйгүздүң сиз, бизди, ай.
Ала десем куладай,
Арка чачың пуладай,
Пуладай сиздин чачыңды,
Кандай пенде сылады, ай?
Жээрде десем куладай,

¹ Зирек — сергек, баамдуу.

Желке чачын пуладай.
Алтындай сөйкө сабагың,
Ай көрүнөт тамагың.
Ай көрүнгөн тамактан,
Арып-чарчап бир өпсөм,
Ачылар бекен кабагың?
Күмүштөн сөйкө сабагың,
Күн көрүнөт тамагың.
Күн көрүнгөн тамактан,
Күйүп бышып бир өпсөм,
Күлүшөөр бекен кабагың?
Сизиң менен бизиңден,
Майдалап баскан изиңден.
Кадамдап баскан бутуңдан,
Калемпир мончок жытыңдан.
Үйрө кескен¹ ашыңдан,
Үлпүлдөгөн кашыңдан.
Сейдана² кошкон ашыңдан,
Серпип койгон катыңдан.
Агарып аткан таң бекен?
Агартып таңдай созулган,
Ааламда сиздей бар бекен?
Кыярып аткан таң бекен?
Кыярган таңдай созулган,
Кылымда сиздей бар бекен?
Агарып аткан таң жаман,
Ак белес ашуу бербеген,
Ак мейкин жаткан кар жаман.
Азын-көбүн бир ойноп,
Ажырап кеткен жар жаман.
Көгөрүп аткан таң жаман,
Көк белес ашуу бербеген,
Көк мейкин жаткан кар жаман.
Көбүн-асын бир ойноп,
Көрүнбөй кеткен жар жаман.
Ак жибектен тор түйүп,
Баштап кеткен бар бекен?
Аз гана ойноп, чын күлүп,
Таштап кеткен бар бекен?
Паранданын³ паашасы,
Булбул деймин, ыргалым.
Айбанаттын паашасы,
Дүлдүл деймин, ыргалым.
Теректердин паашасы,
Чынар деймин, ыргалым.
Караңгыда мен барсам,

¹ Үйрө кескен — майда кескен деген мааниде.

² Сейдана — нан жана ашка кошуп жасалуучу өсүмдүктүн жыттуу уругу.

³ Паранда — канаттуу куштар.

Ынар деймин, ыргалым.
Секин басып семөөсүп¹,
Сен жакшысың, ыргалым.
Сени кошуп ырдаган,
Мен жакшымын, ыргалым.
Ак жыгачты жошорлоп,
Ныл² кылбасам өлөйүн.
Атыңдан, ыргал, мен сени,
Ыр кылбасам өлөйүн.
Как жыгачты жошорлоп,
Ныл кылбасам өлөйүн.
Көзүңдөн, ыргал, мен сени,
Ыр кылбасам өлөйүн.
Көк жибектен тор түйүп,
Баштап кеткен бар бекен?
Көп-куунап ойноп, чын күлүп,
Таштап кеткен бар бекен?
Ак ыргалды санасам,
Акылымдан адашам.
Эшигиң алды бир супа³,
Бетиңе койдун ак упа.
Короолу болуп койнуңа,
Корголоюн, ыргалым.
Тамчы болуп мойнуңа,
Шорголоюн, ыргалым.
Алтын пайнек⁴, жез пайнек,
Бычагымда болбоду.
Ай чырайлуу ыргалым,
Кучагымда болбоду.
Күмүш пайнек, жез пайнек,
Бычагымда болбоду.
Күн чырайлуу ыргалым,
Кучагымда болбоду.
Суу аласың абыздан⁵,
Суканын⁶ ширин майыздан.
Суу аласың шар жерден,
Бой көрсөттүң ар жерден.
Тору ала кызыл буудайым,
Толмоч сенин бетине
Дос кылдырган кудайым.
Аппак кайрак буудайым,

¹ Семөөсүп — жароокерленип.

² Ныл — таза.

³ Супа — адам жатуу, отуруу үчүн ылайыкталып тектирче түрүндө жасалган жай.

⁴ Пайнек — бычактын кынынын башындагы жасалгалар.

⁵ Абыз — кудук.

⁶ Сукарың — жытың.

Ак ыргалдай бетиңе
Ашык кылган кудайым.
Күзгү буудай майзасы¹,
Мен амалың болоюн.
Жазында бурлап төрлөсөң,
Мен шамалын болоюн.
Узун, узун узакка,
Учкулдар түшсүн тузакка.
Аманат яранга бир өлүм,
Ак ыргал түшсүн кучакка.
Көрө албаган көп душман,
Жарылып өлсүн бычакка.
Кол булгайсың коргондун,
Кем жеринен, ыргалым.
Атаң мени коркутат,
Мал жериңен, ыргалым.
Куу карагай буруудан,
Куркулдай учат жылуудан.
Кудайым насип кылбаптыр
Бир сизиндей сулуудан.
Жат карагай буруудан,
Жагалмай учат жылуудан.
Жан эгем насип кылбаптыр,
Бир сизиндей сулуудан.
Басар-баспас болгонум,
Магдырымдын² жоктугу.
Жан эгем алла берген жок,
Тагдырымдын жоктугу.
Учар-учбас болгонум,
Куйругумдун жоктугу.
Кудай талаа берген жок,
Буйругумдун жоктугу.
Дарыя бойлоп суу кечсең,
Мен кечитиң болоюн.
Беш убак намаз окусаң,
Мен мечитиң, болоюн.
Кыйырдын кызыл түлкүдөй,
Чубаласың, ыргалым.
Эшигиң алды катта арык,
Суу аласың, ыргалым.
Эшик ачып, кол таштап,
Бураласың, ыргалым.
Аркырап добул көп жүрсө,
Алманын шагы кайрылат.
Арада душман көп жүрсө,
Адамзат жардан айрылат.

¹ Майза — сайсаң, көк чөп.

² Магдырым — кайратымдын.

Өкүрүп добул көп жүрсө,
Өрүктүн шагы кайрылат.

АК МАЙДА¹

Ак кагазды колго алып,
Арман сөздү жазалы.
Арт жагынан келеди,
Ак майданың казалы.
Ак майданың кызыгы,
Анжыяндын базары.
Азыраак ойноп ажырап,
Арзыганда жетпесек,
Ак майдасы курусун.
Астына шайтан жай кылган,
Адырдын куру мазары.
Ак кагазды колго алып,
Самаган сөздү жазалы.
Ак алдырсам кийбеди,
Ак майданың казалы.
Самаганда ойлосоң,
Ак майданың кызыгы.
Самаркандын базары,
Саал ойноп ажырап,
Самаганда жетпесең,
Ак майдасы курусун,
Саясың шайтан жай кылган,
Саяның куру мазары.
Бетиң кызыл анардай,
Бешенеңди карасам,
Мечитке жаккан панардай.
Байдалуу² сизден ажырап,
Бейтынч болдум баралбай.
Бербеди кудай зарлантып,
Сиздей бир асыл жамалды, ай.
Ак бетиң кызыл анардай,
Ак жүзүңдү карасам,
Ак үйгө жаккан панардай.
Ак майда сизден ажырап,
Арманда жүрөм баралбай.
Арзыган менен таппадым,
Сиздей бир асыл жамалды, ай.
Курбуга ак үй салбасам,

¹ Майда — жумшак, назик.

² Байдалуу — пайдалуу.

Кудайым эле мал берип,
Кучагыма албасам.
Арзыга ак үй салбасам,
Алым келсе мал берип,
Ажыратып албасам.
Беш, бештен өргөн чачыңды,
Эки айрык,
Оң далыңа жайылсын.
Эки түгөй ак алма,
Алыстан Акмат сагынсын.
Алыстан Акмат келгенде,
Ак майда чыкса алдыман.
Ойлуу токой бул алма,
Сүйгөнүңдү карма деп,
Эки түгөй ак алма,
Ээсине буюрсун.
Күлгүндөй көйнөк кийген жан,
Көңүлүңдө күндө тийген жан,
Бирге жүрсөм неге арман?
Ак шайы көйнөк кийген жан,
Адырга айдай тийген жан,
Айлымда жүрсөң неге арман?

БАРПАЙЫМ¹

Ашыглыктын газалы²,
Ашык болмок азалы³.
Ашыглыктын баянын,
Айтып кумар жазалы.

Кызыклыктын газалы,
Кызык болмок азалы.
Кызыглыктын баянын,
Кыйкырып кумар жазалы.

Ашык болдум бир нече,
Ай чырайлуу, барпайым,
Алып жатчы бир кече.
Куштар болдум бир нече,
Куп чырайлуу, барпайым,
Кучактап жатчы бир кече.

Кыдырып келдим кыйлага,
Мен кезип келдим дүйнөнү.

¹ Барпы — өсүмдүктүн аты.

² Газал — казал.

³ Азалы — илгертен бери.

Барпайым, сени актарым¹,
Кымбат жерге бекинип,
Майа кылдың ыйланы².

Базарлуу шаар кыштактан,
Бозум түзөк, бозум куш,
Боорго карап эргисин,
Бозойдун көөнү сергисин.

Карам түлөк, кара куш,
Капталга карап эргисин.
Карап коюп калын калк,
Карыптын көөнү сергисин.

Отурган жерин ша супа,
Куюндуң бетке ак упа.
Көп куюнба ак упа,
Көп күйгүздүң, жан ука.

Адырлуу жерде басканың,
Аркар деймин, жан ука.
Ар кече бирге жатканда,
Көкүрөктө сары суу,
Таркар деймин, жан ука.

Машинага тиктирген,
Көк давар³ сенин камзелиң.
Көп адамды күйгүздү,
Көкүрөктө анжириң.

Кара бакмал⁴ тумарың,
Кылт эсиме түшкөндө,
Каттык тутат кумарым.
Кызыл бакмал тумарың,
Кылт эсиме түшкөндө,
Кыйын тутат кумарым.

Себетке салган жүзүмдөй,
Сепкилиң айдын жүзүндөй.
Табакка салган жүзүмдөй,
Тамагың айдын жүзүндөй.

¹ Актарым — айнуу.

² Ыйланы — айланы деген мааниде.

³ Давар — товар, кездеме.

⁴ Бакмал — макмал.

Зымга орогон пилладай,
Зыңгырайсың тилладай,
Көрбөдүм сендей дүйнөдө, ай.
Ала десем куладай,
Арка чачың буладай,
Аркада ашкаң, куурады, ай.

Жетелеген куладай,
Желке чачың, буладай,
Жете албай ашнаң куурады, ай.

Кашкинаңды карасам,
Кат эки койдун мүйүзү.
Көзгинаңды карасам,
Ай асмандын жылдызы.

Өз каныңды карасам,
Бизге окшогон адамдын,
Асыраган бир кызы.
Боюң-талдын ноодасы,
Ак бетин айдын шооласы.
Ак бетинди өптүрсөң,
Аманат кандын соодасы.

Боюң, талдын кырчыны,
Бото көз, үкө барпайым,
Боздоттуң мынча ырчыны.

Капталдагы арчадай,
Калтырайсың, барпайым.
Кара атка салган жабдыктай,
Жалтырайсың, барпайым.

Белестеги арчадай,
Калтырайсың, барпайым.
Бир атка салган жабдыктай,
Жалтырайсың, барпайым.

Аркырап аккан Кашкасуу,
Аргымак минсем өткүм жок.
Ай чырайлуу, барпайым,
Айда астыңдан кетким жок.

Күркүрөп аккан Кашкасуу,
Күлүктү минсем өткүм жок,
Күн чырайлуу, барпайым,
Күндө астыңдан кетким жок.

САМАРЖАН

Жетелесең баркырап,
Нарын, болом, Самаржан.
Кийип алсаң жаркырап,
Зарың, болом, Самаржан.

Анжыяндын ак теңге,
Пулун болом, Самаржан.
Сатып алсаң сар канат,
Кулуң болом, Самаржан.

Узун чачың кыскадай,
Кыска чачың узундай.
Жүзүң көргөн бозойдун,
Ичи оттой бузулду, ай!

Таң заардан чакырган,
Боз мекиян туюгум¹,
Жакшы бала, Самаржан,
Сизге түштү зуюгум².

Алача төшөк, чыт көрпө,
Басып өттүм, Самаржан.
Айлыңда душман көп экен,
Качып өттүм, Самаржан.

Бел бекиткен курдай жан,
Бейиштин төрү нурдай жан.
Үй алдында турган жан,
Үкүктөй чачың бурган жан.

Өзүм деген бозойго,
Үпөт кийин урган жан.
Желбир-желбир желегим,
Жең ичинде билегим,
Жетпеди гүлбар тилегим.

КАЙНАЛЫДАЙ КӨЗҮҢДӨН

Кайналыдай көзүңдөн,
Кантейин ширин сөзүңдөн.

¹ Туюгум — тоогум.

² Зуюгум — оюн-зоогум деген мааниде.

Балбылдаган көзүңдөн,
Балдан ширин сөзүңдөн.
Баштаган кардар мен болбой,
Балалык өттү өзүмдөн.

Шакегиң сынса пул берем,
Санаган жердей үн берем.
Оймогуң сынса пул берем,
Ойлогон жерден үн берем.

Оймогум сынса мыктайлык,
Ойлонсок кантип уктайлык?
Шакегиң сынса мыктайлык,
Санабай кантип уктайлык?

Шакегиң боосу бир тутам,
Санаганда кан жутам.
Оймогуң боосу бир тутам,
Ойлогон сайын кан жутам.

Оймогуң сынса теңге үчүн,
Ойлойт бир бекен мен үчүн?
Шакегиң сынса теңге үчүн,
Санайт бир бекен мен үчүн?

Ай тийген тоонун боорунда,
Алтындан чачпак соорунда.
Алтындан чачпак шарк этет,
Айдай бетин жарк этет.

Күн тийген тоонун боорунда,
Күмүштөн чачпак соорунда.
Күмүштөн чачпак шарк этет,
Күндөй бетин жарк этет.

Ак көйнөгүң чатырдай,
Кара көз,
Айылда жүрдүм батынбай.
Көк көйнөгүң чатырдай,
Кара көз,
Көргөндө жүрөк батынбай.

Көк ичигиң дүрүйө,
Көргөнүм сендей болбосо,
Кара көз,
Көрүнбөй калсын дүнүйө.
Ак ичигиң дүрүйө,
Алганым сендей болбосо,
Кара көз,

Артымда калсын дүнүйө.

Ак жайкын жаткан музду айтам,
Кара көз,
Ашыкча сулуу сизди айтам.
Артыңда жетпей жүргөн бизди айтам.
Көк жайкын жаткан музду айтам,
Көркөмдүү сулуу сизди айтам.
Катүгүн, жетпей жүргөн бизди айтам.

Базардагы май кабак,
Кара көз,
Баарын бирдей ашамак.
Турчу боюн көрөйүн,
Кара көз,
Турчу бетин өбөйүн.

Ак тубардан төшөгүң,
Ак сандептен¹ шейшебиң.
Алганым сендей болбосо,
Арманда өтөт экемин.

Көк тубардан төшөгүң,
Көк сандептен шейшебиң.
Көргөнүм сендей болбосо,
Арманда өтөт экемин.

Ой тиреген сеңирдей,
Үч түлөгөн кыргыйдай.
Басмайылдай керилет,
Басарына эринет.
Сүлөөсүндөй керилет,
Сүйлөгөндөн эринет.

Узун куйрук тору аттай,
Чачтуу сиздей бар бекен?
Чийип койгон калемдей,
Каштуу сиздей бар бекен?

Актап койгон күрүчтөй,
Тиштүү сиздей бар бекен?
Оймок ооз, күлүм көз,
Иштүү сиздей бар бекен?

Кой баштаган эркечтей,
Баштуу сиздей бар бекен?

¹ Сандеп — кездеменин түрү.

Чийип койгон калемдей,
Каштуу сиздей бар бекен?

Элиң, конду ылдый саз,
Эриккенден кумар жаз.
Айлың конду ак сазга,
Амансыңбы, кара көз?
Алты карыш текедей,
Жер аяндап басасыз.
Айылда биздей көрүнсө,
Көз кумарың жазасыз.

Жети карыш текедей,
Жер аяндап басасыз.
Айлыңдан бозой көрүнсө,
Көз кумарың жазасыз.

СУЛУУ КЫЗ

Тектир да, тектир, тектир таш,
Тебишип ойнойт өрдөк, каз.
Теңтуштан теңтуш айрылса,
Терменбей¹ кетет көздөн жаш.

Курбу да, курбу, курбу таш,
Куушуп ойнойт өрдөк, каз.
Курдаштан курдаш айрылса,
Кургабай агат көздөн жаш.

Тектирди басып жол кылган,
Текечер оттойт кайыңды.
Дегеле кыйын сагындым,
Теңтушум жүргөн айылды.

Курбуну басып жол кылган,
Кулжачар оттойт кайыңды.
Көп эле кыйын сагындым,
Курдашым жүргөн айылды.

Сай жакалай от жактым,
Саралага кош тартып.
Сарала тартпай кошулду,
Сагындым кой көз досумду.

Жазгы конгон журтуңдан,
Көчүрсөңчү, сулуу кыз.

¹ Терменбей — токтобой.

Жанып турган отунду,
Өчүрсөңчү, сулуу кыз.

Күзгү конгон журтуңан,
Көчүрсөңчү, сулуу кыз.
Күйүп турган отунду,
Өчүрсөңчү, сулуу кыз.

Эртең менен сайраган,
Эгиз тоонун улары.
Эл жатканда бир өпкөн,
Эңсеген сулуу кумары.

Саар менен сайраган,
Сарала тоонун улары.
Сагындырып бир өпкөн,
Салмактуу сулуу кумары.

АК САТЭҢ¹

Эртең менен сайраган,
Эгиз тоонун улары.
Эстегенде бир туташ,
Ак сатэндин кумары.
Саар менен сайраган,
Сарала тоонун улары.
Санатыңда бир туташ,
Ак сатэндин кумары.

Үйүңдүн үстү Ташбулак,
Ташбулакка тал турат.
Таза мойнуң кулпурат.

Эшигиңде калтырап,
Турайынбы, ак сатэн?
Итиң келет абалап,
Урайынбы, ак сатэн?

Кыргый куш болсо салганым,
Сендей кумар көз болсо алганым.
Түрумтай болсо салганым,
Сендей туйгун көз болсо алганым.
Кымча белден кымчысам,
Эмчегиңдин алдынан,
Тиштегендей чымчысам.

Ошко каран айдаган,

¹ Сатэн — сулуу, көрктүү.

Соолугумсуң, ак сатэң.
Оштон алып курчалган,
Жоолугумсуң, ак сатэң.

Базарга карал айдаган,
Соолугумсуң ак сатэң.
Базардан алып курчалган,
Жоолугумсуң ак сатэң.

Көөгөндөн качып ылаалап,
Кунан болом, ак сатэң.
Сен көлөкөмдө жашынган,
Тулаң болсоң, ак сатэң.

Ак үйдө турсаң, жөлөнүп,
Кароол болсом, ак сатэң.
Мен үйдөн чыksam аттанып,
Кайда десе ууга деп,
Көп тайганды агытып,
Сен марал болсоң ак сатэң.
Мен келсем сага жайлоодон,
Кымыз айран артынып.
Сен болсоң үйдө түнөк куш.
Сагынып мага талпынып.

БОТОКӨЗ

Мал айдадым Дананын,
Дан жеринен, Ботокөз.
Кол булгайсың коргондун,
Кам¹ жеринен, Ботокөз.

Атаң минген Телтору,
Жорголосуң, желбесин.
Ботокөз деп ырдасам,
Ачууңуз сиздин келбесин.

Атаң минген ак кашка,
Айгыр десем ат экен.
Ата, бала Ботокөз,
Алышып ойнор тапта экен.

АК КЕЛИН (1)

¹ Кам – кем, кам жеринен, бөксөсүнүн, жыртыгынан.

Кеңсуу менен Турпанды,
Агарып туман курчалды.
Ак келин, сизди көргөндө,
Абдан болом курсанды.

Ак маңдай, келин, мен сага,
Арнадым ушул ырымды.
Жашырбай айтсаң болбойбу,
Ичиңде терең сырыңды.

Аркаңа салган эки өрүм,
Маңдайдан типтик бөлүнгөн.
Көз үстүндө кыйгач каш,
Субагай тартып көрүнгөн.

АК КЕЛИН (2)

Кызыл кыр ылдый жол салып,
Кызыл түлөк күш алып,
Ошондо алсак түлкүнү.
Айдыранын ак келин,
Эми, мат кылыпсыз күлкүнү.

Кара кыр ылдый жол салып,
Кара бир түлөк күш алып,
Ошолор алсын түлкүнү.
Айдыранын ак келин,
Эми, маш кылыпсыз күлкүнү.

Кара арчанын боюна,
Кара ат байлап токтобойт.
Калктан издеп карасам,
Ак келин, бирөө да сизге окшобойт.

Топ арчанын боюна,
Тору ат байлап токтобойт.
Тобумдан издеп карасам,
Ак келин, бирөө да сизге окшобойт.

Жарды бойлой эл көчөт,
Жакшыны жакшы дебесе,
Ак келин, жакшылардын аты өчөт.
Сууну бойлой эл көчөт,
Сүлүүнү сүлүү дебесе,
Ак келин, сүлүүлөрдүн аты өчөт.

Ботолор чайнайт тал башын,
Болжошкон жериң жар башы.

Жар башына келбесең,
Ошондо, шыпырып таштайм көз жашын.

Атаңдар чайнайт тал башын,
Айтышкан жериң жар башы.
Айтышкан жерге келбесең,
Шыпырып таштайм көз жашын.

Алтындан топчу маржаным,
Асый төө жетелеп,
Күйөөчүлүк сүрбөдүк,
Ак келин, эми аста арылбас арманым.

Күмүштөн топчу маржаным,
Күндө күлүк жетелеп,
Күйөөчүлүк сүрбөдүк,
Ак келин, күндө арылбас арманым.

Айлыңдын арты Ашуубел,
Ашыра соккон шамал жел.
Айлымда сиздей жок эле,
Көк көйнөк кийген бураң бел.

Үйүңдүн арты кокту бел,
Коктулай соккон шамал жел.
Короомдо сиздей жок эле,
Кош көйнөк кийген бураң бел.

Кара бир коён Делтебук,
Кайгы бир дартың башка жүк.
Кадырыңды көп эстеп,
Ак келин, какшап жүрөт бир күкүк.

Ак ичигим жубалай,
Артыңда бозой дубана, ай.
Дубана болгон бозойдун,
Ал деле кимге убал, ай.

Көк ичигиң, жубалай,
Кексеген бозой дубана, ай.
Дубана болгон бозойдун,
Мында эле кимге убал, ай.

Жайдын күнү жол жүрсөм,
Жададым жолдун ташынан.
Жаш экенде бирге өскөн,
Жароокер келин ашынам¹.

¹ Ашына — дос, көңүлү жакын, ынак.

Күнгөй өйдө жол жүрсөм,
Күймөлөм жолдун ташынан.
Кыз экенде бирге өскөн,
Кылыктуу келин ашынам.

АК ЧАБАК

Алтынды түйсөм зар экен,
Арманым ичте бар экен.
Ак чабак, сенден айрылган,
Арылбас дарттан ары экен.

Санабас, күлбөс бар экен,
Сапардын жолу тар экен.
Санаалаш жардан айрылган,
Сары оору дарттан ары экен.

Ак кабагың жылт этип,
Ак седебиң жарк этип.
Акырын басып былк этип,
Эт жүрөгүм зырп этип.

Башкы токой Боогашты,
Башынан бизди не кошту?
Башынан кудай кошкон соң,
Ажырашпас болсокчу.

Жанбулакта Бийикбел,
Жабыла кечет биздин эл.
Жайдарым чабак кеткен соң,
Жашып агат көздөн сел.

Калкасыз жерде жел болот,
Каратоо биздин жер болот.
Кадырман чабак кеткен соң,
Капамды жазар ким болот?

Экинчи жайлооң Аккайың,
Сымбатың санап ырдаймын.
Сымбатың эске түшкөндө,
Сызып ичтен куураймын.

Айтылуубулак Талдысуу,
Жайлоон жакшы жер экен.
Жоодурап көзүң жайнаган,
Ай, чабак, артык неме экен.

Алтындан кылган ак кашык,
Ак чабакка мен ашык.
Айлыңа күндө бара албай,
Акылың санап көз жашып.

Күмүштөн кылган ак кашык,
Көйкөлгөн өмүр эки ашык.
Күндө айлыңа бара албай,
Күйүтүң санап көп жашып.

Мойнун жууган пахтадай,
Борумун¹ кантем мактабай.
Борумун эске түшкөндө,
Кантип жүрөм какшабай.

Копшогондой жумуру,
Колдоруңдун салаасы.
Сыздатып ичти күйгүзөт,
Сурмалуу көздүн карасы.

САРАЛА ӨРДӨК СЕН БОЛСОҢ

Сай боюнда олтурган,
Сарала өрдөк сен болсоң.
Учса экен деп тилеген,
Таптагы туйгун мен болсом.

Көл боюнда олтурган,
Көк ала өрдөк сен болсоң.
Көпчүлүктө олтурган,
Көзөмдө туйгун мен болсом.

Көкөлөп барып асмандап,
Көкүлдөн сүйүп мен консом.
Кумардан гана жазылып,
Көмүскө жерде ойносом.
Адырга чыккан чекенден,
Айтамын сөздү бекемден.
Ак бетинди көргөндөр,
«Атаны» ... деп кекенген.

Айтылган ушул сөзүмдү,
Абайлап өзүң ылгачы.
Айта берет бекер деп,
Андабастык кылбачы.

¹ Борумун — «форумуң» деген орустун тун сөзү.

Көргөзгөн ушул сөзүмдү,
Көп ойлонуп ылгачы.
Көп сүйлүй берет экен деп,
Көңүлсүздүк кылбачы.

САЛЫНГАНЫҢ АК ЖООЛУК

Мен жүрөмүн сабылып,
Жүрөгүм сени сагынып.
Кечигесиң, келбейсиң,
Калдыңбы мага таарынып?
Кучактап алып бооруна,
Күргурум канча жалынып.

Алкымыңдын актыгы
Алтын менен жапкандай.
Тиштериңдин актыгы,
Күмүштөн чеге каккандай.
Көз үстүндө эки каш,
Калем менен тарткандай.

Алкымыңдын агынан,
Ашык болдум абыдан,
Ашыктыктын белгиси
Чыккым келбейт жаныңдан.

Салынганын, ак жоолук,
Саамай чачың чубалып,
Көңүлдөш жарым ушу деп
Көргөндө көөнүм кубанып.

Айтсам арман арылбайт,
Азелде сиздей табылбайт.
Ашык болуп жүрбөсө,
Ашыкты ашык сагынбайт.

Кеп айттырдым былтыр күз,
Келбетиңе салдым түс.
Келбетиң ашык келишкен,
Келбесең чыгып бейиштен.

Көөхардай тишиң жаркырап,
Айнектей көзүң чачырап.
Күйгөндүктөн мен өзүм
Бейдарман калдым алсырап.

Адырга чыккан кайыңдай,
Аргымактын тайыңдай.

Сен алыска кеткенде,
Азабың тарттым жайында, ай.

Тушуңа келдим атайы,
Көшөгөң тубар башайы,
Көргөнү келдим атайы.

Элесиң көрүп күйөмүн,
Эзилип барат жүрөгүм.
Алкымыңдын агынан,
Анан бир качан сүйөмүн?

КИЙГЕНИҢ КЫЗЫЛ БЕЙКАСАМ

Билериктей ак колуң,
Перилердей болжолуң.
Убараңды көп тарттым,
Акылың болсо ойлогун.

Кийгениң кызыл бейкасам,
Кыялың артык байкасам.
Айлыңа басып мен барсам,
Ачылар беле кабагың?

Көчкөндө төөң жандасам,
Артыңдан ээрчип калбасам.
Көз карашың оң болсо,
Көмөкөйдөн жыттасам.

Аксуунун башы мелтирейт,
Ак жоолугуң делбирейт.
Ашык жарың мен тургай,
Сени айлыңда көргөн эндирейт.
Көк зоонун башы мелтирейт,
Көк көйнөгүң делбирейт.
Көңүлдөш жарың мен тургай,
Сени көргөн бир адам эндирейт.

Жоргону минсем күлөмүн,
Жоругуң тартып өкүрөмүн.
Күлүктү минсем күлөмүн,
Күйүтүң тартып жүрөмүн.

Ай тийген тескей Бешмойнок,
Алтындуу сөйкө, жез оймок.
Алыстан келдик сиз үчүн
Айланып келчи биз үчүн.

Күн тийген тескей Бешмойнок,
Күмүш сөйкө, жез оймок.
Күнчүлүк келдик сиз үчүн
Керилип келчи биз үчүн.

Сен жайдары өскөн баласың,
Жанытып бирөө көп айтса,
Жалдырап карап каласың.
Кыялың өскөн баласың,
Кыйытып бирөө көп айтса,
Кылгырып карап каласың.

Тобурчак болсо мингениң,
Кой чыгар болсо атканың.
Койкөз жар болсо алганың,
Кай жерде калат арманың?

Бозо деген аш экен,
Боз куурайдын башы экен.
Боз балдарга карабай
Кыз балдар боору таш экен.

Үйүңдүн арты желенке,
Шамалдайсың, кыз бала.
Жолуңда бозой көрүнсө,
Амалдайсың, кыз бала.

Кол булгасаң, барайын,
Колуңдагы дарайың¹.
Дарайың бер алайын.
Көк чай ичип тердеймин,
Көз көргүс кеткен секетти
Көрүнөр деп дегдеймин.

Сагызган учуп жеткисиз,
Сары ойго түшүп кетипсиз.
Көгүчкөн учуп жеткисиз,
Көк ойго түшүп кетипсиз.

АК ТУКАБА КӨЙНӨГҮҢ

Ак тукаба көйнөгүң
Айылдан сизди көргөмүн.
Акылдаш болуп алсам деп,
Акылыма түйгөмүн.

¹ Дарайы — аялдар башына салына турган жоолук.

Көк тукаба көйнөгүң,
Көчөдөн сизди көргөмүн.
Көңүлдөш болуп алсам деп,
Көңүлүмө түйгөмүн.

Караны минсем бургутам,
Кармасам белиң бир тутам.
Кайырма жака, кош этек,
Кадырың кантип унутам.

Кызылды минсем бургутам,
Кымчадай белиң бир тутам.
Кыйма жака, кош этек,
Кылыгың, кантип унутам.

Иймектей белиң ийилген,
Иймелип кашың чийилген.
Сууга салдым салымды¹,
Ичиме салдың жалынды.
«Ой, бала» деп эркелеп,
Кетирдин, менин алымды.

Тобокел кылам ишимди,
Томсортпо мендей кишинди.
Айтпай кантип коёюн,
Ак көөхардай тишинди.

Жайлообуз Аксай малга жай,
Жайында жүрсөк көңүл жай.
Ашыктык оту бек кыйын,
Алкымдан өтпөйт кызыл чай.

Коргошундай салмагың,
Козголтот сенин салдарың.
Көп зарлантпай айтсаңчы,
Көкүрөктүн арманын.

Сай жакалай күш салдым,
Сан өрдөк сенин артыңдан.
Санаалаш болуп калган соң,
Санаага кайгы көп алдым.

Көл жакалай күш салдым,
Көп өрдөк сенин артыңдан.
Көңүлдөш болуп калган соң,
Көңүлгө кайгы көп алдым.

¹ Сал — үстүнө ар кандай жүктөрдү салып суу үстү менен алып өтүүгө же жүктү суунун бир жээгинен экинчи жээгине алып чыгарууга керектелүүчү устундардын катар-катар коюлган тизмеги.

Сай жакалай сан өрдөк,
Санааң бирге жан белек.
Көл жакалай көп өрдөк,
Көңүлүң бирге жан бөлөк.

Ай чыгат тоодон закымдап,
Алтындан сөйкө жаркылдап.
Азабына чыдабай,
Айда ырдаймын какылдап.

Күн чыгат тоодон закымдап,
Күмүштөн сөйкө жаркылдап.
Күйүтүңө чыдабай,
Күндө ырдаймын какылдап.

Карасам көзүң сүзөсүң,
Кашыңды серпип күлөсүң.
Карааныма зар болуп,
Кайсы жерде жүрөсүң?

Тиктесем көзүң ирмейсиң,
«Тиги» деп атты тергейсиң.
«Тигип бер» деген жоолукту,
Тирүү жанга бербейсиң.

Ак жибектен тор түйөм,
Ак ала жондон куш күтөм.
Куш илинсе торума,
Кучактап жатсам боорума.
Көк жибектен тор түйөм,
Көк ала жондон куш күтөм.
Куш илинсе торума,
Куушуруп жатсам боорума.

Билегиң ичке тутууга,
Белиң ичке кысууга.
Кудайым канат бербеди,
Биригип алып учууга.

Көкөлөп учкан көк кытан,
Көкүрөк жүнү бир тутам.
Көкүрөк жүнүн сылап өт,
Көргөндүн көөнүн сыйлап өт.

Асмандан учкан ак кытан,
Алкым жүнү бир тутам.
Алкым жүнүн сылап өт,
Алгандын көөнүн сыйлап өт.

Алкымыңдын агынан,
Ашык болдум абыдан.
Ашыктыгым мындан бил,
Чыккым келбейт жаныңдан.

Кызылкыя, Жагалмай,
Кыйналам сизге бара албай.
Каракыя, Жагалмай,
Кайгырам сизге бара албай.

КЕЛИНЖАН (1)

Агарып аткан таң бекен,
Агарган таңдай жан бекен.
Ашык болдум, келинжан,
Ааламда сиздей бар бекен?

Кыйырып аткан таң бекен,
Кыярган таңдай бар бекен?
Ашык болдум, келинжан,
Калкымда сиздей бар бекен?

Көйнөгүң жибек ак була,
Өңүң сонун ак куба
Ашык болуп, келинжан,
Күйүтүң тарткан мен мына.
Сүзүлгөн көзүң моймолжуп,
Сүрөткө тартып койгонсуп.
Түйшүктү башка не салдың,
Түн уйкумдан ойготуп?

Карарган көзүң моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп.
Кайгыны башка не салдың,
Караңгы түндөн ойготуп?

Сарыкоо менен Уларды,
Көчүп жүрдүң буларды.
Салкындап басып үй тиксең,
Санаалаш жарың кубанды.

Кыштоонун башы кызыл гүл,
Уйпалганда бир күйдүм.
Кызылды кийип, келинжан,
Суйсалганда бир күйдүм.

Жайлоонун башы жашыл гүл,
Жошулганда бир күйдүм.

Жашылды кийип, келинжан,
Жайкалганда бир күйдүм.

Оролмо тоонун этеги,
Оролуп ырдайм үн жетпейт.
Оролмо көйнөк, он топчу,
Оюмдан асты эч кетпейт.

СЫРГАЖАН

Мукурбулак, Койташтан,
Мөлтүрөгөн Сыргажан.
Мынча неге зарланттың,
Коркпойсуңбу көз жаштан?

Чытырташ менен Таржылга,
Чытыраган, Сыргажан.
Көбүрөөк мени какшатып,
Көңүлүңдү тар кылба.

Көбүргөн, Конуш, Көкжардан,
Көрбөсөм сени сагынам.
Көп саамайың чубалып,
Чыгып турса далыңдан.
Көктумшук менен Кызылжар,
Көргөнгө болдум ынтызар.
Жок экенсиң, эзелде,
Көп мактайт сени кыргыздар.

Капкактуубулак, Саржыгач,
Келинден артык кара каш.
Кыялыңды эстесем,
Жүрө албаймын алсырап.

Көпүрө менен Суужарма,
Көп болдум сенден арманда.
Көз карашың кылтыйып,
Сырга, жок экенсиң арманда.

Каражорго, Сабайдан,
Кайгыны жазчу, Сыргажан.
Кайгыңды тартып ырдасам,
Кайгырат сизге далай жан.

КЫЙНАЛДЫМ АШЫК МЕН БОЛУП

Кыбыладан жел согуп,
Кыйналдым ашык мен болуп.
Ай, ашык, сенин дартыңдан,
Аманат жатам мен солуп.

Өңүм өчөт саргайып,
Көрүнбөйсүң сен кайып.
Тузак тартам жолуңа
Түшөсүңбү кол жайып?

Акылман ашык эсенби?
Айтышкан сөзгө бекемби?
Убараңды көп тартып,
Дубана болуп кетемби?
Ашыгыма жете албай,
Аманат жандан кечемби?

Сууга аккан агымбы?
Сурасаңчы алымды.
Мындан көрө какшатпай,
Алсаңчы менин жанымды.

Көрбөдүм сенин карааңды,
Издесем сендей табамбы?
Ашык отун жандырып,
Алдыңызга барамбы?

Айнектей жанган көзүңүз,
Алтындай болгон сөзүңүз.
Мынчалык мени какшатып,
Бар беле менде өчүңүз?

КЫПЧАКТАН КӨРДҮМ КӨП СУЛУУ

Айкөл деген чоң көлдү
Бойлоп жүрөм түшүмдө,
Өзүң менен гүл терип,
Ойноп жүрөм түшүмдө.

Абалап учкан каз бекен
Конор жери саз бекен?
Өзбек менен кыргызда,
Өзүңүздөй бар бекен?

Кыя-кыя жол экен,
Кыялап бассам оң экен.
Кыпчактан көрдүм көп сулуу,
Кылыгы сиздей жок экен.

Өөдө-өөдө жол экен,
Өйдөлөй бассам оң экен,
Өзбекке барып көп көрдүм,
Өзүңүздөй жок экен.

Кыр-кырдын башын кырдайын,
Кызыл чыбык сырдайын.
Кыз-келиндин ичинде
Ай келин, сени ырдайын.

Адырды бойлоп агартып,
Акырын түшүп кыш келди.
Алайын десе кошпогон,
Азабың мага түш келди.

Той дарак баркин тоңдуруп,
Тоо тамандан кыш келди.
Той кылып алар амал жок,
Тозогуң мага түш келди.

Жагалмай салсам, мен салсам,
Жашылдан боосун сен чалсаң.
Жайкалып басып мен барсам,
Жайдары күлүп сен чыксаң.

Чий баркыттан көрпөчөм,
Чыдабайм сени көрбөсөм.
Чын тилекке жеткизсе,
Чын ажал тартып өлбөңсөм.

Сары ала шайы көрпөчөм,
Сагынам сени көрбөсөм.
Кадырым кошсо кудайым,
Кара ажал тартып өлбөсөм.

АК ЖООЛУК

Мен жүрөмүн сабылып,
Жүрөгүм сени сагынып.
Кечигесиң келбейсиң,
Кеттиңби менден таарынып?
Салынганың ак жоолук,
Саамай чачың чубалып.
Көңүлдөш жарым ушу деп,
Көргөндө көөнүм кубанып.

Айтса арман арылбайт,
Адамда сиздей табылбайт.
Ашык болуп сүйбөсө,
Адамды адам сагынбайт.

Катка жаздым арзымды,
Каймана сөздө барсыңбы?
Канеткенде чыгарам,
Ичимдеги дартымды?

Сен эсиме түшкөндө,
Тура албаймын токтолуп.
Сырыңды айтпай сен кеттиң,
Сыртыңды салып мостоюп.

Айнектей көзүң чачырап,
Акактай тишиң жалтырап.
Асыл секет, сен үчүн,
Дармансыз калдым алсырап.
Чынардай болгон боюңдан,
Чыкпайсың менин оюмдан.
Бир сүйлөшүп сиз менен,
Чыкпадым такыр кумардан.

Сөз айтамын азыраак,
Айнектей көзүң чачырап.
Ашыктыктын белгиси,
Күндө эле дартым ашынат.

Кызылды кийсең буралып,
Кылактап чыксаң чубалып.
Куусам сизге жетпеймин
Кыйла дарт мага куралып.

Анжыян менен Маргалаң,
Барбаган жерим калбаган.
Алардан чыккан сулуунун,
Артыгына таң калам.

Күмүштөн кылган билерик,
Күндө келем имерип.
Көбүнчө сизди таба албай,
Күнчүлүк кетем ийменип.

Алтындан кылган билерик,
Айда келем имерип.
Айлыңыздан көрө албай,
Алыска кетем ийменип.

Сөйкөңдүн боосун мыктайын,
Санаа менен жоктоюн.
Сагынышып келгенде,
Санабай кантип уктайын?

Көзүң айнек, тилиң бал,
Көргөндө калбайт биздин ал.
Көкүрөк черди тараткан,
Көрбөдүм сиздей ашык жар.

Абыдан ысык жылдызың,
Ичимден сызам тымызын.
Көргөндө кантип чыдаймын,
Адамдан артык жылдызың.

Суу алган жериң Чоңкамыш,
Булагыңды сагындым.
Гүл жыттанган ай сулуу,
Тамагыңды сагындым.

Орто менен Жайманы,
Ойлосом жаным калбады.
Айтмайынча түгөнбөйт,
Көкүрөктүн арманы.

Жаңыарык менен Аралды,
Азапка мени не салды.
Эске алсаң, ак жоолук,
Мага окшогон зардалды.

Жаагыңан чыккан саамайың,
Тоту куштун жүнүндөй.
Үнүң муңдуу сүйлөсөң,
Булбулдун сонун үнүндөй.

Суу боюнда эки алма,
Мен да албайын, сен да алба.
Көңүлүң менде түз болсо,
Мен кеткенде сен калба.

Алтымыш өрдөк бир чулдук,
Аталбай көлдөн учурдук.
Айлыбызда секетти,
Ат жеткис жерге көчүрдүк.

Жетимиш өрдөк, бир чулдук,
Жете албай көлдөн учурдук.
Жерибизде секетти,
Жел жеткис жерге көчүрдүк.

Саргарган чөптүн ыраңы,
Саргартты жердин ыраагы.
Бозоргон чөптүн ыраңы,
Боздоткон жердин ыраагы.

Ак ичик кийсем тердеймин,
«Алыскы секет кел» деймин.
Сагынгандан көрсөм деп,
Күндө эстеп дегдеймин.

Көк ичик кийсем тердеймин,
«Көп кечикпей кел» деймин.
Көз жеткис кеткен селкини,
Көрсөм деп күндө дегдеймин.

Кара тоону этектей,
Калкым консо куралып.
Кара кемсел, ак седеп,
Жарашып чыкса буралып.

Жоругуң жакшы барыдан,
Кетпейсиң менин санаамдан.
Айтканым күнөө болбосо,
Артык көрөм жанымдан.

Эңкейе түшкөн тал беле,
Татсам оозуң бал беле?
Көп зарлаймын сен үчүн,
Мээр чөбүң бар беле?

Ак жоолугуң дүрүйө,
Кирдетпеймин дечү элең.
Күнү ажал бир келсе,
Тең кетейин дечү элең.

БОЗДОТТУ МЕНИ ЖОРУГУҢ

Калыкуту, таралган,
Ашык от кайдан жаралган?
Айнектей болгон, Адыйым,
Кетпедиң менин санаамдан.

Боз тыбыт сенин жоолугуң,
Боздотту мени жоругуң.
Боорукер болсоң дары тап,
Боздотуп жүргөн оорумдун.

Тыбыттан жоолук салындың,
Тынчын алдың жанымдын.
Тыбырап күйөт жүрөгүм,
Өчүрөм кантип жалынын?

Алыста жүрсө көрсүн деп,
Актан көйнөк кийбедиң.
Азабың тартып жүрсөм да,
Алтыным элең билбедиң.

Сурмалуу көз, ак маңдай,
Сүрөткө боюң тарткандай.
Күлсөң тишиң жаркырайт,
Күмүштөн чеге каккандай.

Күрүчтөй майда тишиңди,
Күйгүздүң менин ичимди.
Эми кимге жорутам,
Сен үчүн көргөн түшүмдү.

Чапса болот кетилет,
Чарыкка тартса жетилет.
Чачыңдан тартып бир өпсөм,
Чалдыккан жүрөк эзилет.

Көзүң бышкан карагат,
Барсыңбы элде саламат?
Болор болбос сөз айтып,
Ичиме салдың алаамат.

Карагаттай көзүңдөн,
Канттан ширин сөзүңдөн.
Башынан ашык мен болбой,
Балалык кеткен өзүмдөн.

Сен чиркин бышкан анделек,
Ар кимге сиздей жар керек.
Кыялың башка адамдан,
Кандай жан сизге тең келет?

Көзүң бышкан алчадай,
Көргөндө көңүл чарчады ай.
Көп зарлантпай айтсаңчы,
Өйдө, төмөн калчабай.

Сен бир бышкан жүзүмсүң,
Тийбесе кантип үзүлсүн.
Алышып ойноп жатканым,
Өңүм десем түшүмсүң.

Сен чиркин бышкан чиесиң,
Айтсам бир мойнуң иесиң.
Алышып ойноп жүргөндү,
Башка киши билбесин.

Алтындан сенин шакегиң,
Айнектей сулуу, ак келин.
Алышып ойноп жүрсөм дейм,
Айылың бир алыс кантемин.

Кара күрмө жоолукчан,
Кадырың көрүп оолуксам.
Картайып кетсең мейличи,
Каалаган жерде жолуксаң.

Кызыл күрмө кемселчен,
Кыйшай басып түрлөнсөң.
Кыйыктанып турбасмын,
Кыяматка жүр десең.

Ичке моюн ак тамак,
Олпоктон жумшак эттериң.
Оймоок ооз, кымча бел,
Аялдан артык келбетиң.

Келбетиң күлүк чалыштай,
Кеп сүйлөйсүң калыштай.
Эптүүлүгүң кантейин,
Кеп алышкан тааныштай.

АШЫК БОЛДУМ АРТЫҢДАН

Ашык болдум артыңдан,
Ак келин сенин дартыңдан.
Ажырабай коркормун
Айтышып койгон антыңдан.

Өзүмдө көптүр арманым,
Өзүңдөй болбой алганым.
Амалым барбы көнөмүн,
Алланын жазган парманын¹.

Ашык болдум өзүңө,
Ак алтындай сөзүңө.
Абыдан айлам түгөндү,
Айнектей болгон көзүңө.

¹ Парман — буйрук.

Асылым сенин никеңди,
Насип кылбай өзүмө.
Ашыктыктан күйөмүн,
Айлам жок минтип жүрөмүн!
Насип кылса кудурет,
Алкымдан качан сүйөмүн?

Кылбаса насип кудурет,
Кубарып оңот кызыл бет.
Кууратып ичти күйгүзгөн,
Жааган кардай аппак эт.

Сүйлөгөн сөзүң алтындай,
Сүйлөшүп билдим баркыңды, ай.
Көп эле элди көп көрдүм,
Көрбөдүм сиздей жаркынды, ай.

Этиң аппак жааган кар,
Имерилип сизге мен,
Ашыктыктан болдум зар.
Өпсөм деймин бетиңден,
Чыкпайсыз тышка жериң тар.

Перинин кызы шекилди,
Ашыктыкка дүйнө күн
Көңүлүм абдан бекилди.

Акылың артык дүйнөдөн,
Кылчайып келдим күйгөндөн.
Келбеттүү сенин борумуң,
Кишиден артык жоругуң.

Кебезден жумшак кантейин,
Кармасам дүйнө колуңдан.
Айлыңа бардым күнүгө,
Ашык болдум дүнүйө,

Аргендей¹ болгон үнүңө.
Сүйлөшүп сөзүм түгөнбөйт,
Кыштын узун түнүңдө.

Күйгүзүп ичти сыздаткан,
Күүгүм талаш барганда,
Кечиктирбей узаткан.
Кейиштүү жандыв дүйнөдө,
Кеби менен жыргаткан.

¹ Арген — «органа» деген орус сөзү.

Кеп билбеген адамды,
Кейитип минтип ырдаткан.

Ышкыны салдың ичине,
Капалуу ашык мен болдум,
Кашкайып күлгөн тишиңе.
Кадимки жарым сен болсоң,
Сырымды айтпайм кишиге.

Алыста жүрсөм көз салып,
Карааным көрүп тааныган.
Азабыңа бел байлап,
Кечип бир кетти жаныман.

Акылың артык дүйнөдөн,
Кылчайып туруп сүйлөгөн.
Бейтааныш киши сөз айтса,
Бейпайда кылып сүйбөгөн.

Бастырып чыксам үйүмөн,
Барсамбы деп сүйүнөм.
Ашык жар болуп уксам дейм,
Аргендей болгон үнүңдөн.

Коңгуроодой үнүңдөн,
Көрбөсөм көңүл бөлүнгөн.
Жанынан өтсөм айлынын,
Үйдөн чыгып көрүнгөн.

Кара бешмант кийгениң,
Кайкайып басып буралдың.
Кармаганың ак чака,
Кабак жерден суу алдың.

Чуңкурбулак, Көксайдан,
Көп болду капам, убайдан.
Ашыктык сенин айыңдан,
Ар күнү тилеп кудайдан,

Чуңкурбулак, Четинди,
Чүпөрөктөй бетиңди.
Чындап сурап кудайдан,
Жүрөктүн башы кетилди.
Сен дегенде дегдедим,
Сен билдиңби нээтимди?

Көкжайыктын алкымы,
Күзүндө коңур салкыны.

Көчөсүнөн мен көрсөм,
Күзгүдөй болгон жаркынды.

Аяк жагы кызыл жар,
Ашыктыктан болдум зар.
Айлыңа бардым чололоп,
Сүйлөшүүгө жериң тар.

Арпатекир, Киндикташ,
Азабың тартып болдум мас.
Өмүр өтүп зарланып,
Өтүп кетти далай жаш.
Эч бир жакта сендей жок,
Эстесем дүйнө көөнүм ток.
Эп келтирип ырдадым,
Эсеме түшүп оозум шок.

Көрүнүп калсаң кабактан,
Алгыр куштай кыялым.
Пенденин ичин күйгүзөт,
Перизаттай сыягың.

Кайырма, Кызылэшенин,
Канчалык сени эстедим.
Кадырыңды көп санап,
Айлыңдан алыс кетпедим.

Аралдөбө, Жумаңдан,
Калкың көрүп кубанган.
Калемдей кашың чийилип,
Кадырың ашкан дубандан.

Аксай менен Тоңуңдан,
Араладым тобуңдан.
Ар адамдын алганы,
Болсо сиздей сонундан.

Көксайдын башы күдүрдөн,
Көчүп-конуп бир жүргөн.
Өзүңө барсам, сөз айтып,
Коңгуроодой үнүңдөн.

Көксайдын башы термеби
«Көрсөм» деп көңүл дегдеди.
Алган жарым сен болуп,
Намызым кудай бербеди.

Арпатекир, Кошкурбу,
Азабың тартты бир муңдуу.

Чолоктөр менен Сарыжон,
Чоло айыл ары жол.
Чыга калыш сиңири,
Сен ойнобой кеңири.

Алдаке, Кудайбактыдан,
Эзели сени жактырам.
Сүйлөшсөм бирге күнүгө,
Сүйүнгөндөн каткырам.

Күлгөнүңдү кантейин,
Күмүштөй болгон тишиңди.
Маңдайың жазы барыдан,
Ай чыккандай жаркырап,
Ашык болдум абыдан.
Тозуп турсаң бойпоюп,
Жоолукту оңдоп койкоюп.

Кучактап алып белиңден,
Кумармын сенин кебиңден.
Королой көздүү сендейди,
Издесем таппайм элимден.

Чырактай көзүң жайнаган,
Чымындай жанга эрмексиң,
Чыдай албай сайраган.
Борумдуу сени мен албай,
Бозодой ичим кайнаган.

Самаган көзүң айнектей,
Санаа жетсе, ал жетпей,
Баштатан сени алууга,
Балакеттүү мал жетпей.

Кантейин күйүп баратам,
Калайыктан жаратам.
Калемди алып колума,
Казал кылып таратам.

Болот калем кармайын,
Муңдуу болуп зарлаймын.
Муңайып өзүң турганда,
Бөлөккө басып барбаймын.

Жаркыраган маңдайың,
Жакут нурдай таңдайың.
Жаныңда күндө турсам дейм,
Жааган аппак кардайым.

Урматың жандан башкача,
Ур кызы сенден ашпаса.
Бөлөктөн сендей табылбайт,
Канчалык зарлап какшаса.

Ашыгым менин арылбайт,
Азели сендей табылбайт,
Имерилип көрсөм деп,
Ичи боорум жалындайт.

Бээ эмчектей былкылдайт,
Беш колундун салаасы.
Басалбай муунум шылкылдайт,
Ашыктыктын жарасы.
Жакындабай ыраактап,
Бешимден күүгүм арасы.

Караса мени теңселип,
Кадимкидей эңселип.
Карааның менден бөлүнсө,
Кадырлаш таппайм сенчелик.

ЧОК САЛДЫҢ ИЧТИ КУЙКАЛАП

Чолок бир чанач байланып,
Суу сугарар бекенбиз.
Көчкөн бир элдин алдынан,
Чуу чыгарар бекенбиз.

Талды бир булак, Ташарык,
Тамылжып бетиң кызарып.
Тамаша кылып, сөз айтсам,
Далайга кетти узарып.

Боз куурайдын башысың,
Кыз-келиндин жашысың.
Ак куурайдын башысың,
Ак келиндин жашысың.

Таш казан бирге ойногон,
Дайранын суусун бойлогон.
Энекем көрүп коёт деп,
Калың бир токой жойлогон.

Чолок кайың конушка,
Чогулуп элиң конушса.
Эси жок душман көрө албайт,
Эки жаш ашык болушса.

Айылдын үстү ичке сай,
Айылдаш элим жайласа, ай.
Алып бир учат жүрөгүм,
Айнектей көзүң жайнаса, ай.

Көк ала тоону кар баскан,
Көңүлдү муңдуу зар баскан.
Көпчүлүк элдин көзүнө,
Көрүнбөй кантип жандашам?

Коргонташ менен Актескей,
Кыйнооң тартпай мен жүрбөй.
Ойнойлучу, ак келин,
Калың элге билдирбей.

Карабелес, Чукурчак,
Кадимден жайлоо ушул жак.
Чоңалыш менен Чырканак,
Чок салдың ичти куйкалап.

Чертмек чертсем колумда,
Ак келин бассам, турсам оюмда.
«Бозоюм качан келет» деп
Тосуп турсаң жолумда.

СЕКЕТПАЙ

Айлың арпа айдасын,
Алкынтып күлүк байласын.
Алтымыш кыздын ичинде,
Асылым, секет, кайдасың?

Калкың арпа айдасын,
Катарлап күлүк байласын.
Калың кыздын ичинде,
Кайраным секет, кайдасың?
Кайраным секет болбосо,
Кантебиз жандын айласын?

Кызылдан жибек чаласың,
Кыз кыялдуу баласың.
Кыялай салып мен өтсөм,
Кылыксып карап каласың.

Жашылдан жибек чаласың,
Жаш кыялдуу баласың.

Жандай салып мен өтсөм,
Жалдырап карап каласың.

Кызылдан кийдин кемселди,
Кызыл көрпө сеңселди.
Кылыгың эски түшкөндө,
Кыйла жер бизге теңселди.

Карадан кийдин кемселди,
Кара көрпө сеңселди.
Карааныңды биз ойлоп,
Кара жер бизге теңселди.

Жоргонун терин кургатпай,
Жол кетелик, секетпай.
Көчтөн калган тайлактай,
Боздойлукпу, секетпай?

Оң далыңдан сол далың,
Секетпай, бала, далдалым.
Далдалымды ойлосом,
Кантип жүрөт бу жаным?

Тескейдин башы шамалчак,
Комузуңду тыңшап как.
Теңтушуңду көргөнбүз,
Термелген боюң бизге чак.

Күңгөйдүн башы шамалчак,
Күмүштөн комуз күүлөп как.
Күйөөңүздү көргөнбүз,
Гүлүстөн боюң бизге чак.

Казгалдак моюн кызыл ат,
Капталдай чапсам жулкунат.
Кундуздай чачың күлпунат.
Кара чачың сылап өт,
Каалаганың бозойдун,
Бир кадырын сурап өт.
Бир кадырын сурасаң,
Секетпай, кан кызындай дуулап өт.
Тоо башында ак кыя,
Кызыл ала такыя.
«Кышта ойноймун» деп жүрүп,
Секетпай, ойнобой калдым кокуй а!

Жай жайлоо башы ак кыя,
Жашыл ала такыя.

«Жайлай ойнойм» деп жүрүп,
Секетпай,
Ойнобой калдым кокуй а!

Күүгө тилим кайрадым,
Күн чыкканча сайрадым.
Күкүк да тең, мен да тең,
Күйдүрдүң го жаман сен.
Үркөр, үркөр, үркөр бар,
Үлпүлдөйсүң аркар көз.

Көзүң аркар көздөнүп,
Бала барчын төштөнүп,
Төшкө бышкан кош алма,
Али күнчө эзилбейт.

Үч каркыра тоту куш,
Башыңдын көркүн айтайын.
Жагалмайлуу күйкөсүң,
Жаныңа барса үркөсүң.

Коңгуроолуу кыргыйсың,
Колум тийсе ыргыйсың.
Чыт көрпөчө оронуп,
Жатасыңбы, секетпай?
Баглаң бышкан кош алма,
Сатасыңбы, секетпай?

Сатсаң сатып алалы,
Биз базарга баралы.
Татты мейиз алалы,
Таңдайыңа салалы.
Ар оюнга барганда,
Ошентип көңүл алалы.

Олуяата, Меркени,
Оодардым андан беркини.
Ойбойлогон казактан,
Таппадым сендей селкини.

Баскан изиң билинбейт,
Чачың кара жымылдайт,
Чакырган үнүң угулбайт.
Көзүң кара мөлмүлдөйт,
Көргөн бозой өлдүм дейт.
Кашың кара чийилет,
Караган бозой ийилет.

Ой жайлоо башы түз келет,
Жагалмай учуп куш келет.
Бир жакшыга бир жаман,
Жаш күнүндө туш келет.

Кыштоо башы түз келет,
Кыргыек учуп куш келет.
Бир жакшыга бир жаман,
Жаш күнүндө туш келет.
Алтындан кылган ибелик,
Айчылык кеттиң түбөлүк.
Күмүштөн кылган ибелик,
Күнчүлүк кеттиң түбөлүк.
Айчылык секет кетти деп,
Азабың тартып жүрөлүк.

Алтындан кылган билерик,
Айда келем имерип,
Айда сөзүм айталбай,
Айда кетем ийменип.

Күмүштөн кылган билерик,
Күндө келем имерип.
Күндө сөзүм айталбай,
Күндө кетем ийменип.

Кыштоонун башы кызыл гүл,
Кызыл гүлдөй гүлдөсөң.
Кыйкырып ырдап биз келсек,
«Кызыкпай, чечек, тур»! десең.

Жайлоонун башы жашыл гүл,
Жашыл гүлдөй гүлдөсөң.
Жандай салып мен өтсөм,
«Жашаба, чечек, тур!» десең.

Бетегелүү сары жон,
Бээ байлаттым, секетпай.
Бейсарамжал иш болуп,
Келе албадым, секетпай.

Үйүңдүн арты дайра суу,
Суу алдыңбы, секетпай?
Өзүң басып келүүдөн,
Уялдыңбы, секетпай?

Жийделүүбулак, Аларча,
Жийдеси чыгат жанаша.

Жийдеңиз менен бир уруп,
Жигитке салдың тамаша.

Алмалуубулак, Аларча,
Алмаңыз бышат жанаша.
Алмаңыз менен бир уруп,
Адамга салдың тамаша.

Алмалуубулак адырың,
Адамга жеткен кадырың.
Жийделүүбулак адырың,
Жигитке жеткен кадырың.

Ботодой көзүң жайнайды,
Ботодой көзүң мен көрүп,
Бозодой ичим кайнады.
Аркардай көзүң жайнайды,
Аркардай көзүң мен көрүп,
Арактай ичим кайнайды.

АК КӨЙНӨГҮМ

Алтынды түйсөм зар экен,
Арманың ичте бар экен.
Ак көйнөк, сенден айрылып,
Арылбас дарттан ары экен.

Санабас, күлбөс бар экен,
Сапардын жолу тар экен.
Санаалаш жардан айрылган,
Сары оорудан нары экен.

Бозоруп чыгам эшикке,
Боор оору болдум дартыңдан,
Оо дүйнө, ай,
Болжолдуу күндөн кечикпе.

Сыртың түп-түз дубалдай,
Сымбатың чалыш кунандай,
Ак көйнөк, сенин дартыңдан,
Айтып бир калдым уялбай.

Туш туурдугуң башайы,
Тушуңа келдим атайы.
Колуңдан кармап козголуп,
Оозуңдан өөп шукшуруп,

Ошондо турсам куш болуп.
Кылыгың эске түшкөндө,
Кыяматтык дос болуп.

Кылчайып басып жүргөнүң,
Кыраңдан ашкан кийиктей.
Же кудайым кошуп бирикпей.

Үнүң арген, жез найдай,
Үлбүрөйсүң кургур, ай.
Лайли менен Мажнундай,
Кантебиз, калемде кеттик ушундай.

Аста баскан дабышың,
Асабалуу желектей.
Айлыңда жүрсөм түрлөнүп,
Асмандап өскөн теректей.

Ак көйнөгүң жарк этип,
Акырын басып былк этип.
Абайлап көрсөм жаным деп,
Атыңды койдум каным деп.

Сары ала жылкы айдаган,
Чолпондой көзүң жайнаган.
Көөхардай тишиң жалтырап,
Көп караймын жалдырап.
Эсиме түшсөң кылт этип,
А дүйнө, ай, эсимен кетемин
Эки саат алсырап.

СААМАЙ ЧАЧ

Ашыктыктын айынан,
Кызыл өңүм сары жез.
Кападар кылып кудайым,
Кайсы эле күндө болдум нес?

Сөз айтамын азыраак,
Чолпондой көзүң чачырап.
Ашыктык оту не кыйын?
Умачтай көзүң ачылат.
Сен эсиме түшкөндө,
Басалбаймын алсырап.

Кымбатың кызыл алтынсың,
Кыялың көөхар жаркынсың.
Таңдайың таттуу кантпысың?

Көргөндө көөнүм сүйдүргөн,
Күзгү эле коңур салкынсың.

Сур тукаба күрмөчөң,
Суйсала басып түрлөнсөң.
Түрлөнгөнүң биз көрүп,
Суктанабыз бир нечен.

Көк тукаба күрмөчөң,
Көйкөлө басып түрлөнсөң.
Түрлөнгөнүң биз көрүп,
Көп суктанам бир нечен.

Кызылдан кемсел күрмөчөң,
Кыңгырайт үнүң сүйлөсөң.
Кыйладан нечен түн өткөн
Кыяптуу жерде кез келбей,
Өтөбүзбү дүйнөдөн?

Жашылдан кемсел күрмөчөң,
Жайдарым бейпа сүйлөсөң.
Жайлуу жерде кез келбей,
Өтөбүзбү дүйнөдөн?

Ашыктык сенин айыңдан,
Катка эле салдым арзымды.
Каймана сөздө барсыңбы?
Айлантат сенин заманың,
Кайда жүрсөң аман жүр,
Угулса болду аманың.

Асталап баскан дабышың,
Адамдан артык калыссың.
Алда эле дүйнө кантейин,
Айласыздын жарысың.

Билгизбей айткан дабышың,
Пендеден артык калыссың.
Беренсиз дүйнө кантейин,
Беймазанын жарысың.

КӨК ЖАЛЫН КЫЛДЫҢ ИЧИМДИ

Кара бир кыя, Жеркашат,
Кайкысынан мал ашат.
Кадырың эске түшкөндө
Кайгырып жатып таң атат.

Ак жибектен бүчүмдү,
Ак жалын кылдың ичимди.
Ойлонтуп койду табигат,
Айылда жүргөн кишини.

Көк жибектен бүчүмдү,
Көк жалын кылдың ичимди.
Көрсөтпөй койду табигат.
Көчөдө жүргөн кишини.

Жайлоону көздөй эл көчөт,
Жалтанса жүрөк от өчөт.
Жалкоолук кылбай жакшы жүр
Жалгандан тирүү ким өтөт?

Кашкасуу менен Карасуу,
Кадырың жандан башкасы.
Кайрылып бир күн келгенче,
Кадырлаш өзүң шашпачы.

Кырды кырдай жүгүргөн,
Кызыл күлүк түлкү ошол.
Кызыгышып бир жүрсөң,
Түгөнбөй турган мүлк ошол.

Сен алтынды ырдасам,
Сейил күтүп жыргасам.
Сен экөөбүз жаткан түн,
Сел каптаса түйбасам.

Көзүң бышкан карагат,
Көрбөсөм жаным зарланат.
Көрбөгөнүм көп болду
Жүрөсүңбү саламат?

Жайкы чыккан шиберди,
Жапырып малдар имерди.
Жаракөр менин алтыным,
Сагынганды билеби?

Көл жакалай көлөкө,
Ырагыраак кетти деп,
Көңүлүмдү бөлүнтүп,
Чок салбагын жүрөккө.

Өмүрүм өтүп зарланып,
Өтүп кетти далай жаш.
Капкара болгон кайран баш,
Кайда кетти акылдаш.

Ашыгым сенин айыңан,
Коюлуп агат көздөн жаш.

АК КАЛТАР

Ак калтар сени карадым,
Былыркы, айылың көчкөн журтуңдан.
Артыңдан издеп барууга
Ак тулпар чыкпай жылкымдан.

Көк чыбык кыйдым кырчындан,
Көзүм бир түштү сыртыңдан.
Кучакташып бир жатып,
Күлпөттү сүрсө кырчын жан.
Көчүңдү издеп барууга
Көк тулпар чыкпай жылкымдан.

Ак калтар койдум атыңды,
Ачып оку катымды.
Ар кайсыга сыр айтып,
Ачпагын менин батымды.

Аманат жаным өлбөсө,
Билермин сенин баркыңды.
Алтымышка чыкканча
Актаармын кылган антыңды.

Издедим, таппай келемин,
Ак калтар сендей алтыңды.
Арабыз алыс жер болду
Алтыным, сени,
Жандап бир жүргөн ким болду?

Адыры талаа Чүй өзөн,
Ак куба болом көрбөсөм.
Антыңа туура чыгармын,
Ажалым жетип өлбөсөм.
Атыңды эстен чыгарбайм,
Алтымыш жашап мөгдөсөм.

Сарыталаа Чүй өзөн,
Саргаям сени көрбөсөм.
Санааңа туура чыгармын,
Заманым тартып өлбөсөм.

ЖАШ КЕЛИН

Кызыл тоонун эңилчек,
Кызыл тору келинчек.
Кыз-келиндер жыйылып,
Тебе турган селкинчек.

Кара тоонун эңилчек,
Кара тору келинчек.
Кары, кичүү жыйылып,
Тебе турган селкинчек.

Кашыңа осмо коюнсаң,
Мен термегиң¹ болоюн.
Үйүңдө жалгыз отурсаң,
Мен эрмегиң болоюн.

Көзүңө сурма коюнсаң,
Мен термегиң болоюн.
Үйдө жеке отурсаң,
Мен эрмегиң болоюн.

Көлөкөлөп отурсаң,
Мен чынарың болоюн.
Так төшүңө тагынган,
Мен тумарың болоюн.

Караңды көрүп бир күйөм,
Какшап ырдап мен жүрөм.
Кара көзүң жайнатып,
Качан сендей жар сүйөм?

Боюңду көрүп бир күйөм,
Боздоп ырдап мен жүрөм.
Ботодой көзүң жайнатып,
Качан бир сендей жар сүйөм?

Сай боюнда коносун,
Сарала моюн соносун.
Сагызгандай кулпунуп,
Кимдин жары болосуң?

Көл боюнда коносун,
Көк ала моюн соносун.
Көгүчкөндөй кулпунуп,
Кимдин жары болосуң?

Ак дайранын боюнан,

¹ Термек — искек деген мааниде. Диал.

Ак кептер суулап жем жеген.
Акылы бар келинчек,
Али түндө кел деген.

Көк дайранын боюнан,
Көк кептер суулап жем жеген.
Көңүлү сергек келиндер,
Көрүнбөстөн кел деген.

Атаң салсын ак шумкар,
Качырбасын, жаш келин.
Ак бетинден кызыл нур,
Тамчыласын, жаш келин.

Бекер санаа тартпагын,
Карчыгалуу, жаш келин.
Бешенеңден кызыл нур,
Тамчыласын, жаш келин.

Карга шылтап сиз келиң,
Кара тору калам каш,
Кан кызындай, жаш келин.
Темир белбоо жарашкан,
Камчы саптай, жаш келин.

Сууга шылтап сиз келиң,
Зулайкадан сымбаттуу
Суйкайыңкы, жаш келин.
Кемер белбоо жарашкан.

Кылдат бууган ач белиң,
Качып үйдөн чыкпасаң,
Кантип көрөм, жаш келин?
Кандын кызы Айымдан,
Артык көрөм, жаш келин.
Бекинип үйдөн чыкпасаң,
Кантип көрөм, жаш келин?

Бектин кызы Айымдан,
Артык көрөм, жаш келин.
Тушташа үйдөн чыкпасаң,
Түн ичинде мен сени
Кантип көрөм, ак келин?

КАРА КӨЗ

Туулган жери сулуунун,
Гүлчө менен Чоңалай.
Көңүлүңө албасаң,
Түбөлүк жарлуу бололу, ай.
Кара көз, айтам өзүңө,
Түшүнгүн жазган сөзүмө.
Бир өзүңдөн башкасы,
Көрүнбөйт менин көзүмө.

Сарыкүңгөй, Мечитташ,
Кара көздүн дартынан,
Сарсанаа тартам мен бир жаш.
Сарсанаа тартсам кантейин,
Эсен болсун алтын баш.

Каракокту, Чоңколот,
Кайрылып элиң көп конот.
Кара көздү карасам,
Кайгыга ичим жык толот.

Адырга бээни байласаң,
Айтапан чыга жайласаң.
Алдыда турган өмүрдү,
Кара көз менен айдасам.

Артыңдагы кара чач,
Эки бөлүп өрүлгөн.
Кара көзүң карасам,
Ай нурундай көрүнгөн.

«К» деп жазам өзүңдү,
Карагаттай көзүңдү.
Артыкча кымбат баалаймын
Балдан ширин сөзүңдү.

«З» деп койдуң атымды,
Түшүндүм жазган катыңды.
Түбөлүккө түрүшка
Жиберемин антымды.

КАМКОРУМ

Жайкысын жашыл гүлдөйсүң
Жаш кайыңдай бүрдөйсүң.
Жагалданган жашчылык
Жалындап күйсө билбейсиң.

Күзгүсүн коңур салкынсың,
Күмүш эмес, алтынсың.
Күлүп койчу бурулуп,
Күндөй көөнүм ачылсын.

Эгин жыйган кырмансың,
Эмгектүү жанга жыргалсың.
Эби келсе камкорум,
Эл ичинде ырдалсын.

Камкорумдун кайраты,
Кара аскадай айбаты.
Канал казып, суу акса,
Калк үчүн болор пайдасы.

Ошол канал казганда,
Кара күчүн аябай,
Иштеп жүрдүң, камкорум.
Кайсы эмгек баалуу деп,
Издеп жүрдүң, камкорум.

Ар кыл иштеп нормону,
«Бүт» деп жүрдүң, камкорум.
Канал казып, суу чыгып,
Жер гүлдөттүң, камкорум.

Караюңа бак тигип,
Сен гүлдөттүң, камкорум.
Караюңда багыңдын,
Ар кыл экен мөмөсү.
Күр көңүлдү агартат
Ким болду экен энеси?

Энеси эмгек экенин,
Билген экен камкорум.
Эркин басып багында,
Жүргөн экен камкорум.

Бак ичинде жай салып,
Ичи-тышын сырдаган.
Баалай билсе эмгекти
Камкорум, сендей жырдаган.

Кадыры элге жайылган,
Камкорум ушул айылдан
Калың дарак Кайырма,
Кырчын өсүп жетилген,
Кызыктым колхоз айлына.
Канал казып, суу чыккан,

Сайда экенсиң, камкорум.
Кадырлаш болсоң жигитке
Айлакерсиң, камкорум.

«Сиз» дегенде, «биз» десең,
Көңүлүбүз ачылсын.
Боорукер болсоң ойлогун,
Боздогон үнүм басылсын.

ЖАРООКЕР ЖОКСУҢ ЖАНЫМДА

Жаштыктын иши кыйын иш,
Жалтанбай курбум сен кириш.
Жалтанып жүрсөң сен өзүң,
Жалынды салбай тим жүрүш.

Жаш башым түштү жалынга,
Жароокер жоксуң жанымда.
Жашырып оку катымды
Жат-душман бардыр жаныңда.

Түшкөнүм темир араба,
Түштүм бир терең санаага.
Түбөлүк курбум сен болсоң,
Түшүрбө эч ким арага.

Ак көйнөгүм жеңи тар,
Жең учунда каты бар.
Катын алып окусам,
«Б» тамга деген аты бар.

Көк көйнөгүм жеңи тар,
Жең учунда каты бар.
Катын алып окусам,
«А» тамга деген аты бар.

Ойлосом оюм он сегиз,
Он эки мүчөң тептегиз.
Ойлобоюн десе да,
Оюмдан чыкпайт экенсиң.
Арпа менен Аралды,
Ашыктык кайдан жаралды?
Ашыктыгы курусун,
Ар ойго салат адамды.

Карабуура, Сарыаска,

Кадырың жаздым кагазга.
Кадырың эске түшкөндө,
Кантип турам Таласта?

Күркүрөп аккан кашка суу,
Өзөнү толгон карагай.
Өмүрдүккө гүл терип,
Экөөбүз жүрсөк аралай.

КАТ ЖАЗАМЫН ӨТҮНҮП

Салкын жайлоо, Жерарык,
Санасам көңүл тунарып.
Тилекке качан жетем деп,
Саргардым көзүм тунарып.

Ардагым жакын сүйгөнүм,
Сиз үчүн отко күйгөмүн.
Аныктап колун берсеңчи,
Ашыгым бар деп жүрөйүн.

Закымдап учат ой-санаа,
Учуна жетер күн кана?
Ушул ырды арнаймын,
Эстелик үчүн мен сага.

Кат жазамын өтүнүп,
Калбасын ичте өкүнүч.
Кабыл болсо жаш тилек,
Орундалсын ушул иш.

Жалтанып элден жүрбөйлү,
Жалындап отко күйбөйлү.
Чындап бир көңүл жетишсе,
Тал чыбыктай бүрдөйлү.

Орунду менен Курама,
Өрдөшү болот кулама.
Өзүңдөн бөлөк адамга,
Бербеймин эч бир убада.

Колтукташып сиз менен
Көчөдө бирге жүрөмбү?
Көздөгөн максат орундап,
Көп жылдар дооран сүрөмбү?

Сагынгандан жаздым кат,
Санаалаш жүргүн саламат.

Чын көңүлүң бар болсо,
Кайра жообун бергин бат.

Ала-Тоонун кары бар,
Ар кимдин сүйгөн жары бар.
Сүйгөнүнө баш кошсо,
Таалайлуу жаштын багы бар.

Алгын ушул барагым,
Түшүнөм жаштын талабын.
Атайын сизге сунулган,
Жалындүү ысык саламым.

Жайдары сонун жүрүшү,
Жаштардын ойноп күлүшү.
Жалганда артык жараткан,
Жалындай ысык сүйүүнү.

Карындаш алам колума,
Кат жазып колум коюуга.
Качанга алып жүрөм деп,
Албагын санат оюңа.

Адырдын кызыл гүлдөрүн,
Атайын барып мен көрдүм.
Үч убак ойдон кетпейт го
Балдан ширин сөздөрүң.

АЧКЫЧЫ БОЛСОҢ САНААНЫН

Кыргыздын тоосу Тяньшань,
Аймагың кызыл гүл ачкан.
Ошо бир гүлдөй гүлдөсөк,
Биз өңдүү жашта не арман?
Атыңдын башы «А» тамга,
Теңебеймин ар жанга.
Теңеп бир койсом ар жанга,
Коюп бир койгун ак данга.

Ат байлагын жекенге,
Убада сөзүң бекемде.
Убада сөзүң болбосо,
Убара болбо бекерге.

Түндүк уюл, муз деңиз,
Түбөлүгүн эстеңиз.
Түбөлүгүн эстебей,

Түңүлүп менден кетпеңиз.

Суу түбүндө жайнаган,
Алтын балык мен болсом.
Акырын кармап алууга,
Балыкчы жигит сен болсоң.

Аскасы бийик, тоо бийик,
Аталбайсың зоо бийик.
Мергенчи болсоң атып ал,
Түшөрмүн балким ок тийип.

Капканчы болсоң капкан сал,
Качар бир менин жолума.
Камынтпай туруп түшөрмүн,
Капканчы сенин торуңа.

Тузакчы болсоң тузак сал,
Турган бир менин жолума.
Туюнтпастан түшөрмүн,
Тузакчы сенин торуңа.

Өкүнөсүң, каласың,
Өткөндү кайдан табасың?
Өтүп бир кетсе өмүрүң,
Карыздап кимден аласың?

Эки эмес менин жүрөгүм,
Эзилип бирди сүйөмүн.
Айтчы, бир, алтын, сен ашык,
Аныкпы сенин сүйгөнүң?

Мендеги болгон санаалар,
Ысык-Көл менен барабар.
Жаш башым эмне болот? — деп,
Жалындуу жүрөк жарадар.

Кош аман бол, кош жарым,
Жүрөккө салдың от жалын.
Кайда бир жүрсөң аман жүр,
Угулса болду кабарың.

От жандырган ширеңке,
Оюңду айтпа билбеске.
Оюңду айтсаң билбеске,
Уят бир кылат бир кезде.

Узун бир жолду караймын,
Ушундай беле таалайым.

Убара менен өткөздүк,
Урматтуу жаштын далайын.

Кара бир жолду караймын,
Кандайча болду таалайым?
Капа бир менен өткөздүк,
Кайран бир жаштын далайын.

Жийденин гүлү мен болсом,
Жигиттин гүлү сен болсоң.
Жиберген каттын жобун жаз,
Сен жигиттен чыккан эр болсоң.

Күлүңдө, жигит, күлүңдө,
От жаккандай дүрүлдө.
Ойдогу сырды чечишип,
Отурсак бактын түбүндө.

Мингениң кара кер беле,
Чекеңен чыккан тер беле?
Бир бастырып келбейсиң,
Ортосу алыс жер беле?

Оймогум оозу сарыдан,
Обу жок ишке таарынган.
Таарынсаң, бала, кете бер,
Тапкандырсың жаңыдан.

Белестен чыгып беш атчан,
Бешөө тең бирдей салт атчан.
Салт атчандын ичинде,
Сүйгөн бир балам калпакчан.

Ичке бир учтуу калемим,
Бозойго берген белегим.
Ардактап бозой тосуп ал,
Селкинин берген белегин.

Отурган жерим көлөңкө,
Табытым тартпайт бөлөккө.
Табытым тартса бөлөккө,
Так кетирбе жүрөккө.
Розанын гүлүндөй,
Ачылар күнүм болобу?
Ойлогон максат түбүнө,
Жетер күнүм болобу?

КӨЙНӨГҮМ КЫЗЫЛ ТУБАРДАН

Көйнөгүм кызыл тубардан,
Көргөндө чыгам кумардан.
Күндө үч убак зарланттың,
Ушундай беле убадаң?

Болот калем сабыңыз,
Бошотту менин табымды.
Буйгарып кантип өчүрөм,
Жүрөктө күйгөн жалынды.

Талдыбулак, Талмадан,
Талы бир сайын суу байла.
Таалайга келген иш болсо,
Тартынбай жигит бел байла.

Тээп чыктым терекке,
Теректин гүлүн термекке,
Теректин гүлү дары дейт
Жалындап күйгөн жүрөккө.

СЕНИ БИР, СЕНИ ДЕБЕСЕМ

Сени бир, сени дебесем,
Сен үчүн кайгы жебесем.
Сүрөтүм калып, сүлдөр жок,
Тирүү бир жүрөт дебесең.

Белсенип чыктым белестен,
Перилер ойноп кеңешкен.
Бел байладым сен үчүн,
Бейпайың тарттым дебестен.

Атайын чыктым белестен,
Аркарлар ойноп кеңешкен.
Артыкча сага берилдим,
Азабың тарттым дебестен.

Ак балык чыгат шарп этип,
Агылтыр деңиз дайрадан.
Акылың жетсе ойноп күл,
Жар болбойт адам кайрадан.

Ай тийген тескей тескейби,
Алтыным мени эстейби?
Алтыным мени эстесе,
Ай сайын келип кетпейби?

Күн тийген тескей тескейби,
Күмүшүм мени эстейби?
Күмүшүм мени эстесе,
Күнүгө келип кетпейби?

Алтынга алтын кошулуп,
Ак жибек болуп созулса.
Адамдын көркү ошондо
Ашык жар менен олтурса.

Күмүшкө күмүш кошулуп,
Көк жибек болуп созулса.
Келиндин көркү ошондо
Күйөөсү менен олтурса.

Экиден тиккен багымды,
Шамал койбой ыргалтты.
Ырдабайын десем да,
Эриктүү турмуш ырдатты.

Жашыл дарак алмасын,
Жат душман үзүп албасын.
Жарыкка чыккан жаш өмүр,
Жашыруун жерде калбасын.

Жаркылда, жаштар, жаркылда,
Эч нерседен тартынба.
Эл үчүн кылган кызматың,
Айтылып калсын артыңда.

Адырга чыккан ыргайды,
Алкынтып шамал ыргайбы?
Аманат жанга бир өлүм,
Армансыз ойноп жыргайлы.

Ойносо оюн жашта бар,
Оюнду жаштар маштап ал.
Оюн да калат ордунда,
Оролуп келсе шум ажал.
Күлсө күлкү жашта бар,
Күлкүнү жаштар маштап ал.
Күлкү да калат ордунда,
Күрмөлүк келсе шум ажал.

Өкүнөсүң, каласың,
Өткөндү кайдан табасың?
Өтүп кетсе гүлгүн жаш,
Карызга кимден аласың!

Кереге жайсам чий калап,
Кер жорго минсең сыйдалап.
Келесиң да, кетесиң,
Адамдын ичин куйкалап.

Ак тикен болот гүлдөгөн,
Армандуу болот күлбөгөн.
Армансыз ойноп күлүп өт,
Азыркы жыргал дүйнөдөн.

Ак жибектен көйнөгүм,
Айылга кийсем оңбойбу?
Мен айылда жүргөндө,
Акылың кошсоң болбойбу?

Көк жибектен көйнөгүм,
Көчөгө кийсем оңбойбу?
Мен көчөдө жүргөндө,
Көрүнүп койсоң болбойбу?

Акылым билген адамга,
Акылдашар мүлкүмүн.
Акылым билбес жаманга,
Карматпаган түлкүмүн.

Аксуунун башы Аралды,
Ашыктык кайдан жаралды?
Ашкере кыйын жашчылык.
Алагды кылып адамды.

Аксуунун башын ашалы,
Ак алма алып чачалы.
Азыркы жыргал турмушта,
Ойноп көңүл ачалы.

Чолпонжылдыз, Чоңкүңгөй,
Чоңдугунан күн тийбей.
Чоң арманда боломун,
Сени менен бир жүрбөй.

Ай менен күндүн ортосу,
Алты метр болсочу.
Экөөбүздүн аралык,
Сантиметр болсочу.

Кара кастюм, кара шым,
Жол кылдык айыл арасын.

Адамдын ичин эзилтип,
Жоругуң кандай адамсың?!

Кара кастюм, ак калпак,
Көп карайсың кылчактап.
Көңүлүң сүйсө кармап ал,
Торуңду жайып кылтактап.

КЕЧКИ СЫР

Асмандан учкан ылаачын,
Ылаачын керет кулачын.
Артыңдан түштүм, ой селки,
Айласын кандай кыласың.

Мен бир жап-жаш көпөлөк,
Көп учамын көкөлөп.
Боорукер болсоң, ой селки,
Чакырып алчы бөпөлөп.

Кызылдан сенин көйнөгүң,
Кыйытам сөздүн жөн-жөнүн.
Кылыкташ сизге айтам кеп,
Кыйналсаң айып көрбөгүн.

Жашылдан сенин көйнөгүң,
Жанытып сөздүн жөн-жөнүн.
Жаш деле болсоң айтам кеп,
Жакпаса жаман көрбөгүн.

Чыбыктай белиң ийилген,
Чынарым жал-жал бир жүргөн.
Чын сырымды жиберем,
Сыдырым соккон жел менен.

ТАМАШАҢДЫ САГЫНДЫМ

Талдыбулак, Сарыбулуң,
Тамылжып чачат күн нурун.
Тамашасын сагындым,
Таалайлуу сендей курбунун.

Ат жайлоонун шалбаасы,
Агарып бышат алмасы.
Асылкеч жарды көрсөтпөйт,
Аркайган тоонун далдасы.

Көк ойроктун шалбаасы,
Көгөрүп бышат алмасы.
Көңүлдөш жарды көрсөтпөйт,
Көрүнгөн тоонун далдасы.

Кырда бир кызыл гүл турат,
Кызыктырып кулпунат.
Адамды тартып өзүнө,
Атырдай жыты буркурап.

Ойлонсом ойдо турасың,
Оюмду селки бурасың.
Ойлоп бир сени ырдасам,
Оюнга шылтоо кыласың.

КЫЗЫЛ ГҮЛГӨ

Сен кызыл гүл гүлдөгөн,
Кызыктырып үндөгөн.
Жашыл сабак бутагың,
Жайнап сонун бүрдөгөн.

Саякатчы мен элем,
Санаам тынбай дегдеген.
Кызыл гүлгө жете албай,
Кыйноо тартып мөгдөгөн.

Жытың моокум кандырган,
Жыттаса эстен тандырган.
Жыргалы сенсиң турмуштун
Жүрөктүн отун жандырган.

Келбетиң кандай жайнаган,
Көргүм келет кайрадан.
Булбулуң болуп калсам дейм,
Бутагыңда сайраган.

Жай саратан күндөгү
Кызыктырган кыялың.
Көпөлөк болуп кубулуп,
Келтирсемчи кыябың.

СЕН БОЛСОҢ

Жазгы чыккан теректин
Жалбырагы сен болсоң.
Көлөкөлөп ар дайым
Бутагыңа мен консом.

Жайдын күнү жашаган,
Жашыл чымчык сен болсоң.
Жалтанбай барып качырган,
Жашыл кыргый мен болсом.

Буруксуп жытың жайнаган,
Булактын көркү сен болсоң.
Бул убакта сайраган,
Булбулга окшош мен болсом.
Жадырап эркин жашаган,
Жашыл талым сен болсоң.
Жаркырап ойноп жүрүүгө
Жүрөктөш жарың мен болсом.

Сүйкайып секет ийилип,
Сүйөм деп мага кол созсоң.
Сүйүнүп жаным кубанып,
Суу алган жерден жол тозсом.

СЕЛКИГЕ

Көк көгүчкөн сайда экен,
Көп жылкы колхоз байда экен.
Көп жыл көзгө көрүнбөй,
Менин көңүлдөшүм кайда экен?

Сай сагызган сайда экен.
Сан жылкы колхоз байда экен.
Сагынсам көзгө көрүнбөйт,
Менин санаалашым кайда экен?

Аттандым бүгүн Даркандан,
Ак селки сенин артыңдан.
Тандап сүйгөм өзүңдү
Таалайы артык жаштардан.

Талаадагы боз куурай,
Тал терекке тең эмес.
Бир өзүңдү байкасам,
Билимиң жандан кем эмес.

Бозбешиктин жылгасы,
Бооруна ойнойт кулжасы.
Боруму сендей болбойбу,
Бозойдун тапкан курдашы.

Керилип өсүп бүрдөгөн,

Кериге чыккан тал белең?
Таттуулугуң тамшанткан,
Тарелкада бал белең?

Гүлдүү-гүлдүү, гүлдүү бак,
Гүлүнөн үзүп тагындым.
Сүрөтүң көрүп ар убак,
Сүйгөнүм сени сагындым.

Көк чөптүн көркү бүрүндө,
Жайлоонун көркү гүлүндө.
Аркырап аккан дайранын,
Ак балык сүзөт түбүндө.
Ар убак сени сагынам,
Алганым менден түңүлбө.

ЖАРАЛДЫҢ БЕЛЕ МЕН ҮЧҮН

Жашыл гүл болуп гүлдөсөң,
Жагалмай болуп үндөсөң.
Жашыруун айлуу түн менен,
Жакындап келип сүйлөшсөм.

Кызыл гүл болуп гүлдөсөм,
Кыргыек болуп үндөсөң.
Көрүнбөй айлуу түн менен
Көздөп бир келип сүйлөшсөм.

Атыр гүл болсом жыттаган,
Жаздыгың болсом уктаган.
Жаралдың беле мен үчүн,
Жарым саат эстен чыкпаган.

БИРГЕ ИШТЕШИП, БИР ЖҮРСӨК

Абасы салкын тоолордун
Ачылган гүлү биз болдук.
Жыпар жыттай буркурап,
Чачылган гүлү биз болдук.

Кыштын кыраан чилдеде
Кой жайганым эсимде.
Гүлдөгөн ушул турмушта
Ойносок салкын кечинде.

Кечинде турсаң кырманда
Биз жүрөбүз жыргалда.

Жайдын салкын абасы
Кубат болот ырдарга.

Күндүзүн бирге бир жүрсөк,
Кечинде барып гүл терсек,
Айлуу түндө салкындап,
Эртеси ишке бир кирсек.
Жүрөктүн ыры чыкпайбы,
Бир иштешип, бир күлсөк.

ЖИГИТТИН ЫРЫ

Ак суунун башы кар болсо,
Ак алмасы бар болсо.
Ак жибектей чоюлган,
Алганым жакшы жар болсо.

Көк суунун башы кар болсо,
Көк алмасы бар болсо.
Көк жибектей чоюлган.
Көркөмү жакшы жар болсо.

ОРУНДАЙТ СЕНИН ТАЛАБЫҢ

Алдым колго карындаш,
Турмушта кымбат алтын баш,
Жолдошум эсен-соосуңбу?
Арнап жаздым сага кат.

Асмандап учкан бала куш,
Канаты талса конбойбу,
Чыкпаса максат ордунан,
Арманың ичте толбойбу.

Берет деп жаштын тилегин,
Суутпайт деп илебин.
Жаш селки сени санасам,
Оодарылат жүрөгүм.

Жар башында жаш ыргай,
Жаз чыкканда гүлдөсүн,
Таалай менен шат менен,
Жаш өмүрүң гүлдөсүн!

СЕН БОЛСОҢ ДА, МЕН БОЛСОМ

Калкымдан тандап жактырган,
Кара көз сулуу сен болсоң.
Кайратым кара таш жарган,
Колхозчу жигит мен болсом.

Элимден издеп жактырган,
Эби бар сулуу сен болсоң.
Эркеси болуп замандын
Эмгегим менен тең болсом.

Ак жоолук салса жарашкан,
Аялдан сулуу сен болсоң.
Ашык болуп даңкыңа
Айылдан сүйгөн мен болсом.

Сүйсалтып жорго ат минип,
Сулууча жигит мен болсом.
Сүрмалуу көз, ак маңдай,
Сүйгөнүм сулуу, сен болсоң.

ЖИЙДЕЛИ МЕНЕН АРАЛДЫ

Ыр жазган оң кол бармагым,
Ыр жазып сага арнадым.
Кимдин жазган ыры деп,
Окубай тытып салбагын.

Суу агат сайдан сызылып,
Мен жүрөм сага кызыгып.
Сүйгөнү жалган бекен деп,
Кетпегин менден бузулуп.

Жийдели менен Аралды,
Жашчылык кайдан жаралды?
Сүйдүм деп анда сен калып,
Көңүлдү кылдың алагды.

Алмалуу менен Аралды,
Ашыктык кайдан жаралды?
Жаш жайыман сизди деп,
Көңүлдү кылдың алагды.

Сары гүл чыгат толсом деп,
Саргаят булбул консом деп,
Саар менен туруп ышкырат,
Сени да мен көрсөм деп.

Кызыл гүл чыгат толсом деп,
Кызыгат булбул консом деп,
Кызыгып карап сен жакты,
Кызыгам мен көрсөм деп.

Кат жазамын олтуруп,
Ак кагаз бетин толтуруп.
Катым бир кетип мен калдым,
Кат жазган жерде олтуруп.

«А» деген үндүү тамганын,
Аягы узун созулат.
Ашык болсо эки жаш,
Акыры барып кошулат.

«Ш» деген үнсүз тамганы,
Билбеген адам калбады.
Сүйгөнгө сүйгөн кошулса,
Болбосо керек арманы.

«А» деген тамга созулма,
Айтылса ар ким оозунда.
Алышып ойноп жүрөлү,
Аманат жандын соосунда.

Оштун үстү обулус¹,
Ошондо болот чогулуш.
«А» тамга сени ойлосом,
Боломун сайрап тоту куш.

Карарган тоонун аскасын,
Карарып туман баспасын.
«А» тамга, эске ала жүр,
Карабайм сенден башкасын.

Алгебра, физика,
Окуган сенин сабагың.
«А» тамга, сени көргөндө,
Ачылар менин кабагым.

«А» тамга деймин атыңды,
Кайтаргын менин катымды.
Кайтарбасаң катымды,
Толуктап жазгын атыңды.

Эзилип бышкан тыттайсың,
Эстесем кандай укпайсың?

¹ Обулус — область деген мааниде.

Ар убакта, «А» тамга,
Эсимден такыр чыкпайсың.

Асмандагы жылдыздар,
Топтолуп туруп жок болот.
«А» тамга, сени ойлосом,
Жүрөгүм күйүп чок болот.

Ош, Баткендин арасы,
«А» тамга, болбо нааразы.
Ар убакта көп ойлоп,
Саргайып кеттим карачы?!

Эки чачың буралган,
Эки жаш келип суу алган.
Сүйбөймүн деп кыз айтса,
Сүйлөбөй өңү кубарган.

Мен ойлогон ойлорум,
Азыркы эмес түбөлүк.
Кол кармашып экөөбүз,
Дайыма бирге жүрөлүк.

Сай-сайддын башы сары гүл,
Тересиңби, сүйгөнүм?
Сарыдан болчу үз арчы,
Бересиңби сүйгөнүм?

Кыр-кырдын башы кызыл гүл,
Тересиңби, сүйгөнүм?
Кызылдан бүткөн жүз арчы,
Бересиңби, сүйгөнүм?

Жазгы жыпар желимсиң,
Жаш жанга кубат демисиң.
Жарк этип күлүп койгондо
Жарпымды жазчу теңимсиң.

Сүйлөгөн сөзгө кантың бар,
Сүйөмүн деген антың бар.
Сыздатпастан жүрөктү,
Сырдаш болчу асыл жар.

Айдай тууган кашың бар,
Андан да көркөм чачың бар.
Өрттөбөстөн жалынга,
Өзүң бир болчу асыл жар.

Сөз чыгарсам жылмайып,
Сынагандай күлөсүң.
Күн-түнү көзгө элестеп,
Күйгүзөт мени мүнөзүң.

КАБАРЫҢ УКТУМ СЫРТЫҢДАН

Кабарың уктум сыртыңдан,
Кара көзүң кылтыйган.
Капа болбой сөзгө кел,
Карыса өтөт кырчын жан.

Аракет өзү кылбаса
Ак шумкарга жем кайда?
Ар түрдүү ишти көп ойлоп,
Арсар болуш не пайда?

Кериле басып сен турсаң,
Тунуксуң аппак булактан,
Туйлатып жүрөк кубанткан.
Тумчуктуруп сынатат,
Минтип, туушары өтүп бараткан.

Жайлоосу сонун кыргыздын,
Жайылган чолпон жылдызым.
Жаш башым кандай болот деп
Жаш агат көздөн тымызын.

Ай жарыктай көзүңдөн,
Айласы жоктон бөлүндүм.
Алыстап кетти дебегин
Ой курбум, сенде көңүлүм.

Үйгөнташ менен Корумду
Кат менен кармайм колуңду.
Алыста жүрсөң аман бол,
Табигат ачсын жолуңду.

Тоодон шамал соккондо,
Тал, терек башы ыргалат.
Тоту куш өзүң кол берсең,
Көңүлдө кандай муң калат?

Ашык болуп сүйбөсө
Айланып сага ким барат?
Күү чалат, селки үн салат,
Курдашсыз кимдер жыргатак.

Аксайдан барып суу алсаң,
Сен, ак калтардай чубалсаң.
Алтыным угар бекен деп
Мен адырдан туруп ырдасам.
Чиркин шондо жыргал го
Кадырым билип сыйласаң.

ЖАРКЫНЫМ

Жаркыным сага айтканым,
Жалындап сүйөт жаш жаным.
Кадырлап өзүң турганда,
Кереги канча башканын.

Тоодон шамал соккондо,
Тал, терек башы ыргалат.
Ашык болуп, кол берсең,
Көңүлдө кайдан муң калат.

Ай тамак, асыл ынагым,
Аксайдан келип суу алсаң.
Ак маңдайың жаркырап,
Ак калтардай чубалсаң.

САНАСАМ КӨҢҮЛ ТУНАРЫП

Салкын жайлоо Жерарык,
Санасам көңүл тунарып.
Тилекке качан жетем деп,
Саргардым көзүм тунарып.

Ардагым, жаным, сүйгөнүм,
Сиз үчүн отко күйөмүн.
Аныктап колуң берсеңчи,
Ашыгым бар деп жүрөйүн.

Закым учат ой санаа,
Учуна жетер күн кана?
Ушул ырды арнаймын,
Эстелик үчүн мен сага.

Кат жазамын өтүнүч,
Калбасын ичте өкүнүч.
Кабыл болсо жаш тилек,
Орундалсын ушул иш.

Жалтанып элден жүрбөйлү,
Жалындап отко күйбөйлү.
Чындап көңүл жетишсе,
Тал чыбыктай бүрдөйлү.

Колтукташып сиз менен,
Көчөдө бирге жүрөмбү?
Көздөгөн максат орундап,
Көп жылдар дооран сүрөмбү?

Сагынганда жаздым кат,
Санаалаш жүргүн саламат.
Чын көңүлүң бар болсо,
Кайра жообун бергин бат.

Ала-Тоонун кары бар,
Ар кимдин сүйгөн жары бар.
Сүйгөнүнө баш кошсо,
Таалайлуу жаштын багы бар.

Алган ушул барагым,
Түшүндүм жаштын талабын.
Атайын сизге сунулган,
Жалыңдуу ысык саламым.

Жайдары сонун жүрүшү,
Жаштардын ойноп-күлүшү.
Жалганда артык жараткан,
Жалындай ысык сүйүүнү.

Замандын ойло тереңин,
Сизге берген кеңешим.
Эскертип алып жүрүү үчүн,
Эскермемди беремин.

Апийим кызыл гүлдөгөн,
Жаштыкка кимдер жүрбөгөн.
Албайын деп ким ойлойт,
Ак алма турса бүрдөгөн.

Караны минсем бургутам,
Кармасам белиң бир тутам.
Кайырма жака, кош этек,
Кадырың кантип унутам.

Кызылды минсем бургутам,
Кысса белиң бир тутам.
Кызыл көйнөк, кош этек,
Кылыгың кантип унутам.

Эскерме болот ыр башы,
Ар кимдин болот сырдашы.
Өзүңдөй болсо арман жок,
Өлбөгөн жандын курдашы.

Үзүлсө алма бутактан,
Узатпай алыс тозсоңчу.
Ушундай сонун турмушта,
Үйлөнүп бирге болсокчу.

Атыңды айтсам эл билет,
«Ак алма» десем ким билет?
Ашыктыктын айынан,
Албырып жүрөк элирет.

Ак деңиздин боюнда,
Архангельский порту бар.
Ушул азган ырымды,
«Ак алма» алтын тосуп ал.

ЖАРКЫНЫМ ОЙДОН КЕТПЕДИҢ

Ак мөңгүлүү тоодон жел келет,
Апийим гүлү термелет.
Аралап бассак окшошуп,
Ак, кызыл гүлдөр теңселет.

Чагылып күнгө кетмениң,
Жаркыным, ойдон кетпедиң.
Карааның кетсе алыстап,
Кайдан келет эстегим.

Түшүнсөм, селки, сырымды,
Түшүрбө мени жалынга.
Жарыша тилсек деп жүрөм,
Апийим тилген маалыңда.

ДААНЫШМАН

Эстелик айтам алыстан,
Эсенби сүйгөн даанышман?
Эзелтен берки салт экен
Эсендик сурап таанышкан.

Мурунтан тааныш эмесмин,
Буд кандай жигит дебессиң.

Жашчылыктын айынан
Сиз менен келди кеңешким.

Ар убак ойлойм сизди мен,
Ашыктын сүйүү дартынан.
Кадырыма жетет деп
Кааладым сизди калкымдан.

Түшүнчү алдын ырымдын,
Тереңдеп чечип түйүнүн.
Ардактап тосуп алаарсың,
Ачкычы болуп сүйүүнүн.

Ойлогун ушул максаттын,
Ачкычы сенин колуңда.
Ачык айт, селки, кандайсың,
Акылдашым болууга?

Ала-Тоо башын күн чалат,
Аскада улар үн салат.
Акыл кылып олтурам,
Алдыңа коюп бир талап.

Башыңдагы жоолугуң,
Ар түрдүү гүлдөн сайылган.
Арманы болбос жигиттин,
Табылса сендей айылдан.

ГҮЛКАЙЫР

Гүлкайыр койдум атыңды,
Унутпайм берген антыңды.
Сагынганда кез-кезде,
Окуп жүр жазган катымды.

Гүлкайырдай гүлдөйсүң,
Жайкы чөптөй бүрдөйсүң.
Жашырын койгон атымды,
Жароокер неге билбейсиң?

Жашыл ала Гүлкайыр,
Жайган күнү турбайбы?
Жал ооруткан селкини,
Гүлкайыр деп ырдайлы.

Унутпай айтып жүрөлүк,
Кол кармашып түбөлүк.

Мен даярмын кана кол,
Өзүңдөн берсең күбөлүк.

Текестин суусу мунарык,
Күрпүлдөп агат кубарып.
Жаш болгон соң ойнойлук,
Тал чыбыктай буралып.

БИР СЕНИ СҮЙӨМ БИЛИП ЖҮР

Асмандагы жылдызга,
Сунган менен кол кыска.
Кайрылып кайра келеби?
Жаш өмүр колдон бир чыкса.

Жалал-Абад электр,
Жарыгы жерге тийиптир.
Ушунча кыздын ичинен,
Бир сени сүйөм билип жүр.

Өрүктүү менен Курама,
Өрдөшү сайын улама.
Өзүңдөн көңүл бурбаска,
Беремин алтын убада.

Кашкатерек, Жаңыарык,
Кандай сонун балалык.
Мүмкүн болсо жаш сулуу,
Түбөлүк болуп алалык.

Өзүң жээн, мен тага,
Өзгөчө күйөм мен сага.
Өзүмдөн башка жигитке,
Өптүрүп койсоң мен капа.

Сен деле бышкан өрүксүң,
Түшүмдө сени көрүпмүн.
Капилеттен көргөндөй,
Кучактап алып өөпмүн.

Жар боорунда жарганат,
Жан берем деп карганат.
Өзүңдүн жарың болбосо,
Бирөөнүн жары аманат.

Эскерип түшкөн сүрөттү,
Эскерип нечен күн өттү.

Күкүктөп кайда жүрөсүң,
Күйгүзүп коюп жүрөктү.

Сүйгөнүм сага арнадым,
Колуңду бекем кармадым.
Кемчилик болсо кечирип,
Көңүлүңө албагын.

Сүйгөндөн бастым жанаша,
Сүйлөсөң, күлсөң тамаша.
Адам болбой калайын
Көңүлүм сенден жадаса.

Кат жаздым кагаз бетине
Атымды койдум четине.
Ашыктыгың чын болсо
Ала жүр, секет эсиңе.

Ойлоймун ойдун майдасын,
Таппадым жолдун айласын.
Сүйгөнүм сени көп эстеп,
Карачы өңдүн азганын.

Кош эми сөздү бүтөмүн,
Катымдын жообун күтөмүн.
Келбесе сенден салам кат,
Жалынга күйүп жүрөмүн.

ЭСКЕРМЕ ЖАЗДЫМ ЭРМЕККЕ

Эскерме жаздым эрмекке,
Атайын сизге бермекке.
Алтындай көргөн жаш курбум,
Ала жүргүн белекке.

Айланамды карасам,
Кыргыздын Ала-Тоосу бар.
Буралып турган кызыл гүл,
Бозойдун катын тосуп ал.

Асмандап учкан самолет,
Пржеваль көздөй сызылат,
Кызыл гүл сени эстесем,
Таңга жуук үйкум бузулат.

Каракүңгөй, Семизбел,
Караймын сени эрикпей.

Кадырлаш жообун берсеңчи,
Жүрөктү бекер дегдетпей.

Бассам турсам эсимде,
Балалык сенин мүнөзүң.
Уктасам түштөн кетпейсиң,
Жанымда чогуу жүрөсүң.

Адамга сонун ушундай,
Ашыктык кайдан жаралды?
Ашыктык жайы эң кыйын,
Алагды кылат адамды.

Саймалуу сары жоолукчан,
Санааңды санап оолуксам.
Санааң бир эске түшкөндө,
Самаган жерден жолуксам.

Ашыктык сүйүү жагынан,
Ыр жазам курбу оюмдан.
Атымды «К» деп эстей жүр,
Чыкпасын такыр оюңдан.

Кекилик жүрөт кыр менен,
Кеп айттым бир ооз ыр менен.
Катыма толук кабар бер,
Керилген терең сыр менен.

Өзүмдүн турган жеримден,
Кааладым сизди элимден.
Ден соолук берип табигат,
Ишке ашар менин демилгем.

СЕН БИР БЫШКАН ЖҮЗҮМСҮҢ

Сен бир бышкан тыт болуп,
Кеч курун соккон жыт болуп.
Кезеги келбей дүйнөнүн
Кетебизби сырт болуп?

Сен бир бышкан жүзүмсүң,
Шагыңдан шамал түшүрсүн.
Колу бир жетпей жүргөндөр,
Мына ошондо түшүнсүн.

Бышып бир турган карагат,
Күйүп бир ичим баратат.

Көрбөгөнүм көп болду
Жүрөсүзбү саламат?

Ойносо оюн күнөөбү,
Ойнобой жаштар жүрөбү?
Биз өңдөнгөн жаштардын,
Оюнда болот тилеги.

Айланамды карасам,
Кыргыздын Ала-Тоосу бар.
Буралып турган кызыл гүл,
Бозойдун катын тосуп ал.

КЫЗ БУРАК

Кыр жакалай от жаксам,
Кызыл гүл тартып отумду.
Кылыгы бирге, кыз бурак,
Күтөмүн сендей досумду.

Кызыл гүл деймин мен сени
Кызыгым дейсиң сен мени.
Кызыгың ырас мен болсом,
Кызыл гүл кана келгени?

Кара гүл деймин мен сени,
Карчыга дейсиң сен мени.
Карчыга ырас мен болсом,
Кара гүл кана келгени?

Эшигиң алды бүргөндүр,
Бүргөндө итиң үргөндүр.
Сени көргөн бозойлор,
Ичинен күйүп жүргөндүр.

Бурулушта мен турсам,
Бурула басып сен келдиң.
Муруңкудай табың жок,
Бурадар болбойт шекилдиң.

Кайрылышта мен турсам,
Кайрыла басып сен келдиң.
Кадимкидей табың жок,
Кабардар болбойт шекилдиң

Эшигиңдин алдында,
Тытың барбы, кыз бурак?
Эмчегиңдин тагида,

Жытың барбы, кыз бурак?

Эшигиңдин алдында,
Талың барбы, кыз бурак?
Эмчегиңдин тагида,
Калың барбы, кыз бурак?

Күн күркүрөп күн жааса,
Күнгөйдү бузуп сел кетет.
Күлүмсүрөп сүйлөсөң,
Күйкө көз сага ким жетет.

Асманда булут турабы,
Аяктап жамгыр куябы?
Алдымда жүрсөң, кыз бурак,
Азалы¹ жаным тынабы?

Кызылды кийсең өңүрүң,
Кызытар бекен көңүлүң?
Чакырган жерге келсе деп,
Кызыйт го менин көңүлүм.

Оромолуң далыңда,
Отурсаң ойноп жанымда.
Өмүрлөр өтүп кетпесин,
Ойноп алгын жашыңда.

Ак кептер учат кыр менен
Ак мектеп бүтөт сыр менен.
Алганым сендей болбосо,
Аз өмүр өтөт зыл² менен.

Көк кептер учат кыр менен
Көк мектеп бүтөт сыр менен.
Көргөнүм сендей болбосо,
Көп өмүр өтөт зыл менен.

ЫШКЫҢА БОЛДУМ КУМАРЫ

Араби³ аттай солкулдап,
Жүрүшүңдөн «С» тамга.
Жерди тиктеп жымыйып,
Күлүшүңдөн «С» тамга.

¹ Азалы — деги эле.

² Зыл — капа, санаа, азап.

³ Араби аттай — арап атындай.

Карагаттай көзүңдөн,
Камбадым ширин сөзүңдөн.
Долонодой көзүңдөн,
Тойбодум ширин сөзүңдөн.

Тескей менен маңдайсың,
Теңтуш болсом кандайсың?
Күңгөй менен маңдайсың,
Күйөөң болсом кандайсың?

Ышкырсын тоонун улары,
Чыңырсын чөлдүн жылааны.
Ай тийгендей «С» тамга,
Ышкыңа болдум кумары.

Суу көтөргөн баканын,
Сулуу жердин кайыңы.
Ак бетинден өптүрсөң,
Аманат жандын кайыры.

КАДЫРКЕЧИМ КИШИМЖАН

Көп кыдырсам табылбайт,
Көксуу менен Демейди.
Көрбөсө адам сагынат,
Көркөмүн Кишим сендейди.

Арчабулак, Кабылды,
Албырып жүрөк сагынды.
Алышып ойноп бир жүрсөк,
Адамдын чери жазылды.

Колхозуңдун жайлоосу
Беш салаадан бөлүнөт.
Айылдан чыксаң жарк этип,
Акактай жүзүң көрүнөт.

Карашыбак, Шорону,
Кар жааса жолун тороду.
Кадыркечим, Кишимжан,
Кат жазышсак болобу?

Маңдай жагы тептегиз,
Мал оттосо эң семиз,
Кашкасуунун күңгөйү,
Кайрат кылып Кишимжан,
Кадимкидей жүрөлү.

Хасанкоргон, Кошбулак,
Агарып этиң гүл бурап.
Ашкере ойноп күлсөк деп,
Айтышканбыз сөз курап.

Эгизек менен Бөөдөбел,
Эл менен бирге көчүп кел.
Эрмектешип жүрүүгө,
Эрмегим Кишим колун бер.

Кайтаашарда конушуң,
Каттаконуш, Мүзбулак.
Көңүлүмдөн кетпейсиң,
Көркөмдүүсүң гүл бурак.

Алманын жыты гүл бурап,
Ашуудан кетпей кар турат.
Айылыңа бара албай,
Ар кимден жүрөм мен сурап.

Көркөмдүүсүң Кишимжан,
Көкбулак менен Сокуташ,
Көркөмдүү боюң көргөндө,
Көңүлүм толкуп болом мас.

Арыкөтөк, Кузгунташ,
Айылдан чыккан кара каш.
Абайлап жүзүң көргөндө,
Арак ичпей болом мас.

Кыялай басып буралсаң,
Кырчынды жактан суу алсаң.
Кызыгып сага жүргөндө,
Кыйгач жерден жолуксам.

Колхозуңдун жайлоосу,
Карабел менен Белалма.
Ажырашпай жүрүүгө,
Кишимжан колду бек карма.

Эшей менен Киндиктен,
Эки колхоз бириккен.
Элимден чыккан асылсың,
Эл ичинде жүрдүк тең.

Тартибиң элден бөлүнгөн,
Тамашаң артык көрүнгөн.
Барбай калсам алыстан,
Тамчылап жашың төгүлгөн.

Ферменин малы жайылсын
Тайызжон менен Ууташка.
Тамашаңыз эң сонун,
Тандадым элден бир башка.

Кызылагын, Чатырташ,
Кыялданган кара каш.
Кылыгыңды эстесем,
Кымыз ичпей болом мас.

Тезекбай менен Атжайлоо,
Элирет күлүк байлоодо.
Элирип ойноп бир турдук,
Ээн жаткан жайлоодо.

Сарыбулак, Актескей,
Саналуу болдум кол жетпей.
Кишимжан, болгун саламат,
Тез эле келем дегдетпей.

Каргаша менен Гүлүмө,
Жерибиздин тазасы.
Кечигип калдым бара албай,
Айлыбыз алыс арасы.

Тагдырым сени буюрса,
Таалайым колду сундурса.
Тал-тал чачың тарачы,
Таалайымдан карачы.

Алыста болсо жакындай,
Айлыбыздын арасы.
Бел байладым сен үчүн,
Бешенеңе карачы.

СЕН БИР ГҮЛСҮҢ БАКТАГЫ

Эстеймин берсең белекти
Элирип жүрөк дегдетти.
Издеп жүрүп элимден,
Таппадым сиздей секетти.

Сен бир гүлсүң шактагы,
Мен бир булбул бактагы.
Муңун айтып булбул куш,
Муңайым гүлдү мактады.

Суйкайып жүзүң суп-сулуу,
Сүйгөн жарым ушулбу?
Кетпейсиз такыр оюмдан,
Бүздүңүз таттуу уйкумду.

Жазганым ушул эскерме,
Жаш болуп жүргөн кездерде.
Окуп өзүң жүрөрсүң,
Эсиңе түшкөн кездерде.

Ишенсең жарым садагам,
Алдым жазган катыңды.
Алда нени ойлонуп,
Оорутупсуң башымды.

Ишенсең жарым садагаң,
Билим алуу тилегим.
Ошондуктан бел байлап,
Алыс жерде жүрөмүн.

Маданият турмуштун,
Өтө сонун жагыңда.
Илгерилеп кол созуп,
Окуй турган чагымда.

Көп көрдүм көлдүн кылаасын,
Көкөлөп учат ылаачын.
Көрбөгөнүм көп болду,
Көңүлдөш кайда турасың?

Кат жазамын эскерме,
Сызыгы чоң дептерге.
Кабагың ачып окуп жүр,
Капалуу болгон кездерде.

Эстей жүр мени унутпай,
Эзилтип жанды курутпай.
Эсиңден чыksam кеттим го,
Кирген көктө булуттай.

КЫЗЫГАМ КОЛДО ГҮЛҮҢӨ.

Калтар менен Жалгантаң,
Кыялай оттоп мал баскан.
Сүйгөндүктүн белгиси
Жетише албай зарлашкан.

Саймалуу сары жоолукчан,
Санаанды санап оолуксам,
Санааң бир эске түшкөндө,
Самаган жерден жолуксам.

Кылайып булбул көрүүгө,
Кызыгам колдо гүлүңө.
Бурулуп кулак сала жүр,
Булбулдун мундуу үнүнө.

Эмне үчүн менин ичим тар,
Ортодо терең сүйүү бар.
Беш мүнөт сени көрбөсөм,
Окшобойт экен башкалар.

Эстедим сени бешимде,
Капага түштүм кечинде.
Канчалык ойноп күлсөм да,
Турасың менин эсимде.

Элимден сиздей таба албай,
Элирип жүрөк умтулду.
Эркелеп ойноп, бир жүрүп,
Эмгектеш болсок жаш курбу.

Калем алып кат жазган,
Жаш жигиттин оң колу.
Коюлган чексиз көп точка,
Жүрөктө сырдын борбору.

Беремин сага антымды,
Айтамын ичте дартымды.
Канткенде эстен чыгарам,
Сиз окшогон жаркынды.

ТАЛАСТЫН БАШЫ ГҮЛ ЭКЕН

Жаркетик менен Ташмойнок,
Жата албадым сизди ойлоп.
Түлкү бир болуп кетемби,
Түн ичинде мен жойлоп.

Таластын башы гүл экен,
Тараза жылдыз нур экен.
Талыкпай ойноп жүрүүгө
Таланттуу сулуу бар бекен?

Суусамырда Айгыржал,
Көңүлдө канча кайгы бар.
Эки жаштын сүйгөнүн
Көрө албай душман пейли тар.

Жаркетик менен Чырканак,
Жол кетет өйдө кыркалап.
Аралашып ойносок,
Жайкалган чөптү уйпалап.

Өтмөктүн бели терең деп,
Өтө албай турам элеңдеп.
Өткөзүп алсаң болбойбу,
Өткөөл салып белеңдеп.

Сен деле бышкан буудайсың,
Сугатчы келип сугарсын.
Сары тал болгон кезинде,
Керимсел урса куурайсың.

Сен деле бышкан карагат,
Өрттөнүп ичим баратат.
Көрбөгөнгө көп болду,
Ой сулуу, жүрөсүңбү саламат?

АСЫЛКЕЧИМ КАРА КӨЗ

Асылкечим сулуу, кара көз,
Ак чабак деп айтайын.
Ак чабак сенин айыңдан,
Издеп сапар тартайын.

Кайда болот, кара көз,
Ак чабактын айылы.
Жер кыдырып издесем,
Чыгар бекен дайыны?

Күндө издеп чарчадым,
Гүлчө менен Алайды.
Күйөрмөн чабак болбосоң,
Күйгүзгөн капаң тарайбы.

Кечеги күнү жүргөн жер,
Кеңташ менен Сарыкүнгөй.
Кейиттиң го жанымды,
Керилип ойноп бир жүрбөй.

Уусаз менен Кабылаң,

Убара болдум абыдан.
Убараңды көп тартып,
Улутунуп сагынам.

Гүлчө менен Жошолуу,
Күн тийсе күбүр бошоду.
Күн нурундай чабакты,
Күйбөгөн жигит кошобу?

Акталаа менен Жошолуу,
Ай тийбес талаа бошоду.
Ай нурундай чабыкты,
Албаган жигит кошобу?

Катыраңкы, Кайыңды,
Колхоздун малы жайылды.
Кара көз сулуу чабактын,
Кайда болот айылы?

Акташ менен Кеңколот,
Жайлоого барган эл конот.
Жайдарым сулуу кара көз,
Ашкере жүрсөк не болот?

Айтсам арман арылбайт,
Азелде сендей табылбайт.
Ашык болуп күйбөсө,
Адамды адам сагынбайт.

Чачың тал-тал жибектей,
Жасатың тарткан сүрөттөй.
Асилдигиң мааниси,
Акындын кызы Чүрөктөй.

Асылга асыл табылбайт,
Асылга асыл табылса,
Ашыктык оту жалындайт.
Басылбастан күүлөнүп,
Барган сайын жалындайт.

ЖАШ СЕЛКИ

Жалындатып жүрөктү
Жашчылык жаман жүдөттү.
Жароокерим сен болсоң,
Жараткан берсе тилекти.

Асманда турган айдайым,
Ашык жар сенсиң жайдарым.
Ашыктыгың чын болсо,
Аныктап колуң кармайын.

Жаш көңүлдүн эрмеги,
Жаныма жакын кел бери.
Жароокер сага жетсем деп,
Жаш жүрөгүм дегдеди.

Жатканда сени ойлодум,
Жамалыңа тойбодум.
Жаш селки көзгө элестеп,
Жүрөгүмө орнодуң.

Жайдары сенин мүнөзүң,
Жалжылдаган чүрөгүм.
Жаштыктын сырын чечүүгө
Жанымда жоксуң бир өзүң.

Караймын сенин жолуңду,
Кармасам деймин колуңду.
Кадыр түндө баш кошуп,
Качан айтам оюмду?

Көз таанышым кара каш,
Көргөндө сени болом мас.
Көздөгөнгө жетишсе,
Кошулуп бирге эки жаш.

Тиштериң тизген берметтей,
Тиктешип көздү ирметпей.
Тилегиң кошчу оюма,
Түбөлүк болсоң дегдетпей.

Акылды кошсок шаттыкка,
Арман болбос жаштыкта.
Аткаралы милдетти
Ашыктык турат астыда.

Кусадар болсом күнүгө,
Кулак сал менин үнүмө.
Кандайсың курбу, карындаш,
Кошулуп өмүр сүрүшкө?

Экөөбүз жетип муратка,
Өмүрдү кошуп кубатка.
Өткөрсөк бирге турмушту,
Өлгүчө калбай уятка.

Кел, курбум, бирге бололу,
Келечек ишти оңойлу.
Кеңешип курган максатты,
Кечиктириш болобу?

Акылды кылат алагды,
Асылкеч сенин жумушуң.
Алдыга койгон максатты,
Аркага тартып турушуң.

Сага арнадым бул ырды,
Сактап жүргүн жоготпой.
Жооп жазгын сен дагы,
Жабыркатып ойлонтпой.

Угар деп сени үн каттым,
Уйкудан безип түн каттым.
Кечиктирбей тезирээк,
Жообун кайтар бул каттын.

ЭЛИМДЕН ЧЫКТЫҢ БӨЛҮНҮП

Элимден кеттиң бөлүнүп,
Элесиң көзгө көрүнүп.
Эми кантип жай алат,
Эт жүрөк муңга бөлүнүп.

Шаңшытып комуз сен чертсең,
Кетүүчү кайгым бөлүнүп.
Канткенде жүрөк тынч алат,
Калкымдан кетсең бөлүнүп.

Келбетиң көзгө көрүнүп,
Келбесең көз жаш төгүлүп.
Кейишти салып жүрөккө,
Кетесиң эми бөлүнүп.

Жай аралап көңүл ач,
Жаңыарыктын багында.
Жаш жүрөк кантип жайланат,
Жамалын ойлоп сагынса.

Арман муңга аралаш,
Өтүп барат алтын жаш.
Ажырап алыс барсаң да,
Аман болгун алтын баш.

Эми журттан сурармын,
Эсендигиң угаармын.
Эжекеңе кез келсең,
Эсиңден мен чыгаармын.

Кадырга жетсең кат жазгын,
Кайгыга салбай катташкын.
Кадырың эске түшкөндө
Капаланып жатпасмын.

Сага арнаймын эстелик,
Сагынамын эскерип.
Санаанын ордун баса жүр,
Сагынтпастан тез келип.

СЕН ГҮЛ БАКЧА АЧЫЛГАН

Сен кызыл гүл бүрдөгөн,
Жайы-кышы гүлдөгөн.
Булбулуң болсом шагыңда
Ар убак конуп үндөгөн.

Сен тоо гүлү болсоң жайнаган,
Топтолуп жаштар жандаган.
Мен торгой куш болсом жаныңда
Таңыркай сага сайраган.

Жайдары торгой мен болсом,
Жандагандан талбаган.
Эңсеген гүлүм сен болсоң,
Оюнга эч бир канбаган

Сен гүл бакча ачылган,
Гунчасы жайнап чачылган.
Таанышам деп өзүңө
Кеп болгондур асылган.

Сүйүүнүн оту албырат,
Ичине батпай ташыган.
Кызыккандар болгондур,
Кете албастан кашыңан.

Эс тарткандай бир жакка
Ашыкмын сага арзыган.
Макул болсом кебиме
Гүл бакча,
Мен болоюн ашынаң.

Оозуңдагы сөзүң гүл,
Ойноктогон көзүң гүл.
Жумшак пейил, ак көңүл,
Жайдары келип, өзүң гүл.

САНААМДА ТУРАТ ЭЛЕСИҢ

Санаамда турат элесиң,
Сагындым качан келесиң?
Окууну бүтүп келгенче
Сабыр кыл жаным дегенсиң.

Толкунга тосуп жанымды,
Токтотуп жүрдүм сабырды.
Токтонуп канча жүрсөм да,
Толгонуп жүрөк сагынды.

Антымды өзүң билесиң,
Алтыным эсте жүрөсүң.
Алышып ойноп ар дайым,
Алдамчы түшкө киресиң.

Каракол менен Атбашы,
Карап бир жаным жатпачы.
Кадырлашым көп ойлоп,
Каныңды ичке катпачы.

Эки эле тилим сабатым,
Эси бар адам түшүнсүн.
Бутагын жайып көгөргөн
Мөмөсү бышкан жүзүмсүң.

ЖАЙЛООДО ЖҮРӨМ СЕНИ ЭСТЕП

Колума калем бек кармап,
Кат жазамын сага арнап.
Кадыркечим дегенде
Чыга берет ыр кайнап.

Жайлоодо жүрөм сени эстеп,
Жагалмай боюң элестеп.
Жашырын басып мен жүрөм,
Жаныма качан келет деп.

Алдыман басып сен чыксаң,
«Али кел»¹ деген кеп уксам.
Жазылбайбы кумарым,
Алтын сөзүң мен уксам.

Таалайың эстеп ич күйөт,
Тартынбай жүрөк көп сүйөт.
Таалайым сага болгону
Табигат ойлоп муң үйөт.

Алтыным сени эстесем,
Алышып ойноп кетпесем.
Ойлоп бир айтсаң бир сөздү,
Ушу сөз мага эп десең.

ТАМЫЛЖЫП БЕТИҢ КЫЗАРЫП

Сарыбулак, Ташарык,
Тамылжып бетиң кызарып.
Тааныш болуп алалбай,
Талаада калдык кызарып.

Көпүрө менен Суужарма,
Көп адам сизден арманда.
Көз карашың кылтыйып,
Жок экен сендей жалганда.

Жоодарбешим, Ташбулак,
Көргөндө сени алсырап.
Алсам сени болбойбу?
Ак жоолук менен кол булгап.

Тоодон бир шамал соккондо,
Макенин² башы ыргалат.
Сүйгөнү менен бир жүрсө,
Ичинде кандай муң калат?

Чүлдүрайт торгой асманда,
Кайгыга батам жазганда.
Капастан мени куткарчы,
Ашык жар, ачык айтканда.

Борошолоп кар жааса,
Төөкарын башы шыржалаң.
Борумуң эске түшкөндө,
Бозо ичкендей ыргалам.

¹ Али кел — түндө кел.

² Маке — жүгөрү.

Чылпылдайт чымчык кеч менен,
Чыйпыйым чыгат эстесем.
Кадырыңа жетермин,
Чын ажал жетип өлбөсөм.

Ботодой көзүң моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп.
Кайгыны башка не салдың?
Караңгы түндө ойготуп.

Күлсөң тишиң кашкайып,
Махабат түшсө кимде айып.
Күлүп бир койсоң болбойбу?
Кылчайып кетпей сумсайып.

Сагызган учат сай менен,
Машина жүрөт май менен.
Кайсы күнү баш кошсом,
Кумар көз сендей жар менен.

Асмандан учкан ылаачын,
Аябай жаят кулачын.
Жеталбай турам алсырап,
Ашык жар, кандай кыласың?

Жазгы чыккан өлөңдөй,
Көлөкөңө жөлөнбөй.
Акыры жүрүп кошулсак,
Кыз жибек менен Төлөндөй.

ЖАРООКЕР СЕНИ САГЫНАМ

Кушконок менен Эгинжай,
Куштар болдум кебиңе, ай,
Кучакташып бир жатсам,
Көңүлүм сүйгөн теңим, ай!

Сыртыңдан көрөм ар дайым,
Сырыңдын билбейм кандайын.
Жылуу сүйлөп кеп айтып,
Сыздаттың ичти ан сайын.

Сыртың бийик, сының түз,
Сырдап койгон жабандай.
Сыр алдышып, сыр түйбөй,
Сыздаган бойдон каламбы, ай!

Жазганым жаштык жагынан,
Жакшылап текшер абыдан.
Жатсам, турсам көп ойлоп,
Жароокер сени сагынам.

Колумда таяк жаш чыбык,
Кор кылат экен жашчылык.
Жашчылык сенин айыңан,
Күн өткөн сайын жан чыгып.

АЛТЫНЫМ

Өзгөндүн ичи таш көчө,
Бактары сонун өзгөчө.
Алтыным сизди эстесем,
Оюма түшөт көп нерсе.

Атыңдын башы «Б» тамга,
Кат жазамын мен сага.
Өзүң окуп билерсиң,
Катты жазган «А» тамга.

Алыстагы көрүнгөн,
Алматынын талаасы.
Ашык болуп көп жүрөт,
Ар кимдин сүйгөн баласы.

Керилип кетмен чапканбы?
Ардактап энең бакканбы?
Көз тиет деп кызыма,
«Көз мончок» тумар такканбы?

Асмандагы көрүнгөн,
Аэроплан турбайбы.
Алтыным сени унутсам,
Чын табигат урбайбы.

Атыңдан айтсам эл билет,
Алтыным десем ким билет,
Ажырашып кетпеске,
Антыңды койчу белгилеп.

Узунжыгач, Караташ,
Узун саамай ичке каш.
Ушунчалык зарланттың,
Убал го деймин алтын жаш.

БИРГЕ КОНУП, БИР ЖАЙЛАП

Бирге конуп, бир жайлап,
Көңүлдүн муңун желге айдап.
Жүрбөдүк күрбум алышып,
Жыргалдуу күнгө бел байлап.

Көчмөндүн жолу жогору,
Көргөнчө аман бололу.
Колуң бир тийсе кат жазгын,
Окусам эрмек болбойбу.

Кериге бүткөн тыт болуп,
Керимсел соккон жыт болуп.
Кезеги келбей ушинтип,
Кетебизби сырт болуп?

Уйбулак менен Сүзүмдү,
Уктабай көзүм сүзүлдү.
Убада, шертиң бир эле,
Урушпай үмүт үзүлдү.

Эл жайлаган Суусамыр,
Эзилип агат көк балыр.
Эч жерден издеп таппадым,
Эрмегим сиздей гүлкайыр.

Калк жайлаган Суусамыр,
Калкып бир агат көк балыр.
Калкымдан издеп таппадым,
Кадырлаш сиздей гүлкайыр.

Толкунуң суунун шарындай,
Томсорттуң менин жанымды, ай.
Сүрөтүңдү берип кой,
Жүрөйүн сени сагынбай.

Аткандай күлүп нурдуу таң,
Мен бара жатсам ыраактан.
Сүйгөн күрбум буралып,
Суу алып турсаң булактан.

Булакка барып суу сурап,
Ичсем бир сенин колуңдан.
Сагындым кайда жүрдүң? — деп,
Чыксаң сен тосуп жолумдан.

Сенде да узун санаа бар,
Менде да узун санаа бар.

Оюбуз келбей ордуна,
Жаш жүрөк болду жарадар.

Ар күнү басып мен барсам,
Сенин Оолудагы багыңа.
Эригип жалгыз калды деп,
Эрмек болсом жаныңда.

КЫЯЛЫҢ АРТЫК ДҮЙНӨДӨН

Элесиң күйгөн жалындай,
Эритесиң жанымды, ай.
Борумуңду байкасам,
Электр күйгөн шамындай.

Ашык болдум өзүңө,
Ак алтындай сөзүңө.
Абдан айлам түгөндү,
Айнектей болгон көзүңө.

Сүйлөгөн сөзүң алтындай,
Сүйлөшүп билдим баркыңды, ай.
Көп эле элди көп көрдүм,
Көрбөдүм сиздей жаркынды, ай.

Кыялың артык дүйнөдөн,
Кылчайып келдим күйгөндөн.
Кылымдан издеп таппайм го,
Сен өңдөнүп сүйгөндөн.

Келбеттүү сенин борумуң,
Кишиден артык жоругуң.
Эстеп жүрөм унутпай,
Саймалап берген жоолугуң.

Кулакка сөйкө тагынып,
Кулпунасың кагынып.
Кусадар болуп жете албай,
Каламымбы чамынып?

Бастырып чыгам үйүмөн,
Барамбы деп сүйүнөм.
Ашык жар болуп уксам дейм,
Аргендей болгон үнүңдөн.

Кармаганың ак чака,

Кабак жерден суу алдың.
Кадырлаш жарым ушу деп,
Карааның көрүп кубандым.

Көкжайыктын алкымы,
Күзүндө коңур салкыны.
Көрсөтөрүң ушул кес,
Көркөмдүү сонун баркыңды.

Аяк жагы Кызылжар,
Ашыктыктан болдум зар.
Айлыңа барсам чолоолоп,
Сүйлөшүүгө жериң тар.

Арпатекир, Киндикташ,
Азабың тартып болдум мас.
Өмүр өтүп зарланып,
Өтүп кетти далай жаш.

Көңгөй менен Мыярың,
Көңүлгө түшүп кыялың.
Көрүнөөдөн сен карап,
Көз салуучу убагың.

Кыйкырсаң короо кайтарып,
Кызыгып ойноп айкалып.
Үнүңдү таанып мен барсам,
Желбегей чепкен жайкалып.

Эрмегим жакшы баарыдан,
Эстесем сени сагынам.
Эсиме түшсө кыялың,
Эндиреп эстен жаңылам.

Санасам сизди камыгам,
Тамашаң артык баарыдан.
Тамашаң эске түшкөндө,
Темтеңдеп эстен жаңылам.

Адамдан ашык тамашаң,
Алагды болом санасам.
Айлымда сиздей келин жок,
Абайлап жүрүп карасам.

Күкүктөй үнүң чыгарып,
Күндө ырдаймын муңайып.
Күнчүлүк алыс сиз калып,
Күзгүдөй бетиң нур чалып.

Богошту деген корумдан,
Боз туйгун качты колумдан.
Борумуңду мен санап,
Боздоймун сенин жогуңдан.

Чийилип кашың закымдай,
Чыдаймын кантип сагынбай.
Көзүң кавхар шам чырак,
Тамагыңдын агын, ай.

Короонун чети Кошкүңгөй,
Козголооруң мен билбей.
Козголооруң мен билсем,
Кушумду салбай жөн жүрбөй.

Лампук сенин чапаның,
Эстегенде капамын.
Эзилишип бир жүрбөй,
Ачылбас болду кабагым.

Көрө албай сенин бетинди,
Көңүлүм сага эзилди.
Кеңешип кошкош секетти,
Таппадым сендей эч кимди,

КЕЛИНДИН ЫРЫ

Ак көйнөгүм жер чиет,
Айылда балдар көп жүрөт.
Акылга туура келбесе,
А балдарды ким сүйөт?

Ак шайы көйнөк турганда,
Ак гүлдүү чытты ким киет?
Акылдуу жарым турганда,
Акылсыз жанды ким сүйөт?

Көк шайы көйнөк турганда,
Көк гүлдүү чытты ким киет?
Көңүлгө туура келбесе,
Көпкөлөңдү ким сүйөт?

АСМАНДАП УЧКАН БАЛА КУШ

Асмандап учкан бала куш,
Канаты талса конбойбу?
Чыкпаса максат ордунан,
Арманым ичке толбойбу?

Каракол менен Балыкчы,
Айтайын болгон тарыхты.
Ар нерсени көп ойлоп,
Жаш жүрөгүм талыкты.

Жалындатты жаш жанды,
Учурашпай калышың.
Кантип актайм антташкан,
Мойнумда сүйүү карызын.

Маңдайымда жаркырап,
Күйүп турган панарым.
Абалың кандай жолдош? — деп,
Көңүлдү ачар, ынагым.

Кызыл-тазыл жайнатып,
Гүл жараткан аккан суу.
Ушул гүлдөй асмандап,
Бийик учкан мен ак куу.

Ак куу болуп мен учсам,
Аскасы бийик асманга.
Кантейин, курбум, көнөбүз,
Маңдайга тагдыр жазганга.

Он жети жашта курагым,
Азыр гүлдөөр убагым.
Жолдошум кетти алыска,
Кайгылуу болуп турамын.

Саргайып, ойлоп түнү-түн.
Санаанын суусун ичемин.
Айланып жылдар өтсө да,
Ардагым, сени күтөмүн.

Душманга элди кор кылбай,
Дуулаган күндөн айырбай,
Какшатып мени салбагын
Караңгы түндө кайгыга, ай.

Аскерге кеттиң аттанып,
Алышкан жоого бет алып.
Аман бир болсоң келерсиң,
Ак шумкар куштай айланып.

Көгөргөн тоонун боорунан,
Көк шумкар учат шарп этип.

Көз көргүс кеткен жолдошум,
Качан бир келет жарк этип?

Кат жазамын эскерме,
Катымды окуп эстерге.
Кошуларбыз, жолодошум,
Табигат кошкон кездерде.

Кадырлашым, жолдошум,
Кадимки ишиң оң болсун.
Каршы жоого кирерде,
Табигат өзү колдосун.

Канаттуу куштун учкучу,
Каркыра деген куш экен.
Айып көрбөй окуп кой,
Аягы ырдын ушу экен.

КҮТӨМҮН

Ай чыгат тоодон кылайып,
Алтындай жүзү булайып.
Алганым кетип аскерге,
Айчылык жүрөм муңайып.

Күн чыгат тоодон кылайып,
Күмүштөй болуп булайып.
Күйөөм бир кетип аскерге,
Күнчүлүк жүрөм муңайып.

Алтындан жүгөн калайлуу,
Алганы менен бир жүргөн.
Кандай бир аял таалайлуу?
Күмүштөн жүгөн калайлуу,
Күйөөсү менен бир жүргөн.
Кандай бир аял таалайлуу?

Карадан жипти түйөйүн,
Кайрылып жоодон келгенче,
Кадырлаш сени күтөйүн.

Жашылдан жипти түйөйүн,
Жаркырап жоодон келгенче,
Жаркыным, сени күтөйүн.

БАШКАЛАР САГА ОКШОБОЙ

Жүрөгүм согот токтобой,
Башкалар сага окшобой.
Кайсы күнү жыргаймын,
Жүрөктөн арман козгобой.

Өлкөнүн көркүн сүрөттөп,
Жолдошторго айтып кел.
Аскердиктен бошонуп,
Көкүрөктөн таркайт чер.

Келсең эркем батырак,
Көрсөм деп жүрөк ашыгат.
Ушунчалык берилип,
Жүрөктөн жалын албырат.

Москва ичи кооз болот,
Машина жүрөт ойдолоп.
Аскерден келет дегенде,
Махабат оту козголот.

Жогору конгон көп айыл,
Таппаймын сени, жалжалым.
Кантип сени унутам,
Гүлбурак жана гүлкайыр.

Жеңилет деп душманым,
Аскерге алды бүт баарын.
Жүрөктү өйкөп бул турмуш,
Көбөйдү ичте от-жалын.

Болотунай саймалап,
Бергендеги белегим.
Коштошууга өзүңүз,
Келгендеги белегим.

Театр жана киного,
Баргандагы белегим,
Арманда жашты көп ойлоп,
Калгандагы белегим.

Май түнүндө антташып,
Тургандагы белегим.
Сүр булуттар ай нурун,
Баскандагы белегим.

Окуганым беш айлык,
Ойлонсом күйөм муңайып.
Арада күндөр аз калды,
Бел байлап күрбум чыдайлык.

Күкүк да күкүк, мен күкүк,
Алыскы сизди мен күтүп.
Алыска кетип калды деп,
Калдыңбы менден түңүлүп.

Жаныңдай көрүп алып жүр,
Жолдошуңдун белегин.
Ушул каттын ичинде,
Жалыны кетти денемдин.

Ардактуу жолдош, аманбы,
Арнап жаздым саламды.
Маектешип иш кылсак,
Турмушта болгон абалды.

Тилек кылсам кудайдан,
Жете албай жаным муңайган.
Жаш курбума мен жетип,
Арылам качан убайдан?

Ашепке¹ айтсам таарынба,
Ашкере салдың жалынга.
Уктаганда түшүмдө,
Жүрөсүң менин жанымда.

Баштайын ырдын башкысын,
Басалы жаштык баскычын.
Бергим келет колуңа
Жүрөгүмдүн ачкычын.

Окуганым факультет,
Ойлосоң жүрөк зырп этет.
Аман келип аскерден,
Ичтеги сырды бир чечсек.

Жаш баатыр деп аталып,
Аскерден курбум сен келсең.
Турмуштун көрүп жыргалын,
Жаныңда жүрсөм мен курбуң.

Бой туруп жалгыз биз менен,
Кеттиң Какен аскерге.
Аскерликти бүтүрүп,
Келесиң качан жан бирге?

Окуганым физ (и) мат,

¹ Ашепке — жаңылыш. «Ошибка» деген сөз.

Ойлосом ичим тызылдап.
Кадырлаш, сизге жете албай,
Турамын минтип жан чыдап.
Кызыл постто сиз туруп,

Өлкөңүздү коргойсуз.
Тынч жаткан бизге кол салган,
Бузуку Гитлер оңбосун!
Алыскы күңгөй кең жайлоо,

Капталында бийик зоо.
Кадырлаш, сизге жете албай,
Күкүк-зейнеп болдук го.

Баатыр болуп келүүңө,
Тилектеш болот биздин эл.
Берлинге барып туу сайып,
Жеңиштүү болуп эсен кел.

Жеңиштүү болуп жаштардан,
Элиңе эсен кайтыңыз.
Фронттогу жаштарга,
Бизден салам айтыңыз.

Сиз өңдөнгөн жаштардан,
Кетти го мурда эчендер.
Мурдагы элдер сүйүнөт,
Жеңиштүү болуп келсеңер.

Июнь, июль айларда,
Беш айлыкты бүтөбүз.
Баатыр болуп элиңе,
Келүүңүздү күтөбүз.

Фашисттен элди сактоого,
Болорсуз катуу темир чеп.
Айып этпе, жан курбум,
Ушул биздин айтар кеп.

Турасыңбы жан бирге,
Кызыл жака тагынып.
Аскерден качан келет деп,
Жаш жарың жүрөт сагынып.

АЙЫЛДА ЖҮРӨМ АМАЛ ЖОК

Мен жүрөм сизди келер деп,
Эңсеген тилек болор деп.
Убадада мен жүрөм,
Сүйгөндү көзүм көрөр деп.

Арада душман болбосун,
Душмандык кылган оңбосун!
Эсен келер күн барбы?
Алыстагы, жолдошум.

Канаттууга кат жазам,
Канатына кол басам.
Кайыптан жардам болду деп,
Канагат кылып мен жатам.

Алыста курбуң мен калып,
Отурам сизге кат жазып.
Келеби деп караймын,
Батыш жакты көз талып.

Атайы сизге мен арнап,
Кат жазамын кагазга.
Кабарымды угарсың,
Катым сизге бат барса.

Көл үстүндө параход,
Жүрүп турган атыбыз.
Жетти бекен биз жазган
Кадырлашка катыбыз.

Асмандан учкан ылачын,
Айтамын сөздүн ырасын.
Далалат кылып канчалык,
Жайсам жетпейт кулачым.

Сен кызыл гүл бактагы,
Күн кеч кирип батпады.
Сени менен бир жүрбөй,
Арманым толуп жатпайбы?

Батырак жеңип душманды,
Айлыма, жаным, сен келсең.
Окуп бүтүп окуумду,
Мугалим болуп теңелсем.

Саруу болду басканым,
Ойлонсом сизди жатпадым.
Ойлонсом жолдош өзүңдү,
Кайгыдан көзүм ачпадым.

Зым карагай Экичат,
Башынан булбул куш учат.
Кырсыктан тагдыр сактаса,
Эки жаш жүрүп кошулат.

Аңөстөн башы Жаңыжол,
Ашыгып жазган катым шол.
Ар качан сизди унутпас,
Убадаңа бекем бол.

Махабат тили тилсиз тил,
Жүрөгүм сүйөт сырын бил.
Жүрөгүм күчтүү, тил күчсүз,
Болбосун жүрөк сары зил.

Эртели кеч басамын,
Эригип жаным талыкпай.
Өтөбүзбү жалганда?
Муңдук менен Зарлыктай.

От болуп күйгөн жүрөгүм,
Оттон ысык илебиң.
Берер күнү болобу?
Азыркы жаштын тилегин.

Жайкалып чыккан ыраң чөп,
Жел жүрсө толкуп теңселет.
Караныңды көргөндө,
Толкундап согот жаш жүрөк.

Кат жибердим почтодон,
Кантейин сизге кошпогон.
Калкыбызда далай бар,
Экөөбүзгө окшогон.

Кат жазып сизге берүү үчүн,
Конвертке чаптадым.
Кат менен кошо барууга,
Конвертке батпадым.

«Б» тамга келет катарлаш,
Асылым бала кыйгач каш.
Күкүк менен Зейнептей,
Өтөбү кайран биздин жаш?

Аягы болсо атыңдын,

«Т» тамга менен токтолот.
Кадырлаш сени санасам,
Убайда ичим чок болот.

Ушул катым аркылуу,
Далай максат билдирем.
Атыңды эстеп билсин деп,
Ойлонгон бойдон мен жүрөм.

Эстелик үчүн мен жазып,
Ак кагазга кол басып,
Ушул жазган ырымды,
Окуп койчу, чер жазып.

Армандуу ырды жазамын,
Кантип көңүл ачамын?
Өзүң менен бир жүрбөй,
Мен ушуга капамын.

Жүрөк каным сен үчүн,
Сыя кылды каламым.
Сыясы каны катымдын,
Унутулбас саламым.

Толкунданып ыр жазган,
Жолдошуңдун өз колу.
Ичине тарткан кызыл гүл,
Жүрөктө сырдын борбору.

Көпмө менен Чалчыктан,
Көңүлдү санап зарланткан.
Көрүшкөнчө саламат
Болор бекен алтын жан?

Кызыл гүл жаштык ачылган,
Жалбырагы жашылдан.
Жаш булбулдай жайнаган,
Бутагына сайраган.

Жабышпайт күмүш калайга,
Жазганбы кудай таалайга?
Капасыз кылып жаратып,
Тилегин берет кандайга?

Өзөнгө өскөн гүлдөйсүң,
Өзүмө тийген күндөйсүң.
Келечектик өмүрдө,
Кол кармашкан түгөйсүң.

Теңтуш курбум жанымсың,
Денемден чыккан жалынсың.
Жүрөгүмдү дегдеткен,
Жүрүп турган канымсың.

Жыл болжотуп айтууга,
Акылым жетип чектелбейт.
Айтар элем болбосо,
Табигат мага эрк бербейт.

Асманда булут болбосо,
Бүркөлүп кайдан күн жаасын?
Сырдашың жарың болбосо,
Бугуңду сенин ким жассын?

Көп элден артык жүзүң бар,
Көшүлүп айткан сөзүң бар.
Көңүлдөшүм, жолдошум,
Жазган ырды тосуп ал.

Кат жазам сүйгөн жарыма,
Ичим сүйүп, көңүл ак.
Капаланбай кара көз,
Жүрөсүңбү дениң сак?

Катыңды окуп турамын,
Кайгыңды тартып куурадым.
Кайдыгер киши мен болуп,
Каттоочудан сурадым.

Жалындуу ысык денеден,
Өскөнү жакшы көңүлдүн.
Тилегине жетпесе,
Кереги канча өмүрдүн?

Айылда жүрөм амал жок,
Армандуу болуп ич толкуп.
Армандуу болсом кантейин,
Аларым алыс эл коргоп.

Капалуу болду жүрөгүм,
Капада минтип жүрөмүн.
Капалуу күндөн кутулуп,
Качан ойноп күлөмүн?

Саламды сизге жиберем,
Чалкыган күчтүү деңиздей.
Кадырын билип кат жазгын,
Саламым кетти сени издей.

Кайратың жыйып боюңа,
Чалкыгын аккан деңиздей.
Тезирээк келер болсоңчу,
Жолдошу жок дегизбей.

Кандай адам чыгарды,
Жашчылык сүйүү дегенди.
Ушул айткан эки сөз,
Жалындатты денемди.

ТОЛГОНУП СЕНИ САГЫНДЫМ

Ар убак сени эстедим,
Көңүлүмдөн кетпедиң,
Түгөнгөн согуш курусун,
Эңсеген менен жетпедим.

Жалжылдап көзүң жайнаган,
Жалындан ичим кайнаган.
Тагдыры күчтүү табигат,
Адамдын багын байлаган.

Сагынычтуу саламым,
Кайта жазып арнадым.
Баатыры болуп элиңдин,
Аман келчи, жаш жарым.

Атадан жалгыз баласың,
Аскерге кетип барасың.
Аман бир көрөр бекенсиң,
Агайын, тууган арасын.

Ашыктык отко күйөмүн,
Арманда болуп жүрөмүн.
Алган жарым, сен менен,
Качан ойноп күлөмүн?

Каламдын сыя челеги,
Кайгыдан адам өлөбү?
Кадырды билген жан элең,
Курусун жандын бөлөгү.

Каракайтал кыясы,
Кара куштун уясы.
Сүйгөнүм, келсең аскерден,
Капалуу жаным ыраазы.

Кыштоонун башы кызыл гүл,
Кызыл гүл болот нечен түр.
Аскерден аман сен келип,
Сүйгөнүң менен ойноп-күл.

Мүнөзүң сонун баарынан,
Муңайып сени сагынам.
Ойноп-күлөр чагымда,
Бөлүндүм сенин жаныңдан.

Алыста иштеп жүрөмүн,
Ар убак эстеп сүйгөнүм.
Эскерип сенин сүрөтүң,
Ардактап сактап жүрөмүн.

Сөз баштаймын жаңыдан,
Санаалаш сени сагынам.
Эсиңе ала жүрсүн деп,
Эскерме жазып калтырам.

Көгөрүп асман көрүнөт,
Мөлтүрөп көз жаш төгүлөт.
Көрөйүн десем сен жоксуң,
Көңүлүм нечен бөлүнөт.

Госпиталда жаттыңбы,
Саргайып өңдөн аздыңбы?
Ошол азапка калтырган,
Фашистке каршы аттыңбы?

Тордомо жоолук салындым,
Толгонуп сени сагындым.
Жаман экен жашчылык,
Торуна кайдан чалындым.

Атагың Кызыл Армия,
Аласың жакшы тарбия.
Унутуп калган экен деп,
Кат кечиксе таарынба.

СҮЙГӨНҮМ АМАН БАРСЫҢБЫ?

Күндүзү эстен чыкпаган,
Түнүдө түштөн кетпеген.
Жаш чагымда сүйгөнүм,
Жер үчтүндө бар бекен?

Чын милдетин аткарып,
Фашисттерди батышка,
Сүргөн аскер ичинде,
Сүйгөнүм, жаным, бар бекен?

Жырткычтарды күн-түн кууп,
Артында жүрүп чыдаган.
Чарчаганды билбестен,
Чаалыкпастан чыдаган.
Кызыгына түшкөндө.
Ток-ачкасын билбеген,
Сүйгөнүм, секет, аманбы?

Жырткыч герман кол салып,
Баштаганда согушту.
Алды жагын тосом деп,
Жөнөп кеткен бул жерден,
Сүйгөнүм, аман барсыңбы?

Тынчтыкта түрүп согушкан,
Бети кара душманга.
«Берип келем жообун» деп,
Жөнөп кеткен бул элден,
Алганым, аман барсыңбы?

Кул кылууга камынып,
Кирип жатса бетсиздер,
Чыдап жатам кантип деп,
Чымырканып жөнөгөн.
Чын сырдашым, барсыңбы?

Кичинемде сүйлөшүп,
Кадырлашып бирге өскөн.
Ысык жүрүп кошулган,
Кош, секетим, аман бол.

Ай-ааламга угулган,
Ата Мекен согушу.
Жеңиш менен бүткөнчө,
Аман болгун, сүйгөнүм.

ТЫЛДАН ФРОНТКО КАТ

Каралдөбө бийиги
Башында оттойт кийиги.
Почточудан кат жаздым,
Порумдуу курбум, тийдиби?

Эрмегим, капа болбогун,
Эсиң бар терең ойлогун.
Эрегишкен душмандан
Элиңди жакшы коргогун.

Талдысуу менен Чоңсайда
Таштары болот кум майда.
Таалайга эмне иш түшсө,
Эрмегим, талыкпастан бел байла.

Карауңкүр менен Кумбелди,
Ашып көчүп эл жайлайт.
Кыйынчылык иштерге,
Чыдамкай жигит бел байлайт.

Кыялай басып келесиң,
Кызыл гүл колго бересиң.
«Жардам бер» — деп, фронтко,
Жатсам түшкө киресиң.

Аткарам айткан кебиңди,
Аткарбайт мени дедиңби.
Жанын аяп иштебей,
Жалкоолук кылчу менминби?

Кат жазгын, окуп жүрөйүн,
Кабарыңды билейин.
Бир тууган совет элдерге,
Барганыңды жаза көр.
Душмандарды кыйратып,
Салганыңды жаза көр.

Фашисттердин танкасын,
Жарганыңды жаза көр.
Баатыр болуп орденди,
Алганыңды жаза көр.

Ай тийген тоонун ар жагы,
Алтындан терек көлөкө.
Ардактап сүйүп өзүңдү,
Алданбаймын бөлөккө.

Күн тийген тоонун ар жагы,
Күмүштөн терек көлөкө.
Коргогун элди душмандан,
Кор кылбай бизди бөлөккө.

Атайке менен Племяхоз,
Ортосунда Чүй колхоз.

Аскерге кеткен шаттанып,
Ардактуу курбум, кайыр кош.

Жаңы чыккан гүлкайыр,
Азыркы жаштар эң шайыр.
Аман бир болсоң келерсиң,
Ардактуу курбум, кош кайыр.

БААТЫР КУРБУМ

Аман-эсен жаркырап,
Келишинди күтөмүн.
Каракчы, канкор душманды,
Жеңишинди күтөмүн.

Баласысың атанын,
Пайдасы жок капанын.
Кабыландай качыргын,
Көтөрүлсүн атагың.

Капа болбо, кадырлаш,
Көздөгөнгө жетебиз?
Ичтеги болгон сырларды,
Жеңиш күндө чечебиз.

Антыма жетем дегениң,
Аткарсаң милдет белегиң.
Баатыр өскөн совет эл,
Билемин акыр жеңерин.

Душмандардын сазайын,
Беришинди күтөмүн.
Жеңиш менен айлыңа
Келишинди күтөмүн.

ЖОЛДОШУМА

Алтындан болот каламым,
Алыстан жазган саламым.
Аскерим, сизди эстесем,
Ачык бир отко жанамын.

Күмүштөн болот каламым,
Күнүгө жазган саламым.
Күйгөнүм, сизди көрө албай,
Күйүп бир отко жанамын.

Аскерге кеттиң жазылып,
Беш атар мылтык асынып.
Көрөр күнүм бар бекен,
Чыккан бир айдай ачылып.

УГУЛБАЙТ КАНТЕМ КАБАРЫҢ

Жаш кезекте жаркылдап,
Сүрбөдүк дүйнө жыргалын.
Жакын жерде сен болуп,
Артыңдан издеп барбадым.
Өзүңдөн кабар бир укпай,
Арылсын кантип арманым.

Сизге арнап кат жазам,
Сүйлөшүп качан сырдашам.
Сүрөтүң турат жанымда,
Сүйлөбөйт экен тыңшасам.

Такыр кабар болбоду,
Беш жыл, эки ай болгону.
Кандайча кабар угам деп,
Капалуу жүрөк козголду.

Күкүк менен Зейнептей,
Күйүттүү болуп үн жетпей.
Зарлаган жарга кошобу,
Саринжи менен Берметтей.

Бир жылы бирге жашаган,
Өмүрлүк эле жубайым.
Угулар бекен кабарың,
Жети жыл күтүп турайын.

Милдетин алып аскердин,
Эсендик белги кат бергин.
Аманат жаның соо болсо,
Жеңиштүү болуп бат келгин.

Аман-эсен барам деп,
Жеңиш ишин алдым деп.
Кат келер күнү бар бекен,
Кадырлаш күрбум, алгын, — деп.

КУРДАШЫМА

Түндө жатып ойгоном,
Түбөлүгүн ойлоном.
Түбөлүк менин жарымды,
Түгөнгөн Герман койбогон.

Караңгыда ойгоном,
Кадырыңды ойлоном.
Кадырлуу менин жарымды,
Капыр Герман койбогон.

Түндө жатып бук болом,
Түтүндөп өчүп от болом.
Түгөйүм, сени санасам,
Тирүүлөй жүрүп жок болом.

Караңгыда бук болом,
Кабарсыз өчүп от болом.
Кадырыңды санасам,
Кайгы менен жок болом.

Түнөргөн калың камыштан
Түшүмдө көрөм алыстан.
Артыңыздан, жаш курбу,
Коркомун издеп барыштан.

Сүйүнөмүн төлгөмдө,
Жүрөктүн сырын белгөндө.
Көп эле кубат кыламын,
Сүрөтүңдү көргөндө.

Агарып ак таң атканда,
Булбулуң сайрайт асманда.
Уккум келбейт тынч алып,
Ойлосом жалгыз жатканда.

Алыстан келди деп уксам,
Алганым сенден кеп уксам.
Аман келип элине,
Ардактуума жолуксам.

Жалындап ичим чок болду,
Дартымдын баары козголду.
Азык алып артыңдан,
Барууга дарман жок болду.

Сенден бир кабар албадым,
Артыңдан издеп барбадым.

Жанымдан алып кеткенде,
Барып бир көрүп калбадым.

Ачылар муңу көңүлдүн,
Айтылуу элең төгүлдүң.
Алган жарым алыста,
Амалсыз минтип бөлүндүм.

Салмагың алтын, коргошун,
Эресе майча тоңбосун.
Аман-эсен бар бекен,
Кудайым кошкон жолдошум.

Көйнөгүм кызыл ак шалпар,
Почточу бала кат алпар.
Алганыма айтуучу
Көп эле арман менде бар.

Башымдагы тор жоолук,
Кагазың келсе кол коюп.
Кайта келип ордуна,
Куралар бекен оңдонуп.

Жайымча тынчып жатпадым,
Колхоздун ишин аткардым.
Басалке болуп барууга.
Конвертке батпадым.

Ай тийген тескей баш бекен,
Ойлосом көздөн жаш кетет.
Капаланбай мен мында,
Артыңдан барсам канетет?

Асынып мылтык түрдөнүп,
Адашкан тайлак үндөнүп.
Канатым болсо учууга,
Жетер элем артыңдан.

Жетеби сизге тилгирем,
Турмушумду билдирем.
Артыңыздан барууга,
Аялдыкка жеңдирем.

Эстесем келет дарманым,
Жете албай сага зарландым.
Ээрчип кошо барууга,
Аял болуп калганым.

Алган жарым аманбы,
Ардактап жаздым саламды.
Аз экен деп ойлобо,
Кыскартамын саламды.

Сагынып жазган саламым,
Сен десем ачпайм кабагым.
Ата журт үчүн жүрөсүң,
Сагынсам барбы амалым.

Адырдагы аркарды,
Аңдыган мерген атпайбы.
Ашыгым алыс жүргөн соң,
Арманым ичте жатпайбы.

Гүл букет арнап жүрөмүн,
Көрсө экен деп ак шумкар.
Тилегин тилеп жүрөмүн,
Келсе экен деп ак шумкар.

Эртеден кечке олтуруп,
Жүрөккө муңду толтуруп,
Жашар бекем жалганда,
Жаракөргө кошулуп.

Ойлосо жандын амалын
От болуп күйүп-жанамын.
Капыстан келип калсачы,
Каалап жүргөн адамым.

Эриксем эрмек ыр жазам,
Эзилип кимге сырдашам.
Эркелер курбум мында жок.
Жаш жүрөктү муң баскан.

Ойлойсуңбу өткөндү,
Эзилишип сүйгөндү.
Кабарың катуу келгенде,
Көрдүңбү көз жаш төккөндү.

Жаракөрдү көп ойлоп,
Азып жүрөм өңүмдөн.
Ашык жар сени көрбөдүм,
Жадегенде түшүмдөн.

ЖОЛДОШУМА

Сарала чымчык болсомчу,
Сайрап талга консомчу.
Сагындай бирге жүрүүгө,
Санитарка болсомчу.

Карала чымчык болсомчу,
Карагай, талга консомчу.
Карааның көрүп жүрүүгө,
Командир врач болсомчу.

Күлүп бирге жүрчү элем,
Күн тийген тоодой чалкалап.
Күрмөлүп келер бекенсиң.
Күтүнгөн жоону талкалап.

Алышып бирге жүрчү элек,
Ай тийген тоодой чалкалап.
Айланып келер бекенсиң,
Алышкан жоону талкалап.

Ак карлуу тоодон жел келсе,
Ак кайың башы ыргалат.
Алганы келсе алыстан,
Армандуу келин кубанат.

ЖИГИТТИН КАТЫ

Айнектей жарым, ак селки,
Айылда бирге окушкан.
Ардактап жарың кат жазат
Айыгышкан согуштан.

Автомат болуп куралым,
Алыста постто турамын.
Антыңдан танбай эмгек кыл,
Согушта менин сурарым.

Өзүңдөй курбу жаш менен,
Эмгекте ойноп күлгүнүң.
Алыста жүргөн мен үчүн,
Эмгектен качпай сүйгүнүң.

Кулаалыча салпактап,
Немецтер качып баратат.
Асылкеч жарым сен үчүн

Айтылуу кыргыз эл үчүн,
Талыкпай курбуң ок атат.

Кулаалы чыкса күүлөнүп,
Ак шумкар ага тептирбейт.
Куусун көрүп шумкардын,
Кулаалы кайра желпилдейт.

Душманды такыр талкалап,
Аз күндө кайра барабыз.
Жеңиш менен даңк алган,
Илгертен ата-бабабыз.

Ар качан кетпейт көңүлдөн,
Асылкеч сиздей асыл жар.
Согушта жүргөн курбуңду,
Жеңиш менен тосуп ал.

КҮНҮГӨ ОЙЛОП САГЫНДЫМ

Күнүгө ойлоп сагындым,
Күйүттүү курган жарыңмын.
Күйгүзбөй келер бекенсиң,
Күмүштөй болгон жарыгым.

Аркамда чачым өрүлгөн,
Алтынсың айдай көрүнгөн.
Адамда биздей бар бекен,
Алты күн жүрбөй бөлүнгөн.

Биринчи менин арманым,
Кетериң билип барбадым.
Кол кармашып коштошуп,
Колуңдан кармап калбадым.

Учурашып коштошпой,
Урматтуу жарым мен калдым,
Ушул эле дебегин,
Уюган ичте арманым.

Биздин айыл алкымда,
Айдарым соккон салкында.
Эртели-кеч эки убак,
Издесем жоксуң калкымда.

Кашкасуу колхоз элибиз,
Кат тындырбай бериңиз,
Кайрат болот канчалык,

Катка жазган кебиңиз.

Боролдой деген биздин жер,
Борошо салкын биздин жер.
Бошотпой менин белимди,
Боорукер элең кат жибер.

Карачы, жердин алысын,
Тапсаңчы жүрөк дарысын.
Алың жетсе алып сал,
Ичтеги дарттын барысын.

Көлдөп жашым төгүлүп,
Көңүлүм миңге бөлүнүп.
Көрөйүн десем көз жетпейт,
Көгөрүп асман көрүнүп.

Катыңды алдым почтодон,
Кайталап окуп коштошом.
Карааның алтын көрүнбөйт,
Кайгымды айтып боздосом.

Жалындуу сенин мүнөзүң,
Жароокер кайда жүрөсүң.
Жаш ооруган жарыңды,
Жан биргем, качан сүйөсүң?

Жалындуу эрдин белгиси,
Жалтанбай басат жоо чегин.
Жалындай күйүп ар качан,
Жалтантат жигит жоо бетин.

Жаркыным, мылтык асынып,
Жаштарча шайдоот сен кеттиң.
Жароокер элең ойлогун,
Жалганда мени дегдеттиң.

Тоодон шамал соккондо,
Тоо терек башы ыргалат.
Тотудай курбум, бир жүрсөң,
Көңүлдө кайдан муң калат.

Кат жазсаң, окуп жүрөйүн,
Эсиме сени түйөйүн.
Ардагымдын каты деп,
Ак кагазды сүйөйүн.

Жароокер кайда жүрөсүң,
Жайдары сонун мүнөзүң.

Жаркырап эсен сен келип,
Ойноп бир качан күлөсүң?

Ажырап сенден алыста,
Калгандагы жазганым.
Жароокер сени санасам,
Жалындап күйөт жаш жаным.

Элимде иштеп жүрөмүн,
Эриксем ойноп-күлөмүн.
Эрмегим сени сагынсам,
Эзилип дегдейт жүрөгүм.

Сап-сап болгон кызылча,
Сабагы менен казылса,
Санаалаш аман келерсиң,
Сапырык ушул басылса.

Ар убак жазам саламды,
Айтамын ичте арманды.
Алтыным, алыс кетсең да,
Ойлой жүр мында калганды.

Асылым, сени сүйөм деп,
Ал күндө антты бергемин —
Ардактап сага кат жазам,
Асылкеч, артык, эрмегим.

Ардактуу артык сүйгөнүм,
Ардактап ичке түйгөнүм.
Акылы артык өзүм деп,
Азаптуу отко күйгөмүн.
Ардагым, сага айтып кеп,
Аз күнчө ойноп-күлгөмүн.

Жаркыным, тезден кат жазгын,
Жароокер, сен деп бат жаздым.
Жакындан бери кат албай,
Жалооруп өңдөн мен аздым.

Кадыркеч, менин артыгым,
Кадырлап сүйгөн жаркыным.
Кайгысыз эсен барсыңбы,
Кымбаттуу асыл, алтыным?

Жетсем деп сендей алтынга,
Талпынып колу сунамын.
Жүз көрүшүп жете албай,

Кат менен кабар сурадым.
Сагынып сендей алтынды,
Санаалуу болуп куурадым.

ЖАРЫҢДЫ КӨРГҮН АЙЛЫҢДАН

Баркташып бирге жүргөнүм,
Бассам, турсам оюмда.
Чабуулдан тынып турганда,
Ушул кат тийсин колуңа.

Жайында чыккан жашыл чөп,
Жаркырап гүлүн кайырган.
Жазасын берип жырткычтын,
Жарыңды көргүн айлыңдан.

Эр туулат намыска,
Душмандан өчүн алышка.
Сапарың болуп жеңиштүү,
Жазылсын даңкың тарыхка.

Же ойгонсом, уктасам,
Элесиң турат көзүмдө.
Эт жүрөгүм сүйүнөт,
Боз шинель адам көрүнсө.

Жаркырап өмүр сүргөнүм,
Жаш жүрөк тунук сүйгөнүм.
Жаркырап намыс алса деп,
Жалгыз ушул тилегим.

Жаш кезимден бирге өсүп,
Сага көөнүм берилген.
Жылас болду Гитлер деп,
Катыңды алсам Берлинден.

Туулган жерим Дөңталаа,
Турасың дайым санаамда.
Жоо жеңип жарың келет деп,
Сүйүнчү келер күн кана.

Кыраандай тийип кызылдар,
Кыйратып жоону таласа.
Кырааным конуп тууруна,
Кызыкка батсам жанаша.

Аралатпай жериңди,
Айыгышкан душманга,

Артыңдан барсам деп ойлойм,
Канатым болсо учканга.

Сиз үчүн согот жүрөгүм,
Саламат келгин сүйгөнүм.
Сапарың болсун болсун жеңиштүү
Орундап күткөн тилегим.

ЖЕҢИП КЕЛ

Ашуу, ашуу, ашуу бел,
Ашуудан согот муздак жел.
Ак шумкар куштай айланып,
Асылган жоону жеңип кел.

Асмандагы айланган,
Учкучтар келет биз үчүн.
Он жетиде жашымды,
Зарп кыламын сен үчүн.

Ар түрдүү чөптөр буралып,
Өсүп жаткан Ала-Тоо.
Аскерлик милдет аткарып,
Уландар келсин эсен-соо.

Жарың тылда эмгекте,
Сиздерге жардам бермекте.
Бош убакта бул катты,
Алып окуп эрмекте.

Күн жылуусу болордо
Күндү булут чалды го.
Жаштардын гүлдөр чагында
Күйүттү Гитлер салды го.

Көкөлөп учкан мунарым,
Көк кагаздан тумарым.
Сүйгөнүмдөн айырган,
Гитлерге жетсин убалым.

Керме, керме, керме тоо,
Фашисттер чыкты бизге жоо,
Фронтко кеткен асылым,
Кайрылып келсин эсен-соо.

Аскерден аман сен келсең,
Алдыңдан тосуп кол берсем,

Жоголор бекен арманым,
«Сүйгөнүм» деп бир жүрсөм?

Тишиң бермет тизилген,
Ойлосо жүрөк эзилген.
Кол кармашып антташкан,
Жоругуң кетпейт эсимден.

Аттай туйлайт жүрөгүм,
Аскерге кетип сүйгөнүм.
Көз алдыма элестейт,
Ойноп, күлүп жүргөнүм.

Аскерге кетти жолдошум,
Ишиңди бузган Гитлердин
Иши илгери болбосун.

АСКЕРДЕГИ ЖАРЫМА

Аскерге кеттиң аттанып,
Алышкан жоого бет алып.
Аман бир болсоң келерсиң,
Ак шумкар куштай айланып.

Кат жазамын эскерме,
Катымды окуп эстерге.
Катар басып жүрөбүз,
Табигат кошкон кездерде.

Кадырлашым жолдошум,
Кадимки ишиң оң болсун,
Каршы жоого киргенде,
Табийгат өзү жар болсун.

Суу боюнда теректи,
Бойлогонум жок эле,
Аскерге сени кетет деп,
Ойлогонум жок эле.

Биздин бир айыл алкымда,
Аптабы жок салкында.
Аскерге кеткен өз жарым,
Кошулсун айыл калкына.

ЭСТЕЛИК

Жаныңдай көрүп окуп ал,
Жолдошуңдун белегин.

Ушул каттын ичинде,
Жалыны кетти денемдин.

Баштайын ырдын башкысын,
Басалык жаштык баскычын.
Бергим келет колуңа,
Жүрөгүмдүн ачкычын.

Кызыл постто сен туруп,
Өлкөңдү, элди коргойсуң.
Тынч жаткан бизге кол салган,
Бузуку Гитлер оңбойсуң.

Баатыр болуп келсе деп,
Тилектеш болот биздин эл.
Берлинге барып, туу сайып,
Жеңиштүү болуп эсен кел.

Душмандан элди сактоого
Болорсуң катуу темир чеп,
Айып этпе жан курбум,
Ушул биздин айтар кеп.

БУЛБУЛ БОЛУП КАЛСАМЧЫ

Кусадар жанга даанышман,
Кучактап моюн алышсам,
Кадыркечим, сага арнап,
Кат жиберем алыстан.

Жүрөгүм туйлап кабынан,
Жароокер, сени сагынам.
Жансыз да болсо бул катты,
Жаныңдай көрүп катып ал.
Башкача көзгө көрүндү,
Таанышканда жаңыдан.

Эриккен куштай элпинип,
Эт жүрөгүм желпинип,
Жүрөсүңбү саламат?
Жайкала басып теңселип.

Жайында жыпар чачылган,
Гүлкайыр элең ачылган.
Булбул бир болуп калсамчы,
Бутагыңа жашынган.

Көргөндө сизди мен сүйдүм,
Чыгарбай эстен мен жүрдүм.
Мен көпөлөк эмесмин,
Тынчын алган көр гүлдүн.

Колумдагы коргошун,
Түшпөй жерге орносун.
Ушунчалык зарланткан,
Кан соргуч Гитлер оңбосун.

Газетке кабар жазылса.
Окуп көңүл ачылса.
Жаштардын берип тилегин,
Дүйнөлүк согуш басылса.

САГЫНЫЧТУУ САЛАМЫМ

Аскерден аман сен келсең,
Алдыңдан чыгып кол берсем.
Арманым болбос ичимде,
Өткөнчө өмүр бир сүрсөм.

Сайраймын сары булбулдай,
Сүрөтүң менен коштошом.
Тил билбейт экен сүрөтүң,
Сырымды айтып боздосом.

Желке чачым жазылса,
Жетиден кылып өрөмбү?
Аскерге кеткен курбумду,
Аман бир эсен көрөмбү?

Ашыктык отко күйөмүн,
Арманда болуп жүрөмүн.
Алган жарым сен менен,
Качан ойноп күлөмүн?

Кыштоонун башы кызыл гүл,
Кызыл гүл болот нечен түр,
Аскерден аман сен келип,
Сүйгөнүң менен ойноп күл.

Көгөрүп асман көрүнөт,
Мөлтүлдөп көз жаш төгүлөт.
Көрөйүн десем сен жоксуң,
Көңүлүм нечен бөлүнөт.

Беш атар мылтык колго алып,
Белсенип фронт жөнөрсүң.
Бешенеңе жазганды,
Бел байла, курбум, көрөрсүң.

Эр жигит жоого аттанса,
Ар-намысын албайбы?
Антташканы мага окшош,
Амандашып калбайбы.

Жоодурайт көзүң айнектей,
Жоругуңа жан жетпей,
Көрүшөрбүз бир кезде,
Саринжи менен Берметтей.

Сагынычтуу саламым,
Катка жазып арнадым,
Баатыры болуп элимдин,
Аман келчи жал-жалым.

ГҮЛ БУКЕТ АРНАП ЖҮРӨМҮН

Сагынып жазган саламым,
Сен десем ачпайм кабагым.
Ата-журт үчүн жүрөсүң,
Сагынсам барбы амалым.
Адырдагы аркарды
Аңдыган мерген атпайбы.
Ашыгым алыс жүргөн соң
Арманым ичте жатпайбы?

Гүл букет арнап жүрөмүн,
Көрсө экен деп ак шумкар.
Тилегин тилеп жүрөмүн,
Келсе экен деп ак шумкар.

Ойлосом жандын амалын,
От болуп күйүп жанамын.
Капыстан келип калсачы,
Каалап жүргөн адамым.

Эриксем эрмек ыр жазам,
Эзилип кимге сырдашам.
Эркелер курбум мында жок,
Жаш жүрөктү муң басар.

Эзилишип, сүйгөндү,
Ойлойсуңбу өткөндү?

Кабарың катуу келгенде
Көрдүңбү көз жаш төккөндү!

Жароокерди көп ойлоп,
Азып жүрөм өңүмдөн.
Ашык жар, сени көрбөдүм,
Жадегенде түшүмдөн.

КОШ БОЛ, ЖАРЫМ

Алмалуубулак, Алаарча,
Алмасы бышат жанаша.
Алмасы менен бир уруп,
Ар дайым кылдың тамаша.
Согушка кетип баратам,
Сагынба шартка жараша.

Жийделүүбулак, Алаарча,
Жийдеси бышат жанаша.
Жийдеси менен бир уруп,
Жигитке кылган тамаша.
Душманды жеңип кайтканча,
Чыдагын шартка жараша.

Аксайдын башы көлөкө,
Ак шумкар конор терекке.
Алыска кетип калды деп,
Адашып кетпе бөлөккө,
Агарткын колхоз талаасын,
Талыбай жарап керекке.

ЭР ЖИГИТ ЭЛДИН ЧЕТИНДЕ

Кеткен күнү кечинде,
Кейишиң менин ичимде.
Кетти деп ыйлап жаткамын,
Жөнөткөн күнү түшүмдө.

Турагың — Кызыл Армия,
Турмушуң айтам бир кыйла.
Таалайдан күтүп тиленип,
Туруучу жарың мен мында!

Астынкы Суксур, Жорупту,
Көп ойлоп көңүл оолукту.
Ак сарбашыл айтайын,
Алдымдан, курбум жолукчу!

Кош аман бол, кош эми,
Унутпасмын мен сени.
Барган жерден кат жазгын,
Жүрөктүн кетсин муң-чери.

«Эр жигит элдин четинде»,
«Эр жигит жоонун бетинде», —
Деген элде макал бар,
Бул болсун дайым эсиңде!

Алтыным алыс сапарда
Кечигип андан кат келбей,
Же болбосо эскерип,
Жүрөбү почто бат бербей?

Коркомун угуп жөнүңдөн,
Кайгы кетпей көңүлдөн.
Аман келер күн барбы,
Кызыл кан кечкен өлүмдөн.

Алмадай болгон башыңдан,
Жашыруун, секет, атыңдан.
Азыраак кабар угамын,
Мурунку жазган катыңдан.

Бетиң менен көзүңдөн,
Белгилейм көргөн түшүмдөн.
Канчалык сабыр этсем да,
Кадырлаш кетпейт эсимден.

Айланып чыгам артыңа,
Алсырайм санаа дартыңа!
Аралашсаң арман жок,
Ардагым келип калкыңа!

Кабыргаң менен далыңды,
Кагазга жаздым баарыңды.
Далай ичтен кайгыртып,
Дал кылдың сергек жанымды.

Көп ойлонуп отуруп,
Аягын кыска бүтөмүн.
Түгөнүп калсын кур кайгы,
Келериңди күтөмүн.

Көгүн суу жатса мелтиреп,
Көп нерсе ойго келтирет.
Көрүнөр күнүң бар бекен,
Көп кыйнабай элчилеп?

Агын суу жатса мелтиреп,
Ар нерсе ойго келтирет.
Айланып келер бекенсиң
Аз убакта элчилеп?

Мен мынча неге күйөмүн?
Металлдан болбой жүрөгүм.
Санитар болуп сиз менен,
Кошо барбай дүйнө күн.

Көкөлөп учкан самолёт,
Көк түтүнү асманда.
Көрүнбөй учуп барсамчы,
Госпиталда жатканда.

Асмандап, учкан самолёт,
Абасын жерге чачканда,
Айланып учуп барсамчы,
Акопто жалгыз жатканда.

Жашылдан менин жоолугум,
Жашыл бир бойдон оңсо экен.
Алыста жүргөн алтынга,
Жараткан жардам болсо экен!

КЕЛЕР КҮНҮ БАР БЕКЕН?

Ак шумкар салсаң сен салдың,
Ак жибек боосун мен чалдым.
Асылган жоого сен кетип,
Алыскы тылда мен калдым.

Көк шумкар салсаң сен салдың,
Көк жибек боосун мен чалдым.
Кутурган жоого сен кетип,
Көз жеткис жерде мен калдым.

Оболоп учкан ак куштун
Ак жибек боосу бар бекен.
Алыста жүргөн курдаштын
Келер күнү бар бекен?

Көкөлөп учкан көк куштун,
Көк жибек боосу бар бекен?
Көрүнбөй кеткен курдаштын
Көрүнөр күнү бар бекен.

Автомобиль, трамвай,
Стансага токтолсо.
Бүлүк салган биздерге
Бетпак Гитлер жок болсо.

СҮЙГӨНҮМӨ

Сен кеттиң алыс аскерге,
Мен калдым алыс бул жерде.
Ардагым алыс калды деп,
Ардактуум менден кам жебе.

Жүрөсүң аскер жолунда,
Беш атар мылтык колунда.
Аман болсоң келерсиң,
Келүүчү жолуң оңунда.

Аскерлик милдет аткарып,
Аман сакта чегинди.
Айланып көрсөң арман жок,
Туулуп өскөн жериңди.

Талдысуу биздин жерибиз,
Салмаке аттуу элибиз.
Сагындым сиздей курбумду,
Саламатпы дениңиз.

Атбашынын жайлоосу,
Ашуусу бийик, төрү таш.
Батыштан согуш баштаган,
Топ фашисттер бизге кас.

Адамдын кандай болушун,
Жетелейт экен турмушуң.
Ойлонсом капа боломун,
Оңбогун Гитлер курусун.

Окшоштуруп кийипсиң,
Костюмуң менен шымыңды.
Жан аябай коргогун,
Артыңдагы тылыңды.

Сүйүшүп жүргөн жаш бала,
Ар нерсеге маш бала.
Качырып сокку бере көр,
Кас санаган душманга.

АСКЕРДЕН ЖАРЫМ КЕЛЕБИ?

Сагызган конбос колотко,
Сан элим барып конот го?
Сан элимди коргойм деп,
Сан жаштар кетти фронтко.

Көгүчкөн конбос колотко,
Көп элибиз конот го?
Көп жаштар коргойм деп,
Көп жаштар кетти фронтко.

Боз топурак майда экен,
Фронттун жолу кайда экен?
Аркандан издеп барууга,
Алтыным алыс жайда экен.

Иликтир күйөт кечинде,
Ак сарай үйдүн ичинде.
Кыйладан бери катың жок,
Турсуңбу чектин четинде?

Оштун үстү ыстанса,
Ойлоп бир жазам кыскача.
Капа болбой окуп кой,
Аягы ушул кыскача.

Айтамын сөздүн турушун,
Гитлердин бузук урушун.
Жаңыдан ойноп күлөрдө
Ажырап кеткен курусун.

Кеттиң бир аскер жайына,
Көз салгын менин алыма.
Көңүлсүз дүйнө кантейин,
Кошо барбай жаныңа.

Кара бир кыя карыстан,
Кабарың уктум алыстан.
Кош аман бол дегенде,
Кош кабыргам кайышкан.

Тилегим кудай береби?
Аскерден жарым келеби?
Кайрылып келип аскерден
Калкынын жүзүн көрөбү?

СЕН БОЛСОҢ ДА, МЕН БОЛСОМ

Калкымдан тандап жактырган,
Кара көз келин сен болсоң.
Кайратым кара таш жарган,
Колхозчу жигит мен болсом.

Калкымдан тандап жактырган,
Кумар көз келин сен болсоң.
Эркеси болуп замандын
Эмгегим менен тең болсом.

Ак жоолук салса жарашкан,
Аялдан сулуу сен болсоң.
Ашык болуп даңкыңа
Айылдан сүйгөн мен болсом.

Суйсалтып жорго ат минип,
Сулууча жигит мен болсом.
Сурмалуу көз, ак маңдай,
Сүйгөнүм сулуу, сен болсоң.

КӨРБӨДҮМ СЕНДЕЙ АШЫК ЖАР

«К» тамгасы каткалаң,
Кадырың артык башкадан.
Кааладым сулуу өзүңдү,
Азыркы шайыр жаштардан.

Көкөлөп өскөн дарактын
Көркү болот жалбырак.
Ашыгы менен бир жүрсө,
Армансыз ушул жаш убак.

Карарган чөптүн ыраңы
Какшатат жердин ыраагы.
Какшаганда кантебиз,
Кат жазышып туралы.

Көзүң айнек, тилиң бал,
Көңүлдүн сырын туюп ал.
Көкүрөк кирди тараткан
Көрбөдүм сендей ашык жар.

Бармак, сөөмөй болбосо,
Калемди кантип кармаймын.
Ушул жазган катымды
Сулуу кыз сага арнаймын.

КЫЗ БУРАК

Кара кыргый колго алып,
Булгай турган кез болду.
Кайын, кызды көп кошуп,
Ырдай турган кез болду.
Компартия доорунда,
Жыргай турган кез болду.
Кызыл кыргый колго алып,
Кырдай турган кез болду.
Кыз-келинді көп кошуп,
Ырдай турган кез болду.
Социалисттик доордо
Жыргай турган кез болду.
Жыргал заман калкыма
Ай жарыгын тараткан,
Ашыктыктан кошсун деп,
Акындарды жараткан.
Адамга пайда келтирген
Акылды да жараткан.
Ата Мекен согушта
Баатырды да жараткан.
Атыңыз жакшы, кыз бурак,
Сизди дагы жараткан.
Сиз үчүн күйүп жүрсүн деп,
Бизди дагы жараткан.

АЧЫЛСЫН, БАКТЫ-ТААЛАЙЫҢ

Тереземди караймын,
Телмирип сени самаймын.
Ушул жазган ырымды
Теңтушум сага арнаймын.

Арал колхоз багында,
Булбулу сайрайт шагында.
Сайрандап ойноп, күлүп ал,
Бактылуу жаштык чагыңда.

Алдымда турсаң буралып,
Каламын жыргап кубанып.
Гүлдөгөн ушул заманда,
Ойноп, күлүп туралык.

Колума калем кармадым,
Көргөндө мени арбадың.

Жүрөктөн чыккан саламды
Жолдошум сага арнадым.

Зоология, физимат
Билимге жаштар кызыгат.
Окүй берсем акырын —
Бактыбыз бир күн ачылат.

Бул ырды сага арнадым,
Тилектеш болом ар дайым.
Алдыңда максат окуудан
Ачылсын бакты, таалайың.

АЙЫМКАН

Ак көйнөк кийип буралып,
Айылдан басат сыланып.
Арзырлык ишин көргөндө
Айымкан, көңүлүм толкуйт кубанып.

Кетменди колго алганың,
Аңтарып жердин катмарын.
Эмгегинди укканда
Эзилип кетет жаш жаным.

Орокту колго алганың,
Алтындай бүүдай чалганың.
Ишмердигиң көргөндө
Мен жетине албай калгамын.

Кызыл жүзүң нурданып,
Эмгекке келсең буралып,
Бурулуп мага келе кет,
Жарышып ишке чыгалык.
Экөөбүздүн күчүбүз
Элге калсын сыналып.

Айымкан, келиң айтылуу,
Көтөрөт калкың баркыңы.
Береке алып тонналап,
Сен, болгун, —
Эмгектин даңктуу баатыры.

ТААЛАЙЛУУ КЫЗДЫН БИРИСИҢ

Алчалуу Сарыбулактан
Шалдырап, кулап суу аккан.
Койлорун жайып, төлдөтүп,

Конуш кылган Асылкан.

Койлорун багып күн-түнү,
Кубантат эмгек үлүшүң.
Комсомолка Асылкан,
Таалайлуу кыздын бирисиң.

Койлорун семиз төлдөтүп,
Сүт менен майды көлдөтүп,
Шиберин тандайт жайлоонун
Койлорун кокту өрдөтүп.

Жайлоонун жашыл шиберин,
Жайылып коюң оттогон.
Ырдаган ыры Асылдын,
Жүрөктүн сырын козгогон.

САНААЛАШ СЕНИ САГЫНАМ

Алыста иштеп жүрөмүн,
Ар убак ойлоп сүйөмүн.
Белеке берген сүрөтүң,
Ардактап сактап жүрөмүн.

Сөз баштаймын жаңыдан,
Санаалаш сени сагынам.
Эсиңе ала жүрсүн деп,
Эскерме жазып калтырам.

Көгөрүп асман көрүнөт,
Мөлтүрөп көз жаш төгүлөт.
Көрөйүн десем, сен жоксуң,
Көңүлүм, нечен бөлүнөт.

Тордомо жоолук салындым,
Толгонуп сени сагындым.
Ой, кыйын экен жашчылык,
Отуна күйүп чалындым!..

ЖАНЫМДА ЖАРКЫН, ЖҮРСӨҢЧҮ

Жайлоодо коюм семирп,
Жаркылдап көзгө көрүнүп,
Жанымда жаркын, жүрсөңчү,
Кетпестен алыс бөлүнүп.

Келе бер, жаркын, колуңду,
Бөлөмүн сага оюмду.

Жакшылап багып семиртем,
Жайлоого чыккан коюмду.

Жайлоонун чөбү жылтылдап,
Жайылып коюм кылтылдап.
Жайытта жүрүп эстедим,
Жаш жүрөгүм зырпылдап.

Кайтарып колхоз койлорун,
Жүргөндө сени ойлоймун.
Кайрылып келбей жүрөт деп,
Кадыркеч капа болбогун.

Эгизден койду төлдөтүп,
Сеңселтип жүнүн өрдөтүп.
Элим бир үчүн иштеймин,
Башкага өрнөк көрсөтүп.

ЭЛИМДИН ЭРКЕ КЫЗЫСЫҢ

Карасам колхоз талаасын,
Апийим башы сеңселет.
Бет алды согуп салкын жел,
Денеме кубат, күч берет.

Алыстан көрдүм бир караан,
Таң менен ишке бараткан.
Жайлоонун кызыл гүлүндөй,
Суктантип жанды караткан.

Апийим тилген Канымжан,
Сыртыңдан ашык боз улан.
Сулуусу сенсиң эмгектин,
Атагың алыс угулган.

Апийим тилип аралап,
Ак эмгек экен сүйгөнүң.
Кубантты мени абыдан
Шаңкылдап шайыр күлгөнүң.

Өзүңдү сүйүп, Канымжан,
Кеткеним жок сенин жаныңдан.
Элимдин эрке кызы сен,
Көрбөсө жүрөк сагынган.

ЖАМАЛЫҢ ЖАЙДЫН ГҮЛҮНДӨЙ

Жамалың жайдын гүлүндөй,
Жаштыгың шайдын түрүндөй,
Шаңк этип күлүп койгонун,
Шактагы булбул үнүндөй.

Жаркыраган сулуу жаш,
Моймолжуган кара каш.
Жыргалдуу ушул турмушта,
Жадырап жайнап, көңүл ач.

Келигисиң* жаштардын.
Кеңештин ишин аткардың.
Келбеттүү көзүң чачырап,
Кейитип башка дарт салдың.

Активисиң жаштардын,
Айылдын ишин аткардың.
Айнектей көзүң чачырап,
Армансыз башка дарт салдың.

Элесиң көзгө көрүндү,
Элирип көңүл бөлүндү.
Эрмегим болсун ушу деп,
Элимден сүйдүм өзүңдү.

САКТАЛУУСУҢ ЖҮРӨКТӨ

Жашыл гүл болуп гүлдөсөм,
Жагалмай болуп үндөсөң.
Жашыруун айлуу түн менен,
Жакындап келип түнөсөң.
Жаштыктын көркү чыгабы,
Жакшылап ойноп-күлбөсөң.

Кызыл гүл болуп гүлдөсөм,
Кыргыек болуп үндөсөң.
Көрүнбөй айлуу түн менен
Көчөмө келип түнөсөң.
Кызыгы болбойт жаштыктын,
Кадырлап ойноп-күлбөсөң.

Атыр гүл болсоң жыттаган,
Жаздыгың болсом уктаган.
Жалжалымсың Татына
Ар дайым эстен чыкпаган.
Жамалыңды ойлосом,
Жалындап жүрөк, уктабайм.

Кыялай басып келесиң,
Кызыл гүл колго бересиң.
Унутпай мени жүргүн деп,
Уктасам түшкө киресиң.
Ойлоп сени эстедим
Оюмдан такыр кетпедиң.
Олуп алдың жүрөктү,
Оорулуу кыйын кездемин.

КАРЫНДАШКА

Жийделүү булак көрүнөт,
Жийдеси бышып төгүлөт.
Жыпар жыттуу жалжалым,
Элесиң көзгө көрүнөт.

Алмалуу булак көрүнөт,
Алмасы бышып төгүлөт.
Атыр жыттуу жалжалым,
Элесиң көзгө көрүнөт.

Базаркоргон багында
Булбулу сайрайт шагында.
Жатып-туруп түш көрсөм,
Жүрөмүн сенин жаныңда.

БИРГЕ ИШТЕП, БИР КҮЛСӨК!

Абасы салкын тоолордун,
Ачылган гүлү биз болдук.
Жыпар жыты буркурап,
Чачылган гүлү биз болдук.

Кыштын кыраан чилдеде,
Кой жайганым эсимде.
Гүлдөгөн ушул турмуштун,
Ойносок салкын кечинде.

Күндүз чогуу бир жүрсөк,
Кечинде барып гүл терсек,
Айлуу түндө салкындап,
Эртеси ишке бир келсек.
Жүрөктөн ырың чыкпайбы,
Бирге иштеп, бир күлсөк.

АЧКЫЧЫ БОЛСОМ ЖҮРӨКТҮН

Ачкычы болсом жүрөктүн,
Дарысы болсом мүрөктүн.
Армансыз өмүр сүрүүгө,
Ачкычы болсом тилектин.

Көкөлөп учкан ак чардак,
Тосуп ал жигит кастарлап.
Колуңдан чыгып кетпейин,
Кокустан учуп асмандап.

Кара костюм, ак калпак,
Карайсың артың кылчактап.
Айлакер жигит сен болсоң,
Алаарсың мени кылчактап.

Көрүнүп көзгө элесин,
Көз алдыма келесин.
Кээде кайгы, кээде шат,
Көңүлгө таасир бересин.

Жайлоонун гүлү төрттөнбү?
Жалындап ичим өрттөндү.
Сызган желдей кетирбей,
Эстей жүр курбум, өткөндү.

Адырдын гүлүн үзүп ал,
Армансыз турмуш күтүп ал.
Көз кайкыган деңиздин
Кайыгына түшүп ал.

СЕЛКИГЕ

Жаштыктын терең көлүнө
Жалтанбай түштүм чөмүлө.
Жүрөктүн сырын айтайын.
Жаракөр селки, өзүңө.

Ак жибек торду созсом дейм,
Ак кептер сени тозсом дейм.
Ашыктык отун тутантып,
Ак тилек ойду кошсом дейм.

Керемет доорду сүрсөм дейм,
Кемеге бирге түшсөм дейм.
Келечек жаштык көлүнө
Күү менен толкуп сүзсөк дейм.

Айланып көккө учсак дейм,
Ашыктык антын тутсак дейм.
Армансыз жыргал өмүрдө
Мүрөктүн суусун жутсак дейм.

Сен кызыл гүл ачылган,
Жалбырагы жашылдан.
Багыңа конуп сайраган,
Булбулуң болсом жашынган.

ЖАНДАТКАН СӨЗДҮ БИЛБЕЙБИ

Караны минсем оттобойт
Капталга булут токтобойт.
Кара көздүн баарынын
Кадыры сага окшобойт.

Сарыбулак менен Шатынын,
Ортосу эки чакырым.
Ай тийгендей жарк этип,
Кайда жүрөт алтыным?

Кыштоонун башы Кырташтан,
Кыргыек жемин илбейби.
Кылыгы жакшы кара көз,
Кыйыткан сөздү билбейби.

Жайлоонун башы Жарташтан
Жагалмай жемин илбейби.
Жаракөр селки кара көз,
Жандаткан сөздү билбейби.

САГЫНАМЫН СЕНИ МЕН

Сай боюнда тегирмен,
Сагызган оттоп семирген.
Сан балдардын ичинен,
Сагынамын сени мен.

Кош кызыл гүл гүлдөсө,
Шагында булбул үндөсө,
Булбул барып конобу
Кызыл гүлдү сүйбөсө?

Миңбулак менен Жаңыарык,
Момундай сонун балалык.

Өткөрбөй кайран өмүрдү,
Ойноп-күлүп калалык.

Сенсиң да тоонун чынары,
А менмин тоонун кырааны.
Жан биргелер кезиксе,
Жазылбайт кимдин кумары.

Балалык кылып кайгырбай,
Баштагыңдай жүрө бер.
Эл үчүн кылып эмгекти
Эч муңайбай, күлө бер.

ЗЫЙНАТЫМ

Жал-жал мени караган,
Көзү сонун Зыйнатым.
Элжиреткен адамды,
Өзү сонун Зыйнатым.

Карарып ичке чийилген,
Кашы сонун Зыйнатым.
Жибектей узун өрүлгөн,
Чачы сонун Зыйнатым.

Өзгөлөрдөн артыкча
Өзү сонун Зыйнатым
Карагаттай моймолжуп,
Көзү сонун Зыйнатым.

Эмгегине эртелеп,
Үлгүргөн сенсиң, оо Зыйнат.
Көрсө мээрим кандырган,
Жан биргем сенсиң, оо Зыйнат.

Жумуштан кечте кайтканда,
Салкынымсың сен Зыйнат.
Эмгегинен баа алган,
Алтынымсың сен Зыйнат.

ЖЫРГАЛ ДА ЖАШТЫК КҮНДӨРҮ

Арбалып тунук сүйүүгө
Алагды болдум күнүгө.
Убара кылды махабат,
Умсунтуп жүрөк гүлүнө.

Жыттанат багыт гүлдөрү,
Жыргалда жаштык күндөрү.
Жеримде жүргөн көрүнөт,
Жүрөгүмдүн сүйгөнү.
Кыдырар бекен кошулуп,
Кызыктуу кымбат дүйнөнү.

Дайрасын кечип сүйүүнүн,
Дагы эле толкуп жүрүмүн.
Арадан айлар өтсө да,
Айтчы, мен качан түңүлдүм?
Алыстан эңсеп атайы,
Айлына келдим гүлүмдүн.

Ак кагазга кат жазам,
Алтыным курбум, тыңдасаң.
Менде бир айтар сөз турат,
Айтууга жолтоо кылбасаң.

Кат жазамын сыр салып,
Кадырың эмне мынчалык?
Сиз эсиме түшкөндө,
Уктай албайм тынч алып.

Жазылды ушул эскерме,
Окуп жүргөн кездерде.
Эскерип окуп коё көр.
Эс алып жүргөн кечтерде.

КАТ ЖАЗАМ ТЕРЕҢ СЫР МЕНЕН

Жаздын көркү көпөлөк,
Гүлүнө конот көкөлөп.
Гүл турмуштун жыргалын,
Өткөрсөк деймин экөөлөп.

Кекилик жүрөт кыр менен,
Кат жазам терең сыр менен.
Катымдын жообун чыдамсыз,
Күтө берем күндө мен.

Колума келем бек кармап,
Жазамын катты сизге арнап.
Келечек турмуш жыргалдын
Күбөсү болсун ушул кат.

Көкөлөп учкан көпөлөк,
Артында балдар бөпөлөп.
Алдыда сонун өмүрдү.
Өткөрсөк болду экөөлөп.

СУЛУУСУ СЕНСИҢ ЭМГЕКТИН

Көрүнүп калдың көзүмө,
Көркөмүң келет сөзүмө.
Кантип жазып, кат берем,
Карындаш, сенин өзүңө.

Ойлонуп жүрүп кат берсем,
Окусаң жообун бат берсең.
Сулуусу сенсиң эмгектин.
Суктанып сүйөм жан эркем.

Колхоздо иштеп сен өзүң,
Каткырып күлүп жүрөсүң,
Кадимки эжең сыяктуу
Татына жакшы мүнөзүң.

Кат жаздым колхоз кызына,
Кааласа жооп берет деп.
Карындаш, күлсөң моймолжуп,
Канткенде кетпейм эреркеп.

Талыкпай иштеп ар дайым,
Талабың өссүн күн сайын.
Санасаң мен да тилектеш,
Сапаттуу бүткөр күз айын.

КОЛУМА КАЛЕМ АЛАМЫН

Колума калем аламын,
Кат жазып сизге каламын.
Табигат берсе болбойбу,
Тилеген жаштын талабын.

Түптүн суусун бойлогон,
Түлкүдөй ыргып ойногон.
Түбөлүккө сиз биздин,
Түгөйлөш кылып койбогон.

Күлгөнүң көрсөм кубанам,
Күйгүздү мени убадаң.
Күкүк болдум сиз үчүн,
Жообуңду берчи, суранам!

Жашыл сыя карындаш,
Жаштардан сизче табылбас.
Жаштардан сизче табылса,
Жалооруп жарың кайгырбас.

КӨҢҮЛҮҢ МЕНИН ЭСИМДЕ

Ортон бир колум бармагым,
Катымды сага арнадым.
Кат менен бирге барууга,
Конвертке батпадым.

Кат жазамын бормолоп,
Колумда калем жорголоп.
Сүйгөнүм эске түшкөндө,
Көздөн бир жашым шорголоп.

Күмүштөн боолуу сырганы,
Тагынамын дейт элем.
Күндө сени көрбөсөм,
Сагынамын дейт элем.

Алтындан боолуу сырганы,
Тагынамын дейт элем.
Аптада бир көрбөсөм,
Сагынамын дейт элем.

Көрүнсөң көзгө жарк этип,
Жүргөнүң менин эсимде.
Көңүлдү күндө сергитип,
Күлгөнүң менин эсимде.

ТИШИҢ АППАК ТИЗИЛГЕН

Тишиң аппак тизилген,
Тиктесем жүрөк эзилген.
Тилегим жетип мен сага
Кайсы күнү кезигем?

Калем, сыя, ручке,
Кападар болдум бул ишке.
Кандай айла кылайын,
Кол кармашып жүрүшкө.

Сары гүл чыгат толсом деп,
Саргаят булбул консом деп.

Жатсам, түрсам ойлонуп,
Жетсем дейм сага кол сермеп.

Кызыл гүл чыгат толсом деп,
Кызыгат булбул консом деп.
Кызыгып карап сен жакты
Кызыгам эрте көрсөм деп.

Кат жазамын отуруп,
Ак кагаз бетин толтуруп.
Катым бир кетип мен калдым,
Кат жазган жерде олтуруп.

«А» деген үндүү тамганын,
Аягы узун созулат.
Ашык болсо эки жаш,
Акыры барып кошулат.

«Ш» деген үнсүз тамганы,
Билбеген адам калбады.
Сүйгөнгө сүйгөн кошулса,
Болбосо керек арманы.

ЭЗИЛИП БЫШКАН ТЫТТАЙСЫҢ

Карарган тоонун аскасын,
Карарып туман баспасын.
«А» тамга эске ала жүр,
Карабайм сенден башкасын.

Алгебра, физика,
Окуган сенин сабагың.
«А» тамга сени көргөндө
Ачылар менин кабагым.

«А» тамга деймин атыңды,
Кайтаргын менин катымды.
Кайтарбасаң катымды,
Толуктап жазгын атыңды.

Эзилип бышкан тыттайсың,
Үн салсам да укпайсың.
Ар убакта «А» тамга,
Эсимден такыр чыкпайсың.

Асмандагы жылдыздар,
Топтолуп түрүп жок болот.

«А» тамга сени ойлосо,
Жүрөгүм күйүп чок болот.

Караган тоонун аскасы,
Карарып туман баспасын.
«А» тамга эске ала жүр,
Карабайм сенден башкасын.

Ош, Баткендин арасы,
«А» тамга болбо нааразы.
Ар убакта көп ойлоп,
Саргайып кеттим карачы.

Сай-сайддын башы сары гүл.
Тересиңби, сүйгөнүм?
Сарыдан болчу жүз аарчы,
Бересиңби, сүйгөнүм?

Кыр-кырдын башы кызыл гүл,
Тересиңби, сүйгөнүм?
Кызылдан бүткөн жүз аарчы,
Бересиңби, сүйгөнүм?

Жазгы жыпар желимсиң,
Жаш жанга кубат демимсиң.
Жарк этип күлүп койгондо,
Жарпымды жазчу теңимсиң.

АСЫЛ ЖАР

Сүйлөгөн сөздө кантың бар,
Сүйөмүн деген антың бар.
Сыздатпастан жүрөктү,
Сырдаш болчу асыл жан.

Айдай тууган кашың бар,
Андан да көркөм чачың бар.
Куйкалабай жалыңга
Колуңду берчи асыл жар.

Сөз чыгарсам жылмайып,
Сынагандай күлөсүң.
Күн-түнү көзгө элестеп,
Күйгүзөт мени мүнөзүң.

Асманда тийген айга окшоп,
Жаралгансың бир өзүң.

Жазгы гүлдөй буралып,
Жайдары көркөм жүрөсүң.

Өзүңдөн башка ким чечет,
Өзөктө дарттын чиесин.
Жалынды салган жүрөккө
Жароокер ачык мүнөзүң.

ЖАРДАМЧЫ КЫЛАМ ДЕП АЛГЫН

Жайлоого чыккан четиндей,
Жамалың айдын бетиндей.
Жайкалган гүлдөй ыргалгын,
Жаштыктын отун кетирбей.
Жалдырап тиктейм сиз жакты,
Жардамсыз калган жетимдей.

Жүзүмсүң бышкан эзилбей,
Жүзүңүз айдын бетиндей.
Жаш кезде жырғап ойноп күл,
Жүрөктүн отун кетирбей.
Жүзүңдү көрбөй сагынам,
Жүдөмүш тарткан жетимдей.

Алмасың бышкан эзилбей,
Актыгың айдын бетиндей.
Ачылган гүлдөй ыргалсын,
Ардактуу кезди кетирбей.
Алыстан тиктеп муңаям,
Апасы жок жетимдей.

Жазында арбын төл алдың.
Эмгектен сыйлык көп алдың.
Жаныңдан кетпей жүрөйүн,
Жардамчы кылам деп алгын.

ЖАЙДАРЫ СЕНИН МҮНӨЗҮҢ

Жалындатып жүрөктү,
Жашчылык жаман жүдөттү.
Жароокерим сен болсоң,
Жараткан берсе тилекти.

Асманда турган айдайым,
Ашык жар, сенсиң жайдарым.
Ашыктыгың чын болсо,
Аныктап колун кармайын.

Жаш көңүлдүн эрмеги,
Жаныма жакын кел бери.
Жароокер сага жетсем деп,
Жаш жүрөгүм дегдеди.

Жатканда сени ойлодум,
Жамалыңа тойбодум.
Жаш селки көзгө элестеп,
Жүрөгүмө орнодуң.

Жайдары сенин мүнөзүң,
Жалжылдаган чүрөгүм.
Жаштыктын сырын чечүүгө
Жанымда жоксуң бир өзүң.

Караймын сенин жолуңду,
Кармасам деймин колуңду.
Кадыр түндө баш кошуп,
Качан айтам оюмду?

ЖҮРӨМҮН АЛТЫН САГЫНЫП

Биринчи колум бармагым,
Кат жазып сага арнадым.
Берилип айткан сөзүмдү,
Көңүлгө бекем кармагын.

Жайында жайлоо чыкканда,
Жанаша бирге конолу.
Ак данакер калайдай,
Ажырашпас бололу.

Отурсам, турсам ойлоймун,
Ойлосом ойго тойбоймун.
Түбөлүк жарым сен болуп,
Жүрсөмбү деген ойдомун.

Ай булутка жашынат,
Кат келсе көңүл ачылат.
Ойлогон максат орундап,
От жүрөк качан басылат?

Жазгы чыккан гүлкайыр,
Биздин жаштар эң шайыр.
Ардактуу селки, сиз үчүн,
Арнап жаздым далай ыр.

СЕН ГҮЛКАЙЫР АЧЫЛГАН

Сен кызыл гүл бүрдөгөн,
Жайы-кышы гүлдөгөн.
Булбулуң болсом шагыңда,
Ар убак конуп үндөгөн.

Тоо гүлү болсоң жайнаган,
Топтошуп жаштар жандаган.
Мен торгой күш болсом жаныңда
Таңыркап сага сайраган.

Жайдары торгой мен болсом,
Жандагандан талбаган.
Эңсеген гүлүм сен болсоң,
Оюнга эч бир канбаган.

Сен гүлкайыр ачылган,
Гунчасы* жайнап чачылган.
Таанышам деп өзүңө
Көп болгондур асылган.

Арка чачың буралып,
Акырын бассаң буралып,
Акылдаш жарым ушу деп,
Артыңдан жүрсөм кубанып.

Оболу жоктур арманым,
Орун алсам оюңдан.
Мен секетпей болоюн,
Сакадай болгон боюңдан

Арыса тулпар этинен,
Айдаган менен басабы,
Ардагым менин Акинай,
Аман-эсен жатабы?

Мен эмес, өткөн мурунку,
Зулайка, Жусуп тарткан жапаны.
Чыгарар бекен табигат,
Жыйылган ичке капаны.

АШЫКМЫН

Арыкка суусу батпаган,
Жериңе ашык болдум мен.
Ак ыргайдай буралган,

Белиңе ашык болдум мен.

Айдай сулуу көп чыккан,
Калкыңа ашык болдум мен.
Жыйырмага толо элек,
Жашыңа ашык болдум мен.

Жибек жоолук салынган,
Башыңа ашык болдум мен.
Чийилип түшкөн маңдайда,
Кашыңа ашык болдум мен.

Эч мүчөңдө айып жок,
Өзүңө ашык болдум мен.
Электр шамы күйгөндөй,
Көзүңө ашык болдум мен.

Элжиреткен жүрөктү,
Сөзүңө ашык болдум мен.
Каалаган ишти бүтүргөн,
Колуңа ашык болдум мен.
Калыпка тартып койгондой,
Боюңа ашык болдум мен.

Ак кебездей балкылдайт,
Тамагыңа ашыкмын.
Күлүңдөгөн дайыма,
Кабагыңа ашыкмын.

Беш менен бүткөн сабакты,
Билимиңе ашыкмын.
Жакшынакай жарашкан,
Кийимиңе ашыкмын.

Набат салып чай берген,
Чайнегиңе ашыкмын.
Ак маңдайың көрүнгөн,
Айнегиңе ашыкмын.

Жанаша бышкан анардай,
Бешенеңе ашыкмын.
Жаркылдайт аппак күмүштөй,
Эткинаңа¹ ашыкмын.

Ырга кошуп сайраган,
Сөкүрүңө ашыкмын.
Эки беттин нускасы,
Көңүлүңө ашыкмын.

¹ Эткинаңа — **этиңе** (эт ганаңа) деген мааниде.

Сонодой болуп созулуп,
Жүргөнүңө ашыкмын.
Советтик жыргал турмушту,
Сүйгөнүңө ашыкмын.

БАСКАН ИЗИҢ БИЛИНБЕЙ

Баскан изиң билинбей,
Маскөөнүн чарык жибиндей.
Ар түрлөнүп ачылган,
Апийимдин гүлүндөй.

Ойлочу он кол тең эмес,
Ойлобой койчу мен эмес.
Ойлогон менен пайда жок,
Оңойлоп жетчү жер эмес.

Саначы беш кол тең эмес,
Санабай койчу мен эмес.
Санаган менен пайда жок,
Саатта жетер жер эмес.

Көк эрмендин куундай¹,
Көк дайра тунук суундай².
Көңүлдөш жарга баралбай,
Кызмат менин ушундай.

Ак эрмендин куундай,
Ак дайра тунук суундай.
Ашык жарга баралбай,
Ардактуу кызмат ушундай.

ТЕҢТУШУҢ БОЛСОМ КАНДАЙСЫҢ?

Жорго аттай жайкалып,
Жүрүшүңдөн «С» тамга,
Жерди тиктеп жымыйып,
Күлүшүңдөн «С» тамга.

Карагаттай көзүңдөн,
Канбадым ширин сөзүңдөн.
Долонодой көзүңдөн,
Тойбодум ширин сөзүңдөн.

¹ Куундай — куусундай (эрмендин куурап калган сабагындай).

² Суундай — суусундай.

Тескей менен маңдайсың,
Теңтушуң болсом кандайсың?
Күнгөй менен маңдайсың,
Күйөөң болсом кандайсың?

Ышкырсын тоонун улары,
Чыңырсын чөлдүн жыланы.
Ай тийгендей «С» тамга,
Ышкыңа болдум кумары.

Суу көтөргөн баканың
Сулуу жердин кайыңы.
Ак бетинден өптүрсөң,
Азапка салбай жанымды!

КЕТКИМ КЕЛБЕЙТ ЖАНЫҢДАН

Жайдын ысык илебин,
Акылдуу адам билбейби.
Ажырашпас болсок деп,
Ар кимдин болот тилеги.

Эзилишип сүйүшүү,
Эки жаштын адаты.
Ынтымак болсо эки жаш,
Бир-биринин канаты.

Ийрисуу менен Талдысуу,
Адамдан чыгат ар сулуу,
Чынында сулуу сулуу эмес,
Кадырды билген жар сулуу.

Көңүлдүн чери жазылбайт,
Кол кармашып жүрбөсө.
Жүрөктүн кири кетеби,
Жаш кезде ойноп-күлбөсө.

Кейисең мен да кайгырам,
Кетким келбейт жаныңан.
Сүйүнсөң мен да сүйүнөм,
Саат сайын сагынам.

АЛА ЖҮР МЕНИ ЭСИҢЕ

Чынары болуп өмүрдүн,
Чырагы сенсиң көңүлдүн.
Өзүмдү тартып өзүңөр,
Эмне үчүн көзгө көрүндүң?

Кичи пейил мүнөзүң,
Эсимден кетпейт күнү-түн.
Көрүүгө сени кумармын,
Үзүлбөйт сенден үмүтүм.

Эскерме жазам сабылып,
Эстедим сени сагынып.
Эркелеп ойноор күн барбы,
Жүрөктүн дарты айыгып?

Кат жазамын сабылып,
Капалуу болдум сагынып.
Кадырлашар күн барбы
Көңүлдүн дарты айыгып?

Колума алып барагым,
Көңүлдүн сырын жазамын.
Ыр менен сизге жиберем,
Жүрөктүн ысык саламын.

Ак кагаздын бетине
Атымды жаздым четине.
Кайда жүрсөң унутпай,
Ала жүр мени эсиңе.

ЖАРЫГЫҢ АЙДЫН НУРУНДАЙ

Таластын чети кара бак,
Экөөбүз жүрсөк аралап.
Кызыл гүлдөй жаш өмүр,
Кетпесин бекер талаалап.

Жарыгың айдын нурундай,
Жаш өмүр өтөт куюндай.
Жаныңда турсам эркелеп,
Жаңы туулган кулундай.

Ойлогон сөзүм байламта,
Ойдогу курбум сен кайда.
Кол бересиң сен мага,
Канчанчы күнү, кайсы айда?

Сен деп жүрөк дегдеди,
Жанымдын сүйгөн эрмеги.
Сүйгөнүм кандай жүрөт деп,
Ойлодуң бекен сен мени?..

САГЫНДЫМ ОЙНОП-КҮЛГӨНДҮ

Ичкесуу менен Шатыдан,
Тааныймын жазган катыңан.
Мен садага өзүңдөн,
Айсулуу аттуу атыңан.

Сарыбулак менен Күрмөнтү,
Сагындым ойноп-күлгөндү.
Санаалаш курбум билеби,
Сары оору болуп жүргөндү.

Токтаян менен Аралды,
Толгон ай сени аламбы?
Тагдыр буйруп жете албай,
Тобумда жалгыз каламбы?

Сарыкөл менен Төрткүлдөн,
Сары алтын сени бек сүйгөм.
Санаага жетпей моминтип,
Саргарып отко көп күйгөм.

Керегеташ же Күңгөй,
Кетериңди мен билбей,
Кетериңди билгенде
Келтирип беттен бир сүйбөй.

АК ЧАБАК ДЕП АЙТАЙЫН

Асылкеч сулуу, кара көз,
Ак чабак деп айтайын.
Ак чабак сенин айыңдан,
Издеп сапар тартайын.

Кайда болот кара көз,
Ак чабактын айылы?
Жер кыдырып издесем,
Чыгар бекен дайыны?

Күндө издеп чарчадым,
Гүлчө менен Алайды.

Көрүнүп көзгө койбосоң,
Күйгүзгөн капам тарайбы?

Кечеги күнү жүргөн жер,
Кеңташ менен Саркүңгөй.
Кейиттиң го жанымды,
Керилип ойноп бир жүрбөй.

Урмарал менен Кабылан,
Убара болдум абыдан.
Убараңды көп тартып,
Улутунуп сагынам.

Гүлчө менен Жошолуу,
Күн тийсе күбүр бошоду.
Күн нурундай селкини
Күйбөгөн жигит кошобу?

Акталаа менен Жошолу,
Ай тийбес талаа бошоду.
Ай нурундай сулууну,
Армансыз жигит кошобу?

Катыраңкы, Кайыңды,
Колхоздун малы жайылды.
Кара көз сулуу чабактын,
Кайда болот айылы?

КӨЙНӨГҮМ КЫЗЫЛ ТУБАРДАН

Көйнөгүм кызыл тубардан,
Көргөндө чыгам кумардан.
Күндө үч убак зарланттың,
Ушундай беле убадаң?

Болот калем сабыңыз,
Бошотту менин табымды,
Буйгарып кантип өчүрөм,
Жүрөктө күйгөн жалынды.

Талдыбулак, Талмадан,
Талы бир сайын суу байла.
Таалайга келген иш болсо,
Тартынбай жигит бел байла.

ЖАРООКЕР ЖОКСУҢ ЖАНЫМДА

Жаш башым түштү жалынга,
Жароокер жоксуң жанымда.
Жашырып оку катымды,
Жат душман бардыр жаныңда.

Түшкөнүм темир араба,
Түштүм бир түркүн санаага.
Түбөлүк курбум сен болсоң,
Түшүрбө эч ким арага.

Ак көйнөк кийсем жер чиет,
Айылда балдар көп жүрөт.
Акылга туура болбосо,
Аларды каалап ким сүйөт?

Көк көйнөк кийсем жер чиет,
Көчөдө балдар көп жүрөт.
Көңүлгө туура келбесе,
Көрүнгөн жанды ким сүйөт?

Ак көйнөгүм жеңи тар,
Жең учунда каты бар.
Катын алып окусам,
«Б» тамга деген аты бар.

Көк көйнөгүм жеңи тар,
Жең учунда каты бар.
Катын алып окусам,
«А» тамга деген аты бар.

Ойлосо оюм он сегиз,
Он эки мүчөң тептегиз,
Ойлобоюн десем да,
Оюмдан чыкпайт экенсиз?

Арпа менен Аралды,
Ашыктык кайдан жаралды.
Ашыктык оту курусун,
Ар ойго салат адамды.

Карабуура, Сарарка,
Кадырың жаздым кагазга.
Кадырың эске түшкөндө,
Кантип турам Таласта?

Күркүрөп аккан Кашкасуу,
Өзөнү толгон карагай.
Өмүрлүккө гүл терип,
Экөөбүз жүрсөк аралай.

КАДЫРКЕЧИМ КИШИМЖАН

Көп кыдырсам табылбайт,
Көксуу менен Демейди.
Көрбөсө адам сагынат,
Көркөмүм Кишим сендейди.

Колхозуңдун жайлоосу,
Беш салаадан бөлүнөт.
Айылдан чыксаң жарк этип,
Акактай жүзүң көрүнөт.

Карашыйрак, Шорону,
Кар жааса жолун тороду.
Кадыркечим, Кишимжан,
Кат жазышсак болобу?

Кайташарда конушуң,
Каттаконуш, Музбулак.
Көңүлүмдөн кетпейсиң,
Көркөмдүүсүң гүл бурак.

Тартибиң элден бөлүнгөн,
Тамашаң артык көрүнгөн.
Барбай калсам алыстан,
Тамчылап жашым төгүлгөн.

Кызыларгын, Чатырташ,
Кыялданган кара каш.
Кылыгыңды эстесем,
Кымыз ичпей, болом мас.

АЧКЫЧЫ БОЛСОҢ САНААНЫН

Кыргыздын тоосу Тяншань,
Ар жагын кызыл гүл чакан.
Ошо бир гүлдөй гүлдөсөк,
Биз өңдүү жашта не арман.

Агарып аткан талаанын,
Ачкычы болсоң санаанын,
Колунда сааты мен болсом,
Мени го сүйгөн баланын.

Атыңдын башы «А» тамга,
Теңебеймин ар жанга.

Теңеп бир койсом ар жанга,
Коюп бир койгун ак данга.

Сен деп бир жүрдүм атайын,
Сен тарткан шорду тартайын.
Эгерде сени сүйбөсөм,
Күн менен кошо батайын.

Сарбулак менен Күрмөнтү,
Сагынам ойноп күлгөндү.
Сагынганым жазармын,
Сиз менен бирге жүргөндү.

Ат байлагын жекенге,
Убада сөзүң бекемде.
Убада сөзүң болбосо,
Убара болбо бекерге.

САНАСАМ КӨҢҮЛ ТУНАРЫП

Салкын жайлоо Желарык,
Санасам көңүл тунарып.
Тилекке качан жетем деп,
Саргардым көзүм тунарып.

Ардагым, жаным, сүйгөнүм,
Сиз үчүн отко күйөмүн.
Аныктап колун берсеңчи,
Ашыгым бар деп жүрөйүн.

Закым учат ой-санаа,
Учуна жетер күн кана?
Ушул ырды арнаймын,
Эстелик үчүн мен сага.

Кат жазамын өтүнүч,
Калбасын ичте өкүнүч.
Кабыл болсо жаш тилек,
Орундалсын ушул иш.

Колтукташып сиз менен,
Көчөдө бирге жүрөмбү?
Көздөгөн максат орундап,
Көп жылдар дооран сүрөмбү?

Сагынганда жаздым кат,
Санаалаш жүргүн саламат.

Чын көңүлүң бар болсо,
Кайра жообун бергин бат.

ГҮЛКАЙЫР

Гүлкайыр койдум атыңды,
Унутпайм берген антыңды.
Сагынганда кез кезде,
Окуп жүр жазган катымды.

Гүлкайырдай гүлдөйсүң,
Жайкы чөптөй бүрдөйсүң.
Жашырын койгон атымды,
Жаракөр неге билбейсиң?

Жашыл ала Гүлкайыр,
Жайган күнү турбайбы?
Жан ооруткан селкини,
Гүлкайыр деп ырдайлы.

Унутпай айтып жүрөлүк,
Кол кармашып түбөлүк.
Мен даярмын кана кол,
Өзүңдөн берсең күбөлүк.

Текестин суусу мунарык,
Күрпүлдөп агат кубарып.
Жаш болгон соң ойнойлук,
Тал чыбыктай буралып.

БИРГЕ КОНУП, БИР ЖАЙЛАП

Бирге конуп, бир жайлап,
Көңүлдүн муңун желге айдап,
Жүрбөдүк курбум алышып,
Жыргалдуу күнгө бел байлап.

Көчмөндүн жолу жогору,
Көргөнчө аман бололу.
Колуң бир тийсе кат жазгын,
Окусам эрмек болбойбу.

Кериге бүткөн тыт болуп,
Керимсел соккон жыт болуп,
Кезеги келбей ушинтип,
Кетебизби сырт болуп?

Уйбулак менен Сүзүмдү,

Уктабай көзүм сүзүлдү.
Убада шертиң бир эле,
Урушпай үмүт үзүлдү.

Эл жайлаган Суусамыр,
Эзилип агат көк балыр.
Эч жерден издеп таппадым,
Эрмегим сиздей гүлкайыр.

Калк жайлаган Суусамыр,
Калкып бир агат көк балыр.
Калкымдан издеп таппадым,
Кадырлаш сиздей гүлкайыр.

Толкунуң суунун шарындай,
Томсорттуң менин жанымды ай.
Сүрөтүңдү берип кой,
Жүрөйүн сени сагынбай.

Аткандай күлүп нурдуу таң,
Мен бара жатсам ыраактан.
Сүйгөн бир курбум буралып,
Суу алып жүрсөң булактан.

Булакка барып суу сурап,
Ичсем бир сенин колундан,
Сагындым кайда жүрдүң? — деп,
Чыксаң сен тосуп жолумдан.

Сенде да узун санаа бар,
Менде да узун санаа бар.
Оюбуз келбей ордуна,
Жаш жүрөк болду жарадар.

Ар күнү басып мен барсам,
Сенин калың багыңа.
Эригип жалгыз калды деп,
Эрмек бир болсом жаныңда.

ЖАРКЫНЫМ, САГА АЙТААРЫМ

Жаркыным, сага айтаарым,
Жалындап күйөт жаш жаным.
Жароокер өзүң турганда,
Кереги канча башканын.

Түндүк уюл муз деңиз,
Түбөлүгүн эстеңиз.

Түбөлүгүн эстебей,
Түңүлүп менден кетпеңиз.

Суу түбүндө жайнаган,
Алтын балык мен болсом.
Акырын кармап алууга,
Балыкчы жигит сен болсоң.

Аскасы бийик, тоо бийик,
Аталбайсың зоо бийик.
Мергенчи болсоң атып ал,
Түшөрмүн балким ок тийип.

Капканчы болсоң капкан сал,
Качар бир менин жолума,
Камынтпай туруп түшөрмүн,
Капканчы сенин торуңа.

Тузакчы болсоң тузак сал,
Турган бир менин жолума
Туюнтпастан түшөрмүн,
Тузакчы сенин торуңа.

ТАМЫЛЖЫП БЕТИ КЫЗАРЫП

Сарыбулак, Ташарык,
Тамылжып бетиң кызарып.
Тааныш болуп алалбай,
Талаада калдык тушалып.

Көпүрө менен Суужарма,
Көп адам сизден арманда.
Көз карашың кылкыйып,
Жок экен сендей жалганда.

Тоодон бир шамал соккондо.
Макенин башы ыргалат.
Сүйгөнү менен бир жүрсө,
Ичинде кандай муң калат?

Борошолоп кар жааса,
Төөкарын башы шыржалаң.
Борумуң эске түшкөндө,
Бозо ичкендей ыргалам.

Ботодой көзүң моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп.

Кайгыны башка не салдың,
Караңгы түндө ойготуп.

Күлсөң тишиң кашкайып,
Махабат түшсө кимде айып.
Күлүп бир койсоң болбойбу?
Кылчайып кетпей сумсайып.

Сагызган учат сай менен,
Машина жүрөт май менен.
Кайсы күнү баш кошом,
Кумар көз сендей жар менен.

Асмандап учкан ылаачын,
Аябай жаят кулачын.
Жеталбай турам алсырап,
Ашык жар, кандай кыласың?

Жазгы чыккан өлөңдөй,
Көлөкөңө жөлөнбөй.
Акыры жүрүп кошулсак
Кыз Жибек менен Төлөндөй.

ЭСКЕРМЕ ЖАЗДЫМ ЭРМЕККЕ

Эскерме жаздым эрмекке,
Атайын сизге бермекке.
Алтындай көргөн жаш курбум,
Ала жүргүн белекке.

Айланамды карасам,
Кыргыздын Ала-Тоосу бар.
Буралып турган кызыл гүл,
Бозойдун катын тосуп ал.

Асмандап учкан самолёт,
Пржеваль көздөй сызылат.
Кызыл гүл сени эстесем,
Таңга жуук уйкум бузулат.

Каракүңгөй, Семизбел,
Караймын сени эрикпей.
Кадырлаш жообун берсеңчи,
Жүрөктү бекер дегдетпей.

Бассам турсам эсимде,
Балалык сенин мүнөзүң.

Уктасам түштөн кетпейсиң,
Жанымда, чогуу жүрөсүң.

Кекилик жүрөт кыр менен,
Кеп айттым бир ооз ыр менен.
Катыма толук кабар бер,
Керилген терең сыр менен.

ЭСКЕРМЕМДИ БЕРЕМИН

Замандын ойло тереңин,
Сизге бир берген кеңешим.
Эскерип алып жүрүү үчүн
Эскермемди беремин.

Апийим кызыл гүлдөгөн,
Жаштыкка кимдер жүрбөгөн.
Албайын деп ким ойлойт,
Ак алма турса бүрдөгөн.

Караны минсем бургутам,
Кармасам бели бир тутам.
Кайырма жака, кош этек,
Кадырың кантип унутам?

Кызылды минсем бургутам,
Кыссам белиң бир тутам.
Кызыл көйнөк, кош этек,
Кылыгың кантип унутам?

Колуңда күмүш билерик,
Күндө эле жүрөм имерип,
Кол кармашып жүрүүгө,
Колуңдан бергин күбөлүк.

Эскерме болот ыр башы,
Ар кимдин болот сырдашы.
Өзүңдөй болсо арман жок,
Өлбөгөн жандын курдашы.

Элимде окуп жүрөмүн,
Эриксем ойноп, күлөмүн.
Эрмегим сизди көргөндө,
Эзилип дегдейт жүрөгүм.

Кумбел менен Сөгөттү,
Машиналар көп өттү.

Сизди эстен чыгарып,
Окшотом кантип бөлөктү?

Атыңдын башы «К» тамга,
Ашыктык керек ар жанга.
Алтыным кантип чыдаймын,
Азапты салдың жаш жанга.

АК АЛМА

Колумдагы күрөгүм,
Жалындап сүйөт жүрөгүм.
Максатыма жетер деп,
Ичимден тынып жүрөмүн.

Калем алдым колума,
Карадым сүйүү жолуна.
Кат жазып сизден өтүнөм,
Өмүрлүк жолдош болууга.

Бир бутакта беш өрүк,
Жанаша түрүп жешелик.
Кадыр-көңүл калтырбай,
Сыйлашып жүрүп өтөлүк.

Атыңды айтсам эл билет,
«Ак алма» десем ким билет?
Ашыктыктын айынан
Албырып жүрөк элирет.

Ак деңиздин боюнда,
Архангельский порту бар.
Ушул жазган ырымды,
Ак алма — алтын, тосуп ал!

БИР СЕНИ СҮЙӨМ, БИЛИП ЖҮР

Асмандагы жылдызга
Сунган менен кол кыска.
Кайрылып кайра келеби?
Жаш өмүр колдон бир чыкса.

Жалал-Абад электр,
Жарыгы жерге тийиптир.
Ушунча кыздын ичинен,
Бир сени сүйөм, билип жүр.

Кат жазган оң кол бармагым,
Катымды сага арнадым.
Арнаган менин катымды,
Айрыбай жакшы кармагын.

Өрүктү менен Курама,
Өрдөшү сайын улама.
Өзүңдөн көңүл бурбаска,
Беремин алтын убада.

Кашкатерек, Жаңыарык,
Кандай сонун балалык.
Мүмкүн болсо жаш сулуу,
Түбөлүк болуп алалык.

Өзөңгө бүткөн талдайсың,
Эзилген сары майдайсың.
Эриксем жолдош болууга,
Эзели өзүң кандайсың?

Асманда учкан бир чүрөк,
Алып бир учат жаш жүрөк.
Сүйүшкөн экен жашынан
Семетей менен Айчүрөк.

Эскерип түшкөн сүрөттү,
Эскерип нечен күн өттү.
Күкүктөп кайда жүрөсүң.
Күйгүзүп коюп жүрөктү.

Сүйгөнүм сага арнадым.
Колуңду бекем кармадым.
Кемчилик болсо кечирип,
Көңүлүңө албагын.

Сүйгөндөн бастым жанаша,
Сүйлөсөң, күлсөң тамаша.
Адам болбой калайын,
Көңүлүм сенден жадаса.

СҮЙГӨНҮМ

Атайын барып мен көрдүм,
Адырдын кызыл гүлдөрүн.
Сайрандап ойноп жыргайлы
Кайдасың келчи сүйгөнүм.

Карай берип көз талып
Кайда экениң билбедим.
Капасын жазып курбундун,
Кайрылчы бери сүйгөнүм.

Жанаша бирге басалы,
Жыргалын көрүп дүйнөнүн.
Көңүлдүн кирип кетирип,
Көрүнчү көзгө сүйгөнүм.

Гүл ичинде олтуруп,
Күкүк куш болуп үндөдүм.
Кошулуп мендей теңиңе,
Колуңду берчи сүйгөнүм.

СҮЙГӨНҮМӨ

Ак кагазга кат жазып,
Арнаймын асыл сүйгөнүм.
Аралаш ойноп, бир жүрсөк,
Кучагында дүйнөнүн.

Жаштык бир жыргал эмеспи.
Жарашыктуу жүргөнүң
Жалындайт экен жүрөгүм,
Жаркыным сизди ойлосом.

Бир сиз деп жүрүп зарлаймын,
Колуңду берчи кармайын.
Мындан аркы жаштыктын,
Очогун сизге арнаймын.

Мээримдүү асыл немесиң,
Менин айткан кеңешим.
Оюмдан кетпейт эч качан,
Кыял мүнөз элесиң.

Ар бир айткан сөзүңдү,
Айырбаш кылбайм алтынга.
Астыңкы жаштык өмүрдө
Кошулуп жүрсөк калкымда.

ОКУП, БИЛИМ АЛАЛЫ

Тереземди караймын
Телмирип сени санаймын.
Ушул жазган ырымды
Теңтушум сага арнаймын.

Арал совхоз багында,
Булбулу сайрайт шагында.
Сайрандап ойноп, күлүп ал,
Бактылуу жаштык барында.

Алдымда турсаң буралып,
Каламын жыргап кубанып.
Гүлдөгөн ушул заманда
Ойноп, күлүп туралык.

Колума калем кармадым,
Көргөндө мени арбадың.
Жүрөктөн чыккан саламды
Жолдошум сага арнадым.

Эмгекти мол сиңирсең,
Энчилеп бөлүп аласың.
Бали, ыракмат дебесе,
Байгеден куру каласың.

Эмгек бизге эркиндик,
Эс алдык эми биз билдик.
Көрсөткөн бизге кордугу
Көрүнбөй калды бир күндүк.

Карындаш, бизге кошулуп,
Каткырдык эми сүйүндүк.
Эмгек менен гүлдө деп,
Энчилеп берди өмүрлүк.

АСКАЛУУ ЗООДО АРКАРСЫҢ

Адамдын көзүн уялткан,
Адырлуу белде калтарсың.
Алдырбай качып алыстан,
Аскалуу зоодо аркарсың.

Көргөндүн көзүн уялткан,
Көк ирим көлдө чүрөксүң.
Көркүңдү көрүп жүрүүгө
Көркөмдөп таккан күбөксүң.

Алгандын колун кубанткан,
Атилес, шайы, жибексиң.
Толгонткон мендей баланын,
Толтосу сенсиң жүрөктүн.

Алышып, ойноп күлөлү,
Ичпедик суусун мүрөктүн.
Кызгылтым тартып кубулган
Тоодогу калтар түлкүсүң.

Өмүргө шерик өчпөс гүл,
Түгөнбөс жигит мүлкүсүң.
Акылды чолок жибербей,
Ардагым ойло түпкүсүн.

ЭСТЕЧИ

Алдыма койгон тилегим,
Ардагым сиз деп жүрөмүн.
Асылкеч курбум, сени ойлоп,
Толкундайт менин жүрөгүм.

Санаага терең түшөмүн,
Санаанын суусун ичемин.
Кай күнү жетип сиз менен
Өмүрдүн гүлүн үзөмүн?

Өмүрлүк таалай гүлүңдү
Энчилеп колго салсам дейм.
Айкалышып сыр чечип,
Ажалга бирге барсам дейм.

Өңүмдөн аздым сен үчүн
Өрт жалын түшөт жүрөгүм.
Кыйноого терең чөмүлтпөй,
Кайрылсаң боло мен үчүн.

Жашымды бөөдө төкпөчү,
Жүрөктү муңга эзбечи.
«Өмүрлүк сен» деп, антташкан,
Өткөндү, курбум, эстечи?!

АК МАҢДАЙ

Экинчи жолу өзүңө
Эскерме жазам белгилеп.
Эч бир кабар сенден жок,
Эт жүрөгүм эзилет.
Эзилген менин жүрөгүм,
Кайсы бир күнү кезигет?
Келгеним болду бир далай,
Белгилейм атың Ак маңдай.
Берметтей сулуу сиз үчүн

Безилдеп ырдайм жазганбай,
Ак маңдай койдум атыңды,
Алсаң жаз жообун катымды.
Акыреттик жар тутуп,
Алсам дейм сиздей асылды.
Тагдыр насип буюрса,
Түбөлүк менин тилегим.
Түбөлүк таппай жашымдан
Түпөйүл ооруйт жүрөгүм.
Жаздым, секет Ак маңдай
Жадыра сүйгөн ак таңдай.
Жаш кезде ойноп-күлбөгөн,
Жаш жигит сулуу жар кандай?!
Ак маңдай секет, кулак сал,
Атың калсын аркаңда.
Алышып ойноп бир жүрсөк,
Аз күндүк ушул жалганда.
Эки жылдан бер жака
Жүрөгүмө кадалдың.
Эзилишип сүйлөшкөн
Бар бекен сүйгөн адамың?
Айдай жүзүң Ак маңдай,
Жүрөктү кетти куйкалап.
Алтындай жаштык өткөн соң,
Каларбыз жерди сыйпалап.

СЕН БОЛСОҢ

Жазгы чыккан теректин
Жалбырагы сен болсоң.
Көлөкөлөп ар дайым
Бутагыңа мен консом.

Жайдын күнү таңшыган,
Жашыл чымчык сен болсоң.
Жалтанбай барып качырган,
Жашыл кыргый мен болсом.

Буруксуп жытың жыйнаган,
Булактын көркү сен болсоң.
Бул бутакта сайраган,
Булбулга окшош мен болсом.

Жадырап эркин жашаган,
Жашыл талым сен болсоң.
Жаркырап ойноп жүрүүгө
Жүрөктөш жарың мен болсом.

Суйкайып, секет, ийилип,
«Сүйөм» деп мага кол созсоң,
Сүйүнүп жаным кубанып,
Суу алган жерден жол тоссом.

АЛЫШЫП ОЙНОП ЖҮРӨЛҮК

Ак зоонун түнүк суусундай,
Ак эрмендин куусундай,
Алышып, ойноп жүрөлүк,
Азыркы учур ушундай.

Көк зоонун түнүк суусундай,
Көк эрмендин куусундай.
Көрүшүп, ойноп жүрөлүк,
Көркөмдүү мезгил ушундай.

Окуган алат билимди
Козгодун жигит тилимди.
Ыр менен жазган катыңдан
Сүйгөнүң анык билинди.

Жаркылдап сонун күлөсүң,
Жаш жигит сонун мүнөзүң.
Жашырып койсо жараткан,
Жаш жандын кылган күнөөсүн.

СҮЙГӨНҮМ СЕЛКИ, АМАНБЫ?

Сүйгөндөн жаздым саламды,
Сүйгөнүм селки, аманбы?
Кусадар кылып дегдетпе,
Сүйгөнүң мендей баланы.

Адамдан адам кем болбойт,
Акылы бирок тең болбойт.
Аракет кылып издесе,
Алтындан артык кен болбойт.

Көп эле жаштар жүрбөйбү,
Сыртында болуп сымбаты.
Сырдаша келсе билинет,
Адамдын арзан, кымбаты.

Акактан аппак тамагың,
Артыкча сизди самадым.
Абайлап көрүп, жаш селки,
Акылың болсо карагын.

ЖАШЫЛ ГҮЛ БОЛУП ЖАЙНАЙСЫҢ

Кызыл гүл болуп жайнайсың,
Кызыксам, селки, кандайсың?
Кыз кезиңде ойноп-күл,
Кылыктуум толгон айдайсың.
Кыз өмүрүң өткөн соң,
Кырдагы жапан талдайсың.

Жашыл гүл болуп жайнайсың.
Жалынсам, селки, кандайсың?
Жаш кезиңде ойноп-күл,
Жароокер толгон айдайсың.
Жаш өмүрүң өткөн соң,
Жардагы жапан талдайсың.

Сары алтын болуп кетсеңчи,
Сандыкка салып алганга.
Санаа чегип кайгырам,
Санаалаш жетпей калганга.

Ак алтын болуп кетсеңчи,
Ар качан катып алганга.
Арманда болуп кайгырам.
Акеним жетпей калганга.

Беш көкүл сенин айыңан.
Берилип кеттим жайыман.
Беймаза кылып чарчатып,
Кетирдин менин шайыман.

Бек ойлоном өзүңдү,
Берилем көрсөм көзүңдү.
Бек убара тарттырбай,
Берилип уксаң сөзүмдү.

Ар убак ойлоп өзүңдү,
Абайлап көрсөм көзүңдү.
Ашыгым убай тарттырдың
Антпестен уксаң сөзүмдү.

Көрүнсөң чыгып айылдан,
Көркөмдүү сага жетсем дейм.
Көнөөр болсоң сөзүмө
Көз көргүз алып кетсем дейм.

Ак шумкар кушуң мен болуп,
Асманга алып кетсем дейм.

Ардактап сырлар чечсем дейм
Акеним¹ болсоң түбөлүк.

АК АЛМА БОЛСОҢ ШАКТАГЫ

Көрбөсөм сени сагынам,
Көп ойлонуп зарыгам,
Көркөмдүү сулуу сен үчүн
Көксөп-көксөп арыгам.

Перизат элең калкымдан,
Берметтен артык жаркындан.
Белсенип сага жетүүгө
Берметим сен деп талпынгам.

Ак кептер болсоң бактагы,
Ак туйгун болсом таптагы.
Абайлап үзүп аларга
Ак алма болсоң шактагы.
Көк кептер болсоң бактагы,
Көк туйгун болсом таптагы.
Көргөндө үзүп аларга
Көк жүзүм болсоң шактагы.

Ак ала чүрөк өрдөгүм,
Ааламдан жаңгыз көргөнүм.
Айтканды айып көрбөчү
Асылкеч эрке мөлмөлүм.

Кызыл ала өрдөгүм
Кылымдан таап көргөнүм.
Кыйылып капа болбогун
Кырк беш көкүл мөлмөлүм.

Асылым селки ойлогун,
Азапка түшчү ойдомун.
Ашыгың жигит мендейди
Амалсыз алдап койбогун.

Кадыркеч селки ойлогун,
Капага түшчү ойдомун.
Кадырлуу жигит мендейди
Кайгыга салып койбогун.

Айткамын ушул сөздөрдү
Ардактап сени сүйгөндөн.

¹ Акеним — асылкечим дегенден эркелетип айтылган сөз.

Ак жүздүү селки мен ашык,
Ашыктык отко күйгөндөн.

Күйүп-жанып от болот,
Сүйгөндү жүрөк эстесе.
Кызыл гүл кайдан өң берет,
Күнүнө суулар сепбесе.

Эки жаш бирге болбосо,
Эригип, күндөр өтөбү?
Эриктүү ушул турмушта
Эркелеп, бирге өтөлү.

ЗАМАНАМ СОНУН ЖАРАЛДЫ

Өпкө, жүрөк арасын
Суюк кан деген аралайт.
Жаш кезде ойноп күлгүлө,
Жашсың деп өлүм карабайт.

Өткөн өмүр — учкан куш,
Кайрылып келбейт үндөсө.
Адам өзү басынат,
Кабагын ачып жүрбөсө.

Жаш убак өтөт билинбей,
Жайдын кыска түнүндөй.
Эсиңде калат, эсиңде,
Килемдин жакшы түрүндөй.

Башыңдагы жоолугуң,
Жайлоонун жашыл гүлүндөй,
Жаш кезде ойноп-күлөлүк,
Жаш өмүр өтөт билинбей.

Сүйлөдүм сөздү термеден,
Сөз билген адам эңсеген.
Заманам сонун жаралды,
Туулуп жаңы эл менен.

Ач жылаңач, кайгысыз,
Таалайлуу балдар төрөлгөн.
Техника өсүп укмуштуу,
Эзели мындай көрбөгөн.

ЖАШ СЕЛКИ

Жалындатып жүрөктү,
Жашчылык жаман жүдөттү.
Жароокерим сен болсоң,
Жараткан берсе тилекти.

Асманда турган айдагым,
Ашык жар сенсиң жайдарым.
Ашыктыгың чын болсо,
Аныктап колун кармайын.

Жаш көңүлдүн эрмеги,
Жаныма жакын кел бери.
Жароокер сага жетсем деп,
Жаш жүрөгүм дегдеди.

Жатканда сени ойлодум,
Жамалыңа тойбодум.
Жаш селки көзгө элестеп,
Жүрөгүмө орнодуң.

Жайдары сенин мүнөзүң,
Жалжылдаган чүрөгүм.
Жаштыктын сырын чечүүгө
Жанымда жоксуң бир өзүң.

Караймын сенин жолуңду,
Кармасам деймин колуңду.
Кадыр түндө баш кошуп,
Качан айтам оюмду?

Көз таанышым кара каш,
Көргөндө сени болом мас.
Көздөгөнгө жетишсе,
Кошулуп бирге эки жаш.

Тиштериң тизген берметтей,
Тиктешип көздү ирметпей.
Тилегиң кошчу оюма,
Түбөлүк болсоң дегдетпей.

Кел, курбум, бирге бололу,
Келечек ишти оңойлу.
Кеңешип курган максатты,
Кечиктириш болобу?

КАТ ЖАЗАМЫН ӨТҮНҮП

Салкын жайлоо Желарык,
Санасам көңүл тунарып.
Тилекке качан жетем деп,
Саргардым көзүм тунарып.

Ардагым жакын сүйгөнүм,
Сиз үчүн отко күйгөмүн.
Аныктап колун берсеңчи,
Ашыгым бар деп жүрөйүн.

Закымдап учат ой-санаа,
Учуна жетер күн кана?
Ушул ырды арнаймын,
Эстелик үчүн мен сага.

Кат жазамын өтүнүп,
Калбасын ичте өкүнүч.
Кабыл болсо жаш тилек,
Орундалсын ушул иш.

Жалтанып элден жүрбөйлү,
Жалындап отко күйбөйлү,
Чындап бир көңүл жетишсе,
Тал чыбыктай бүрдөйлү.

Орунду менен Курама,
Өрдөшү болот кулама.
Өзүңдөн бөлөк адамга
Бербеймин эч бир убада.

Колтукташып сиз менен
Көчөдө бирге жүрөмбү?
Көздөгөн максат орундап,
Көп жылдар доорон сүрөмбү?

Сагынгандан жаздым кат,
Санаалаш жүргүн саламат.
Чын көңүлүң бар болсо,
Кайра жообун бергин бат.

Ала-Тоонун кары бар,
Ар кимдин сүйгөн жары бар.
Сүйгөнүнө баш кошсо,
Таалайлуу жаштын багы бар.

Алгын ушул барагым,
Түшүнөм жаштын талабын.

Атайы сизге сунулган,
Жалындуу ысык саламым.

Жайдары сонун жүрүшү,
Жаштардын ойноп күлүшү.
Жалганда артык жараткан,
Жалындай ысык сүйүүнү.

Карындаш алам колума,
Кат жазып колум коюуга.
Качанга алып жүрөм деп,
Албагын санат оюңа.

Адырдын кызыл гүлдөрүн,
Атайын барып мен көрдүм.
Үч убак ойдон кетпейт го,
Балдан да ширин сөздөрүң.

ЖАРАЛДЫҢ КАНДАЙ АЛТЫНДАН?

Сүйгөмүн сени калкымдан,
Жыттасам деймин алкымдан.
Бир кара көз сен үчүн,
Көңүлүм дегдеп талпынган.

Айланып алыс кетпеймин,
Ардагым сендей жаркындан.
Мынча мени күйгүзүп,
Жаралдың кандай алтындан?

Акылы жок кээ бир жаш
Көрүнгөнгө чарпылган.
Унутулбайт эмеспи,
Адамдын көөнүн калтырган.

Элестетем көзүңдү,
Ойлоном сенин сөзүңдү.
Башкага кантип кыямын,
Жароокер курбум өзүңдү.

Эстеп сенин сөзүңдү,
Көңүлүм нечен бөлүндү.
Азыркы турмуш биз үчүн
Ойлочу кандай көңүлдүү.

Гүлүндөй жаштык кезимден
Бурдум сага көңүлдү.
Сайранда жүрүп өтөлү,

Кызыл гүлдөй өмүрдү.

Ыракаттуу бул заман,
Бактыбызга жаралган.
Түбөлүк деген бир сөзүң
Жүрөгүмө кадалган.

БЕРЕМИН САГА АНТЫМДЫ

Күнүгө барам сабакка,
Кадырың санап мен капа.
Кошулар күнүм болобу,
Сиз өңдөнгөн курдашка.

Калем алып кат жазган,
Жаш жигиттин өз колү.
Коюлган чекит — көп чекит.
Жүрөктө сырдын борбору.

Беремин сага антымды,
Айтамын сага дартымды.
Канткенде ичтен чыгарам.
Сиз өңдөнгөн жаркынды?

Сапарга жаздым катымды,
Сагындым, селки, атыңды.
Сагынычтуу мен болдум,
Садага, жазчы катыңды.

Сыр айтышып, сыр чечкен,
Сырдашым, селки, боло көр.
Жалындаган жүрөктүн,
Өчүрүп отун коё көр.

Жайлоодо кызыл көпөлөк,
Жашагым келет экөөлөп.
Жан кейитпей ырымдын,
Түйүнүн чечкин эртерээк.

Жапалдаш бойлуу, калтар чач,
Казактан чыккан Кыз жибек,
Кайсы күнү кез болом,
Кабыл болуп бул тилек.

Кош, кош, кош эми,
Унутпаймын мен сени.
Аларың менен кат жибер,
Жүрөктүн кетсин муң-чери.

ЧҮРӨК

Чүрөк сенсиң көлдөгү,
Чүйлү менмин өрдөгү.
Ашык болуп мен сага
Алдыңа келдим көргөнү.
Айлампа жерде ойнодуң
Алайын деп ойлодум.
Канат күүлөп качырсам,
Адаштырып койгонуң.
Тоту сенсиң кулпунган,
Ителги менмин умтулган,
Илең кыйын түрбайбы,
Илдирбей эсен кутулган.
Имерилип карадым,
Илинбеди карааның.
Илесин таппай мен дагы,
Изине түштүм санаанын.
Бөдөнө сенсиң аңызда,
Боз кыргый менмин алышка.
Боорума кысып алаарда
Булт деп кирдин аңызга.
Калың чөптүн ичинен
Кыйын сени табышка.
Кайгыланып күйөмүн,
Караманча калышка.
Сен тоодогу кекилик,
Түлөк болдум жетилип.
Колго алам деп, качырсам,
Корука кирдин бекинип.
Кошо кирбей артыңдан,
Өзүмдө калды чекилик.
Сен төрдөгү уларсың,
Мен да кыраан ылаачын.
Ышкырыгың мен угуп,
Жайылды дене, кулачым.
Көккө чыksam айланып,
Көмүскө жерде турасың.
Амалым кетти алалбай,
Айчүрөк, кандай кыласың?
Тоодак сенсиң бостогу*
Тоо бүркүтмүн колдогу,
Тороп барып алууга
Өңүт жерим болбоду.
Кайыш боо бар бутумда,
Байлануумун тордогу
Талпынамын, умтулам,
Бирок, турмуш койбоду.
Кыргоолсуң аралда,

Боз туйгунмун араңда.
Тике учасың асманга,
Чанып жүрсөң жаман да.
Суусар сенсиң коргулда
Кулпунасың ордунда.
Шагыл ташта ойнойсуң,
Жашыноо жерди жойлойсуң.
Капкан салдым канчалык
Бир да түшүп койбойсуң.
Мага окшогон кыраандын,
Алдын неге торгойсуң?

ЭРКЕМСИҢ

Жаркын деп атап сыйлаган,
Жамандык ишке кыйбаган.
Жалжалым сүйгөн өзүмсүң,
Жанымдай көргөн кыйладан.

Сүйлөшкөн сөздөн танбаган,
Сүйүшүп кумар канбаган.
Сүйгөнүм сенсиң жалганда.
Сүйкүмдүү сөздөр арнаган.

Буралган гүлсүң жайнаган,
Булбулум сенсиң сайраган,
Эркелеп ойноп бир жүрүп,
Эч жерден көңүл калбаган.

Таасындап тийген гүлдөйүм,
Таалайдай тандап сүйгөнүм.
Таасириң мени кубанткан,
Талаада өскөн гүлдөйүм.

Колтуктап бирге басарым,
Кошулуп уктап жатарым.
Көрүшкөн жерден эркелеп,
Көңүлдүн черин жазарым.

Кадырга толук жетерим,
Кадырлуум сен деп сеземин.
Өмүрдүн ташкын дайрасын,
Өзүңсүң бирге кечерим.

Калкыбыз алыс жердесиң
Кандай жан сага тең келсин.
Өзгөчө башка болсоң да,
Өзүмдүн сүйгөн эркемсиң.

КӨЗҮҢ КҮЙГӨН ПАНАРДАЙ

Жайлоодон жарык таң аткан
Жаркыным сени жараткан.
Жашчылык өмүр сүрсүн деп,
Жаш кылып бизди жараткан.

Көзүң күйгөн панардай,
Бетиң кызыл анардай.
Арманда болуп жүрөмүн,
Ак селки, сизге баралбай.

Жаркылдап чачың кундуздай,
Мүнөзүң сары жылдыздай.
Мен барам үйдөн чыксаңчы,
Жан кишиге үгүзбай.

Жаркырап жайнап күн чыкса,
Жайлоого тиет чачырап,
Жанаша болуп алышса,
Жаштыктын гүлү ачылат.

Жазгы ачылган жашыл гүл,
Жамгырсыз гүлү соолбойбу.
Жалынсыз жүрөк күйгүзбөй,
Жакындап келсең болбойбу?

Күзгү ачылган коңур гүл,
Күн тийбей сулуу соолбойбу?
Күнүгө жүрөк күйгүзбөй,
Көрүнсөң көзгө болбойбу?!

Ойнойлу, селки, күлөлү,
Оюндун баркын билели.
Жашчылыктын доорунда
Жакшына өмүр сүрөлү.

ӨЗҮҢДӨЙ БОЛСО СҮЙГӨН ЖАР

Оюмдан күн-түн чыгарбай,
Ойлонуп тарттым кайгы зар.
Он сегиз кырдаал жашыңдан,
Ойлосоң кымбат кайсы бар.
Өкүнүч болбос дүйнөдө,
Өзүңдөй болсо сүйгөн жар.

Жалт карап кашың сермесен
Жагалмай канат каккандай,

Жарк этип күлүп сүйлөсөң,
Жигиттин сырын тапкандай.
Ак жүзүңдүн шооласы,
Ай нурун тоого жапкандай.

Балбылдап кара көздөрүң,
Бакыттын нурун чачкандай,
Күн нурун тоого жапкандай.
Бир көргөн жигит таңыркап,
Эркисиз ойго баткандай.

Өз эркиң менен басканың,
Өзөңдүн суусу аккандай.
Өзүңдөн айып таба албайм,
Өрүктөр гүлүн ачкандай.

Жыпардай жытың бетке урса,
Жазгы жел согуп жаткандай.
Имере тартсам денеме,
Чиркин ай, жаштык шул экен,
Маркум, акыным Атай айткандай.

ЖАЗАМЫН КАТТЫ СҮЙГӨНДӨН

Жыргалдуу совет турмушта,
Жыргаган жериң кыргызда.
Жалындуу салам айтамын,
Жанымдай көргөн бир кызга.

Басканың сонун мелтиреп,
Жүрөккө таасир келтирет.
Көкүрөктө жүрөктү,
Сиз үчүн койдум энчилеп.

Көзүң кара жоодурап,
Көңүлдөш бозой кол сунат.
Сүйүүнүн татаал жолунда,
Жүрөгүм сага талпынат.

Саамайың сенин булайып,
Санаган жанга ылайык.
Саламат болсом көрөрмүн
Санаба селки, муңайып.

Каратыт менен Сөгөттү
Кадырың мага көп өттү.
Аныгын айтсам, жаш селки,
Каалабайм сенден бөлөктү.

Аккала менен Кызылды,
Айланат күндүн кызылы.
Акылың барда ойноп-күл,
Аманат жандын ысыгы.

Азыркы жазган катымды
Ардагым сага беремин.
Алгачкы учкун жүрөктөн
Сүйүү деп берген белегим.

Буралып гүлдөр ачылса,
Булбулдар сайрап конбойбу.
Кырдалың барда ойноп-күл,
Кызыл гүлүң солбойбу.

Акыл ойлоп карагын,
Алыс менен жакыңды.
Аныктап окуп, терең чеч,
Ардактап жазган катымды.

Эстеймин сени күнүгө,
Киресиң дайым түшүмө.
Эстеп бир жүргөн себебим.
Сүйгөнүм сага жетүүгө.

Айрыташ менен Кумбелди,
Ар убак ёстейм ал жерди.
Көңүлүмдөн чыгарбайм,
Гүл терип ойноп жүргөндү.

Кызыл гүл сенсиң жанаган,
Жаш булбул менмин сайраган.
Кызыл гүл болсоң ачылган,
Кызартып колго кармаган.

Жаңыжол менен Обутту,
Жазыпсың секет жоопту.
Жообуңду мен окуп,
Жаш жүрөк жаман оолукту.

Таң гүлүндөй ыргалып,
Таң чолпондой нурданып.
Таалайдын сырын чечели
Турмуштун сырын колго алып.

ЖЫЛДЫЗЫҢ ЫСЫК ЖАРАЛГАН

Жылдызың ысык жаралган,
Чыкпайсың менин санаамдан.
Айтылган сөзгө бек болгун,
Артыкча көрөм адамдан.

Кыскача жазган эскермем,
Кыялдан сизге эстелик.
Капасын жазчы өзүмдүн
Кат аркылуу сөз берип.

Ак маралдай өзүңүз,
Айнектей жарык көзүңүз.
Артыкча мени кубантты
Сүйөмүн деген сөзүңүз.

Суу аласың шар жерден,
Кез келесиң тар жерден.
Мен күлсөм да күлбөйсүң,
Күлүмсүрөп сүйлөйсүң.

Таң ата жылдыз бөлүнөт,
Тамашаң көзгө көрүнөт.
Алтыным сени эстесем,
Көңүлүм санга бөлүнөт.

Алтыным деген сөздөрүң,
Анык дарт болду жүрөккө.
Антташкан максат ишке ашып,
Жетебиз качан тилекке?

АРМАНЫМ БАРБЫ ДҮЙНӨДӨ

Абасы коюу атыр жел,
Асыл жел болсо жүргөнүм.
Арманым барбы дүйнөдө,
Акылдуу болсо сүйгөнүм?

Жыпардын гүлү жыттанган,
Жайлоо жер болсо жүргөнүм.
Жалганда арман бар бекен,
Жаракөр болсо сүйгөнүм?

Калаанын башы көпүрө,
Кубанам сенин көркүңө.
Кандай күнү жолуктум,
Жалындап күйгөн өртүңө?

Ашуунун бийик кары бар,
Ар кимдин сүйгөн жары бар.
Ал жарына жетпесе,
Жүрөктөн кетпес зары бар.

Жайлоодогу жашыл гүл,
Жаз чыкканда бүрдөсүн.
Таалай менен, шат менен
Жаш өмүрүң гүлдөсүн.

Ак кагаз алып колума,
Арнаймын сүйүү жолуна.
Ашык болуп сүйүшсө,
Адамга жаштык сонун да.

КАРАБАЛТА, КЕҢ СОҢКӨЛ

Карабалта, кең Соңкөл,
Жайлоосунда жайлайлы.
Кошулушуп экөөбүз,
Жаш булбулдай сайрайлы.

Кызыл гүл берген себебим,
Кыйноого түшсүн дегеним.
Кыйналбай баарын окуп кой,
Кагаздан берген белегим.

Ар кимдин сүйгөн жары бар
Издегенге табылар.
Сүйүшүп калса эки жаш,
Бирин-бири сагынар.

Каалаган жерге жеткирет,
Санаасы бирге эт жүрөк.
Жанымда бирге жүргөнсүп,
Жалындап жүрөк шек берет.

Сен бир күйгөн шам чырак,
Сүйгөн жүрөк жалбырат.
Сүрөтүң турат өзүң жок,
Сүйлөбөйт экен жалдырап.

Сүйлөмдөн курап ыр жазам,
Сүйгөнүм качан сырдашам?
Сүрөтүң турат, өзүң жок,
Сүйлөбөйт экен тыңшасам.

Суусуз дарак бүрдөсө,
Сүйгөнү менен бир жүрсө,
Сүйүшүп жүргөн эки жаш
Сүйкүмдүү гүлдөй гүлдөсө.

КЫЗЫЛ ГҮЛ КОЛГО БЕРЕСИҢ

Кыялай басып келесиң,
Кызыл гүл колго бересиң.
Кыйналып мында мен жүрөм,
Кыйноону качан билесиң?

Карарып көзүң коюлган
Кадырың кетпейт оюмдан.
Кадырлаш алтын кат жазбайт,
Караймын кеткен жолуңдан.

Көйнөгүң кызыл жибектен
Ойногум келет көл жээктеп.
Салам бир айтам мен сизге
Жалындап соккон жүрөктөн.

Көпүрө жолдун ынагы,
Көз адамдын чырагы.
Салам бир айтсам жетпедим,
Курусун жердин ыраагы.

Биз жүргөн жыргал түн кайда
Биз үзгөн кызыл гүл кайда?
Көзүңдөн секет болоюн,
Көрүнүп койчу бир кайра.

СЕЛКИГЕ

Алыста калган селкини
Сагынды сүйгөн от жүрөк.
Кыялын санап капамын
Кылыкты билген ак билек.
Карааның көзгө элестеп,
Токтобой согот эт жүрөк.

Жаш селки, сени сүйгөнмүн,
Жанаша басып жүргөнмүн.
Жаш селки, сенден алыстан,
Жашоодо кыйын күндөмүн.
Жаныңда бирге жүрө албай,
От болуп жанып күйөмүн.

Көп ойлонуп ар убак,
Санааны салба жүрөккө.
Жаш селки, сенин айыңдан,
Күч келди жапжаш жүрөккө.
Ойлогон ойлор бир болсо,
Жетербиз акыр тилекке.

КҮЙГӨН

Алайга бүткөн кайыңдай,
Аргымак бээнин тайындай.
Албырасың нурданып,
Алматынын чайындай.

Тоого бүткөн кайыңдай,
Тобурчак бээнин тайындай.
Толкундайсың нурданып,
Токмоктун памил чайындай.

Алтындан дедим тишиңди
Азапка салдың кишини.
Кайсы адамга жорутам
Сиз үчүн көргөн түшүмдү.

Күмүштөн дедиң тишиңди
Күйүткө салдың кишини.
Кимге айтып жорутам
Сиз үчүн көргөн түшүмдү.

Атар атпас таң болсо,
Ашык жарың бар болсо.
Атпаска таңдын эркиби,
Айтышсак аркы-беркини.

Сүрөр сүрбөс таң болсо,
Сүйгөн жарың бар болсо,
Сүрбөгөн таңдын эркиби,
Сүйлөшсөк аркы-беркини.

ГҮЛБУРАК

Айдай болуп чийилген
Кашың сонун гүлбурак.
Алма сыңдуу ийилген,
Башың сонун гүлбурак.
Сынга талдап тарткандай.
Чачың сонун гүлбурак,

Анар болуп нурланган
Бетиң сонун гүлбурак.
Ак жибектей үлбүрөп,
Этиң сонун гүлбурак.
Кынап койгон боёктой,
Киймиң сонун гүлбурак.
Кыргый кыял кызыктуу,
Ийниң сонун гүлбурак.
Уккулуктуу кулакка
Тилиң сонун гүлбурак.
Кош айнектей балбылдап,
Көзүң сонун гүлбурак.
Кошкон майдай шипширин,
Сөзүң сонун гүлбурак.
Мооку канбай жыттаса,
Төшүң сонун гүл бурак,
Мамык болгон адамга
Көзүң сонун гүлбурак.

Магниттей имерген,
Көркүң сонун гүлбурак.
Денең ысык жалындап,
Өртүң сонун гүлбурак.
Өзүм жарайм ишке деп,
Шертиң сонун гүлбурак.
Тоодон соккон шамалдай,
Салкынымсың гүлбурак.
Токтоно албайм көрбөсөм,
Алтыным сен гүлбурак.
Мен үчүн сен жаралган,
Артыгым сен гүлбурак.
Бейпил ашкан жоргодой,
Жайдарысың гүлбурак.
Кыялың жаккан өзүмө
Татыгым сен гүлбурак.
Кемтиги жок иш кылган,
Акылдуусуң гүлбурак.
Айлың менен аталган
Тартымдуусуң гүлбурак.
Гүлдөгөнүң байкасам,
Гүлүн ачкан гүлбурак.
Көңүлдө эстен кетпеген,
Эрмегимсиң гүлбурак.

ГҮЛАЙЫМ

Атаар го атпас таң убак,
Асмандан торгой чулдурап.

Жарашыктуу жайлоого,
Жапсардан булак шылдырап.
Түндүгүн тартып боз үйдүн,
Түйшөлдү окшойт кыз бурак.
Таңдай го аппак маңдайың,
Тамашакөй ар дайым.
Ак халат кийип врачтай,
Айдады уйду Гүлайым.
Уруксат берчи мага да,
Музоонду салып турайын.

Чакалап сүттү арбын саап,
Чаалыкпадың абийир таап.
Жаркылдайт төштө ордениң
Жагалдансаң беш убак.
Элимдин сүйгөн кызысың
Элжиреп жүрөк оолугат.

Батаар го батпас кеч убак,
Капталда бадал шуудурап.
Кечки сааның аяктап,
Келе жатат бош убак,
Барсам кантет Гүлайым
Баштан аяк сыр сурап?!

ӨЗҮМДҮН СҮЙГӨН СЕЛКИМЕ

Жаркыным, сүйгөн, жалжалым,
Жаштыгым сага арнадым.
Тобумдан тандап өзүңдү
Торумду сен деп жайганмын.

Кой көзүм сүйүп берилип,
Колуңдан кыса кармадым.
Ардактуу жалын сүйүүнү
Алтыным сага арнадым.

Өрдөгүм ак куу чүрөгүм
Өрт жалын башка түшсө да
Өзүң деп, беттеп жүрөмүн.
Өмүргө шерик сен турсаң,
Өзгөнү кантип сүйөмүн?

Көзүңдөн оттой нур жанат,
Көрбөсөм жүрөк муңданат.
Көкүрөк толгон зил болот
Көрүнбөй калсаң бир замат.

Көпөлөк эмес, жаш жигит,
Көңүлү сүйсө сөз салат.
Көп алыс кетсең, ашык жар,
Көл болуп көздөн жаш тамат.

БАРСАҢ САЛАМ АЙТЫП КОЙ

Ак жибек торду жаярмын,
Ак жибек сага даярмын.
Ак калтар эске түшкөндө,
Азапка башты саярмын.

Көк жибек торду жаярмын,
Көк калтар сага даярмын.
Көк калтар эске түшкөндө,
Күнөөгө башты саярмын.

Аргымак аттай чалышым,
Айлымдан чыккан таанышым,
Азап болбой эминем —
Ажырап сенден калышым.

Тобурчак аттай чалышып,
Тоо-белден чыккан таанышым.
Тозок болбой эминем —
Томсоруп сенден калышым.

Кайрылып келип эл конот,
Кашка суу салкын булакка.
Барсаң салам айтып кой,
Кара көз сулуу ынакка.

Карындаш болду жазганым,
Кара жол болду басканым.
Кадыркеч алтын сени эстеп,
Карачы өңдүн азганын?!

ОЙЛОСОМ ЖҮРӨК ЭЗИЛЕТ

Гитлер салды жаңжалды,
Терип алды балдарды.
Ар колхоздун ичинде,
Келин-кыз, кемпир-чал калды.

Согушка кеткен жарымды,
Ойлосом жүрөк эзилет.
Ажырашкан эки жаш,
Кайсы күнү кезигет?

Акка седеп тагындым,
Кантем, курбум сагындым.
«Кат барбы?» — деп күнүгө,
Почточуга жалындым.

Кайгырам элдин жогунан,
Калың арман тобунан.
Жараткан өзү сактасын,
Карайын түшкөн бомбудан.

Түнөрөм элдин жогунан,
Түгөнгүр арман тобунан.
Табигат өзү сактасын,
Түнөрүп түшкөн бомбудан.

Боз шинел болду кийгениң,
Бурама танка мингениң.
Билер бекен ал курбум,
Жарынын сыздап жүргөнүн.

Өлсө экен Гитлер, өлсө экен,
Өлкөбүз совет жеңсе экен.
Өлүмгө башын байлаган,
Курбулар эсен келсе экен.

Аскерге кеткен сен элең,
Айылда калган мен элем.
«Кайгырбай курбум жүрө бер,
Кат жазып турам» — дээр элең.

Согушка кеттиң шайланып,
Курал-жарак байланып.
Келер күнүң бар бекен,
СССРди айланып?!

СҮЙГӨНҮМӨ

Сен кеттиң алыс аскерге
Мен калдым алыс бул жерде.
Ардагым алыс калды деп,
Ардактуум менден кам жебе.

Жүрөсүң аскер жолунда,

Беш атар мылтык колунда.
Аман болсоң келерсиң,
Келүүчү жолуң оңунда.

Аскердик милдет аткарып,
Аман сакта чегинди.
Айланып көрсөң арман жок,
Туулуп өскөн жериңди.

Окшоштуруп кийипсиң,
Костюмуң менен шымыңды.
Жан аябай коргогун,
Артыңдагы тылыңды.

Сүйүшүп жүргөн жаш бала,
Ар нерсеге маш бала.
Качырып сокку берегөр,
Кас санаган душманга.

Жардам берип тылда иштеп,
Жаркырап ойноп жүрөбүз.
Жеңиши менен келсе деп,
Ырдайбыз да, күлөбүз.
Жеңип келсең душманды,
Андан да күчөп сүйүүбүз
Жыргап бир доорон сүрөбүз.

САГЫНЫП СЕНИ КҮЙӨМҮН*

Ашыктык отко күйөмүн,
Арманда болуп жүрөмүн.
Өмүрлүк жарым, сен менен,
Качан ойноп күлөмүн?

Каламдын сыя челеги,
Кайгыдан адам өлөбү?
Кадырды билген жан элең,
Курусун жандын бөлөгү.

Кара-Кайтал сыясы,
Кара куштун уясы.
Сүйгөнүм, келсең аскерден,
Капалуу жаным ыраазы.

Кыштоонун башы кызыл гүл,
Кызыл гүл болот нечен түр.
Аскерден аман сен келип,
Сүйгөнүң менен ойноп күл.

Мүнөзүң сонун баарынан,
Муңайып сени сагынам.
Ойноп-күлөр чагымда,
Бөлүндүм сенин жаныңдан.

Алыста иштеп жүрөмүн,
Ар убак эстейм сүйгөнүм.
Сүрөтүңдү эскерип
Ардактап сактап жүрөмүн.

КҮТӨЙҮН

Ай чыгат тоодон кылайып,
Алтындай жүзү булайып.
Алганым кетип аскерге,
Айчылык жүрөм муңайып.

Күн чыгат тоодон кылайып,
Күмүштөй болуп булайып.
Күйөөм бир кетип аскерге,
Күнчүлүк жүрөм муңайып.

Алтындан жүгөн калайлуу,
Алганы менен бир жүргөн
Кандай бир аял таалайлуу?

Күмүштөн жүгөн калайлуу,
Күйөөсү менен бир жүргөн
Кандай бир аял таалайлуу?

Карадан жипти түйөйүн,
Кайрылып жоодон келгенче,
Кадырлаш, сени күтөйүн.

Жашылдан жипти түйөйүн,
Жаркырап жоодон келгенче,
Жаркыным, сени күтөйүн.

СҮЙГӨН ЖАРГА

Кызматын кылдым элимдин
Кыялын көрсөм теңимдин,
Кыямат согуш тынчыса,
Кызыгын сүрсөм өмүрдүн.

Уругум кыргыз элимдин.
Урматын көрсөм теңимдин.

Ушул бир согуш тынчыса,
Убайын сүрсөм өмүрдүн.

Башаттын суусу шар агат,
Балбылдап көзүң карагат.
Баштаган максат бирге эле
Баш кошсок болду саламат.

Күрпөрдүн суусу шар агат,
Күлүңдөп көзүң карагат.
Көбүнчө тилек бирге эле
Көрүшсөк болду саламат.

Көк сырдан эле терезең
Күнчүлүк жүрөм мен эсен.
Германды жеңип барамын,
Көрүнбөй жүрөт дебесең.

Кызыл сыр эле терезең,
Кыргында жүрөм мен эсен.
Кайрылып жеңип барамын,
Карааным көрбөйм дебесең.

Колумда совет куралы,
Кара көз, эсен туралы.
Калкымда сен, мен мында,
Касташкан жоону кыралы.

Батышта биздин кара бак,
Бардыгын коргойм аралап!
Чалгындап жүрүп жеңүүгө
Сактаймын жанды пааналап.

Чалгында жүрөм белестеп,
Жүрөмүн мында, сени эстеп.
Тынчымды алба жеңгиче,
«Түгөйүм качан келет!» — деп.

ЖАРЫМА

Сүйгөнүң жүрөт майданда,
Соккуну берип душманга.
Жалындуу салам жиберем,
Жанымдай сүйгөн жарыма.

Талыкпастан иштегин,
Өзгөчө кызуу жайында.

Күнүгө санап ойлонуп,
Сүйгөнүң мени сагынба.

Бүтөрүнө согуштун,
Биротоло аз калды.
Күнүгө сүрүп баратам,
Касташкан немис душманды.

Москвадан жеңиштин,
Салют үнү жаңырат.
Кызыл туусу советтин
Берлинге сөзсүз сайылат.

Жеңиштүү болуп жаркырап,
Кубанып бир күн барарбыз.
Алга деп колду булгалап,
Алтыным тосуп аларсыз.

СЕЛКИЖАН

Ээй, талаа жердин бүргөнү,
Ак селкинин күлгөнү.
Адырлуу жердин шыбагы,
Ак селкинин дымагы.

Куш кула таптап ат чапсам,
Кунан байтал озбоду,
Кусадар дартым козголду.

Тай күрөң таптап ат чапсам,
Тай кунандай озбоду,
Тажаткан жаным козголду.

Селки, селки, селкижан,
Өрүгү бышып оозуңа
Түшүлүү жайга барасың.
Булбулдай биздин үндөргө
Муңдарда болуп каласың.
Аргымак жалын беш бөлүп,
Өргөнү келдим, селкижан.
Аппак айдай бетиңди,
Көргөнү келдим, селкижан.
Ажал жетип күн бүтсө,
Өлгөнү келдим, селкижан.
Тобурчак жалын беш бөлүп
Өргөнү келдим, селкижан.
Толгон айдай бетиңди,
Көргөнү келдим, селкижан.

НООДАЙЫМ (1)

Эркин жайлоо төрүңө,
Конгум келди, Ноодайым.
Эңсегенден сизге ашык
Болгум келди, Ноодайым.
Салкын жайлоо төрүңө,
Конгум келди, Ноодайым.
Самагандан сизге ашык
Болгум келди, Ноодайым.
Ички-теке зоодайым,
Элимде сулуу Ноодайым.
Кара теке зоодайым,
Калкымда сулуу Ноодайым.
Кош-кош десең коштоюн,
Айдап жаткан кошумдан.
Кылып жаткан ишимден,
Кош болоюн, Ноодайым.
Жаным сүйгөн жар менен,
Дос болоюн, Ноодайым.
Ак Ноодайдай балага,
Алдымда атым садага.
Колдон келсе миң теңге,
Берсем деймин парага.
Төшөгүмдү бир салып,
Башташ болуп алсам дейм,
Казанымды сындырып.
Ашташ болуп алсам дейм.
Беш колума зар келген,
Бармагымсың, Ноодайым.
Мөөнөт менен өстүргөн,
Чарбагымсың, Ноодайым.
Чарбагымда сайраган,
Булбулумсуң, Ноодайым,
Эл ичинде бир сулуу
Кургурумсуң, Ноодайым.
Айдын нуру төгүлгөн,
Түндөн бүткөн Ноодайым.
Караса көздү уялтып,
Күндөн бүткөн Ноодайым.
Тоо кыдырган мергендей,
Тосуп бир пас ырдайын.
Тобумдан сендей сулууну.
Кошуп бир пас ырдайын.
Алайдан көчкөн элеттей,
Чубалтып бир пас ырдайын.
Айлымдагы сулууну,
Буралтып бир пас ырдайын.
Майгүрдөн келген күрүчтөй,

Тишиңди бир пас ырдайын.
Кылса көөр төгүлгөн,
Ишиңди бир пас ырдайын.
Калем тарткан сыядай
Кашыңды бир пас ырдайын.
Казаа жоолук жарашкан,
Башыңды бир пас ырдайын.
Ак Ноода, сенин дартыңан,
Күйүп, күйүп күл болдум.
Карааныңды көрө албай,
Мен бир карып ок болдум.
Ойлонуп сени санасам,
От болуп күйөт жүрөгүм.
Ак Ноода, сага жетсем деп,
Ошондо калды тилегим.

КЕЛИНЖАН (2)

Кашың кара кундуздай,
Жылтылдайсың, келинжан.
Чапма кунан жонундай,
Кылтылдайсың, келинжан.
Ак чабактай кылаңдап,
Сууга ойнодуң келинжан.
Айлың жакын, бир жүрүп,
Дууга ойнодуң, келинжан.
Азил кылып бир далай,
Кой-койлодуң, келинжан.
Азабың тартып бир далай,
Бой-бойлодум, келинжан.
Наркы жакшы сөзүңдө,
Куну бар кара көзүңдө
Кубандырып адамды
Кылыгың кыйын өзүңдө.
Ала десем куладай,
Арка чачың буладай,
Буладай сенин чачыңды,
Кандай пенде сыладай?
Жээрде десем куладай,
Желке чачың буладай,
Буладай сенин чачыңды,
Кандай пенде сыладай?
Тал-тал жибек чачыңды,
Кундуздай кара кашыңды.
Кысынып жүрүп бекерге
Өткөрүп койбо жашыңды.

КОЙ КӨЗ

Кыраандарга алдырбас,
Сен кырдагы кызыл түлкүсүң.
Кымындай уйку корбөдүм,
Мен кылыгың санап түнкүсүн.
Барчындарга алдырбас,
Сен бадалда кызыл түлкүсүң.
Бармактай уйку көрбөдүм,
Мен баркыңды санап түнкүсүн.
Кыштоонун башы көлмөнүн.
Кызылдан жибек көйнөгүң.
Серепчилеп мен карайм
Көрүнбөдүң, дүйнө күн.
Жайлоонун башы көлмөнүн,
Жашылдан жибек көйнөгүң,
Сарапчылап мен карайм
Көрүнбөдүң, дүйнө күн.
Баарыдан кыйын ушул иш,
Кайгыңды тартып жүдөдүм.
Аргымак аттай чалышым,
Айлымдан тапкан таанышым,
Азап го экен баарыдан,
Ажырап карап калышым.
Тобурчак аттай чалышым,
Тобумдан тапкан таанышым,
Тозок экен баарыдан
Томсоруп карап калышым.

МӨЛМӨЛҮМ

Саймалуу сары жоолукчан,
Санааңды санап оолуксам.
Санаалаш сендей жаркынга,
Самаган жерден жолуксам.
Кыймалуу кызыл жоолукчан,
Кылыгың санап оолуксам.
Кылыкташ сендей алтынга,
Кызыккан жерден жолуксам.
Ак ала чүрөк өрдөгүм,
Ааламдан жалгыз көргөнүм,
Айтканды айып көрбөчү,
Асылкеч, эрке мөлмөлүм.
Кызыл ала өрдөгүм,
Кылымдан таап көргөнүм.
Кыйналып капа болбогун,
Кыз, беш көкүл мөлмөлүм.

Асылым селки, ойлогун,
Азапка түшчү ойдомун.
Ашыгың жигит мендейди
Амалсыз алда койбогун.
Кадыркеч селки, ойлогун.
Капага түшчү ойдомун.
Кадырлуу жигит мендейди
Кайгыга салып койбогун.

АШЫК ЖАР

Агала зоонун боорунан,
Ак кептер учат шарпылдап.
Ар айылдын ичинен
Акылдаш чыксын жаркылдап.
Көк ала зоонун боорунан,
Көк кептер учат шарпылдап.
Көп айылдын ичинен,
Көңүлдөш чыксын жаркылдап.
Өскөндүн башы мунарсың,
Өзүм барсам ынаарсың.
Ынабасаң, секетбай,
Өлтүрүп салып тынаарсың.
Жаз зоонун башы мунарсың,
Жалгыз барсам ынаарсың.
Ынабасаң, секетбай,
Жарып салып тынаарсың.
Ак зоонун башы мелмилдеп,
Андабай басып сайгылдым.
Ашкере ойноп көп күлгөн,
Ашык жар, сенден айрылдым.

АРКАР МОЮН, КОЛОҢ ЧАЧ

Каркылдап учкан кара каз,
Каз моюн өрдөк, колоң чач,
Кучакташып бир жатпай,
Койчу,
Көзүмдөн агат мончок жаш.
Асмандап учкан ала каз,
Аркар моюн, колоң чач,
Ажырап сенден калган соң.
Койчу,
Акпасын кантип көздөн жаш?
Идерлүү күчтүү мингениң,
Сыргалуу тору кашкабы?
Сыр айтышып бир жатпай,

О койчу,
Сырдашым, көөнүң башкабы?
Алыскы көчкө мингениң,
Ала бир тору кашкабы?
Ары айтышып сүйлөшпөй,
О койчу,
Ашыгым, көөнүң башкабы?
Санадым сенин жоругуң,
Сагындым салкын коюнуң.
Кагаз кылып тарттырып,
О койчу,
Кармасам сүрөт борумуң.
Жайлообуз Аксай малга жай,
Жайында жүрдүк көңүл жай,
Ашыктык иши бек кыйын,
Алкымдан өтпөй кызыл чай.

КҮЛҮЙПА, КҮЛНАР ЭКИ АШЫК

Самсаалаган саамайың,
Сары жылдыздай маңдайың,
Сагынышып келгенде
Күлүйпа, Күлнар эки ашык,
Ошондо,
Санамды баскан таңдайың.
Кызыл ат болсо мингениң,
Кыргыек болсо салганың,
Кыпча бел болсо алганың,
Меймандос болсо алганың,
Күлүйпа, Күлнар эки ашык,
Ошондо,
Кай жерде калат арманың?
Базардан алган бөз экен,
Баштын бир көркү көз экен.
Таа кыямат болгончо,
Айрылбайлы дечү элең.
Күлүйпа, Күлнар эки ашык,
Насылай,
О дагы жалган сөз экен.
Сөз айтамын термеден,
Айткан бир сөзүм желдеген,
Теңтушту теңтуш сагынса,
Күлүйпа, Күлнар эки ашык,
Ошондо,
Күн сайын санап дегдеген.

АК МАҢДАЙ

Жаркылдайсың, ак маңдай,
Сүрөткө боюң тарткандай.
Алкымыңдын актыгы,
Күмүш менен жапкандай.

Аксуу менен Турпанды,
Агарып туман курчады.
Ак маңдай, сени көргөндө,
Абыдан болом курсанды.

Аксуу менен Кумарык,
Ак шайыдай буралып.
Сен үчүн өлсөм арман жок,
Алыскы соттон суралып.

Турпандын башы Аласай,
Нур кызынын баласы ай.
Ичим жаман бузулат,
Ийменип мени караса ай.

Жамансуу менен Жийдеден,
Жатык сөздөн сүйлөгөн.
Жароокер элең, ак маңдай,
Ашыктык жайын иргеген.

Өзөн, Күүш, Артылма
Үшкүрөм сенин дартыңа.
Үйрөнүшүп калбасак,
Жок экен сиздей калкымда.

АЛМАЛУУ БУЛАК АЛАША

Аа, оке-жаке,
Алмалуу булак алаша,
Алмасы чыгат жанаша,
Алмасы менен бир уруп,
Адамга, оке-жаке салдың
тамаша.

Олакай, чолакай,
Оке-жаке, салдың тамаша.

Жийделүү булак алаша,
Жийдеси чыгат жанаша,
Жийдеси менен бир уруп

Күлүйпа, Күлнар эки ашык,
Адамга, оке-жаке, салдың
тамаша.

Олакай-чолакай,
Оке-жаке, салдың тамаша.

Алтынды түйсөк зар экен,
Арманың ичте бар экен.
Ак маңдай, сенден ажырап
Арылбас дарттан ары экен.
Сапардын жолу тар экен,
Санасам күлбөс бар экен.
Санаалаш жардан айрылган,
Сары оору дарттан ары экен.

ПАРИЗАТ

Ачылышың Акмаңдын ой,
Козосундай Паризат ой,
Мас кылышың Кеңчаңгет ой,
Бозосундай, Паризат ой.
Паризат ой, Паризат оо-оо-ой.
Даричаңдан кол узат ой.

Шириндигиң Ташкендин ой,
Мейизиндей, Паризат ой.
Манаттыгы Маскөнүн,
Шайырындай Паризат ой.
Паризат ой, Паризат оо-ой,
Даричаңдан кол узат ой.

Аркар сындуу мойнуңан ой,
Бир бурасам дейт элем ой,
Айкалышып мен сизден ой,
Сыр сурасам дейт элем ой,
Паризат ой, Паризат оо-оо-ой!
Даричаңдан кол узат ой.

КЫЗ ОЙНУНДАГЫ ЫР

Кара үңкүрдүн кабагы,
Кара жорго жабагы.
Кара суунун чабагы,
Кыздардын бүлкүлдөйт аппак тамагы.
Суусаганда суусунуң,
Биз булагың болсокчу.
Суналганда ак этек,

Биз ынагың болсокчу.
Кызыл тоонун этегин
Кыргыек шилтеп өтөлүк.
Кызыл тору кыз бала,
Бир өптүрчү, кетелик.
Кара тоонун этегин,
Карчыга шилтеп өтөлүк.
Кара тору кыз бала,
Бир өптүрчү, кетелик.

АЙТАМАК

Кыз ойнунда жигит сүйгөн кызына ырдайт

Кыздын аты — Айтамак,
Айтып өтөм бир сабак.
Айтамактан бир өпсөм,
Ачылар бекен шум кабак?
Ай кыраңдан баткандай,
Айтамак менен жар ойноп,
Айкалышып жаткандай.
Күн кыраңдан баткандай,
Кермекаш менен жар ойноп,
Күлүп ойноп жаткандай.
Белестен чыккан айдайым,
Бешкара боз тайдайым.
Кыраңдан чыккан айдайым,
Кысыр эмди тайдайым.
Булбулдун муңдуу тилиндей,
Бүркүттүн жогдор жүнүндөй.
Кел, ойнлойлу, Айтамак,
Жан адамга билинбей.
Бетегелүү кой ташта,
Айыл элек, кыз бала.
Азек, мазек сөз айтсак,
Кайыр элек, кыз бала.
Караңгыда басканда,
Атагың дайын, Ак ыргал!
Көрүп жүрдүк көп жыргал,
Көз таанышым, Ак ыргал.
Ак ыргал кыздын шайыры,
Ак бетинден өптүрсөң,
Аманат жандын кайыры.
Тоту куштай сыланган,
Боюң таза, Ак ыргал.
Буркурап жыпар жыттанган,
Койнуң жыттуу, Ак ыргал.
Ыргал, ыргал, ыргал жан,
Ыргалышкан кыздар жан.

Күмүш топчуң күйдүм жан,
Ыргал жан, сени, сүйдүм жан.
Күйдүрбөчү, кыздар жан.
Тоголок күмүш топчу жан,
Туруп бетиң тосчу, жан.

СЕКЕТ ЫРЫ

Топ-топ учкан таранчы
Тобун бузбай саначы?
Топ жыйындын ичинде
Секет бир барбы карачы?

Айланып учкан таранчы,
Амалын таап саначы?
Калың бир калк ичинде
Секет бир барбы карачы?

Ай жарыкта жол тегиз,
Адырга баккан кой семиз.
Алың барда ойноп күл,
Айлансаң келбейт он сегиз.

Күн жарыкта жол тегиз,
Күңгөйгө баккан кой семиз,
Күчүң барда ойноп күл,
Кайрылып келбейт он сегиз.

Оюн бир жерге суу толду,
Оймолуу патек суу болду,
Оюндан чыгып мен кеттим,
Ойношкон жарың ким болду?

Саяндуу жерге суу толду,
Саймалуу патек суу болду.
Санааңдан чыгып мен кеттим,
Санаалуу жарың ким болду?

Жашылдан сенин кемселиң,
Жаш бала сыйнат экенсиң,
Жакындашып сүйлөсөм,
Жанымдан алыс кетесиң.

Кызылдан сенин кемселиң,
Кыз бала сыйнат экенсиң.
Кыйуусун таап сөз айтсам,
Кашымдан алыс кетесиң.

САТАНИМ

Э-э-й, сай-сайдын башы сары гүл
Тербейсизби, Сатаним.
Сарыдан кеште саймалап,
Бербейсизби, Сатаним.

Кыр-кырдын башы кызыл гүл,
Тербейсизби, Сатаним.
Кызылдан чарчы кештелеп,
Бербейсизби, Сатаним.

Гүлкайыр эктим талаалап,
Кызыл гүл чыгат талаалап.
Кыз кезиңде ойноп күл,
Кыз кезек кетет талаалап.

Жалбыз тердим талаалап,
Жашыл гүл чыгат талаалап.
Жаш кезиңде ойноп күл,
Жаштык кез кетет талаалап.

Ош менен Кокон ортосун,
Кербенчи төөкач катташат.
Уйкуда болсоң көзүңдү ач,
Жаштык кез өтүп баратат.

Ызгырык шамал кыбладан,
Үшүп бир кеттим тонуң бер.
Жаштык кез өтүп баратат,
Айрылбаска колуң бер.

Күн батаарда кеч салкын,
Кырмандан кеч кайтамын.
Санаалаш өзүң болбосоң,
Сырымды кимге айтамын.

Тишиң аппак тизилген,
Тиктесем ичим эзилген.
Ажыратып алаармын,
Антташып койгон кишиңден.

Эрте менен болгондо,
Чачымды тарайм оң, солго.
Башкага көңүл бөлөт деп,
Сүйгөнүм эч бир ойлонбо.

Эрте бир менен эртеси,
Көрүшпөйт тоонун желкеси.

Кай жерде жүрөт болду экен?
Жүрөктүн сүйгөн пендеси.

Асманда учкан көгүчкөн,
Көкүрөк жүнү көгүштөн.
Эң эле кызык көрүнөт,
Кыз менен жигит өбүшкөн.

ЖАР-ЖАР

Анжиянда от жакса,
Ошто түтүн жар-жар.
Бу дүйнөдө бар бекен?
Боору бүтүн жар-жар.

Талаада тайчак кишенейт,
Ат болду деп жар-жар.
Үйдө келин шолоктойт,
Жат болдум деп жар-жар.

Ыйлаба, кыз, ыйлаба,
Той сеники жар-жар.
Астанасы алтындан
Үй сеники жар-жар.

Ак мылтык, кара мылтык,
Аткан атам жар-жар.
Өз кызыңды жат кылып,
Саткан атам жар-жар.

Өз кызынын ордуна,
Бадам эксин жар-жар.
Бадам шагы кайрылса,
Балам десин жар-жар.

Ак көйнөгүм этеги,
Элбирт-делбирт этеби?
Алыстагы жарыма,
Куш кабар айтсам жетеби?

Чоң маасимдин кулагын,
Оңго, солго бурадым.
Мүмкүн болсо сүйгөнүм,
Сүрөтүңдү сурадым.

География, орус тил,
Окусак бизге керектир.

СПТУ номур сегизде
Мусаев агай деректир.

Пахта шамдын жарыгы,
Өчпөсө деп тилеймин.
Жалгыз жатып төшөктө,
Бир өзүңдү издеймин.

Сендейди кайдан издейин,
Кемчилик болсо ишимде.
Шашылыш түрдө түзөйүн.

АЙСУЛУУ

Ар ким айтат сүйгөнүн,
Акылына түйгөнүн.
Мен сизге ырдап берейин,
Ашыгыктан бир сабак.
Дак салдың ууз жүрөккө,
Дардисар гөзал ак тамак.
Кырдалдуу жаштын иши экен,
Күсөдүм сүйүү чарбагын.
Шайы шалбар кызылды,
Санабай ырай бузулду.
Оромол жоолук кызылды,
Ойлобой көңүл бузулду.
Ойнобойсуң, күлбөйсүң,
Ойноо доорун сүрбөйсүң.
Ноокаттан чыккан Айсүлүү,
Кааласаң бир пас ырдайын.
Укурук бойлуу узун чач
Убалаган менен табылбайт.
Калкымда жок кара чач,
Караган менен табылбайт.
Эстесем ырдайм өзгөчө,
Эсен бол үка көргөнчө.
Санасам ырдайм өзгөчө,
Саламат бол көргөнчө.
Кош айдадым тиш менен,
Алыңдан кабар алышка,
Кол бошобойт иш менен.
Карчыга учаар зоо жакка,
Кайлар* болду алыңыз.
Кыйладан бери кол тийбейт,
Каттабай калдым тоо жакка.
Мен талаада, сиз тоодо,
Элимде сулуу Ак Ноода.
Экөөбүз эки жердебиз,

Качан бир болот бир соода.

АК ТОЛГОН

Чаувайдын башы чап коргон,
Аминдин кызы Ак Толгон.
Ак Толгонго жете албай,
Жүрөктүн башы кан толгон.
Ак Толгон пычкан* калпагы,
Адеми башка жарашкан.
Аминдар* көрсө саткын деп.
Далайлар муну талашкан.
Ак Толгон пычкан калпагы.
Мияны* башка жарашкан.
Миң башы көрсө саткын деп,
Далайлар муну талашкан.
Анжиян кандай дечү эдем,
Капар* ыссык чөл экен,
Ак Толгон кандай дечү эдем.
Он сегиз жашка жык толгон,
Ак жүздүү келген кыз экен.
Кичинеңде сүйчү эдем,
Зоройсун* деп жүрчү эдем.
Энди бир келип карасам,
Босого тиреп бой керип,
Бойго жетип калыпсың.
Бозойдун көөнүн алыпсың.
Кар үстүгө кар жааса,
Карданам* аппак этиңиз,
Кан үстүгө кан тамса,
Канданам* кызыл бетиңиз.
Кереге таштин тагинда.
Кекире баскан буудай бар,
Кел ойнойлу Ак Толгон,
Кечире турган кудай бар.
Адырлуу тектир бел кашат.
Адырымда мал жатат.
Ак Толгон анда мен мында,
Армандуу түндөр таң атат.
Топчу кулак тор атты,
Сен минесиң Ак Толгон.
Томугуңу капшыра,
Теминесиң Ак Толгон.
Кайчы кулак кара атка,
Сен минесиң Ак Толгон.
Кабыргасын капшыра,
Теминесиң Ак Толгон.
Ак алманы колго алып,

Бурап бир келем Ак Толгон.
Ашыглыктын жолуну,
Сурап бир келем Ак Толгон.
Аксакалдан сурасам,
Ашыглык жолу бар дешет.
Акырет жолу тар дешет.
Кызыл алма колго алып,
Бурап бир келем Ак Толгон.
Кызыглыктын жолуну,
Сурап келем Ак Толгон.
Кызыкчыдан сурасам,
Кызыглык жолу бар дешет,
Кыянат жолу тар дешет.
Кат жазамын олтуруп,
Ак кагаз бетин толтуруп.
Катым бир кетти мен калдым,
Кат жазган жерде олтуруп.
Ош менен Талдык арасы,
Агарган мейкин талаасы.
Экөөбүздөй болсо дейм,
Өлбөгөн жандын баласы.
Ак саптуу пычак тагынам,
Алыста жүрсөм сагынам.
Өзөндүн бою тал менен,
Өрдөктүн мойну пар менен.
Өлгөнчө ойноп күлсөм дейм,
Өзүңдөй сулуу жар менен.
Салсам бир жоолук жибектен,
Кармасам сүйүп билектен,
Кадырың жандан өзгөчө,
Кадалып кетпей жүрөктөн.
Түнкү бир шакка түнөгөн,
Турумтай куштар бар бекен?
Тумшугунун учу кан бекен?
Түндөлөрү мен барсам,
Түкшөлгөн шордуу дээр бекен?
Караңгы шакка түнөгөн
Карчыга куштар бар бекен?
Канаттын учу тең бекен?
Караңгы түндө мен барсам,
Кандайдыр шорлуу дээр бекен?
Эгиздеп жүгүң жыйгансың,
Элиңе келген мейманмын.
Эсиң бар болсо сыйлаарсың.
Мен элиңден кеткенде,
Эстеп бир туруп ыйлаарсың.
Катарлап жүгүң жыйгансың,
Калкыңа келген мейманмын.
Кадырым болсо сыйлаарсың.

Мен калкыңдан кеткенде,
Кадырлаш мейман кетти деп,
Карап бир туруп ыйлаарсың.
Өтүгүңдүн өкчөсү,
Кыл көрүнөт Ак Толгон,
Экөөбүздүн ортобуз
Жыл көрүнөт Ак Толгон.
Кашың бир кара моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп,
Кадырың жандан өзгөчө,
Караңгы түндөн ойготуп.
Эңкейиштен суу алган,
Эгизден чачың чубалган,
Бурулуштан суу алган,
Бурулсаң чачың чубалган.
Карарган кара дарактын,
Саябаны бар бекен?
Кара суу баскан жүрөктүн,
Эч дабасы бар бекен?
Карарган кара дарактын,
Саябаны меваси*,
Кара суу баскан жүрөктүн,
Ак Толгон болот дабасы.
Саргарган сары дарактын,
Саябаны бар бекен?
Сары суу баскан жүрөктүн,
Эч дабасы бар бекен?
Саргарган сары дарактын
Саябаны меваси,
Сары суу баскан жүрөктүн,
Ак Толгон болот дабаси.
Арманым айтсам арылбайт,
Адамда сиздей табылбайт,
Ашык болуп сүйбөсө,
Адамды адам сагынбайт.
Ак мечит бүтөт сыр менен,
Акылың болсо билип ал.
Далай сөз жаздым ыр менен.
Көп мечит бүтөт сыр менен,
Көңүлүң болсо билип ал,
Көп сөздөр жаздым ыр менен.
Күүгүм бир кирип күн батты,
Орточо боюң сымбаттуу.
Кат жазсам жообун бербейсиң,
Ак кагаз сага кымбатпы?
Көйнөгүңдөн көнчөгүң,
Көйнөгүңдү көтөргөн
Бөдөнө тумшук эмчегиң.
Сейдана кошкон ашыңдан

Серпип койгон кашыңдан.
Үйүрө кескен ашыңдан,
Үйүрүп койгон кашыңдан.
Мен сага ашык болгонмун,
Эң эле кичүү жашыңдан.
Биздин эл берки алкымда,
Сыдырым соккон салкында.
Эртели кеч эки убак.
Издесем таппайм калкымдан.
Боз-боз дубал, боз дубал,
Боз дубалга минип ал.
Боздогон үнүм угуп ал.
Боздогон үнүм укпасаң,
Боздогонум мага убал.
Чын-чын дубал, чын дубал.
Чын дубалга минип ал.
Чыңырган доошум угуп ал.
Чыңырган доошум укпасаң,
Чыңырганым мага убал.
Күзгү бир буудай гоопая*,
Мен амалың болоюн.
Күзүндө терлеп сен жүрсөң,
Мен шамалың болоюн.
Жазгы бир буудай гоопая,
Мен амалың болоюн.
Күзүндө терлеп сен жүрсөң,
Мен шамалың болоюн.
Күмүштөн соккон жез чайнек,
Пычагымда болсочу.
Күн чырайлуу Ак Толгон,
Күн төбөгө келгинче,
Кучагымда болсоңчу.
Ак чырайлуу Ак Толгон.
Ай төбөгө келгенче
Кучагымда болсоңчу.
Күмүштөн соккон нокто бар,
Жаным бала Ак Толгон,
Күйгөнүмдөн ыр жаздым.
Кыдырып жүрүп топтогон,
Алтындан соккон нокто бар.
Жаным бир бала Ак Толгон,
Арманым айтып ыр жаздым.
Айланып жүрүп топтогон,
Тоголок буудай топ башы,
Ак Толгонду мактасам,
Токсон тилла* бир кашык.
Себелеп буудай сеп башы,
Ак толгонду мактасам,
Сексен тилла бир кашык.

Атаң мага бербестен,
Чалга сатып жедиби?
Алтымыш жылкы, жүз кунан,
Малга сатып жедиби?
Келиштирип кайыңдан,
Усталар чабат кашыкты.
Сүйгөнүнө жеткирбей,
Алла таала жан эгем
Жаратты кайдан ашыкты?

ДАРДИСАР БОЛУП ЖҮРӨМҮН

Айта берсем гаплар көп,
Ача берсем даптар көп.
Айтам асирет гапларди,
Ачайын китап даптарди.
Сагынганда кат жазам,
Санаама түшөт тамашаң.
Сен санаама түшкөндө,
Саргарып өңдөн адашам.
Эриккенде кат жазам.
Эсиме түшөт тамашаң.
Сен эсиме түшкөндө,
Эңсеп өңдөн адашам.
Эгерде болот сыр деген.
Эригип эси кеткенде
Эрмек болот эр деген,
Эр дегенде оозума
Эгем суукан сазайтам,
Жан егем суукан салбаса*,
Эдеп ырдап нени айтам.
Сүлүүлөр деп сени айтам,
Сүлүү, сүлүү дейт экен,
Сүлүүлөрү курусун,
Суктантып жанды жейт экен.
Жакшыны, жакшы дейт экен,
Жакшылары курусун,
Жаңшантып жанды жейт экен.
Жакшыда болот мээр чөп,
Жашаган биздей нечен көп.
Кызыл кум ылдый шыркырап,
Коюң түштү сулуум.
Кыш ортосу чилдеде,
Сенин тоюң түштү сулуум.
Кара кум ылдый шыркырап.
Коюң түштү сулуум.
Как чилденин өзүндө,
Тоюң түштү сулуум.

Кызылды кийсең күйөмүн,
Кылыгыңды көп эстеп,
Кыжаалат болуп жүрөмүн.
Дарайи* кийсең күйөмүн.
Даркөйүңдү* көп ырдап,
Дардисар* болуп жүрөмүн.

КЫЗДЫН ЫРЫ:

Ак жибек кылдым бүчүңдү,
Ак түтүн кылдың ичимди.
Көк жибек кылдым бүчүңдү,
Көк түтүн кылдың ичимди.
Көлчөктө сууң мен жутам,
Көк түтүн чыгып ичимден.
Арыкта сууң мен жутам,
Ак түтүн чыгып ичимден.
Алыска кетсең көз тутам*.

ЖИГИТТИН ЫРЫ:

Камчыдай белиң бир тутам,
Бир тутам белиң буралат,
Кармашка колум уялат.
Чылбырдай белиң бир тутам,
Бир тутам белиң буралат,
Чымчышка колум уялат.
Чынардай дейин боюңду,
Кыссам деймин колуңду.
Сыя калам колуңда,
Сыздадым сенин жолуңда.
Кара калам колуңда.
Каттадым сенин жолуңда.
Кармаганда колуңду,
Калп ооруттуң көөнүмдү.
Кой ичинде козуңмун,
Койнуңда жатаар бозуңмун.
Түн ичинде нарыңмын,
Түймөлүү топчу зариңмин*.
Түн кадырын билбеген,
Гөдак* бала жарыңмын.

СУЛУУМ

Карык* кылсаң базарсың,
Капалык көөнүм жазаарсың.
Чырпыгы жок чынарсың,

Чындап барсам ынаарсың.
Ынабасаң сулуум,
Мени өлтүрүп тынаарсың.
Кызылды кийсең күйөмүн,
Кыз чырайлуу сулуум.
Кыялыңды көп эстеп,
Кыжаалат болуп жүрөмүн.
Алтындан сенин күбөгүң,
Ай жаркырайт жүрөктө.
Айда жатып түш көрсөм,
Алышып ойноп жүрөмүн.
Ойгонсом жоксуң койнумда,
Олда бала сулуум,
Ошонуңа күйөмүн.
Күмүштөн сенин күбөгүң,
Күн жаркырайт жүрөктө.
Күндө жатып түш көрсөм,
Күлүшүп ойноп жүрөмүн.
Ойгонсом жоксуң койнумда,
Олда бала сулуум.
Ошонуңа күйөмүн.
Эгиз тоодо газа-бар,
Эл ичинде таза бар,
Эгизги тоодо газани,
Тоскон адам күш кармайт.
Эл ичинде тазаны.
Кошкон адам көп жашайт.
Карарган тоодо газа бар,
Калк ичинде таза бар.
Карайган тоодо газани,
Тоскон адам күш кармайт.
Калк ичинде тазаны,
Кошкон адам көп жашайт.
Карарган сенин дарагың,
Канча адамды мас кылат.
Кашында барбы арагың.
Көгөргөн сенин дарагың.
Көп адамды мас кылат,
Көп күйдүргү сулуум.
Көзүңдө барбы арагың.
Көзүң жанган панардай,
Анардын даны кызылдай,
Арка чачың узундай.
Жүрөгүм күйүп тызылдайт.
Жүрөгүм жалын болдум чок,
Бир төшөккө баш кошуп,
Сүйлөшүп, жатсак, арман жок.
Бул жарылык дүйнөдө,
Сүрөтүңдү тарттырып,

Алсам деген санда жок.
Ак зоонун боору ак жылга,
Ак жылгадан кол булга,
Кол булгасаң мен мында.
Көк зоонун боору көк жылга,
Көк жылгадан кол булга,
Кол булгасаң мен мында.
Кол булгасаң барайын,
Коюнун сулуум.
Коюнун барбасам,
Өз мойнума сулуум,
Чалма салып тынайын.

КҮЙДҮРДҮҢ МЕНИ МЫНЧА СЕН

Күкүктүн доошун эшитпей,
Гүл чайпалып ачылбайт.
Күлүп үйдөн чыкпасаң,
Күкүктөй доошум басылбайт.

Булбулдун доошун эшитпей,
Буралып лала ачылбайт.
Буралып үйдөн чыкпасаң,
Булбулдай доошум басылбайт.

Күмүштүн кани кайда экен?
Гүрүлдөп аккан сайда экен.
Күйүп жүргөн жаныма,
Күлүп койсоң пайда экен.
Алтындын кени кайда экен?
Арылдап аккан сайда экен.
Арып жүргөн абаңды,
Арба деп койсоң пайда экен.

КЕЛИНЖАН (3)

Калкыңа келген мейманмын,
Кадырым билсең сыйлаарсың.
Мен калкыңдан кеткенде,
Кадырдан мейман кетти деп,
Капалык тартып ыйлаарсың.
Эгиздеп жүгүн жыйнашың,
Эстүү бала келинжан,
Элиңе келген меймансың.
Мен элиңден кеткенде,
Эсил мейман кетти деп,
Эсиңе түшсөм ыйлаарсың.
Эгиздеги жол менен,

Чыгып келдим келинжан.
Өзүң айткан гаплариң*,
Угуп келдим келинжан.
Өзүңдөйдү көп ырдап,
Аңкап келдим келинжан,
Аңкасам аяк суу берсең,
Жутуп алсам келинжан.
Белеске чыгып оттогон,
Бешта нар кимдин малы экен?
Безилдетип ырдатып,
Келинжан кимдин жары экен?
Капталга чыгып оттогон,
Каранар кимдин малы экен?
Какылдатып ырдаткан,
Каракөз кимдин жары экен?
Каракөзүн жайнатып,
Калкыңда бизди сайратты.
Ботодой көзүн жайнатып,
Бозойдун ичин кайнатты,
Боюң тегиз калыптай.
Кашың чийген алиптей*,
Кара көзүң ирмейсиң.
Карап турган келинжан,
Калкыңда бизди билбейсиң.
Эликтей көзүң ирмейсиң.
Эстүү бала келинжан,
Элиңде бизди билбейсиң.
Эликтей жайнайт көздөрүң,
Ээритет ширин сөздөрүң.
Ботодой жайнайт көздөрүң,
Боздотот ширин сөздөрүң.
Боордон учкан боз торгой,
Боз түрүмтай илбейби ой.
Боздоп ырдап жүргөндү,
Келинжан өзү билбейби?
Кызыл өрдөк көлдө бар.
Кыз чырайлуу келинжан.
Кызыглыкта ойноп ал,
Кыз ойнобос гөрдө бар.
Жашыл өрдөк көлдө бар,
Жан күйдүргү келинжан,
Жаш экенсиң ойноп ал.
Күнгөйгө бүткөн чекенбиз.
Күлүк минет бекенбиз.
Күлүк оозун жойдуруп,
Күмүштөн сөйкө койдуруп,
Күйариң* болор бекенбиз.
Күмүштүн кани кайда экен?

Күркүрөп аккан сайда экен.
Күйүп жүргөн жарына,
Күлүп да койсоң пайда экен.
Алтындын кани кайда экен?
Арылдап аккан сайда экен.
Аарып жүргөн абаңды,
Арба деп койсоң пайда экен.
Арка чачың буладай
Буладай сенин чачыңды,
Кайсы панда сылады ай.
Желке чачын буладай,
Желкелер сенин чачыңды,
Кайсы бир акаң сылады ай!
Арка чачың алты тал,
Тармал экен келинжан.
Талбай ашык болгонум,
Арман экен келинжан.
Желке чачың жети тал,
Тармал экен келинжан.
Жете албай ашык болгонум,
Арман экен келинжан.
Белестеги кайыңдай,
Калтырайсың келинжан.
Капталдагы кайыңдай,
Калтырайсың келинжан.
Канзаада соккон жабдыктай,
Жалтырайсың келинжан.

ЖАКШЫ БОЛСУН АЛГАНЫҢ

Сайда карды козгогон,
Сары жанос кыр болот.
Ургачынын жакшысы
Узун сабак ыр болот.
Жакшы катын алгандын,
Убактысы чак болот.
Жаман катын алгандын,
Пүлү күйүп дак болот.
Бирди алсаң жакшыны ал,
Буралып чыксын койнуңдан.
Бир чайнасаң йак* чайна,
Кылгырып чыксын оозуңдан.
Жаман катын алгыча,
Жаныңды такыр кыйнаба,
Жакшы ат алып ойноп жүр.
Сен жаныңды такыр кыйнаба,
Бойдок жүр.

Жаман катын каадасы
Баласын төргө чычырат,
Байдөбөт деп чакырат.
Кудай алсын жаманды,
Ит үргөн жакка жүгүрөт.
Итаякка мүдүрөт.
Жаман катын каадасы,
Калдырак кылат терини
Карып атты мингизип,
Кара калпак кийгизип.
Карыздар кылат эрини.
Жакшы катын каадасы,
Булгаары кылат терини,
Буудан кашка мингизип,
Ак калпак башка кийгизип,
Мырза кылат эрини.
Кудай алсын жаманды,
Аш кыл десе нан кылат,
Орто жерин кам кылат.
Ону жеген адамдын,
Онтотуп ичин дам кылат*.
Кудай алсын жаманды.
Жаман катын алгыча,
Жаныңды соолап бойдок жүр.

КЫЗЫЛДЫ КИЙГЕН СИЗЧЕ ЖОК

Кызылды кийген сизче жок,
Кыжаалат болуп көп ырдап,
Кылымда күйгөн бизче жок.
Дарайи* кийген сизче жок,
Даркөйүңдү көп ырдап,
Дардисар болгон бизче жок.
Дария ташкын суусубу,
Дардисар кылдың сен сулуу.
Дария ташкын өтө албай,
Дардисар болдум кете албай,
Сулувлар сага жете албай.
Дария бойлоп сүз кечсең,
Мен кечүүң болоюн.
Беш увак намаз окусаң,
Мен мечитиң болоюн.
Дарагим жок бир менин,
Далайын көрдүм дүйнөнүн.
Кабарым жок бир менин,
Каттык жерде кармалып,
Канчаеын көрдүм дүйнөнүн.

Агын кийбе бүрмөнүн,
Арышын сүрбөй дүйнөнүн.

СЕРГЕКЖАН

Тобумдан чыккан жакшыны,
Кошуп бир саат ырдайын.
Элимден чыккан жакшыны,
Эрмегим бир саат ырдайын.
Карагер аттын жалындай,
Чачыңды бир саат ырдайын.

Тизип койгон берметтей,
Тишиңди бир саат ырдайын.
Кылса бир гавар* төгүлгөн,
Ишиңди бир саат ырдайын.
Өзүмдү-өзүм кыйнайын,
Ак Сергек деп ырдайын.
Өпкөмдү уучтап тырмайын,
Маскөөдөн келген поюздай,
Улаштырып ырдайын.
Үзүлүп кеткен учуктай,
Байлаштырып ырдайын.

Кызыл кыр ылдый кыркырап,
Коюң түштү Сергекжан.
Кычыраган чилдеде,
Тоюң түштү Сергекжан.

Кара кыр ылдый кыркырап,
Коюң түштү Сергекжан.
Кычыраган чилдеде,
Тоюң түштү Сергекжан.

Оо, Сергекжан жангинам,
Оттой бир күйөт дамгинам*.
Казаныңды бир кылып,
Ашташ болсом Сергекжан.
Төшөгүңдү бир кылып,
Башташ болсом Сергекжан.
Паранданин паашасын,
Сонор дейбиз Сергекжан.
Айланып келип колума,
Коноор деймин Сергекжан
Абалкы жардан артыкча,
Болор деймин Сергекжан.
Өрдөктөрдүн паашасы,

Соноор деймин Сергекжан.
Өз алган жардан артыкча,
Болор деймин Сергекжан.

ЖАШ КЕЛИНДИН ЫРЫ

Сөз айтамын күйгөндөн,
Астейдил көңүл сүйгөндөн.
Эгилип бүткөн талдайсың,
Эп көрдүм курбум кандайсың.

Жагалмай деген жапан куш,
Жарташка жемин илбейби.
Жароокер болсо сүйгөнүң,
Жандатып айтсаң билбейби.

Кыйгырек деген кыраан куш,
Кырташтан жемин илбейби.
Кыйгыр көз болсо сүйгөнүң,
Кыйгатып айтса билбейби.

Алматы менен Аралды,
Ашыглык кайдан жаралды.
Ашыглык оту эң кыйын,
Алагды кылат адамды.

Элибиз жайлайт Чалдакта,
Элирет жүрөк жаш чакта.
Элирген жүрөк басылбайт,
Эки күн бирге жатсак да.

Калкыбыз жайлайт Чалдакта,
Калкылдайт жүрөк жаш жакта.
Калкыган жүрөк басылбайт,
Канчалык бирге жатсак да.

Жетилип келген жагалмай,
Жемишин издеп табалбай.
Жетилип келген жаш өмүр,
Өтүп бир кетти шамалдай.

Кайрып бир чачың сылайсың,
Ар убак мени сынайсың.
Сынап коюп ойт берип,
Убада сөзгө турбайсың.

Үстүңдөгү кийгениң,
Комсомолдун бозунан.

Чыгып бир туруп карайсың,
Конторуңдун оозунан.

Басып бир келип токойсуң,
Базылдап күйгөн оттойсуң.
Балалыгың болбосо,
Маскөөдөн келген соттойсуң.

Айнектей түнүк баласың,
Айтуусуз келип каласың.
Айтуусуз кетип сен келбей,
Азапка мени саласың.

Топчудай кызыл баласың,
Токтоосуз кетип каласың.
Токтоосуз кетип сен келбей,
Тозокко мени саласың.

Аккыя чыгар эл жайлап,
Ак куурай башын бир байлап.
Айкалышып келээрде,
Алыска кетип шор байлап.

Көккыя чыгар эл жайлап,
Көк куурай башын бир байлап.
Көйкөлүшүп келээрде,
Көрүнбөй кетип шор байлап.

Кара бир кыя Коргонташ,
Калкымда барбы биздей жаш.
Жан экенден кошпогон,
Табияттын боору таш.

Кызылкыя, коргонташ,
Кыр-кырда барбы биздей жаш.
Кыз экенде кошпогон,
Табийгаттын боору таш.

Ала баш тору мингениң,
Атырылып жүргөнүң.
Артыкча сенден айрылып,
Аманат жандан күйгөмүн.

Чымчыктай тору мингениң,
Чимирилип жүргөнүң.
Чыныгы сенден айрылып.
Чымындай жандан күйгөмүн.

Көгүчкөн учуп дубалдан,

Көк жорго минин кунандан.
Көңүлдөн чыгып кетти деп,
Коркпойсуңбу убалдан?

Сагызган учуп дубалдан,
Саржорго минип кунандан,
Санаамдан чыгып кетти деп,
Коркпойсуңбу убалдан?

АК ЫРГАЛ

Көчкөндө көчүң жандайын,
Көз карашыңы аңдайын.
Көз карашың түз болсо,
Көчүңдөн калбай барайын.
Чачпагындин чачиси
Чар теректин бүрүндөи.
Тамагыңдын актыгы
Бозойдун экме гүлүндөи.
Экме гүл болсо эгилсин,
Эңсеп жаткан бозойдун,
Ошондо көөнү сергисин.

Ийик бир саптай белиңиз,
Ийилбей бери келиңиз.
Камчы саптай белиңиз,
Кайрылбай бери келиңиз.

Ай чыккан менен күн чыккан,
Алайды көздөп бой чыккан.
Ак куруттан май чыккан,
Ак Ыргал деген ыр чыккан.

Элиң бир жайлайт бөксөнү,
Эрмегиң бозой өксөдү.
Калкың жайлайт бөксөнү,
Карыбың бозой өксүдү.

Элиң жайлайт Кузгунда,
Эрмегиң бозой биз мында.
Калкың жайлайт Кузгунда,
Карыбың бозой биз мында.

Ат семирген убактыңда,
Ат жиберсең болбойбу.
Каттоочудан эки ээли
Кат жиберсең болбойбу.

Катың келбейт биз үчүн,
Камтама болдум сиз үчүн.
Дубайың келбейт биз үчүн,
Дубана болдум сиз үчүн.

Белеске чыгып оттогон,
Беш атаң кимдин нары экен?
Безилдетип ырдаган,
Ак Ыргал кимдин жары экен?

Капталга чыгып оттогон,
Кара атаң кимдин нары экен?
Каңырык түтөп ырдаган
Ак Ыргал кимдин жары экен?
Белеске мелжеп тор түйдүм,
Бек кызындай Ак Ыргал
Бейпайда сенден зор күйдүм.
Капталга мелжеп тор түйдүм,

Хан кызындай Ак Ыргал,
Кандайда сизден зор күйдүм.
Гүлүк деп таптап ат чапсам,
Кунан бир тайдан озбоду.
Кудайым салды шул гөйгө*:
Кусадар дардим козголду.

Тел күрөң таптап ат чапсам,
Тел тору тайдан озбоду.
Теңирим салды шул гөйгө,
Тек жаткан дардим козголду.

Боз анделек, бадириң,
Боздотот сенин кадырың.
Кара анделек бадириң,
Какшатат сенин кадырың.

Кара бир кайыш батинке,
Кийбейсиңби Ак Ыргал.
Кашкарга алып кетейин,
Жүрбөйсүңбү Ак Ыргал?

Кызыл кайыш батинке,
Кийбейсиңби Ак Ыргал.
Кытайга алып кетейин,
Жүрбөйсүңбү Ак Ыргал?

Таштан коён качырдым,

Иле албадым Ак Ыргал.
Такти* көөнүң кимде экен?
Биле албадым Ак Ыргал.

Кумдан коён качырдым,
Иле албадым Ак Ыргал.
Түптүк көөнүң кимде экен?
Биле албадым Ак Ыргал.

Алты бир кулач кыл аркан,
Ак боз аттын мойнунда.
Аркаңдан ырдап жүргөнүм,
Азабым сенин мойнуңда.
Жети кулач кыл аркан,
Жээрде аттын мойнунда
Жеталбай ырдап жүргөнүм,
Убалым сенин мойнуңда.

Базар бир Коргон базары,
Абат болсун Ак Ыргал.
Апта сайын жегениң
Набат болсун Ак Ыргал.

СУЛУУМА

Саятчынын тоскону,
Узун белес кыр болот.
Ургачынын жакшысы,
Узун сабак ыр болот.

Кечүүсүн таап кечпесең,
Суудан кыйын көрбөдүм.
Илимди таап айтпасаң,
Ырдан кыйын көрбөдүм.

Жылкылар келет түз менен,
Жылкычы келет из менен.
Ичиркеп жалгыз жаткыча,
Жылышсак кантет сиз менен.

Койлор келет түз менен,
Койчуман келет из менен.
Кокоюп жалгыз жаткыча,
Кошулсак кантет сиз менен.

Жарды бойлоп эл көчөт,
Жакшанган* биздей нечен көп.

Жакшанып ырдап жүрбөсөң,
Жакшылардын аты өчөт.

Сууну бойлоп эл көчөт,
Суктанган биздей нечен көп.
Суктанып ырдап жүрбөсө,
Сүлүүлөрдүн аты өчөт.

Чылбырдай кара чачыңа,
Чырмалайын Сүлүүм.
Чындап кудай буйруса,
Сизди алайын Сүлүүм.
Олоңдой кара чачыңа,
Оролоюн жан Сүлүүм.
Оңдоп кудай буйруса,
Сизди алайын жан Сүлүүм.

Беш-бештен чачың өрүлөт,
Бетканаң айдай көрүнөт.
Бетканаңдан бир өпсөм,
Белимден дартим бөлүнөт.

Тал-талдан чачың өрүлөт,
Тамагың айдай көрүнөт.
Тамагыңдан бир өпсөм,
Танаамдан* дартим бөлүнөт.

Желке чачың бир тутам,
Тармал экен Сүлүүм.
Жете албай ырдап жүргөнүм,
Арман экен Сүлүүм.

Арка чачың бир тутам,
Тармал экен Сүлүүм.
Баралбай ырдап жүргөнүм,
Арман экен Сүлүүм.

Толгонуштан суу алдың,
Топумду көрүп кубандың.
Бир толгонуп караштан,
Топ жыйындан уялдым.

Кайрылыштан суу алдың,
Калпагым көрүп кубандың.
Кайрылып туруп караштан,
Көпчүлүк элден уялдым.

Арча челек көтөрүп,
Суу аласың Сүлүүм.

Аста басып чыгыштан,
Уяласың Сулуум.

Четин челек көтөрүп,
Суу аласың Сулуум.
Секин басып чыгыштан,
Уяласың Сулуум.

Байлоодо төөң бакырат,
Баралбай жарың чакырат.
Жетекте төөң бакырат,
Жете албай жарың чакырат.

Сай боюна от жактым,
Саралага кап арттым.
Сарала тартпайт кошумду,
Сагындым кой көз досумду.

Көл боюна от жактым,
Көк алага кош арттым.
Көк ала тартпайт кошумду,
Көрбөдүм кой көз досумду.

Сай боюнда гүл турат,
Сардалдуу боюң кулпурат.
Сардалдуу боюң мен көрүп,
Санасам жүрөк зыркырайт.

Көл боюнда гүл турат,
Көркөм боюң кулпурат.
Көркөм боюң мен көрүп,
Көргөндө жүрөк зыркырайт.

НООДАЙЫМ (2)

Асмандагы көрүнгөн,
Ай бекенсиң Ноодайым?
Бетиң аппак сулуунун,
Алды экенсиң Ноодайым.

Колдо көтөрүп жүрөргө,
Куш болсоңчу Ноодайым.
Сулуум деп сүйгөнгө.
Туш болсоңчу Ноодайым.

Өрүүгө жылкым толсочу,
Өзгөчө сулуу Ноодайым,
Өз алган жарым болсочу.

Кыранга жылкым толсочу,
Кылыгдар сулуу Ноодайым,
Кыз алган жарым болсочу.

Көчкөндө көчкө жарашкан,
Көчтүн көркү Ноодайым.
Үлбүрөп үйдө отурса,
Үйдүн көркү Ноодайым.

Короого чыгып козу алса,
Койдун көркү Ноодайым.
Ыргалып басып сен келсең,
Тойдун көркү Ноодайым.
Жез комуздай күүлөнгөн,
Гүлүмсүрөп сүйлөгөн,
Ноодайым деп ырдасам,
Өзүнөн башка билбеген.
Өзгөнү көзгө илбеген.
Суудан түнүк тутам бел,
Камыш бойлуу камчы бел.
Кой ичинде соолугум,
Кол аарчыгыч жоолугум
Өзгөчө сенин жүрөгүң,
Отуз кыздын ичинде,
Отурсаң түшөт зоогум.

Кызылга сайган күрөгүм,
Кыз ичинде отурсаң,
Кызыйт менин жүрөгүм.
Маккада алтын сарайың,
Үстүнө кийген дарайым,
Өзүңдөн ымдат болбосо
Сенделип кантип барайын.
Көргөндө алтын тобусум,
Адамдан артык добушуң,
Жибектен майин сылыгың,
Кыздан өтөөр кылыгың.
Самандай болуп саргайып,
Ноодама күйгөн биз карып,
Саргарганым билбейсиң,
Сардал сулуу Ноодайым.
Мөлмүлдөгөн көзүңдөн,
Бөтөнчө ширин сөзүңдөн.
Каерде болсоң аман бол,
Үмүтүм көп өзүңдөн.
Сагызгандан куш кылып,
Салалбадым Ноодайым.
Санаам жетсе мал жетпей,

Алалбадым Ноодайым.
Көгүчкөндөн куш кылып,
Салалбадым Ноодайым,
Көңүлүм жетсе мал жетпей,
Алалбадым Ноодайым.
Күлүктү минсем куйругун
Түйүп жүрөм Ноодайым.
Ар көргөндө мен сизди,
Күйүп жүрөм Ноодайым.

АБАДА УЧКАН МЕН БОЛСОМ...

Абада учкан мен болсом,
Адырда түлкү сен болсоң.
Алып учуп кетээрде
Ала салып жок болсоң.

Көкөлөп учкан мен болсом,
Күңгөйдө түлкү сен болсоң.
Көтөрүп алып кетээрде
Кылт коюп жаным жок болсоң.

Кыраан бүркүт мен болсом,
Кылт коюп качкан сен болсоң.
Кызыгып барып аларда
Көрүнбөй түгөт жок болсоң.

Сай сагызган сен болсоң.
Талпынып учкан мен болсом.
Таанып алып кетээрде
Чыргайга кирип жок болсоң.

АШЫКТЫК ЫРЫ

Сүйдүм сонун жаштыкты
Самаймын ойноп калышты.
Сүйлөй албай калбадым
Санаалаш сендей жарымы.

От болуп күйүп жанамын
Күнү-түн ойлоп турамын.
Ой санаама жете албай
Ооруган бойдон каламын.

Көрсөм дейм жашоо жыргалын
Көөнүмдөн чыкпай турасың.
Көз жарып көргөн жарым деп
Көрүнө ойноп жыргасаң.

Алдейлеген бөбөктөй
Ызат, урмат сен кылсаң.
Аманат жандын жыргалын
Экөөбүз бирдей тең кылсак.

СҮЙГӨНГӨ

Тескейде булбул сен болсоң,
Күңгөйдө булбул мен болсом.
Баш жагына сен консоң,
Бир жагына мен консом.

Бото көз жарым сен болсоң,
Боздогон жарың мен болсом.
Боздобой ыйлап не пайда
Бордошуң* өтөт бир жайда.

Асмандан булут жылбайбы,
Аяктап мөндүр күйбайбы.
Айчылык жерден кат берсең,
Ашкере көңүл тынбайбы.

Көктөн булут жылбайбы,
Көнөктөп мөндүр күйбайбы.
Көз көргүс жерден кат берсең,
Көрүнө көңүл тынбайбы.

Айылыңдын четине
Ак көпүрө салдырсаң.
Ашык болсоң сен өзүң
Ат жиберип алдырсаң.

Короондун четине
Кош көпүрө салдырсам.
Колуктум болсоң сен өзүң,
Кош ат менен алдырсам.

Күн тийбес башы булакты,
Жаркырап жайнап суу акты.
Жаш экенде ойноп күл,
Жаштыктын өтөт убагы.

Ашуунун бийик белинен
Аркарлар оттоп семирген.
Айрыбасын кудайым
Ар кимдин сүйгөн теңинен.

КИМГЕ АЙТАМ

Өзүңдөн башка кимге айтам,
Өткөндү билген сизге айтам.
Өтө ашык болгонсуп,
Өткөн күндөн мурунтан.
Убалым кимдин мойнуна
Ушу бойдон таштасаң,
Ачууңа тийип койбойун
Алымдан кабар албасаң.
Сен үчүн убай тарткан бул жүрөк
Өзүң бил кимге арнасаң.
Ак калат кийим тыпыйып,
Акырын сүйлөп кылтыйып,
Сагынып селки сени деп,
Айылдан өткөн изиңден
Арасынан чыр чыгат.
Эшик ачып киргизип,
Сүйүүнүн иши ушул деп,
Бек кучактап, сүйгүзүп,
Таштадыңбы сен мени,
Жалынсыз отко күйгүзүп?
Белимден сыга кучактап,
Саксайтып мени койдунбу?
Артыңды карап кылчактап,
Айтып жүрүп чарчадым.
Аңдыган душман ушактан
Ар кимдин намыс, ары бар,
Ар кимдин сүйгөн жары бар.
Сен үчүн болду жарадар.
Айыктырып алууга
Айтчы кандай дары бар?
Суу-суу менен Алаңдан
Сымбатың башка жаралган.
Ишенер болсоң садагаң,
Артык да көргөм адамдан.
Какырым жайлоо Калканташ
Минеден* калкан болду экен?
Кадырын билген ал бозой
Минеден капа болду экен?

КОМУЗУҢ БАРБЫ ЧЕРТКЕНГЕ

Комузуң барбы черткенге,
Добушуң барбы айтканга?
Оюң да болсо ойноп күл
Мейманбыз ушул жалганда.

Минген бир атың карагер
Чапса да чыгат кара тер.
Курдаштар ойноп күлөлү
Акыры сорот кара жер.

Чынжырлуу жайга ээрчитип,
Жылгадан тосом күлкүңдү.
Канткенде эстен чыгарам
Жылмайып койгон күлкүңдү.

Үйүмө үйүң бет маңдай
Үмүтүм үзбөйм эч кандай.
Үй-бүлөң капа болбосун
Үгүттөп сени бузгандай.

Айлыңа айлым бет маңдай
Айбыңды таппайм эч кандай.
Аялың капа болбосун
Атайлап сени бузгандай.

СҮЙГӨНҮМ СЕЛКИ, АМАНБЫ?

Сүйгөнүм жаздым саламды,
Сүйгөнүм селки аманбы?
Кусадар кылып дегдетпе,
Сүйгөнүм мендей баланы.

Адамдан адам кем болбойт
Акылы бирок тең болбойт.
Аракет кылып издесе,
Алтындан артык кен болбойт.

Көп эле жаштар жүрбөйбү
Сыртында болуп сымбаты.
Сырдаша келсе билинет
Адамдык арзан сымбаты.

КОЛУҢДУ БЕРЧИ СҮЙГӨНҮМ

Атайын барып мен көрдүм,
Адырдын кызыл гүлдөрүн.
Сайрандап ойноп жыргайлы
Кайдасың келчи сүйгөнүм.

Карай келип көз салып,
Кайда экениң билбедим.

Капасын жазып курбуңдун
Кайрылчы бери сүйгөнүм.

Жанаша бирге басалы
Жыргалын көрүп дүйнөнүн.
Көңүлдүн кирип кетирип,
Көрүнчү көзгө сүйгөнүм.

Гүл ичинде отуруп,
Күкүк куш болуп үндөдүм.
Кошулуп мендей теңиңе
Колуңду берчи сүйгөнүм.

ЧАЧЫҢ БИР ТАЛ-ТАЛ ЖИБЕКТЕЙ

Чачың бир тал-тал жибектей,
Порумуң тарткан сүрөттөй.
Асылдыгың мисалы,
Акындын кызы Чүрөктөй.

Кашың кара кундуздай
Көзүң күйгөн жылдыздай.
Сүлүүлүгүң байкасам,
Сулайман алган нур кыздай.

Ала десем куладай
Арка чачың пуладай*.
Пуладай сиздин чачыңды
Кандай пенде сылады ай.

Ак зоонун түнүк суусундай
Ак эрмендин куусундай.
Алышып ойноп жүрөлүк
Азыркы закон ушундай.

Үйүңдүн арты Четинди
Керкимдин мизи кетилди.
Керилип барып бир өпсөм
Кебезден аппак бетинди.

Алайга бүткөн кайыңдай,
Аргымак бээнин тайындай.
Албырасың нурланып,
Алматынын чайындай,

Тоого бүткөн кайыңдай,
Тобурчак бээнин тайындай.

Толкундасың нурланып,
Токмоктун памил чайындай.

Оромол салган башыңдан,
Осмо* койгон кашыңдан.
Кысып койгон көзүңдөн,
Кызыктырган өзүңдөн.
Шам чырактай көзүңдөн,
Шекер бир ширин сөзүңдөн.

Акыл айла жер тегиз,
Акыл айтсам билиңиз.
Эки айланып келсечи,
Атаны кокуй он сегиз.

Сурмалуу көз ак маңдай,
Сүрөткө жүзүң тарткандай.
Көз үстүндө чийген каш
Калем менен тарткандай.

Күлсөң тишиң кашкайып,
Күмүштөн тизип таккандай.
Алкымың айдын көлүндөй,
Алтындан кошуп чапкандай.

Тереземди караймын,
Телмирип сени самаймын.
Ушул жазган ырымды
Сүйгөнүм сага арнаймын.

Алыста жашап жүрөмүн,
Ар убак ойлоп сүйөмүн.
Белекке берген сүрөтүң,
Ардактап сактап жүрөмүн.

Гүлдүү, гүлдүү, гүлдүү бак.
Гүлүнөн үзүп тагындым.
Сүрөтүң көрүп ар убак
Сүйгөнүм сени сагындым.

Айтышкан антың ойумда,
Алыскы жерде жүрөсүң.
Ар дайым кирип түшүмө,
Акылдан кетпейт элесиң.

Ак кагазга кат жазам,
Алтыным, курбум, тыңдасаң.

Менде бир айтар сөз турса,
Айтууга жолтоо кылбасаң.

Сүйсөң бирди тандагын,
Сүйөм деп көпкө барбагын.
Эсиңе ал ушул сөзүмдү,
Сүйүктүү менин ардагым.

А деймин атыңды,
Кайтаргын менин бактымды.
Кайтарбасаң катымды,
Толуктап жазгын атыңды.

Карарган тоонун аскасы,
Карарып туман баспасын.
А тамга эске ала жүр,
Карабайм сенден башкасын.

Кат жазамын сыр салып,
Кадырың эмне мынчалык.
Сен эсиме түшкөндө
Уктай албайм тынч алып.

Санаада турат элесиң,
Сагындым качан келесиң.
Окууну бүтүп келгенче
Сабыр кыл жаным дегенсиң.

Кат жазамын бормолоп,
Колумда калем жормолоп.
Сүйгөнүм эске түшкөндө,
Көздөн бир жашым шорголоп.

А деген үндүү тамганы
Билбеген адам калбады.
Сүйгөнгө сүйгөн кошулса,
Болбосо керек арманы.

СУНАЙЫН ДЕСЕМ КОЛ КЫСКА

Сүлөөсүн ичик жамынып,
Сүйлөшүп чыксак камынып.
Сүйлөшпөй койсок бул бойдон
Калбайбы жүрөк сагынып.

Белеске атын токуган
Бедилер* китеп окуган.

Беш көкүл жарың мен болуп
Безеленип ырдап олтурсам.

Капталга атын токуган,
Кадилер* китеп окуган.
Кара көз жарың мен болуп,
Жаңшанып ырдап олтурсам.

Асмандагы жылдызга,
Сунайын десем кол кыска.
Кайран жаштар өттү го,
Ачып көздү жумганча.

БИР СУЛУУГА

Ак бетин айдай тунуксуң,
Ажарың каухар нурусуң.
Атактуу заргер* элинен,
Алейне чыккан сулуусуң.
Ар дайым көрүп турбасам,
Калгансыйт бүтпөй жумушум.
Жалооруп жүрөк дегдеткен,
Жаштыктын иши курусун.

Кебетең менен кылыгың
Келишкен акыл чырайын,
Артыңдан ушак айтылса,
Арылат дешет күнайың*.
Жаштыктын ишин кечирер
Жараткан Алла кудайым.

Ак чырайлуу ак келин
Мүнөзүң жумшак созулган,
Ажарың ага кошулган.
Жүргөндүр күйүп далайлар
Жүрөккө жаккан отуңдан.
Жаралган сенсин башкача,
Жайдары жүзүң таптаза.
Жароокер сенин көркүңдү,
Жарашат канча мактаса.
Кызыкпайт элем мынчалык
Кылыгың мага жакпаса.

Төөбулак менен Караташ,
Толгон айдай калем каш.
Кадырлаш болуп жүрүүгө,
Калкымдан сендей табылбас.

Жаштыктын гүлү соолбосун,
Жароокер курбум көңүлү.

Айлыңдагы боз балдар
Айрыкча сени караган.
Ашкере ойноп күлүүгө
Айбыгып элден корунам.
Асылкеч сендей келиндин
Айланып өпсөм оозунан.

КЫЗЫК ГО СҮЙҮҮ БААРЫНАН

Акырын күлүп муңайым
Айбыгып элден уялдым.
Алдымдан тосуп сен чыксаң
Жалындайт жүрөк кубанып.

Жалындуу жаштык кезинде
Жаштыктын жарын кылалык.
Картайганча сыйлашып,
Кадырлаш болуп туралык.

Заргердин үстү эзелтен,
Келбетиң сонун келишкен.
Жүрөктү сүйгөн ырдагы
Чыкпасын такыр сени эстеп.

Элесиң дайым бир жүрөт
Эзилет сен деп бир жүрөк.
Башкалар балким менчелик
Сүйөбү жокпу, ким билет.

Жаштарга берем тарбия
Сүлүүсүн көрдүм ар жерден.
Сүйкайган сулуу ак келин
Чүрөгү сенсиң Заргердин.

Ар жерден көргөн сулуулар
Өзүңө кылдай тең келбес.
Көрүнбөй калса элесиң,
Кусаланам сагынам.
Жалындуу жаштык кезинде
Кызык го сүйүү баарынан.

ТҮРЛӨМӨ ЖООЛУК САЛЫНДЫМ

Түрлөмө жоолук салындым
Толгонуп сени сагындым.

Тозок экен жашчылык
Торуңа кайдан чалыңдым.

Кара көйнөк, кара шым
Чөнтөккө пулду саласың.
Аста секин көз кыссам,
Жалдырап тиктеп каласың.

Басасың жолдун тегизин
Байкайсың сөздүн негизин.
Бир өзүңө теңебейм
Жигиттин начар сегизин.

Колуңдагы калемин
Учу полот*, өзү жез.
Кайдасың келчи сүйгөнүм.
Ойной турган ушул кез.

Атайын барып мен көрдүм
Адырдын кызыл гүлдөрүн.
Кошулуп мендей теңиңе
Колуңду берчи сүйгөнүм.

Жибектен менин көйнөгүм,
Жиберген каттан байкагын.
Өмүр шерик* болом деп,
Ошол го менин айтканым.

Алтын бир деймин тишиңди,
Арасат* ойлойм ишиңди.
Алтыным кимге жоорутам
Сен үчүн көргөн түшүмдү.

СОЗУЛА ТАРТЫП ГҮЛ АЧСАҢ

Созула тартып гүл ачсаң,
Соңкөлдүн жайык талаасы.
Санаасы дурус болбосо,
Сабыркайт адам баласы.

Гүлдөн да гүлдү тандаба,
Бирөөнүн гүлүн кармаба.
Бирөөнүн гүлүн кармасаң,
Түбөлүк болбойт ал сага.

Жайдары сонун мүнөзүң,
Жаркылдап өзүң күлөсүң.

Жашырып койсо жараткан
Жаштардын кылган күнөөсүн.

Ушунчалык болдубу?
Ушак сөз угуп койдубу.
Же болбосо алтыным,
Мен таарынтып койдумбу?

Биздин бир айыл бер жакта
Самолет менен кат ташта.
Ким ойнобойт, ким күлбөйт,
Каны бир суюк жаш чакта.

Өкүнөбүз, калабыз,
Өткөндү кайдан табабыз.
Өтүп да кетсе бул өмүр
Карызга кимге барабыз?

Башыма койгон жаздыгым,
Балапан куштун жүнү экен.
Баштагы өткөн күндөрүм
Жуманын кадыр күнү экен.

Колумдун беш салаасы,
Болбочу мага нааразы.
Нааразы мага болот деп,
Ушак бир болдум карачы.

Шамшыкал* атам алдынан
Пайгамбарым баскандыр.
Ушинтип басып жүрсүн деп,
Бешенеге жазгандыр.

СҮЙҮҮ АРМАНЫ

Жергетал менен шаңшыган,
Шаңшыбай бүркүт жемиңди ал.
Сен тигинде, мен мында,
Жете албастан болом зар.

Жергетал менен Торукөң,
Жашчылыктын жолу көң.
Жалгыз ай келбейт колуңдан
Экөөбүзгө болсун тең.

Жылкы айдасаң жорго айда,
Жыбыратып жолго айда.
Сүйгөнүм өзүң турганда,
Башка бир жашка жол кайда.

Алтын бир алтын алтын таш,
Алтындай бекен башка таш.
Алтыным өзүң турганда
Айланып кетсин башка жаш.

Күмүш бир күмүш күмүш таш,
Күмүштөй бекен башка таш.
Жаным өзүң турганда
Жалынып өтсүн башка жаш.

СҮЙҮҮ ЫРЫ

Жанаша бассаң жанашып,
Боюңа көркүң жарашып.
Кайран бир менин сүйгөнүм
Кайда бир кеттиң адашып.

Асманда жылдыз көп болсо,
Калакат* болот жылдызга.
Кабыргам жаман кайышат,
Карындашым бир кызга.

Кимди ким билет арманын,
Таразы билет салмагын.
Өткөрүп ийип өмүрдү,
Армандуу болуп калбагын.

Күмүштөн кылган билерик,
Күндө бир келем имерип.
Күндө бир айлың таба албай
Күнчүлүк кетем ийменип.

Алтындан кылган билерик,
Айда бир келем имерип,
Айда бир айлың табалбай
Алыска кетем ийменип.

АЛТЫН ДЕП САГА АТ КОЙДУМ

Ашкере дайын кылбастан,
Алтын деп сага ат койдум.
Айтып казал сен үчүн,
Акылыңа дат койдум.

Кызыгып сага жетпедим,
Асылым сенин артыңан.
Аракет кылып жете албай
Азабын тартып артыңдан.

Көңүлгө салдың арманды
Көргөндө ичим күйгүзүп.
Кыялың эске түшкөндө
Кылгырып ичтен жаш тамат.

Кылыгыңды санасам*,
Кыпкызыл ичтен өрт жанат.
Аламима* чыдабай
Айттым казал бир санат.

СҮЙҮҮНҮН СҮЙҮҮ ЫГЫ БАР

Сүйүүнүн сүйүү ыгы бар,
Сүйлөшпөй мурун сырын ал.
Сүйлөшүп жүрүп айрылсаң,
Суу ичкен дарттан кыйын ал.

Суусуз бир терек бүр албайт,
Сүйүүсүз адам жүрөлбайт.
Сүйлөшүп жүрсө эки жаш,
Ичи тар адам көрөлбайт.

Сүйгөнгө сүйгөн көп боздойт
Сүйгөнгө кудай не кошпойт.
Сүйгөнгө кудай кошпосо,
Солуп бир калган гүлгө окшойт.
Кар үстүндө сүлөөсүн,
Сүйгөнүм кайда жүрөсүң.
Сүйгөнүм деп мен барсам,
Сүйбөгөнсүп сүйлөйсүң.

Оюндун оюн ыгы бар,
Ойнобой мурун сырын ал.
Ойноп бир жүрүп айрылсаң,
Онтогон дарттан кыйын ал.

Бурамалуу алтын саат,
Бузулбай жүрөт чыкылдап.
Сүйгөнүм сени эстесем
Олтуралбайм жарым саат.

Ак көйнөк болсо сен кийсең,
Гүлдүү бир көйнөк мен кийсем.
Алдыда турса ак сүйүү,
Алдейлеп бала мен сүйсөм.

Көк көйнөк болсо сен кийсең,
Гүлдүү бир көйнөк мен кийсем.
Көңүл бир турса ушундай,
Көтөрүп бала сен сүйсөң.

БАРАЙЫН ДЕСЕМ ЖОЛУМ ТАР

Булут басты асманды
Бурулуп мындай басканды.
Кантип ойдон чыгарам
Бул балаадан качканды.

Асманда булут жерде кар,
Барайын десем жолум тар.
Унутуп койсом мен сени
Үстүбүздө кудай бар.

Эшигиңдин алды күн тийбес
Ашыгың болом эл билбес.
Ойлоп көргүн жан курбум,
Алганың менен* көп күйбөс.

Акырын барып суу алган
Арчалуу эшме булагым.
Артыкча сени сагындым
Акыреттик ынагым.

Кыялай басып суу алган
Кызыл эшме булагым.
Кылыгыңды сагындым
Кыянаттык ынагым.

Мен ушинтип ыр жазам,
Сиз менен качан сырлашам.
Убада сөзгө бек турам,
Башкага көңүл бурбасаң.

Тобурчак аттай чалышым,
Тобумдан тапкан таанышым.
Тозок экен ойлосом,
Томсоруп сизден калышым.

Аргымак аттай чалышкан,
Айылдан тапкан таанышым.
Азап экен ойлосом,
Айрылып сизден калышым.

Эшигиң алды тактадан,
Таанышып албай баштадан.
Убалым сенин мойнуңда
Убара кылып таштасаң.

Артыңдан барып суу алам,
Досуңду көрүп кубанам.
Алдыңызга баруудан
Топтолгон элден уялам.
Көпүрө салсаң тандап сал,
Баскан сайын ийилсин.
Жигитти сүйсөң тандап сүй,
Көргөндө жүрөк сүйүнсүн.

Асманда булут алынбайт,
Алынса сууга малынбайт.
Жигиттин жакшы жаманы
Кийими менен таанылбайт.

Кагылайын караңдан
Чыкпайсың менин санаамдан.
Айтайын кесир болбосо,
Артыкча көрөм адамдан.

Уктабай таңды атырам
Ойлонсом сизди чакырам.
Оюңда жүрөр бекемин
Оболоп учкан карчыгам.

АШЫКТЫК ЫРЫ

Караны минсем оттобойт,
Капталга буту токтобойт.
Кашкардан сулуу көп көрдүм
Кадыры сизге окшобойт.

Кызылды минсем оттобойт,
Кыялга буту токтобойт.
Кыргыздан сулуу көп көрдүм
Кылыгы сизге окшобойт.

Кызылды миндим жабуулап,
Кыяга чыктым кадуулап.

Кылыгыңды мен эстеп,
Басалбаймын саруулап.

Караны минсем бурчутам,
Камчыдай белиң бир тутам.
Кайырма жака, кош этек
Кадырың кантип унутам.

Кара бир манат көрпөчөң,
Кайгырам сени көрбөсөм.
Кадырыңа жетермин
Как ажал жетип өлбөсөм.

Кырды бир кырдай жүргөнбүз,
Кыналуу боз ат мингенбиз.
Жал куйругун шарт түйүп,
Жаш дегенде күйгөнбүз.

Чий баркуттан көрпөчөң,
Чыдабайм сени көрбөсөм.
Чын баркыңа жетермин
Чын ажал жетип өлбөсөм.

НИЧКЕ КАШ

Эрте жөнөп бостондон
Кеч келипсиз, Ничке каш.
Кара каш каймал жетелеп
Көк кыядан өтөбүз.
Ботокөз каймал жетелеп
Боз кыядан өтөбүз.
Бото көздөй баланы
Боздотуп кайда кетебиз.

Жума күнү баш жуусаң,
Жуп чырактай жанасың.
Адамдын көөнүн оорутпай
Жумшак ой сөздүү баласың.

Пайшамба* күнү баш жуусаң,
Пэрилэр сана окшобойт.
Тээлинди мен эстеп,
Жүрөгүм сыздап токтобойт.

Ничке каштын жегени
Козулуунун буудайы.
Ничке каш сени дегенде
Минген бир атым кудайы.

Ничке каштын жегени
Алчалуунун буудайы.
Ничке каш сен дегенде
Кийген бир тонум кудайы.

Алчалуунун буудайы
Жарда жүрөм Ничке каш.
Сенин ышкыңда мен күйүп,
Зорго жүрөм Ничке каш.

Отурушуң дубалдын
Тагы болдуң Ничке каш.
Үч теңге пулду ашырбай,
Тааны болдуң Ничке каш.

Несисиң кесип боюнча
Бүзулган жок Ничке каш.

САГЫНЫП САЛАМ КАТ ЖАЗАМ

Сарсанаага мен батам
Сагынып салам кат жазам.
Салам кат жазып турарсың,
Санааңдан чыгып калбасам.

Кашкулак менен сүлөөсүн,
Кашкая түшүп күлөсүң.
Канаке катка жооп жок,
Кадыркеч, нима* кылып жүрөсүң.

Жапайы жандар сүлөөсүн,
Жамбаштай басып күлөсүң.
Жанагы катка жооп жок,
Жамбашсыз нима кылып жүрөсүң?

ТЕҢТУШТАР ОЙНОП ЖЫРГАЙЛЫ

Тектирге чыккан буудайды
Теңселтип шамал ыргайды.
Теңдиктүү ушул заманда
Теңтуштар, ойноп жыржайлы.

Кыр-кырга чыккан буудайды
Кулпунтуп шамал ыргайды.
Кулпунган ушул турмушта
Курдаштар, ойноп жыржайлы.

Кыраңдан чыккан айдайсың
Кызыл гүл болуп жайнайсың.
Кызыл гүл турса ачылган,
Кылчайып булбул сайрайсың.

Жаркырап аткан таңдайсың,
Жарыгың жарык шамдайсың.
Жаш өмүрдүн гүлүндөй,
Жанаша чыккан талдайсың.

ОЙ ТОБО

Жагалмай деген жапан куш,
Жар ташка барып конгон жок.
Жарпымды жазар тең курбум,
Жайлообуз бирге болгон жок.

Кыргыек деген кыраан куш,
Кырташка барып конгон жок.
Кылыкташ менин тең курбум,
Кыштообуз бирге болгон жок.

Агарып сүргөн таң менен,
Аркарлар оттойт кумайда.
Алыска кетип калды деп,
Асылкеч курбум, муңайба.

ЖЫЛКЫЧЫ КЕЛИН

Мелтиреп асман көгөрүп,
Мен турам бакка жөлөнүп.
Кашаттан чыкты бир келин
Алдына бала өңөрүп.

Жеңеке, дедим бурулуп,
Аргендей үнүм кубулуп.
Токтолуп жооп бергенче,
Тор кашка турду жулунуп.

Атыңыз ким, деп сурадым,
Өткөрүп бир аз убагын.
Айылга жүр, деп көрсөттү
Адырдын кашка булагын.

Атым бир Гүлүм, жылкычы,
Сиз кайсы жердин ырчысы?
Ашыкпай, жеңе, тура түр
Ачылар сырдын кулпусу.

Эмесе үйгө жүрүңүз,
Эң эле назик үнүңүз.
Байкап го турам мен дагы,
Бул жердик эмес түрүңүз.

Фрунзе болот жерибиз,
Алатоо, кыргыз элибиз.
Өзөнгө айдап жылкыны,
Оюнга кечке келиңиз.

Барайын анда барайын,
Барбай да кантип калайын.
Жайлоодо жатып камыккан,
Кумардан чыга канайын.

ЖАКТЫРАМ

Колхозчу жеңем Айкамыш,
Кесибиң сенин мал багыш.
Көбөйттүң көбөк чарбаны,
Колуңдан кетпей ар намыс.

Көргөндө жазып жарпымды,
Көңүлүм сага тартылды.
Арбытып башын жыл сайын,
Аткаргын берген антыңды.

Ар дайым ойлоп ичимден,
Айтууга сөзүм күтүнгөн.
Жактырам сени, жактырам,
Өңүңдөн эмес ишиңден.

КҮЙГӨН (1)

Кулпунуп жердин көркүнөн,
Козголду жүрөк толкуду.
Сүйүүнүн күчү албырып,
Каптады деңиз толкуну.

Жайнаган гүлдү ким көрүп,
Элестеттим курбум өзүңдү.
Булбулдун үнүн мен угуп,
Уккандай болдум сөзүңдү.

Асмандан тийип күн турса,
Кызыл гүл кайдан соолусун.

Эки жаш бирин сыйласа,
Жаш жүрөк кайдан оорусун.

Ашыктык отко күйгүзбөй,
Антташкан шертке бекем бол.
Сүйүүңдү сактайм жүрөккө,
Көрүшкөнчө эсен бол.

АЛЫЙМАН

(Саанчы жеңе)

Көп сүт берет уйларың,
Кандырып көздүн кумарын.
Баралбай тике жагынып,
Билалбай атың сурадым.

Саанчы жеңем Алайман,
Уйларың жакшы багылган.
Төрт миң бир кило сүт алып,
Ар уйдан болду табылгаң.
Атагың чыгып жашыңдан,
Саанчы болдуң ашынган.
Учетчик болсом сүт ченеп,
Чыкпайт элем кашыңдан.

Ишиңе элиң кубансын,
Ийгилигиң улансын.
Катардагы саанчылар,
Калышпай сенден үлгү алсын.

СҮЙГӨНҮМ ЧЫКСА БОЛБОЙБУ

Топ-топ учкан таранчы,
Тобун жазбайт, саначы.
Топ бийкечтер ичинде,
Кара көз барбы, карачы.

Сап-сап учкан таранчы,
Сабын жазбайт, саначы.
Сан бийкечтер ичинде,
Сүйгөнүм барбы, карачы.

Топ-топ учкан таранчы,
Тобун жазса болбойбу.
Топ бийкечтер ичинен,
Тосконум чыгып койбойбу.

Сап-сап учкан таранчы,
Сабын жазса болбойбу.
Сан бийкечтер ичинен,
Сүйгөнүм чыгып койбойбу.

КОЛХОЗ КҮЙГӨНҮ

Күлгөнүң жанды жандырат,
Сүйгөнүң суусун кандырат.
Кадырың эске түшкөндө,
Каламын алтын жалдырап.

Бек кармап алтын колунду,
Бергемин сага оюмду.
Күйгүзүп ичти өзгөчө,
Күлгөнүң артык форумдуу.

Сен үчүн кыйын ойдомун,
Орундар бекем ойдогум.
Оюмдун али чеги жок
Ачекей туюк жолдомун.

Ойлосом оюм бир нерсе,
Ойго бир түшөт ар нерсе.
Оюнду кимдер сүйбөгөн,
Ойдогу курбуң пар келсе.

КЫЗЫЛ ГҮЛ

Кызыл гүл өсүп жайнадың,
Кызыксаң конуп сайрагын.
Жыпар гүл ушул экен деп,
Жаңылып үзүп албагын.

Гүл бакка бардым кечинде,
Гүлдөгөн бакыт кезинде.
Гүл терип колдон кармашып,
Күлгөнүм менин эсимде.

СУЛУУЛАР

Турна моюн, алма баш,
Тукабадай карачач.
Кыялдан жакут баскандай,
Көз үстүндө кыйгач каш.

Кырдач мурун акчыл жүз,
Кыялы сонун ширин сөз.
Каухардан оюп салгандай,
Мөлтүрөйт эки кара көз.

Акча кызыл нур бетин,
Айткандай эле келбетин.
Адамдын боюн эриткен,
Асталап айткан бал кебин.

Сүлүүнүн көркүн чыгарган,
Субагай бет ак маңдай.
Көз карашың магнит,
Эрксизден бойду тарткандай.

АГЫН СУУ

Агын суу турса, чалчыкка
Ак шумкар келип кончу эмес.
Айланып тоодо мен жүрөм
Анчалык катуу болчу эмес.

Көгүн суу турса, чалчыкка
Көк шумкар келип кончу эмес.
Көп ойлонуп мен жүрөм,
Көп эле катуу болчу эмес.

Көзүң бир бышкан алчадай,
Көргөндө жүрөк чарчабай.
Көңүлүң болсо, айтсаңчы
Өйдө бир төмөн калчабай.

Түн ичинде бир уйкум жок,
Күндүзүндө тынчым жок.
Карымын, дейсиң жаш туруп,
Кандай бир жансың курчуң жок.

КИМГЕ АЙТАМ

Сүйгөнүм, сени ойлоном,
Минут сайын толгоном.
Качан бозой келет деп,
Таттуу уйкумдан ойгоном.

Сүйгөнүм, сырым биле көр
Жалындап жаным күйө көр.

Минут сайын толкундап,
Чының менен сүйө көр.

Кара атка салган кол чидер,
Кымбаттуу жаным, кат жибер.
Ал катыңдан не пайда
Жароокер болсоң өзүң кел.

Чымыяндан көрпөчөң
Чыдабайм сени көрбөсөм.
Чын баркыңа жетермин
Чын ажал жетип өлбөсөм.

Кара баркыт көрпөчөң
Капа болом көрбөсөм.
Кадырыңа жетермин
Капыстан эле өлбөсөм.

АЧКЫЧЫ БОЛСОМ САНААНЫН

Жайлоонун кызыл гүлүндөй,
Гүл турмак беле күбүлбөй.
Кайран өмүр жаш күндөр
Өтөбү сенсиз көрүнбөй.

Гүлү бир болсом талаанын,
Ачкычы болсом санаанын.
Жоготпой тагып жүрүүгө
Сааты болсом баланын.

Уктабай таңды атырам,
Ирмебей кирпич катырам.
Кысылат жүрөк өртүңө
Түтүнүнү кайда батырам.

КОЛХОЗДОГУ КУРБУМА

Кадырлап бир кат жазамын,
Капамды качан ачамын.
Катымдын жообун кайра жаз,
Сынбасын менин назарым.

Колхоз бир сенин турагың,
Кадырлаш эсен турамын.
Каттаган, өткөн кишиден
Билмексен болуп сурадым.

Карайып кашың коюлган,
Кадырың кетпейт оюмдан.
Сагынсаң салам жаза жүр
Сабатың сенин жоюлган.

Караймын сенин жолуңду,
Кармасам деймин колуңду.
Кат сабатың жоюлган
Кайтаргын эрте жообуңду.

АЙ КЕЛИН

Ээй, аттиңай деп ырдасам,
Ар гәптэр* келет оюма.
Алейне* ашык болупмун
Ай келин, сенин боюңа.

Көрүп түрүп ырдасам,
Көп гәптэр келет оюма.
Көрүнө ашык болупмун,
Көркөмдүү сулуу боюңа.

Көп күйгүзбөй жигитти
Күлүп койчу жаркырап.
Кагылып сенден кетейин
Жарыгың тийсин баркырап.

Эки эле көзүң балбылдап,
Эгизден* тийген панардай.
Эки эмчегиң тирсейип,
Эшикте пышкан* анардай.

Албырып бетиң, Ай келин,
Агарып күйгөн панардай.
Ай эмчек төшүң торсойуп,
Аптапта пышкан анардай.

Тал-тал бир болуп суналган
Такымга чачың буралган.
Таалайлуу экен азамат
Тандап бир элден сени алган.

Жибектей чачың буралган
Жик-жик болуп суналган.
Жигит бир экен азамат
Жактырып элден сени алган.

Алмадай камыр жубуруп,
Аш кыласың, Ай келин.
Алдымдан чыксаң адамды
Мас кыласың, Ай келин.

Гүрүчтү жууп кайнатып,
Аш кыласың, Ай келин.
Капилет чыгып алдымдан,
Мас кыласың, Ай келин.

Көздөрүң күйгөн кара чок,
Көңүлүм сенден калган жок.
Ганимет* ушул дүйнөдө
Кучактап жатсам арман жок.

Ак бетин күйгөн кызыл чок
Ашыглык ышкым канган жок.
Аманат ушул дүйнөдө
Алып бир жатсам арман жок.

КАЙНАРЫМ

Карарган сенин дарагың
Караган пенде мас болот.
Кашыңда барбы жалының?
Көгөргөн сенин дарагың
Көргөн пенде мас болот.
Көзүңдө барбы жалының?
Ол тоо менен бу тоону
Дебелейин деп жүрөм.
Төөңдүн башын мага бер
Жетелейин деп жүрөм.
Сага оор болгондо
Мага жеңил деп жүрөм.
Кош эмчекти мага бер
Көтөрөйүн деп жүрөм.
Карлуу тоонун боорунда
Кар көтөрүп кайкалап,
Турар бекен Кайнарым.
Муздуу тоонун боорунда
Муз көтөрүп дем альш,
Турар бекен Кайнарым.
Календер жарым кайда деп,
Сурар бекен Кайнарым.

Мусаапыр жарым кайда деп,
Сурар бекен Кайнарым.
Пашасы жок Башалай
Сенин элиң, Кайнарым.
Бир колтукка жай болот
Ничке белиң, Кайнарым.
Чымыны жок Чоңалай
Сенин жериң, Кайнарым.
Чын колтукка жай болот
Чымчым белиң, Кайнарым.

КЕЛИНГЕ

Сарсанаага мен батам
Сагынып салам кат жазам.
Салам кат жазып турарсың
Санааңдан чыгып калбасам.
Кыялай басып келесиң,
Кызыл гүл колго бересиң.
Унутпай мени жүргүн деп,
Уктасам түшкө киресиң.
Ойлонуп жазып аңгеме,
Оюма түшүп ар неме,
Ойакка* тийип кетет деп,
Оюмда качан бар эле.
Кашкулак менен сүлөөсүн
Кашкайа түшүп күлөсүң.
Канакей катка жооп жок,
Кадыркеч, кайда жүрөсүң?
Жапайы жандар сүлөөсүн
Жамбаштай басып күлөсүң.
Жанагы катка жооп жок
Жайдарым, кантип жүрөсүң?

КАРАТОО БАШЫ БҮЛДҮРКӨН

Каратоо башы бүлдүркөн,
Кайгырбай, этпей ким жүргөн.
Кадырдын иши кыйын иш,
Кадыркеч таап сүйдүргөн.

Ак зоонун башы бүлдүркөн
Ашык бир болбой ким жүргөн.
Арзуунун иши кыйын иш,
Адамын таап сүйдүргөн.

Ополтоо башы бүлдүркөн,
Ойнобой, этпей ким жүргөн.

Оюндун иши кыйын иш,
Оңоюн таап сүйдүргөн.

Жайлооң башы бүлдүркөн,
Жабыкпай, этпей ким жүргөн.
Жаштыктын иши кыйын иш.
Жат адамды сүйдүргөн.

Сарала тоодо бүлдүркөн,
Сагынбай, этпей ким жүргөн.
Сүйүүнүн иши кыйын иш,
Санаалаш таап сүйдүргөн.

СҮЙГӨНГӨ

Буюмдардын ичинен
Жумшак деп алдым кебезди.
Жаман менен жакшыдан
Сүйгөнүң болот эмеспи.

Кездеменин ичинен
Кымбат деп алдым шайыны.
Кабары кайда ким билет,
Кадыркеч кишим дайыны.

Тяншань тоосу бийик тоо,
Ар жагы түркүн гүл ачкан.
Ошол бир гүлдөй жайнасаң,
Дүйнөдө болбос эч арман.

ЖАГАЛМАЙ БОЛУП КЕЛСЕҢЧИ

Ак шайы көйнөк этимде
Айлымдын турсам четинде.
Алгыр куш болуп келсеңчи
Аярлап турган кезимде.

Жашылдан көйнөк этимде
Жайлоонун турсам четинде.
Жагалмай болуп келсеңчи
Жабыркап турган кезимде.

Кызылдан көйнөк этимде
Кыштактын болсом четинде.
Кыргый куш болуп келсеңчи
Кыйналып турган кезимде.

Кара тоону этектеп,

Карадан жорго жетектеп,
Калкың башка ишенбейм
Кайрылбай таштап кетет деп.

Кызыл тоону этектеп,
Кызылдан жорго жетектеп,
Кыштагың бөлөк ишенбейм
Кылчайбай таштап кетет деп.

Агала тоону этектеп,
Аргымак атты жетектеп,
Айылың башка ишенбейм
Алтыным таштап кетет деп.

Ойлогон ойго ким жетет,
Олчойгон бойдон ким өтөт.
Ойлойбуз бүгүн эртең деп,
Ошентип жаның бир өтөт.

Санаган ойго ким жетет,
Салкардай* бойдон ким өтөт.
Сансыз күн бүгүн эртең деп,
Сары алтын жаның бир өтөт.

АК ЗООНУН БАШЫ МАНДАЛАК

Арчатыны ашканда
Айланат булут асманда.
Акырын барып ойготсом,
Ак чатырда жатканда.

Кызыл белди ашканда
Кыйналат булут асманда.
Кыйкырбай барып ойготсом,
Кыргыз үйдө жатканда.

Боз адыр белин ашканда
Буулат булут асманда.
Байкатпай барып ойготсом,
Боз үйдө уктап жатканда.

Ак зоонун башы мандалак
Ак көйнөк кийсең далдалап.
Алып бир жатсам арман жок,
Алкымың жактан аймалап.

Көк зоонун башы мандалак
Көк көйнөк кийсең далдалап.

Кучактап жатсам арман жок,
Көкүрөк жактан аймалап.

Өтөгү* башы мандалак,
Кырк өрүм чачың далдалап.
Өбүшүп жатсак арман жок,
Өлгүдөй беттен аймалап.

Эликсур минип ойнотсом,
Эл көрбөс жерди болжошсом.
Энеңиз билип калат деп,
Эмчектен чымчып ойготсом.

Карасур минип ойнотсом,
Караңгы жерди болжошсом.
Кайненең билип калат деп,
Капталың сылап ойготсом.

Жээрде кашка ойнотсом,
Жылгындуу жерди болжошсом.
Жеңеңиз билип калат деп,
Жамбашың сылап ойготсом.

ҮКӨЙ

Алалуу жылкы элде бар,
Ашыктык илдет сенде бар.
Армандуу болдум жете албай
Ал милдетиң менде бар.

Кулалуу жылкы элде бар,
Кусалык илдет сенде бар.
Кусадар болдум жете албай
Куп милдетиң менде бар.

Айлыңа барам кечинде,
Ар дайым болот эсимде.
Алтынга окшоп, Үкөйүм,
Ар карлуу тоонун бетинде.

Күнүгө барам кечинде,
Күн сайын болот эсимде.
Күмүшкө окшош, Үкөйүм,
Күн тийген тоонун бетинде.

КҮЙГӨН (2)

Ай тийген тескей, бел алыс,
Айлыңа келем мен тааныш.
Ажырашып кетпеске
Ардактуу келин, кол алыш.

Күн тийген тескей, бел алыс.
Күнүгө келем мен тааныш.
Кайрылышпай кетпеске
Кадырлуу келин, кол алыш.

Көк тукаба күрмөчөн,
Көйкөлө басып түрдөнсөң.
Түрдөнгөнүң мен көрүп,
Кусадар болом түйшөлүп.

Сур тукаба күрмөчөн,
Суйсала басып түрдөнсөң.
Суйсалганың мен көрүп,
Суктанамын түйшөлүп.

Илебиң күйгөн жалындай,
Эритесиң жанымды-ай!
Эптүүлүгүң кантейин,
Иликтир күйгөн шамындай.

Элесиң көрүп күйөмүн,
Эзилип барат жүрөгүм.
Эмчегиндин учунан
Эркем-ай, качан сүйөмүн?

Ардагым сен деп күйөмүн,
Арбалып барат жүрөгүм.
Алкымыңдын агынан
Арман-ай, качан сүйөмүн?

СЕКЕТПАЙ

Салам айтам насыят,
Салам сөз сизге касиет.
Сагынгандан чыгардым,
Чегимден далай асыл кеп.

Нуруңуз кызыл алтындан,
Турпатың жакыт ташынан.

.....
Сүйлөсөң сөзүң булбулдай,
Оолугуп айтам бир далай.

Олтуруп турган жерлериң
Бейиште нурдун кызындай.

Санаада жок кечтерди,
Санабай тапкан оюңдан.
Мен секетиң болоюн
Сакадай болгон боюңдан.

Сууга салдым салымды,
Ичиме салдың жалынды.
«Ой бала» деп эркелеп,
Кетирдин менин алымды.

Көрдүм дүйнө жалганын,
Көп жерде калды арманым.
Ашыктыктын айынан
Көп тарттым Алла салганын.

ГӨЗӨЛ КЫЗ

Кара чачың жер чийген
Карагат көздүү гөзөл кыз.
Сүйсөлүп баскан ак бутуң
Азгырат мени гөзөл кыз.

Челектеп ташкан булак суу
Чебердей баскан оо, ак куу.

.....
Ашыкмын десем аңдабай
Арманга мени салбаңчы.
Арманда өлсөм сиз үчүн
Убалым тартып калбаңчы.

Агала аллес* көйнөгүң
Көкүрөк ылдый желбирейт.
Көйкөлүп бассаң, гөзөл кыз
Көмүрдөй чачың делбирейт.

Артыңдан жетпей өрттөндүм
Адырдан сага гүл терип.
Абижеңден* жөнөттүм
Кабыл ал энди, гөзөл кыз.

ЖИГИТКЕ

Ай асмандын боорунда
Ак булут болуп созулсам,

Ашыгым сендей жигитке
Ак ирим болуп кошулсам.

Күн асмандын боорунда
Көк булут болуп созулсам.
Көңүлүм сүйгөн жигитке
Көк ирим болуп кошулсам.

Гүлү болсом талаанын,
Ачкычы болсом санаанын.
Жоготпой алып жүрүүгө
Кол сааты болсом баланын.

ЫРДАСА ЫРДАП АЛАЛЫК

Ырдаса ырдап алалык,
Калган жок бизде балалык,
Капкара болгон чачтарым,
Баратат күндө агарып.
Жыргаса жыргап алалык,
Жыты жок бизде балалык.
Жыпжылма болгон беттерим,
Жылгадай сызып баратыр.
Ойносо ойноп алалык,
Ойдо жок бизде балалык.
Омуран дүйнө, чачтарым
Оңуп бир барат агарып.

ӨМҮР

Ойлогон ойдун неченин,
Оюмдун таппай эсебин.
Оокат деп жүрүп билбепмин,
Отуздан жашым өткөнүн.

Кыялдын ойдун неченин,
Кыялдын таппай эсебин.
Көроокат өтүп, билбепмин,
Кырдан жашым өткөнүн.

Карарган тоонун боорунан,
Калдайып учкан куш көрдүм.
Кымча бел жапжаш кыз элем,
Кайнене болуп өзгөрдүм.
Төбөсү бийик зоолордон,
Талпынып учкан куш көрдүм.
Татына сулуу кыз элем,
Таене болуп өзгөрдүм.

Таене десе неберем,
Талыкшый түшөт делебем.
Таенесиндей өссө экен,
Талпынган жаман неберем.

Чокусу бийик зоолордон
Чоюлуп учкан куш көрдүм.
Чоюлган селки кыз элем,
Чоң эне болуп өзгөрдүм.

Чоң эне десе неберем,
Чыйрала түшөт делебем.
Чоң атасындай өссө экен,
Артыңда сенин неберең.

ТАЖИКСТАНДЫК КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

КЫЗДЫН ЫРЫ

Ала бир товду айланип,
Ала куш конот хадага.
Астайдил көңүл сен койсоң,
Аманат жаним садага.

Чыны бир зовду айланип,
Чыны куш конот хадага.
Чындап бир көңүл сен койсоң,
Чымынча жандар садага.

Саар менен ышкырган,
Сарала товдун улары.
Сагынганда бир тутат,
Сагынган жардын хумары.

Эртең менен ышкырган,
Эгизги товдун улары.
Эстегенде бир тутат,
Сүйгөн жардын хумары.

Жазында чыккан жашил гүл,
Гүласидей ортагым*.
Жагалмай куштун учурган,
Баласыдай ортагым.

Күзүндө чыккан кызыл гүл,
Гүласидей ортагым,
Кыргыек куштун учурган,
Баласыдай ортагым.

Көл боюда тегирмен,
Көгүчкөн оттоп семирген.
Карай көз сени эстесем,
Көңүлүм сага бөлүнгөн.

Көл боюда көбүргөн,

Көк ала барки төгүлгөн.
Алганым сени көп эстеп,
Көңүлүм үчкө бөлүнгөн.

СҮЙГӨН КЕЛИНГЕ

Сарсанага мен батам,
Сагынып салам хат жазам.
Салам хат жазып турарсың
Санаңдан чыгып калбасам.

Түндүк уюл муз деңиз
Түбөлүк антты эстеңиз.
Түбөлүк антты унутуп
Түңүлүп менден кетпеңиз.

Кыялай басып келесиң
Кызыл гүл колго бересиң.
Унутпай мени жүргүн деп
Ухтасам түшкө киресиң.

Кызылдан жоолук салынып,
Кышлакка бассаң аралап.
Кол булгасам, карабасаң
Калат ко жүрөк жаралап.

Ойлонуп жазып аңгеме
Оюма түшүп хар неме*.
Оёкко* тийип кетет деп
Оюмда качан бар эде.

Кашкулак менен сүлөвсүн
Кашкая түшүп күлөсүң.
Канаке катка жооп жок
Кадыркеч, нима кылып жүрөсүң?

Жапайы жандар сүлөвсүн
Жамбаштай басып күлөсүң.
Жанагы хатка жооп жок
Жамбашсыз, нима кылып жүрөсүң?

БАРНАХАН

Белесте жарып күн чыкты,
«Барнахан» деген ыр чыкты.
Көпүрүк салдым Көксувга
Өтпөйүсүң Барнахан.

Өрүктүн түбү өпкө таш,
Өбүшөлү Барнахан.
Жаңгактын түбү жалпак таш,
Жанашали Барнахан.

Эшигиң түбү катта арык,
Таарат* алгын Барнахан.
Өз теңиңнен иялбай.
Наалат алгын Барнахан.

Эшигиң алды пайдубал,
Пайлап* турат Барнахан.
Өзүң берген ак чакыч*,
Чайнап турат Барнахан.

Эшигиң алды жонучка,
Жол салайын Барнахан.
Худайым тиккен алмага
Кол салайын Барнахан.

Алты кабат тал мончок,
Мен мойнуңда болсомчу.
Алты жашар баладай,
Мен койнуңда болсомчу.

Тогуз кабат тал мончок,
Мен мойнуңда болсомчу.
Тогуз жашар баладай,
Мен койнуңда болсомчу.

Гүрмөк* менен гүрүчтү,
Аш кылалы Барнахан.
Окумак менен күлмөктү,
Маш кылалы Барнахан.

Жетекте төвөң* бакылдайт,
Жеталбай йарың какылдайт.
Байловдо төвөң бакылдайт,
Баралбай йарың какылдайт.

Карарган сайдан өтөсүң,
Камчыдай боюң көрсөтүп
Какшатып кайда кетесиң?

Бозоргон сайдан өтөсүң,
Боткоктой* боюң көрсөтүп
Боздотуп кайда кетесиң?

Ачыкалма гиясы*,

Алдыда күкүк уясы,
Ак уруп сизге жеталвай,
Аламдар болдум* ырасы.
Ак чайнекке чай дамдап,
Сувутпагын Барнахан.
Алыска кетип калды деп,
Унутпагын Барнахан.

Көк чайникка чай дамдап,
Сувутпагын Барнахан.
Көрүмбөй кетип калды деп,
Унутпагын Барнахан.

Саар менен сайраган,
Сарала товдун увлары.
Сагыңганда бир тутат,
Барнаханнын хумары.

Эгизден чыгып карасам,
Көгөргөн талдар көрүнөт.
Барнаханды көргөндө,
Көңүлүм эки бөлүнөт,
Көзүмнөн жашим төгүлөт.

Күңгөйдөн гүл бургадым*,
Күйгөнүмдөн ырдадым.
Тескейден гүлдү бургадым,
Теңтушум деп ырдадым.

Тогуз кабат тор мончок,
Бойго жакшы Барнахан.
Толгонуп туруп өптүрсөң,
Жолго жакшы Барнахан.

Эмдиги айткан гаптариң,
Эсимден кетпейт өлгүчө.
Энди кетсем күз келем,
Эсен бол Барна көргүчө.

Жанагы айткан гаптариң,
Жадымдан кетпейт өлгүчө.
Жаз айланып күз келем,
Аман бол Барна көргүчө.

Эшигиң алды жонучка
Жол салайын Барнахан.
Эки түгөй алмаңа
Кол салайын Барнахан.

ЧЕБЕР КЫЗ

Көктөмүнүн сазында,
Быйылкы өткөн жазында,
Четки кыргыз ичиден,
Чебер кыз деп ыр чыкты.
Дегдебей кандай чыдайын,
Чебер кыз деп ырдайын.
Суктанбай кантип чыдайын,
Сулув кыз деп ырдайын.
Илмеге тиккен өңүрүң,
Ышкыдар болду көңүлүм.
Кызыл экен өңүрүң,
Кызык болду көңүлүм.
Алайдын баарын кыдырдым,
Акылда сиздей көрбөдүм.
Урумдун үстүн кыдырдым,
Узда сиздей көрбөдүм.
Элдин баарын кыдырдым,
Өңдүүдө сиздей көрбөдүм.
Чөлдүн баарын кыдырдым,
Сөздүүдө сиздей көрбөдүм.
Бойго жеткен Динар кыз,
Ак чүчтадай* эттүү кыз,
Ак алмадай беттүү кыз.
Осмо койгон оңдуу кыз,
Сурма койгон сулуу кыз.
Мөлмүлдөгөн көздүү кыз.
Бөлөкчө ширин сөздүү кыз.
Каламдай кара каштуу кыз,
Адептүү өскөн жакшы кыз.
Ортон колун ойнотуп,
Оюм койгон чебер кыз.
Чыпалагын чычайтып,
Чий чырмаган чебер кыз.
Тегиз баарын келтирип,
Телпек* тиккен чебер кыз.
Кайкалатып келтирип,
Калпак тиккен чебер кыз.
Берген ишти түзөтүп,
Бекем кылган иштүү кыз.
Камбагалдар* түтө албай,
Калыңы өтө күчтүү кыз.
Гилем согуп жүл кылган,
Баш-аягын гүл кылган.
Илме тиккен иштүү кыз.

КЕЛИНЖАН (1)

Кыр-кырдын башы кызыл гүл,
Тервейсиңби, келинжан?
Кызыккандан бир кече,
Келвейсиңби, келинжан?
Кызылдан чарчы кештелеп,
Бервейсиңби, келинжан?

Сай-сайдын башы сары гүл,
Тервейсиңби, келинжан?
Сагынгандан бир кезде,
Келвейсиңби, келинжан?
Сарыдан чарчы кештелеп,
Бербейсиңби, келинжан?

Саар менен сайраган,
Салкын товнун увлары.
Сагынганда бир тутат,
Келинжандин хумары.

Эрте менен сайраган,
Эгиз* товнун увлары.
Эстегенде бир тутат,
Келинжандин хумары.

Апшырата сув тайиз,
Атыңан айтсам ак майиз.
Атыңнан айтсам эл билет,
Жашырын айтсам ким билет?

Жазгы бувдай говпая*,
Мен амалың болоюн,
Жазда олтуруп желпинсең,
Мен шамалың болоюн.

Күзгү буудай говпая,
Мен амалың болоюн.
Күндө отуруп желпинсең,
Мен шамалың болоюн.

КЕЛИНЖАН (2)

Саар менен мен барсам,
Чай бересиң өзүмө.
Чавандаз акең айлансын,
Шам чырактай көзүңнөн.

Эртең менен мен барсам,
Пал* бересиң өзүмө.
Палван акең айлансын,
Палпылдаган көзүңнөн.

Сааргы намаз багымдат,
Сары итиңден күйдүм дак,
Эртеңки намаз багымдат,
Эки итиңден күйдүм дак.

Жагалмайдай далиң бар,
Жайык бетте халың бар.
Энең салган хал бекен?
Ойнойсуң, күлвөйсүң,
Өлвөй турган жан бекен?

Токумуң манат тор гыжым*,
Атың жайдак келинжан.
Кучагыңда балаң жок,
Өзүң бойдок келинжан.

Ак таяк кыйдым тал издеп,
Акжар кеттим мал издеп,
Мен Акжардан келгиче,
Келинжан кетти жар издеп.

Көк таяк кыйдым тал издеп,
Көгарт кеттим мал издеп,
Мен Көгарттан келгиче,
Келинжан кетти жар издеп,

Ак таяк кыйдым тал бактым,
Анжиян ашып мал бактым.
Ал малдарым ким үчүн?
Бир келинжан жар үчүн.

Көк таяк кыйдым тал бактым,
Көгарт ашып мал бактым.
Жазын бир күзүн көп каттап,
Жададым жолдун ташынан.
Ой, келинжан айынан,
Караса көзү жашынан.
Булбулуң сайрайт чымчыктай.
Муңумду билчи чымчытпай.
Арманым кайдан арылсын,
Ак дөшүңө бир чыкпай?

Агарып жаткан ак көлгө,
Айланып учуп каз конот.

Акылың болсо жар ойно,
Акылыңдан саз болот.

Көгөрүп жаткан көк көлгө,
Көл айланып каз конот.
Көңүлүң болсо жар ойно,
Көргөнүңдөн саз болот.

Баралваймын мустармын,
Бак алмаңа хуштармын.
Эгер бир эле мен барсам,
Бак алмаңнан уштармын!*

Жете албаймын мустармын,
Жез алмаңа хуштармын.
Эгер бир эле жеткен соң,
Жекирсен да койвостон,
Жез алмаңдан уштармын.

Арык ат минсем жол алыс,
Бара албаймын келинжан.
Алым жетип сиздейди,
Алалваймын келинжан.

Күлүк ат минсем жол алыс,
Бара албаймын келинжан.
Кудурет жетип сиздейди,
Алалваймын келинжан.

ДИНАРЫМ (1)

Кең гыдырша журтуңа
Кылдым ырдап жарыя.
Алты кайык токумду,
Атка койгун Динарым.

Кең гыдырша журтуңа,
Номуңузду* көтөрүп
Жатка кылдым Динарым.
Кең Анжиян шаардын,
Совдасындай Динарым.
Карагайдын солкулдак,
Новдасындай Динарым.

Капкадан келген казадай
Найым* кылып ырдайын.
Кең гыдырша журтуңа

Тарыхы кылып өзүңдү,
Тайын кылып ырдайын.

Кыз деген аттын тумары,
Кылыгы жакшы Динарым,
Кыялат* кылат кумарың.

Жорго кара ат барат,
Жол болордо тамшанат.
Жоругу жакшы Динарым,
Бир бозой деп какшанат.

Жабдыктын баары атта бар,
Жакшынын баары катта бар.
Ырдын баары ырчыда,
Айдан айдай датка бар.

Оң колуңдан кармасам,
Ойт этесиң Динарым.
Сол колуңдан кармасам,
Солк этесиң Динарым.

Этегиңден кармасам,
Эңилесиң Динарым.
Ичимдеги көп дартти,
Сен билесиң Динарым.

Жокору Алай барарга,
Жооп алдым өзүңдөн.
Жовдураган көзүңдөн,
Кубандырган сөзүңдөн.

Баш Алайга барарда,
Бата алдым өзүңдөн.
Балбылдаган көзүңдөн
Парида кылган сөзүңдөн.

ДИНАРЫМ (2)

Аттаң ай деп ырдасам,
Хар гаптар келет оюма.
Ашкара* ашык мен болдум,
Алипте сындуу сен болдуң.
Өзүмсүнгөн жуванды,
Өчүм бардай ырдайын.
Сүлүвсунган жуванды,
Сугум бардай ырдайын.

Ак Динар сизди деп жүрүп,
Жүрөгүм кара, боврум чок,
Сүлпөтүм* калды дарман жок
Динарим сизди деп жүрүп,
Сүйлөргө халим* калган жок.
Биз сиз деген жакшыга,
Бир сөзүм айтсам арман жок.

Бээ байладим кур ташка,
Кулун, тайы сур кашка.
Сиз ондо да, биз мында,
Барганың дува айта бар,
Ак Динардай курдашка.
Айдан аппак бетиңе,
Гал болоюн Динарым.
Кызыл чырай бетиңе,
Нур болоюн Динарым.
Кыяматтык мен сага
Жар болоюн Динарым.

Эргүүдө кийдин өкчөнү,*
Көчкөндө миндин көкчөнү.
Көкчөңдүн жалы кыркылсын,
Оң бетинди жашырган,
Оромолуң жыртылсын.

Ак кыядан көч өтсө,
Көчүң барвы Динарым?
Көп эле мени күйдүрдүң,
Өчүң барвы Динарым?
Ак кыядан көч өтсө,
Көздөп турам Динарым.
Артта калган тайлакта
Элеңдедим көрө албай,
Боздоп жүрөм Динарым.
Көк кыядан көч өтсө,
Боздоп жүрөм Динарым.
Көчтөн калган тайлакта,
Боздоп жүрөм Динарым.
Байловдо төвөң бакылдайт,
Бара албай ярың какылдайт,
Байловдо төвөң бак десин,
Бара албай ярың дат десин.
Басканыңды карасам,
Эки далиң былкылдайт,
Газ* жорголоп жүргөндөй.
Колуң жумшак пахтадай,
Мүчөң тегиз тахтадай.

Беш тал өргөн чачиңа.
Тумар болом Динарым.
Беш күн сизди көрвөсөм,
Хумар болом Динарым.
Сылап чачин өстүргөн,
Энеси жакшы Динарым.
Жандап жүрүп өстүргөн,
Жеңеси жакшы Динарым.

Баракалла* бастыңа*,
Баш айланип көз тунат.
Бара албаймын мустармын
Бак алмаңа хуштармын.
Жете албаймын мустармын
Жез сырғаңа хуштармын.
Гөвхари* десең өзүмдү ал,
Шамчырак десең көзүмдү ал.
Марват* десең тилимди ал,
Ого дагы болвосоң,
Овзүмдө отуз тишимди ал.
Буга дагын болвосоң,
Атан төвөм, айгыр ат,
Бар малымды кошуп ал.
Буга дагын болвосоң,
Азиз башым өзүн ал.
Азиз башка болвосоң,
Энди сени каргаймын.
Алай карап эл көчсүн,
Айткан сөзүм алвасаң,
Ак Динар атың энди өчсүн:
Билимсиз овруп бир ай жат,
Эмчегин овруп эки ай жат,
Үйүңдөн чыкпай үч ай жат.
Төшөктөн турвай төрт ай жат,
Безгек деген белдүү дарт,
Безгек болуп беш ай жат,
Кагын деген катуу дарт,
Кан түкүрүп алты ай жат.
Жел овру бол да жети ай жат,
Чыгуу чыгып он ай жат.
Чилдаширге* айланип,
Карагаттай көзүмө,
Айткан гавим алвасаң,
Ашыкча мени алдасаң
Көп каттаба өзүмө.

МӨЛМӨЛҮМ

Олоңдой чачың өргөнүң,
Орустун кызы мөлмөлүм.
Кат жазган сенин колуңа,
Кандай бир ашык болупмун,
Камчыдай сындуу боюңа.
Ак кагаз жазган колуңа,
Атыңа ашык болупмун,
Алиптен* сындуу боюңа.
Кат жаздым сыя жол менен,
Жагалмай туттум тор менен.
Жагалмай түштү торума,
Мөлмөлүм түштү колума.

Алыстан колду булгайсың,
Адресим сурайсың.
Адресим сурасаң,
Каратегин жерденмин,
Калың кыргыз элденмин,
Туулган Саргол жерденмин.
Тажикстан элденмин.
Турумтай куштай айланып,
Учканы келдим мөлмөлүм.
Тутам бир сенин белиңди,
Кучканы* келдим мөлмөлүм.
Карчыга куштай айланып,
Учканы келдим мөлмөлүм,
Ээн өстүң бир үйдүн,
Эркеси дейин мөлмөлүм.
Түртүп койсом ойгонгон,
Сергектигиң койлордун,
Серкеси дейин мөлмөлүм.
Кызыл жовлук колго алып,
Ыңайбаңыз* мөлмөлүм.
Кыргыздан ярым кетти деп,
Муңайбаңыз мөлмөлүм.
Сары жовлук колго алып,
Ыңайбаңыз мөлмөлүм.
Кыргыздан ярым кетти деп,
Муңайбаңыз мөлмөлүм.
Сары жовлук колго алып,
Ыңайбаңыз мөлмөлүм.
Сарголчу ярым кетти деп,
Муңайбаңыз мөлмөлүм.

СЕЛКИХАН (1)

Карамык деген жериңиз,

Как элес кымча белиңиз.
Какшатпай бери келиңиз,
Кадырдан болом дедиңиз.
Кымчадан ичке белиңиз,
Жигиттер нават бермекке,
Жибектей чачың өрмөккө,
Ынтызармын көрмөккө.

Ырчы уулу ынтызар,
Бир көрүшкө бозой зар.
Корбөдүм кара көзүңдү,
Укпадым ширин сөзүңдү.
Жылчыган сайда кум болот,
Жип ширеси мум болот.
Иштеткен ийнең кыл болот,
Сизге ашык болгонум,
Быйыл эки жыл болот.
Элге ырдаймын боло албай,
Элет боюн көрө албай.
Халкка ырдаймын боло албай,
Как элес боюң көрө албай,
Кылыгыңды ойлосоң,
Көзүмдүн жашы тамчыдай.
Беш бедерлүү гүлчыктай,*
Быйылгы жылдын өзүдө,
Селкихан деп ыр чыкты ай.
Түя* моюн, керкидан,
Төрдөн төмөн түшпөгөн,
Төрө пейил Селкихан.
Түз куйбаса аш митан,
Туткалуу жубан Селкихан.
Тунуглугуң айтамын.
Маргалаңда панар бар
Ак дөшүңдө анар бар.
Асили кыйма товарсың.
Алганым сиздей болвосо,
Айдаган малым жов алсын.

Ак сурпка тиккен дүрүяң,
Алганым сиздей болвосо,
Артып калсын дүнүйяң.
Күндө гилем, түр баштап,
Курар бекен Селкихан.
Эртелери мен барсам,
Илвирстей болуп ордудан
Турар бекен Селкихан.

Жайлов деген курчавай,
Жалыныңа чыдавай,

От болупмун Селкихан.
Азын-көбүн малыны
Үйрөтүпсүң байловго.
Жүр Селкихан жайловго.
Туз куйбаса аш митан,
Туткалуу жуван Селкихан.
Аргымак аттын сыныдай,
Ак албарс кылыч кыныдай.
Ар көзлариң чыныдай.
Аяң менен басканың,
Амири шаанин кызыдай.

Ак мөңгүдөн тазасың,
Аппак айдай баласың.
Терип жесем анарсың,
Дегдетип кумар жазарсың.
Харып калсам базарсың,
Хапалык көөнүм жазарсың.

Укуруктай гез мойнуң,
Гүл жыттанган кең койнуң.
О десем ого болвойсуң.
Оолжуп мойнуң толгойсуң.
Бу десем буга болвойсуң,
Буралып мойнуң толгойсуң.
Эч кимди көзгө илвейсиң,
Ичимде дартим билвейсиң.
Алмалуу сайдан эл көчөт,
Адамга дардин мунча өтөт.
Жийделүү сайдан эл көчөт,
Жигитке дардин мунча өтөт.
Өрүк гүлдөйт багыңда,
Өлүп калат шекилдим,
Өппөй сенин дагың да.
Жийде гүлдөйт багыңда,
Жигит өлөт шекилдим,
Жыттавай сенин дагың да.

Ай астында бир жылдыз,
Сизче бардыр Селкихан.
Ашык болгон бир жигит,
Бизче бардыр Селкихан.
Күн астында бир жылдыз,
Сизче бардыр Селкихан.
Куштар болгон бир жигит,
Бизче бардыр Селкихан.

СЕЛКИХАН (2)

Анжир, жүзүм пышырган
Саратан айдын салкыны.
Адамдын ичин күйдүрөт,
Аппак беттин жаркыны.

Параң* жоолук жарашкан,
Башкинеңен Селкихан.
Пардос* койсо жарашкан,
Кашгинеңен Селкихан.

Элик оттойт кыр менен,
Элимден чыккан Селкихан,
Эликтирем ыр менен.
Кыргый оттойт кыр менен,
Кыргыздан чыккан Селкихан,
Кызыктырам ыр менен.

Каратегин чегинде,
Карашоро жериңиз,
Камчыдай сындуу белиңиз,
Какшатпай бери келиңиз.

Жибектей чачың өрмөккө,
Жигиттер нөбат* көрмөккө
Ырчы мен да ынтызар,
Көрө албаймын көп куштар.

Ак сурпка тиккен дүрүяң,
Алганым сиздей болбосо
Аркамда калсын дүнүйяң,
Көк сурпка тиккен дүрүяң,
Көргөнүм сендей болбосо,
Көмүлүп калсын дүнүйям.

Балыглар ойнойт иримде,
Шакариң барвы тилиңде.
Ону айтсам ого болвойсуң.
Олжуп мойнуң толгойсуң.
Муну айтсам буга болвойсуң,
Болвойт, коюң болвойт, деп,
Буралып мойнуң толгойсуң.

Куйма алтын топчу курвуңнан,
Кол менен жасап койгондой,
Куюлуп түшкөн мурдуңнан,
Оозуңда шакер кантыңнан.
Оңдолгон арык бузулса,

Кайта тосуп оңдойлу.
Айтса душман мейли,
Кел Селкихан экөөбүз,
Оңдуурак ойнойлу.

АШЫГЛЫК

Эгизги жайлов Сувуксүв
Саар туруп үзүң* жув.
Үзүң гүлдөй жайнасын
Сени ойлогон бозойдун
Ичи оттой кайнасын.

Алмалув жылга, жөн жылга
Алыстан туруп кол булга,
Кол булгасаң, биз мунда.
Жигдалув* жылга, жөн жылга.
Жигитти көрсөң кол булга,
Кол булгасаң биз мунда.

Аргымак атың мен айтсам
Ат жемиси гүрүчтөн.
Төрт аягы күмүштөн
Ат торбосу манаттан.
Камчысыдан кан тамат
Жовлугудан жов тамат.

Хат жүрөгүң биз үчүн
Каландар болдук сиз үчүн.
Дува айттирмак көңүл иш
Дувана болмок кыйын иш.
Хат жүгөрмөк* көңүл иш
Каландар болмок кыйын иш.

Түшкү саат он эки,
Мен сиздики беш көкүл.
Ажалым жетип мен өлсөм
Сиз кимдики беш көкүл.

Көгүчкөн учат көл бойлоп
Көлөкөсү көлдө ойноп,
Беш көкүл качан келет деп
Эки көзүм жолдо ойнойт.

Өтүгүңдүн өкчөсү,
Көл көрүнөт беш көкүл.
Арада душман көп экен
Сиз алыста мен мында.

Экөөүздүн ортовуз
Жыл көрүнөт беш көкүл.

Таң азанда сайраган
Булбулумсуң беш көкүл.
Оң чекеме сайылган
Бир гүлүмсуң беш көкүл.

Көл боюда ойногон
Көгүчкөн десем куш экен.
Көрвөсөм кандай кылайын
Худайым кылган иш экен.

Сув боюда оттогон,
Сагызган десем куш экен.
Сагынсам кандай кылайын
Аманат ашык иш экен.

Кар жаткан жерге эл конот,
Кадырданым өзгөчөм.
Кайрылып бизден кетсеңиз
Кадимки ярың ким болот?

Камчыдай белиң бир тутам,
Караңды көрсөм кан жутам.
Товдо көрдүм тотуну,
Хич бандага салбасын
Ашыглыктын отуну.
Сыдырым талдын барини,
Хич бандага салбасын
Ашыглыктын дардини.

Кара атка таккан тумарың
Какшатат сенин хумарың.
Боз атка таккан тумарың
Боздотот сенин хумарың.
Кыл куйрук атка кырк тумар
Кылыгыңа биз хумар.
Ойноок атка он тумар
Оюнуңа биз хумар.
Карала тонун зийакар
Жаш келин сизди деп жүрүп
Энеме болдум гүнагар.

Асмандагы калдыргач
Жерге түшсө оттобойт.
Беш көкүл сизди оносом,
Көзүмдөн жакшы тохтобойт.

Сыдылкыя давандан*
Өткөн банда бар векең,
Ашыглыкка чыдавай
Качкан банда бар векең.

Жолугум учу кол кеште
Жолдошум келин он беште.
Курумдун учу сур кеште
Курдашым келин он беште.

Оромолуң учуга
Он түрлүү живек мен түйдүм.
Беш көкүл сизден ажырап
Он жылгача мен күйдүм.
Ай тийген жерлер көлөңкө,
Ай тийбеген жөлөңкө.
Айчылык жолго кетемин
Ахылың бурва бөлөккө.
Күн тийген жерлер көлөңкө
Күн тийбеген жөлөңкө.
Күнчүлүк жолго кетемин
Көңүлүң бурва бөлөккө.

Туура шакта түнөгөн,
Турумтай түйгүн куш экен.
Түбөлүк жанди кошпогон.
Ашыглык мүшкүл иш экен.
Күнгөйдүн күймө ташы бар,
Күйгүзгөн келин жакшы кал.
Тескейдин терме ташы бар
Дегдеткен келин жакшы кал.

АК ЫРГАЛ

Айт, айт десең мынакей,
Айтса жүрөк бөксөргөн.
Ак ыргайлар канакей?
Жазы жаак көмөкөй,
Жакшылардын алдында
Жаңшап берем жөнөкөй.
Ача жаак көмөкөй,
Ак ыргайлар алдында
Айтып берем жөнөкөй.

Кумдан коён качырып,
Иле албадым ыргалым.
Ичиндеги сырыңды,

Бил албадым ыргалым.
Шамал тийсе турбайбы.
Күлүмсүрөп сүйлөгөн,
Келин шуму турбайбы.

Чабак десем балыкпы,
Билегинден ыргалым.
Сыр билгизбей ойногон,
Зирегинден ыргалым.
Ортон колунң онодой
Мойнуң узун сонодой.
Чынчалагың* чын жездей,
Мойнуң узун бир кездей.
Абада чолпон жылдыздай,
Аркаңда чачың күндуздай.
Көктө чачың күндуздай.
Көктө чолпон жылдыздай,
Көшүлгөн чачың күндуздай,
Көп күйгүздүң сиз бизди ай.
Ала десем куладай,
Аркаңда чачың пуладай*.
Жээрде десем куладай,
Желке чачың пуладай.
Пуладай сенин чачыңды,
Кандай жигит сылады ай.
Сизиң менен бизиңден,
Секин баскан изиңден.
Кадамдап койгон тутуңдан,
Калампыр мончок жытыңдан.
Үйрө кеске ашыңдан,
Үлпүлдөгөн кашыңдан.
Сейдана кошкон ашыңдан
Серпип койгон кашыңдан.
Торала кызыл буудайым,
Толмоч сенин бетиңе,
Дос кылдырган кудайым.
Аппак кайрак буудайым,
Ак ыргал сенин бетиңе,
Ашык кылды кудайым.

Алтыңдан сөйкө сагагың,
Ай көрүнгөн тамагың.
Арып чарчап өпкөндө
Ачылат менин кабагым.
Күмүштөн сөйкө сагагың,
Күн көрүнгөн тамагың.
Күлүп туруп бир өпсөм,
Күлүшөр беле кабагың.

АК ДИЛВАР (1)

Эгиз белден күн чыкты,
Эски бостон элиден,
Ак Дилвар деп ыр чыкты.
Ак Дилвар деп көп ырдап,
Айылда балдар шум чыкты.
Кайкы белден күн чыкты,
Калың бостон элимден,
Ак Дилвар деп ыр чыкты.
Ак Дилвар деп көп ырдап,
Халкымда балдар шум чыкты.
Кайкалатып келтирип,
Калпак тиктиң Дилварым.
Тегеретип келтирип,
Телпек тиктиң Дилварым.
Ат жакшысы боз болот,
Айтсам дардим козголот.
Козголсо сабак ыр болот,
Кошулса көңүл нур болот.
Азада Дилвар кырчын жан,
Ашык болдум сыртыңдан.
Хабар алсаң болвойву,
Какшап жүргөн ырчыңдан.
Актуу, боздуу жайилган,
Коюңду көрдүм Ак Дилвар.
Ак тувар кийсең жарашкан,
Боюңду көрдүм Ак Дилвар.
Көрктүү, боздуу жайилган,
Коюңду көрдүм Ак Дилвар.
Кек тувар кийсең жарашкан,
Боюңду көрдүм Ак Дилвар.
Майрамда кийген шайиңнан,
Манат көрпө жайиңнан.
Айтта кийген шайиңнан,
Атлас көрпө жайиңнан.
Тилегим ушул башыдан,
Тегиз Дилвар ашыдан.
Оң келбеди тилегим,
Оорукчан болду жүрөгүм.
Төп келбеди тилегим,
Түйшүктүү болду жүрөгүм.
Кызыглыктын дардидан,
Как өпкөмнүн учу ооруйт.
Кардыккканым билбедин,
Кабыргамдын тому ооруйт.
Сар анделек айдадым,
Саратан жайда кайнадым.
Ак Дилвар сенин дардиңнан,

Саргарган чөлдү жайладим.
Көк анделек айдадым,
Күк ысыкта кайнадым.
Ак Дилвар сенин дардиңнан,
Көгөргөн чөлдү жайладым.
Акыреттик мен сага,
Жар болоюн Дилварым.
Кызыл чырай бетиңе,
Нур болоюн Дилварым.
Кыяматтык мен сизге,
Жар болоюн Дилварым.

АК ДИЛВАР (2)

Аттиңа деп ырдасам,
Ар гаптар* келет оюма.
Аттиңа ашык болупмун,
Алипта сындуу боюңа.
Өзүм сүйгөн сулууга,
Өчүм бардай ырдаймын.
Сулуусунган жуванга,
Сугум бардай ырдаймын.
Кашы кара жуванга,
Кастым* бардай ырдаймын.
Ак Дилвар сизди деп жүрүп,
Жүрөгүм кавак*, боорум чок.
Сүлдөрүм калды, дарман жок.
Ак Дилвардай жакшыга,
Бир сөз айтсам арман жок.
Байловдо түйөң бакылдайт,
Баралбайм ярың какылдайт.
Жетөвдө* түйөң бакылдайт,
Жете албай ярың какылдайт.
Басканыңды карасам,
Газ жорголоп жүргөндөй.
Колуң жумшак пахтадай,
Мүчөң тегиз тахтадай.
Беш тал өргөн чачыңа,
Тумар болсом Дилварым.
Беш күн сизди көрвөсөм,
Насты* чеккен наскечтей,
Папурас чеккен банкештей,
Аракты ичкен алкештей,
Хумар болом Дилварым.
Асырап багып чоңойткон,
Атаң жакшы Дилварым.
Сылап чачың өстүргөн
Энең жакшы Дилварым.

Жетелеп жүрүп чоңойткон,
Жеңең жакшы Дилварым.
Бээ байлады кур ташка,
Кулун, тайы сур кашка.
Барганың дува* айта бар,
Ак Дилвардай курдашка.
Айдан апак бетиңнен,
Гал болоюн Дилварым.
Акыреттик мен сизге,
Жар болоюн Дилварым.
Кызыл чырай бетиңнен,
Нур болоюн Дилварым.
Кыяматтык мен сизге,
Жар болоюн Дилварым.
Өрүүдө кийдиң өкчөнү,
Көчкөндө жалы кыркылсын,
Ак бетиңди жашырган,
Оромолуң жыртылсын.
Байловдо түйөң бак десин,
Баралбай жарың дат десин.

ЫРДЫН БАШЫ ЫР САВАК

Ырдын башы ыр савак,
Ырдап берем бир савак.
Бараткан жерим Маргалан
Баралваймын жолду тос.
Карарган сенин дарагың
Караса бозой мас болгон,
Кашыңда барбы арагың.
Көгөргөн сенин дарагың
Көргөндө киши мас болгон
Көзүңдө барбы арагың.
Саар менен сайраган,
Күкүк да тең, мен да тең.
Сардали жуван мөлмөлүм
Сайратасиң мунча сен.
Эрте менен сайраган,
Күкүк да тең, мен да тең.
Эстүв го жуван толмочум
Күйгүзөсүң мунча сен.
Жигда гүлдөйт шагында,
Жеталвай сизге дагын да,
Жигит бир өлөм шекилди.
Калампыр мончок шайдаңиз*,
Качан тиет файдаңиз.
Шуру мончок шайдаңиз
Качан тиет файдаңиз.

Асман толо жер толо
Экөөвүз бирге боз бала.
Боз баланы боздоткон
Бойго жеткен кыз бала.
Кушум салдым сай жакка
Хуштармын сиздей жакшыга.
Бостондун майда талы бар,
Боздогон ярга жеткирчи
Боз аргымак жалы бар.
Кашкардын майда талы бар.
Какшаган жарга жеткирген
Кара аргымак жалы бар.

АК ТЕРЕК БОЛСОМ БҮРДӨГӨН

Ак терек болсом бүрдөгөн,
Ак алма болсом гүлдөгөн.
Армандуу жаштан экенмин
Алышып ойноп күлбөгөн.

Көк терек болсом бүрдөгөн,
Көк алма болсом гүлдөгөн.
Көңүлсүз жаштан экенмин
Алышып ойноп күлвөгөн.

Алышып ойноп беш көкүл,
Айсыз түндө бир бассак.
Адашып кетпей күнүнө
Ак төшөктө бир жатсак.

Дуба айттырмак көңүл иш
Дубана болмок кыйын иш.
Хат жүгөрмөк* көңүл иш
Каландар болмок кыйын иш.

Көгүчкөн учат көл бойлоп
Көлөкөсү көлдө ойноп.
Беш көкүл качан келет деп
Эки көзүм жолдо ойнойт.

Таң азанда сайраган
Булбулумсуң беш көкүл.
Оң чекеме сайылган
Бир гүлүмсүң беш көкүл.

Кар жаткан жерге эл конот,
Кадырманым өзгөчөм.

Кайрылып бизден кетсеңиз
Кадимки ярың ким болот.

Асмандагы калдыгач*
Жерге түшсө оттобойт.
Беш көкүл сизди оносом,
Көзүмдөн жашим токтобойт.

Ай тийген жерлер көлөкө,
Ай тийбеген жөлөңкө.
Айчылык жолго кетемин
Акылың бурва бөлөкө.

ТОКТОЖАН

Көк кафтардай* мойнуңуз,
Коңур салкын койнуңуз,
Копшогондой боюңуз.
Булгарыдай этиңиз
Буластап баскан бутуңуз.
Куурсундай* колуңуз
Кумурскадай белиңиз.
Куймалуу топчу куруңуз,
Куюлуп түшкөн мурдуңуз.
Саймалуу топчу куруңуз,
Сайылып түшкөн мурдуңуз.
Анардай кызыл бетиңиз,
Ак пистадай этиңиз.
Оолжуп айткан сөзүңүз,
Моймолжуган көзүңүз.
Каламдай кыя кашыңыз,
Кундуздай кара чачыңыз.
Куурчактай сыныңыз,
Булбулдай сиздин тилиңиз,
Күкүктөй кушкер үнүңүз.
Каламдагы сыядай,
Кашгинаңдин карасы.
Ай тийгендей көрүнөт,
Осмо койгон кашыңыз,
Оромол салган башыңыз.
Оолжуган өзүңүз,
Ордо айымдай бастиңиз*.
Олоңдой кара чачыңды,
Сылавадым Токтожан.
Койнуңда жатып кошулуп,
Уктавадым Токтожан.
Айтсам сулук баш экен
Оожалалек жаш экен.

Не көңүлүм гаш* экен.
Үйдө жатып ырдасам
Эзилвейт бооруң таш экен.
Сыланып калган кыргыйдай
Сыйдан боюң шырмыйдай.
Ыкшалат боюң ыргыйдай.
Белиң кымча найзадай,
Тутам белиң буугандай,
Бетиңди сүткө жуугандай.
Аппак бетиң бувдайдай,
Арка чачың куладай.
Беш көкүлүң Токтожан
Бар жибектин талындай.
Он көкүлүң Токтожан
Орогон жибек талындай.
Алдың менин алымды
Алы дарман күчүмдү.
Куйкаладың ичимди
Куруттуң дарман күчүмдү.
Күндөн күнгө дартымды
Зар кыласың Токтожан.
Күндө мени боздотуп,
Күмүш менин башымды,
Кор кыласың Токтожан.
Султан танаам* зритип
Суу кыласың Токтожан.
Күйгөнүмдүн заридан
Сакал чыкпай ээгиме,
Күйүп калды тамыры.
Күйбөстөн сакал чыкканда
Сүлүв болот ээгим.
Кал* эчкинин башыдай
Курушуп калды бул башым.
Ит кашыган ашыктай
Мүлжүюп калды бул башым.
Кемпирлердин башыдай
Гүлжүюп калды бул башым.
Таанываган жерлерде
Таза мени бала дейт.
Отура калсам жанига
Сакалдуу адам ичиде
Мунун напсин кара дейт.
Эшикке чыгып арыктан
Суу аласың Токтожан.
Гүл мык каккан челегиң
Алчимбардай* желегиң
Айтсам сенин зийнатиң
Ак урсам сенин урматың.
Ырдасам сенин дооруң,

Өйдө-төмөн өткөндө
Какылдап өтөм айлыңнан.
Күйүп жүрөт шордуу деп,
Көтөрбөстөн көөнүмдү
Көзү ачык өтөм дүйнөдөн.
Ак урамын аркаңда,
Ак оромол колунда,
Анарың барбы койнуңда.
Ал дебесең бирини
Акым кетет мойнуңда.
Акты кийсең гүлбара
Аркаңда калдың дувана.
Ичиңнен кийдин гүлбара
Ышкыңды салдың дубана.
Ичкен ашым уу кылдың
Ичимди зардал суу кылдың.
Көңүлүмдү дак кылдың.
Ат башыдай жүрөгүм
Ада болду шекилдүү.
Өлөр-өлбөс жаным бар
Өпкөмө жетет шекилдүү.
Жарвайсыңбы Токтожан
Жүрөктүн мада* жарасың.
Айтып келдим барысын
Кылвайвысын дарысын.
Ак тамактан жыттатсаң
Ана ошол болот Токтожан,
Өрттөп турган жалындын
Өчүрө турган дабасы.

СЕН АЛМАСЫҢ ГҮЛДӨГӨН

Сен деле бышкан чиесиң,
Уктасам түшкө киресиң.
Уйкумду бузуп ойготуп.
Кай күнү колго тиесиң.

Сен алмасың гүлдөгөн,
Мен терегиң бүрдөгөн.
Экөөбүзгө тең арман,
Кошулуп бирге жүрбөгөн.
Алманы жесек үйлөшүп,
Айылда жүрсөк сүйлөшүп.
Өрүктү жесек үйлөшүп,
Өзгөндө жүрсөк сүйлөшүп.

Коонду жесек үйлөшүп,
Короодо жүрсөк сүйлөшүп.

Тарбызды жесек үйлөшүп,
Ташкенде жүрсөк сүйлөшүп.

Эңилтип кетмен көп чабып,
Кобук* болгон билегим.
Олда карай көз зирегим
Оң келебекен* тилегим?

Аткан таңдай ай жарык,
Ак мектепке бир барып.
Айтсам сонун ошол күн,
Эсиңдедир ошол түн.

Өз киши бар, өзгө бар,
Экөөбүз жүрөр көчө тар.
Өткөндөрдү оңосок,
Экөөбүздөй нечен бар.

Атаңдын жайы Шилбили,
Атагың мага билинди.
Домбрачы Дамы бар,
Таш дубалдан тамы бар.
Карасай кыштоо жериңиз,
Камчыдан ичке белиңиз,
Качпай бери келиңиз.

Сулунун баары кайда экен,
Жыланды, Сөгөт, Чарда экен
Бүлүрдү барып мен көрдүм,
Бүлүр да сизге жеткен жок,
Жеткен менен өткөн жок.

СУЛУВУМ

Аккари* кийип аккалап,
Көк жеке кийип чалкалап.
Миң кара боз кой айдап,
Бай болоюн деп жүрөм.
Аппак айым сулувум,
Жең ичиде табышып,
Шыңкылдашып, күлүшүп,
Ажыравас, айрылвас,
Жар болоюн деп жүрөм.
Аяк кавың курактан,
Ашык болдум ырактан,
Куштар болдум ырактан.
Ак шумкар салган адамдар,
Давлат өткөн сулувум.

Ашыктар баари бизге окшоп,
Ырдап өткөн сулувум.
Кыргыек салган адамдар,
Кырлап өткөн сулувум.
Кызыктар бээри бизге окшоп,
Ырдап өткөн сулувум.
Заманыбыз айланип,
Үч кыл болду сулувум.
Менин ашык болгонум,
Үч жыл болду сулувум.
Бедери болот боз кушта,
Бетиң айдай сулувум,
Мен айтайын сен тыңша.
Куйругу болот боз кушта,
Куралай көз сулувум.
Хуп айтайин сен тыңша.
Ырдаган ырым тыңшачы,
Ыргай бойлув сулувум.
Ургачынын мурзасы.
Кашың кара байрим*,
Карай койсоң найрим,
Көзүң кара байрим,
Көрүп койсоң найрим.
Илээчиндай көзүңнөн,
Гиластан ширин сөзүңнөн,
Миң бир эки ой ойлоп,
Саксан саккиз гап санап,
Гаа-гаа* үйүңө барам сулувум.
Күндө үч вах көрвөсөм,
Кайип жүрөм сулувум.
Мүшкүлү* тиксе жарашкан,
Жака болом сулувум.
Күндө үч вах көрвөсөм,
Хапа болом сулувум.
Айылда сулув, бир сулув
Сен деп жүрөм сулувум.
Ар күнү үч вах көрвөсөм,
Дегдеп жүрөм сулувум.
Белиң тутам бувгандай,
Бетиң сувга жувгандай.
Лавизиң* ширин халвадай,
Күйүп жаным калвады ай.
Жоргологон боз аттай,
Жоругуң бир пас айтайын.
Кыналаган боз аттай,
Кылыгың бир пас айтайин.
Мектепке койгон баладай
Сылыгың бир пас айтайин.

Базардагы ак канттай,
Тунуглугуң айтайин.
Тишиң тизген марваттай*,
Бетиң аппак упадай,
Менин айткан сөзүмдү,
Ала койсоң болвойву.
Мени мунча күйгүзбөй,
Өлө калсаң болвойву.
Аргымак минип жылайын
Ашык жар өлүп калды деп,
Азаңды бир жыл кылайын.
Күлүктү минип жылайын
Куштарым өлүп калды деп,
Күйүтүң бир жыл кылайын.

ШАЛБАЛБАК

Кудайым кошот кайсыга,
Куштармын сиздей жакшыга.
Теңирим кошот кайсыга,
Теңтуш болсоң жакшыга.
Булбулдун тоошун эшитпей,
Буралып гүлдөр ачылбайт,
Муңдуунун тоошу басылбайт.
Күкүктүн тоошун эшитбей,
Гүл чайпалып ачылбайт,
Күйгөндүн тоошу басылбайт.
Калам каштуу бото көз,
Сахиб* жамал ширин сөз.
Таразы боюң тартылат,
Тар коюнуң көтөрсөң,
Такымга чачиң артылат.
Адаптин баары сенде бар.
Түрктүн кою кумда бар,
Гүл койнуңа жатпадым,
Бир арманым шунда бар.
Даван ашып, таш басып,
Дарыя бойлоп суу кечип.
Айда пайге болбосо,
Аргымак жалын ким өрөт?
Айда айлыңа барвасаң,
Аппак бетиң ким көрөт?
Күндө пайге болбосо,
Күлүк ат жалын ким өрөт?
Күндө айлыңа барвасаң,
Күзгүдөй бетиң ким көрөт?
Алтындан комуз жез галып*,
Айылдан чыксаң ыргалып.

Күмүштөн комуз жез галып,
Үйүңдөн чыксаң ыргалып,
Күйүп го жүрөм үн салып.
Айттагы минген ала атым,
Айтамын сенин санатың.
Тойдогу минген тору аттын,
Кыр аркасы жооруду.
Кыя көзүң албасаң,
Кыйла эле көңүл ооруду.
Ак боз атка токулга,
Мен терлигиң* болоюн.
Аппак бетке коюнсаң,
Мен эндигиң болоюн.
Көк боз атка токусаң,
Мен терлигиң болоюн.
Көркөм бетке коюнсаң,
Мен эндигиң болоюн.
Кош айдовго биз дыкан,
Кош алмага сиз дыкан.
Ак бувдайга биз дыкан,
Ак эмчекке сиз дыкан.
Ашыктыктан тор жайсам,
Илинипсиң Шалбалбак.
Кушубак ойноп жүрөм деп,
Билинипсиң Шалбалбак.
Куштарлыктан тор жайсам
Илинипсиң Шалбалбак.
Кушубак ойноп жүрөм деп,
Билинипсиң Шалбалбак.
Хуштарлыктан тор жайсам
Илинипсиң Шалбалбак.
Гупуя ойноп жүрөм деп
Билинипсиң Шалбалбак.

«С» ТАМГА

Атыңнын башы «С» тамга,
Аягы «Т» га токтолот.
Хар вах* сени ойлосом
Жүрөгүм күйүп чок болот.

Эгизге чыгып карасам
Эгизги товлор көрүнөт.
«С» тамга эске түшкөндө
Жүрөгүм күйүп чок болот.

Окудум орто мактапта
Окупсуң деп тарынба.

Эсен болсом барамын
«С» тамга сенин жаниңа.

Биринчи менин арманым
Бирге окуп калвадык.
Бир партада отуруп
Бирге диктант жазбадык.

Москва менен Фрунзе
Биринчи борбор шаар экен.
Мурунтан ойноп күлбөгөн
Хаталык бизде бар экен.

Машинаны жүргүзгөн
Алдыңкы эки дөңгөлөк.
Алышып ойноп жүрүвгө
Кантемин сенден жан бөлөк.

Жашил жайнап дилдирейт
Жаштиктин түрүн билдирет.
Жаш кезекте ойнойлу
Жашообуз канча ким билет?

Кара кашың чийгендей
Каламдын учу тийгендей.
Качырып келчи кара көз
Хары жаштан ийменбей.

Ойлоп-ойлоп отуруп
От болуп күйүп жатамын.
Ойлогондо окуп жүр
Ортагым жазгы хаты деп.
Чонтоюмда кош өрүк
Сен секетке мен шерик.
Сен эсима түшкөндө
Басалбаймын деңселип.

Биринчи колум бармагым
Хат жазып сизге арнадым.
Жолдошум берген хаты деп
Оң колуң менен кармагын.

Экинчи колум сөөмөйүм
Тос бетинди өбөйүн.
Күйүтүң тартып жүргүчө
Күн мурунтан өлөйүн.

Чоңалайдын арасы
Салкын экен хавасы.

Хич* өзүңө тең келбейт
Адамзаттын баласы.

Карагаттай мөлмүлдөп
Көзүңнөн деймин кара көз.
Шунча элдин ичиде
Өзүңдү деймин кара көз.

Шуну менен бүтөмүн
Эмдиги жолгу жазувду
«С» тамга сенден күтөмүн.

КАРАЙ КӨЗ

Тувра шакка түнөгөн,
Турумтай түйгүн куш экен.
Түндө бир күндүз жүгүрткөн
Ашыглык мүшкүл иш экен.
Ашыглык деп алышпаң,
Хар балаага чалышпаң.
Бухна* кылып элиңе
Күндүз бардым Карай көз.
Алжыдым деп үйүңө
Түндө бардым Карай көз.
Жүк* алдыга жаркырап,
Отурган экен Карай көз.
Оң колуга он жүздүк*
Салган экен Карай көз.
Тувра, тувра жолдорду
Тувралайлы, Карай көз.
Турумтай болуп койнуңа
Уялайлы, Карай көз.
Кыя-кыя жолдорду
Кыялайлы, Кара көз.
Кыргыек болуп койнуңа
Уялайлы Карай көз.
Кара зовдун боврудан,
Кар көтөрүп дам алып,
Турар бекен Карай көз?
Мусафыр ярум кетти деп,
Сурар бекен Карай көз?
Оюлмадан сув алган,
Олоңдой чачиң чубалган.
Алтындан сөйкө салынган,
Кулагыңда болсомчу.
Хар күнү барып сув алган
Булагыңда болсомчу.

Күмүштөн сөйкө салынган,
Кулагыңда болсомчу.
Күнүгө барып сув алган
Булагыңда болсомчу.
Жибектей болгон чачиңа,
Чырмалсам деймин Карай көз.
Чындап худай буюрса,
Сизди алсам деймин Карай көз.
Атыңнан айтсам эл билет,
«Карай көз» десем ким билет?
Айтпайын десем ич күйөт.
Карасув менен балыктай,
Какшатпа биздей гарыпты ай.
Кучактап качан жатамын
Карай көз сиздей жарыкты ай?
Көл боюнда кара таш,
Путум тилет Карай көз.
Көргөн жерде какылдап,
Ичим күйөт Карай көз.
Жол боюнда кара таш,
Путум тилет Карай көз.
Жолуккан жерде лапылдап
Ичим күйөт Карай көз.
Ай асманда бир жылдыз,
Күзгү деймин Карай көз.
Айым бүтүп өлгүчөм,
Сизди деймин Карай көз.
Күн асмандын бовруда,
Күзгү деймин Карай көз.
Күнүм бүтүп өлгүчөм,
Сизди деймин Карай көз.
Көйнөгүңнөн көнчөгүң.
Көкөйдү кескен эмчегиң.
Боз балдарды күйгүзгөн,
Бөдөнө түмшүк эмчегиң.
Карагаттай мөлтүрөп,
Көзүңдү жакшы көрөмүн.
Кең Жергетал ичиде,
Өзүңдү жакшы көрөмүн.
Ак дөбөнүн чымыны,
Аары болду Карай көз.
Акыректе кош анар
Даари болду Кара көз.

АК ЧОЛПОН

Айт, айт десең айтайын,
Хаммасини таштайын.

Ашыглыктан баштайын,
Ашыглыктын жолуга
Аманат жанды гаштайын*.
Алты пакса* коргонуң,
Алтын каалап туш кылган,
Артыкча бактым куш кылган,
Атыңдан айым Чолпонум.
Ай караңгы түн кече,
Азып-тозуп биз барсак,
Азабың угуп ойгонуң.
Дарвазалуу зор коргон.
Кафтар моюн, дутар бел,
Оолжуган Ак Чолпон.
Оромолун дал койгон,
Оң бетиге хал койгон,
Аркаңда бозой тан койгон.
Алмадай бетиң ак болгон,
Арчадай боюң как болгон.
Ашыгым зирек Ак Чолпон
Ай бетиң бүлүт чалбасын.
Аябай чапса тең болот,
Ак гылыч албарсың,
Ашыглык ышкы дагыны,
Хич бандага* салбасын.
Азил кылып уштасам*,
Ак Чолпон ярдын алмасын.
Кыя бир чапса тең болот,
Кыл полот кылыч албарсың.
Кызыглык ышкы дагыны,
Хич бандага салвасын.
Кытыглашып уштасам,
Кылыгдар Чолпон алмасын.
Арчадай боюң как болгон,
Хак үрган жарың дак болгон.
Кагаздай бетиң ак болгон,
Каландар жарык Ак Чолпон,
Габлашалбай* дак болгон.
Чын дубалдан коргонуң,
Чыны-чыны келгенде,
Чымчышканда оң колум,
Чын ашык яр Чолпонум.
Төрт арыштув коргонуң,
Төрө пейил Чолпонум,
Товшумду* угуп ойгонуң.
Ак кагазга пүмдайым*,
Алайна чыксаң ымдайын.
Ымдаган жерге келвесең,
Ышкыңда күйүп ырдайын.
Көк кагазга пүмдайым,

Көп айылдын ичиде,
Көзгө жакын Ак Чолпон,
Көйкөлө басып сен чыксаң,
Көкүрөк уруп ымдайын.
Ымдаган жерге келведиң,
Ышкыма түштүң дегдедим.
Чакырган жерге келведиң,
Ядыма түштүң дегдедим.
Кыймат экен чарчыңыз,
Камчил* экен харжыбыз.
Өрдөк моюн Ак Чолпон,
Өпкө мааны арзыбыз.
Аппак бетиң гүлгүлү*,
Мисли* даана анарсың.
Карай көзүң жоодурап,
Шам чырактай жанасың.
Харыт* кылсам базарсың.
Хафалык көөнүм жазарсың.
Каламы кий да сувга бар,
Кайрылыш жолдо тувра* бар.
Капалык дартти бөлөлүк,
Хайырдыгер* ар ишти,
Хазырактан* көрөлүк.
Ай тийбес көлдө балыгым,
Ай караңгы жол жүрсөм,
Ай тийгендей жарыгым,
Аг урат бозой гарывың*.
Күн тийбес көлдө балыгым,
Күн караңгы жол жүрсөм,
Күн тийгендей жарыгың,
Күйдү бозой гарыбың.
Күш айланбас абадан,
Эгизимсиң Ак Чолпон.
Хушум* түшүп мен сизге
Эл ичиде мүчөсү,
Тегизимсиң Ак Чолпон.
Бүрлөп чыккан теректей,
Сегизимсиң Ак Чолпон.
Анжияндай базарлуу,
Аватымсың* Ак Чолпон.
Алып жесем шакардай
Наватымсың Ак Чолпон.
Эгин эгип суу койсом,
Убатымсың* Ак Чолпон.
Эс акылым унутуп,
Арып жүргөн жаныма,
Кубатымсың Ак Чолпон.
Таңга маал сайраган,
Булбулумсуң Ак Чолпон.

Жазда ачылган мавжуза*.
Оң чекеме сайынсам,
Бир гүлүмсүң Ак Чолпон.
Жабуу жаап зулпоштоп*,
Тулпарымсың Ак Чолпон.
Жагооңдон уштасам,
Оң колума көтөрсөм,
Шумкарымсың Ак Чолпон.
Жарашат жабдык ал атка,
Жайдары сулуу Ак Чолпон,
Жаңыдан кондуң санатка.
Жабдык салса жарашкан,
Жорго болот Ак Чолпон.
Жат окуган бандалар.
Молдо болот Ак Чолпон.
Жар үчүн күйгөн банданин,
Эки көзү телмирип,
Жолдо болот Ак Чолпон.
Таразы жылдыз куттуум,
Жамалың алма жыттуум.
Күңгөйдүн оту түгөнсө,
Күлүгүм келер жем үчүн.
Күйгөнүмдөн ырдаймын,
Күйкө көз Чолпон сиз үчүн.
Дегдегенден ырдаймын,
Теңтушум Чолпон сиз үчүн.
Сарала кычкач болобуз,
Сай кыдыра конобуз.
Сардалайым Ак Чолпон,
Санаам сизде, биз мунда,
Кантип адам болобуз.
Көк ала кычкач болобуз,
Көл кыдыра конобуз.
Көркөм айым Ак Чолпон,
Көңүлүм сизде, биз мунда,
Кантип адам болобуз.
Кош тегирмен гардини*,
Бир күн оору, бир күн соо,
Хич бандага салбасын,
Ашыглыктын дардини.
Товларда көрдүм тотуну,
Хич бандага салбасын,
Ашыглыктын отуну.
Олда Чолпон күйдүргү,
Оттой күйдүм билдиңби?
Жаным Чолпон күйдүргү,
Жалынсыз күйдүм билдиңби?
Ичик кийдиң бүтүнсүз,
Ичим күйдү түтүнсүз.

Ак жибек чалдың бүчүмө,
Алаңгир салдың ичиме.
Көк жибек чалдың бүчүмө,
Көк түтүн салдың ичиме.
Ичимдеги алоовум*,
Ак Чолпон айым өчүрсүн.
Жаштыкта кылган гүнамди*,
Жараткан жабир кечирсин.
Ат жандадым кыр менен,
Ак Чолпондой сулууду,
Ашкере айтып жүрөмүн,
Аралаш ширин тил менен.
Кыргыек салдым кыр менен,
Кыз Чолпондой сулууду,
Кыйкырып ырдап жүрөмүн,
Кызыглык ширин тил менен.
Жаштигимдан көп ырдап,
Жашип кетти боорубуз.
Жаним Чолпон күйдүргү,
Жайдын таап ойносок.
Чыкпасын шарпак боорубуз.
Жаним Чолпон сизди айтам,
Жамбы алып издесек,
Энди кайдан тавылар,
Жаштыкта көргөн доорубуз.

ТОЛМОЧУМ

Күзгүңдүн бетин сырлайын,
Күндө күйүп жүргүчө,
Толмочум деп ырдайын.
Ак Толмочко ким ашык?
Алты жашар бала ашык,
Алтымышта чал ашык,
Күйү-Кафта* пари ашык,
Көргөндөрдүн баари ашык.
Ак Толмочту оносом*,
Алты жашар баладай,
Кармаласам чуктасам,
Кучактасам, уктасам,
Өпкүлөсөм, жыттасам,
Армандан шондо чыкпасам.
Коктудан тердим агынды,
Жылгадан тердим агынды,
Жытыңды бозой сагынды.
Жытыңызды көп оноп*,
Жинди болгон чагымбы.
Шаптоолунун шагыдай,

Шаархан анжыр багыдай.
Ийилесиң Толмочум.
Ырдап жүргөн бозойдун,
Ичидеги дардини,
Сиз билесиз Толмочум.
Ак ыргайдай билегим,
Атыңдан Толмоч зирегим.
Көк ыргайдай билегим,
Көзүңдөн Толмоч зирегим.
Чыккан айдай чырайың,
Күлгүл жанат Толмочум.
Гүл койнуңа мен барсам,
Ойнуң канат Толмочум.
Атыңдан Толмоч паризат,
Көрпөчөңдөн кол узат.
Кол узатып, койнуңа ал,
Бизиндей* шорлуң банданин,
Азабын шерик мойнуңа ал.
Оң капшытта кайчың бар,
Өзөлөнүп ырдашка,
Өзүңдөн бөлөк кайсым бар.
Байлар багат малыны,
Балдар мактайт ярыны.
Мен таштадым Толмочум,
Сизден бөлөк барини.
Сен дебеймин, сиз деймин,
Сиздейди кайдан издеймин.
Ырдап жүргөн бозойдун,
Ичидеги дардини,
Сиз билесиз Толмочум.
Ак ыргайдай билегим,
Атыңдан Толмоч зирегим.

МӨЛМӨЛҮМ

Ырда десең ырдайын,
Ырым жок деп турбайын.
Бир эки овуз* айтайын
Айтайын деп турбайын.
Аз деп арман кылбаңар,
Көп деп уктап калбаңар,
Мен өзүм ырчы баламын
Ырды койдой багамын.
Хар мукумга бир мукум,
Жүргөнүңдү ырдайын.
Карап коюп каш кагып,
Күлгөнүң бир пас ырдайын.

Күлүп коюп гап* баштап,
Күлүк аттай кыйгачтап.
Азил жайма гап баштап,
Аргымак аттай кыйгачтап,
Убай кылдың башымды,
Захар кылдың ичкен ашымды.
Көрбөйбүсүң Мөлмөлүм,
Көзүмнөн аккан жашымды.
Ай тийбес сенин балыгың,
Ай тийген сенин жарыгың,
Аркаңда ырдайт гарыбың*.
Күн тийбес көлдө балыгың,
Күндө кече жол жүрсөм,
Күн тийгендей жарыгың,
Күйгөндөн ырдайт гарыбың.
Кызыл жибек нафарман*,
Кештең болот Мөлмөлүм.
Кычырган жерге наз кылбай
Келсең болот Мөлмөлүм.
Жашил жибек нафарман,
Кештең болот Мөлмөлүм.
Чакырган жерге наз кылбай
Келсең болот Мөлмөлүм.
Ала шайи жолуктан
Айнектей бетин чыгарчы.
Ай чырайлыв Мөлмөлүм
Күйүп кеттим сугарчы?
Эшилме жорго боз аттай,
Жошулайын Мөлмөлүм.
Эбин табып бир кече,
Кошулайын Мөлмөлүм.
Намахар сөзүн айтпаган,
Адамнан кандай назиксиң.
Адамды көрсө жалт берип,
Качканыңнан Мөлмөлүм.
Асыл түрдүв кийиңген,
Албатта кашың чийилген,
Айт болдуңбу Мөлмөлүм.
Ашыглыктан көңүлүң
Кайт болдубу Мөлмөлүм.
Чырпыктан чыккан чынарың,
Чын кожоң тарткан тумарың.
Чыдатпайт сенин хумарың,
Обигаримдин* тамыдай,
Олужуттуң* башымды.
Ув кылдың ичкен ашымды.
Көрвөйбүсүң Мөлмөлүм,
Көзүмнөн аккан жашимди.
Көкүрөктө дардимди

Бөлвөйвүсүң Мөлмөлүм.
Мени мынча күйгүзүп
Өлвөйвүсүң Мөлмөлүм.
Кумда коён качкандай,
Чакан кылып ырдайын.
Кулфтап* койгон эшиктей
Макам* кылып ырдайын.
Чыгырыктан чыккандай,
Майин кылып ырдайын.
Жапайы кылып өзүңдү
Тайин кылып ырдайын.
Машинадан чыккандай,
Кылтыратып ырдайын.
Кыймат баа атластай
Жалтыратып ырдайын.
Айылыңа мен барсам,
Алып учук сен салсаң.
Учугуңду табалбай
Үмүткаш* болуп мен калсам.
Эртеңги күнү якшамби,
Кең Фаргана шааридан
Ак тавардан көйнөктүк
Алып келдим Мөлмөлүм.
Мөлмөлүмө берем деп,
Ак сакыч* ороп мен бардым.
Чүйүлүп чүчвара түйсүн деп
Сөвөгү жок гөш алдым.
Мөлмөлүмө берем деп,
Белиме канттан түйүп алдым.
Тувурдугуң теше албай,
Тушуңда калдым Мөлмөлүм.
Эргечегиң чече албай,
Эшикте калдым Мөлмөлүм.
Эшиктен кирдим кыңайлап,
Жакамды кармап худайлап.
Сув ичипмин, Мөлмөлүм.
Сурабай ичкен сув ачык*
Ув ичипмин, Мөлмөлүм,

КАЙНАРЫМ

Карарган сенин дарагың,
Караган банда* мас болот,
Кашыңда барбы арагың.
Көгөргөн сенин дарагың,
Көргөн банда* мас болот,
Көзүңдө барбы арагың.

Ол тов менен бул товду,
Девелейин деп жүрөм.
Төвөнүн башын маңа бер,
Жетелейин деп жүрөм.

Саңа овур болгондо,
Маңа жеңил деп жүрөм.
Кош эмчекти маңа бер,
Көтөрөйүн деп жүрөм.

Карлув товдуң бовруда,
Кар көтөрүп кайкалап,
Турар бекен Кайнарым?
Муздув товдун бовруда,
Муз көтөрүп дамалип*,
Турар бекен Кайнарым?

Каландар жарым кайда деп
Сурар бекен Кайнарым?
Мусафыр ярым кайда деп
Сурай бекен Кайнарым?

Пашасы жок баш Алай
Сенин элиң Кайнарым.
Чын колтукка жай болот
Чымчым белиң Кайнарым.

АЗИМКАН

Азимкан кылган калпагы,
Ажайып башка жарашкан.
Хар көргөндөр талашкан.
Мияна башка жарашкан,
Мурахурлар талашкан.
Акты, бозду жайдырган,
Кой сиздики Азимкан.
Ак шайы кийсе жарашкан,
Бой сиздики Азимкан.

Көктү, бозду жайдырган,
Кой сиздики Азимкан.
Көк шайы кийсе жарашкан,
Бой сиздики Азимкан.
Жети канат ак өргөң,
Ордо болсун Азимкан.
Жети азамат балдарың,
Молдо болсун Азимкан.

Алты канат ак өргөң,
Ордо болсун Азимкан.
Алты азамат балдарың,
Молдо болсун Азимкан.

АК СУУСАР

Ача бир куйрук чамбыл куш,
Айны баар жаз келет.
Сүлөөсүн десем пас келет,
Ак суусар десем саз келет.
Эрте баар эл көчөт,
Элден мурун кой көчөт.
Козулар маарап суу кечет,
Сарамжалуу ак Суусар,
Салтанат менен үй чечет.
Кирсем кийиз салынуу,
Чыksam эшик ачылуу.
Седебинден ак Суусар,
Эки колун бооруңда,
Адабинден ак Суусар.
Кара кыр башы газага*,
Карчыга салсам илбесин.
Ак Суусар деп ырдайын,
Арада душман билвесин.
Эрте саар азанда,
Тогуз жуван, тогуз кыз,
Топтошуп сувга жөнөсө,
Тогузунун алды сиз.
Олдо Суусар жаады* көз,
Сувларга жаңгыз барыпсыз.
Ашыкпастан аста бас,
Жаниңа жандай басайын.
Жакшынакай башыңа,
Жашылдан кыжым салайын.
Жашырбай Суусар алмаңын,
Жакшысын тандап алайын.
Кечке маал болгондо,
Сегиз жуван, сегиз кыз,
Серпилип сууга жөнөсө,
Сегизинин алды сиз.
Олдо Суусар жаады көз,
Сууларга жаңгыз барыпсыз.
Ашыкпастан аста бас,
Жаниңа жандай басайын.

Кыз кыялдуу башыңа,
Кызылдан кыжым салайын.
Кымсынба Суусар алмаңдан,
Кызылын тандап алайын.
Чакыч* чайнап, кырс эткен,
Тишкинаңдан ак Суусар.
Упай, эндик жарашкан,
Беткинаңдан ак Суусар.
Акка кавиш жарашкан,
Буткинаңдан ак Суусар.
Кашташ, кына жарашкан,
Кашкинаңдан ак Суусар.
Карс оромол жарашкан,
Башкинаңдан ак Суусар.
Кыш айлары кыштаган,
Кыштовуң башы Катыраң.
Кыз ак Суусар дегенде,
Кыйналып таңды атырам.
Айры таштын ар жагын,
Ашып келдим ак Суусар.
Оюнуңдан калам деп,
Шашып келдим ак Суусар.
Жамалың жазгы баардай,
Жоругуң жорго каардай.
Зым орогон пилладай,
Зыңгырайсың тилладай.
Ак Суусар деп ак айтам,
Чыдай албай түндө айтам.
Күйүтүңдү күндө айтам.
Намаз дигер намаз шам,
Качан бирге жанашам.
Сындуулугуң мен айтсам,
Базардагы касадай*.
Кылыгың мени мас кылат,
Кытайдан келген нашадай.

АЙ КЕЛИН

Ээй, көзүң айнек, тилиң бал,
Көп адам сизге ынтызар.
Жагалмай канат кашыңдан.
Жайылган кара чачыңдан,
Жаагыңдан чыккан саамайың,
Калтардын тал-тал жүнүдөй.
Тамаша кылып мен турсам,
Таң атканча билинбей.
Салкындан бүткөн иреңиң,
Сааргы чолпон жылдыздай.

Айлыңдан уктум бир келип,
Арманда кылдың тургузбай.
Билегиңдин актыгы,
Билериктен агыраак,
Атагыңды чыгарып,
Ак келин деп ырдадым.
Ак келин деп ырдасам
Ачылды жакшы сырларың.
Сизге арнадым ырларды.
Көргөндө жүрөк дем болот,
Таң атар учкан туйгундун,
Издегени жем болот.
Өрдөктөй экен сүрөтүң.
Эртелеп кошкон тилегиң,
Шуру менен берметтей,
Суктандырат келбетиң.
Кекиликтей бедериң*,
Келтирип таккан седебиң.
Байкасам элден бөлөкчө,
Башкача сенин сүрөтүң.
Курбу-курбу курбуңнан,
Кубулуп чыккан үнүңнөн.
Кубулжуган ойнуңнан.
Жетпей калсам мен саңа,
Өлүгүм чыксын койнуңнан.

МУРЗАЙЫМ

Ырда десең ырдайын,
Ырчы кылган Мурзайым.
Ыргайдай боюң көргөндө,
Ырдабай кантип турайын.
Куп чырайлуу Мурзайым,
Гусалыктан ырдайын.
Худай насип буюруп,
Кошор векен Мурзайым?
Сары жон ылдый газани*
Саятчы келип тоспойбу.
Сары ала жоолук Мурзайым,
Сагынган бозой кошпойбу?
Кызыл жон ылдый газани*,
Кыргыйчы келип тоспойбу.
Кызыл жоолук Мурзайым,
Кызыккан бозой кошпойбу?
Жагоосу тилла жаш куштун,
Жагоосунан сылайын.
Жамалыңды көргөндө,
Жаңшабай кантип турайын.

Айдай нуруң чачканда,
Бурала түшүп басканда,
Азоо көңүл токтобой,
Алып учат асманга.
Атыңды койдум Мурзайым,
Кайрылып сиздей бир жанга.
Арманым калбас деп ойлойм,
Кошулсам сиздей бир жанга.

ШАЙЫР КЫЗ

Адамдан артык жаралып,
Элден чыккан шайыр кыз.
Алтындан кымбат жаралып,
Жерден чыккан шайыр кыз.

Жердин, тоонун кызыл гүл
Гүлдөн чыккан шайыр кыз.
Овлуга көрүнгөн
Үрдөн чыккан шайыр кыз.

Алтын казык башынан
Айланып жарык күн чыгат.
Кең Белөрүк ичинен
Шайыр кыз деп ыр чыгат.

Атыңдан айтсам эл билет,
Шайыр кыз десем ким билет?
Шайыр кыз сизди айтпасам,
Өкүрүп жүрөк делгирет.

Шайыр кыз болсун атыңыз,
Ааламга кетсин даңкыңыз.
Белдеги чыккан шайыр кыз,
Белгилүү кетсин атыңыз.

Кең Белөрүк ичинен
Гавхардай болуп өзүңүз.
Эсимден сыра* кеткен жок,
Сиздин айткан сөзүңүз.

Жаним үка шайыр кыз,
Бурала басып теңселип,
Сүйбөгөндү сүйдүрдүң,
Күйбөгөн жанды күйдүрдүң.
Тал-тал болуп эшилген,
Сиздин карай чачыңыз.

Калем менен чийгендей,
Сиздин карай кашыңыз.

Атласты кийсең жарашкан
Боюңуздан кетейин.
Көкүрөктө алмаңды
Кармап туруп эзейин.

Адамдар көрүп сүйүшкө,
Эки кашың жайында.
Билип туткан ишиңди,
Душмандар менен пайымда*.

Капшыра кармап тартышка,
Кабаргаңыз жайында.
Карап бир туткан ишиңди,
Көп душман менин пайымда.
Жибектен кийсең жарашкан,
Мүчөлөрүң жайында.
Дубай салам кат жазам,
Окууга кетер айыңда.
Жыл он эки ай көтөргөн,
Энеңди худай жалгасын.
Асырап сактап зор кылган,
Атаңды худай жалгасын.
Арада душман көп экен,
Олорду кудай жалмасын.
Бизди худай сактасын.
Жыбырашып жайылган,
Чириген байдын кою экен.
Чын колтукка жай болгон
Жайдарымдын бою экен.
Кызыл жибек нафарман*,
Кестең болот жайдарым.
Чакырган жерге наз кылбай,
Келсең болот жайдарим.

АППАГЫМ

Акташтын башы агын сүз,
Агып кетти калпагым.
Калпагыма карабай,
Сага келдим аппагым.

Аппагым чыкты арба деп,
Ак эмчекти карма деп.
Шылдыр этти көнчөгү,
Көрүнө түштү эмчеги.

Кызыл гүлдүн пачаги*,
Аппагымдын эмчеги.
Ак чубактан ак бутак,
Атка казык болбойбу,
Ак бетиңнен өптүрсөң,
Алты күн азык болбойбу.

Аш көтөргөн кайыңың,
Алмалуу жердин кайыңы,
Ортосунда жашырган,
Оромолуң сүзүлсүн.

Суу көтөргөн баканың,
Суувлук жердин кайыңы,
Ортосудан үзүлсүн.
Сулук бетиң жашырган,
Оромолуң сүзүлсүн.

Кыздын аты Ай тамак,
Айтып өтөм бир сабак.
Келиндин аты керме каш,
Келпети* сонун кара чач.

Ай кыраңдан баткандай,
Ай тамак менен жай ойноп,
Айкалышып жаткандай.

Күн кыраңдан баткандай,
Күн тамак менен жай ойноп,
Күбүрөшүп жаткандай.

БИРИНЧИ КОЛУМ — БАРМАГЫМ

Биринчи колум — бармагым,
Кат жазып сага арнадым.
Ушул го жазган катымды
Өз колуң менен кармагын.

Экинчи колум — сөөмөйүм,
Оң бетиң тосчу өбөйүн.
Омуран ушул дүйнөнүн
Озүрүн сенден көрөйүн.

Үчүнчү колум — ортонум
Үлкөнүм, жаным, чолпонум.
Үч күндөн бери кат күтөм
Үмүтүм сен деп ойдомун.

Төртүнчү колум — аты жок,
Алтындын болот даты жок.
Алты күн өтүп кетсе да
Алтыным жазган каты жок.

Бешинчи колум — чыпалак,
Беш күндүк өмүр, ким калат
Таптакыр жооп келбесе
Болк этип жаным кыйналат.

КӨК ЗООНУН БАШЫ КӨБҮРГӨН

Көк зоонун башы көбүргөн
Кетпейсиң сулуу көңүлдөн.
Кайкалып бассаң артыңда
Кырк өрүм чачың төгүлгөн.

Оюма башы көбүргөн
Оюм бир санаа бөлүнгөн.
Ойлогон ойго жетээрде
Сактасын кудай өлүмдөн.

Агала зоодо көбүргөн
Арманым айтам көңүлдөн.
Абайлап бассаң артыңда
Алты өрүм чачың төгүлгөн.

АЙЫЛЫҢ АСТЫ КЕЧМЕЛИК*

Айылың асты кечмелик
Аярай күтөм мен келип.
Ашыгым, качан келесиң,
Атилес кийип деңселип?

Кыштагың асты кечмелик¹
Кышташта күтөм мен келип.
Кымбатым, качан келесиң
Кырмызы кийип деңселип?

Туругуң асты кечмелик
Туурада күтөм мен келип.
Төрайым, качан келесиң
Тукаба кийип деңселип?

¹ Кечмелик — кечүү.

Жайлөвүң башы кечмелик
Жарташта күтөм мен келип.
Жакшынам, качан келесиң
Жашыдан кийип деңселип?

КЫТАЙЛЫК КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

Керме тоо бийик жеримден,
Кебелбей чөбү жетилген.
Керилип барып бир өпсөм,
Кебезден аппак бетинден.

Чоң Каражүл жеримден,
Чоң байлык элге келтирген.
Чоюлуп барып бир өпсөм,
Чолпондон жарык бетинден.

Ойлонсом күнүм аккан сал,
Оболоп учпай болдум дал.
Ойроттон сендей таппасам,
Ойнобой кудай отко сал.

Кылчайсам күнүм аккан сал,
Кылактап учпай болдум дал.
Кыргыздан сендей таппасам,
Кыйнабай кудай отко сал.

Сарала моюн соносун,

Сайга барып коносуң.
Сагызгандай кулпуруп,
Кимдин жары болосуң.

Көк ала моюн соносуң,
Көлгө барып коносуң.
Көкүчкөндөй кулпуруп,
Кимдин жары болосуң.

Сай жакалай от жактым,
Саралама кош арттым.
Саралам тартат кошумду,
Сагындым кой көз досумду.

Көл жакалай от жактым,
Көгалама кош арттым.
Көгалам тартар кошумду,
Көрбөдүм кой көз досумду.

Сагызган учпас сап токой,
Сарпайын* жүктөйт бир ногой.
Сагынып жүрөм канчалык,
Сагыныч болсоң келе кой.

Көгүчкөн учпас көп токой,
Көрпөчө жүктөйт бир ногой.
Көп сагынып мен жүрөм,
Көңүлдөш болсоң келе кой.

Сууга салдым салымды,
Ичиме салдың жалынды.
Ой байкелеп эркелеп,
Кетирдин жаман алымды.

Чач мончогуң шурудан,
Таппадың издеп уруудан.
Кыргызда сиздей жок экен,
Чыкпаса тили бурудан.

Аркамда шуру чач мончок,
Ар качан көрсөм көөнүм ток,
Айткан менен зарланып,
Адамда сиздей асыл жок.

Салынганың тор жоолук,
Басасың секет толгонуп.
Алган жар сиздей болбосо,
Асыл жан өтөт кор болуп.

Сапсап учкан таранчы,
Сабын бузбай саначы.
Сап кыздардын ичинде,
Саналаш барбы карачы.

Топтоп учкан таранчы,
Тобун бузбай саначы.
Топ кыздардын ичинде,
Туйгунум барбы карачы.

Мен кайнага сен келин,
Кудайым берген эрмегим.
Качымыш болуп жүрө бер,
Жашырын болсун бергениң.

Кайниси болбой келиндин,
Кайнага болуп калганым.
Бул дүйнө жалганда,
Кудайга чоңдур арманым.

Аркырап аккан кашка суу,
Аргымак минсем кечким жок.
Алганың жаман көрбөсө,
Айлыңан асили кетким жок.

Күркүрөп аккан кашка суу,
Күлүк минсем кечким жок.
Күйөөң жаман көрбөсө,
Күндө айлыңдан кетким жок.

Күн чыгат тоодон тептегиз,
Күдөргө баккан кой семиз.
Күчүң барда ойноп күл,
Күрмөлүп келбейт он сегиз.

Ай чыгат тоодон тептегиз,
Адырга баккан кой семиз.
Алың барда ойноп күл,
Айланып келбейт он сегиз.

Элечегиң дакиден*,
Эрмегиң сонун бакиден*.
Жоолугуң учу шайыдан,
Жоругуң кызык барыдан.

Көйнөгүң жибек кош этек,
Көркүң жанды дегдетет.
Кулагыңда иймегиң*,

Кубулат күндө кийгениң.

Карарган тоонун камышы,
Какшатат жолдун алысы.
Кайда жүрөт болду экен,
Кадырман жандын таанышы.

Бозоргон тоонун камышы,
Боздотот жердин алысы.
Буралып кайда жүрдү экен,
Болжолсуз жандын таанышы.

Ителгидей көзүңөн,
Ич ооруткан сөзүңөн.
Илгертен тааныш боло албай,
Итчилик кетти өзүмөн.

Балапандай көзүңөн,
Балдан ширин сөзүңөн.
Баштатан тааныш боло албай,
Балалык кетти өзүмөн.

Кыялың панар жангандай,
Кымызга суусун кангандай.
Кылыгың эске түшкөндө,
Кыйналамын ар кандай.

Порумуң панар жангандай,
Бозого суусун кангандай.
Порумуң эске түшкөндө,
Бузулам боздоп ар кандай.

Тар капчыгай кызыл бел,
Талабың сенсиң колуң бер.
Тамашаң эске түшкөндө,
Тамчылап агат көздөн сел.

Анык шумкар мен таптым,
Ала жибек боо тактым.
Анык жарым келет деп,
Айды санап мен жаттым.

Көк түйгүн шумкар мен таптым,
Көкала жибек боо тактым.
Күйүшкөн жарым келет деп,
Күндү санап мен жаттым.

Карашың канды кайнатат,
Кадырың тилди сайратат.

Кайыктай болгон жел кыял,
Канткенде тынчып жай жатат.

Карасаң көзүң моймолжуп,
Калыпка тартып койгонсуп.
Кадырман колго тийбедиң,
Караңгы түндө ойготуп.

Карасаң көзүң кылгырып,
Какшык сөз айтып жылдырып.
Качан колго тийесиң,
Кара жанды тындырып.

Чымчыктар ашык гүлдөргө,
Чырпыкка конуп сүйлөргө.
Чыдатпай жаштык кызытат,
Чындап көңүл сүйгөнгө.

Караны минсем бургутам,
Камчыдай белиң бир тутам.
Кайырма жака кош этек,
Кадырың кантип унутам.

Кызылды минсем бургутам,
Кымча белиң бир тутам.
Кызыл көйнөк кош этек,
Кылыгың кантип унутам.

Кара кыя кең кашат,
Кадуусунда мал жатат.
Кадырың эске түшкөндө,
Кайгы менен таң атат.

Кызыл кыя кең кашат,
Кыясында мал жатат.
Кылыгың эске түшкөндө,
Кыйналуу менен таң атат.

Канатың болсо калдайган,
Учуп жетсем маңдайдан.
Алып кетсем бөктөрүп,
Арылаар элем убайдан.

Мингеним байдын боз жорго,
Салам айтам досторго.
Кетсе менден кеткендир,
Кечириңиз бир жолго.

Таңатардын салкын жел,
Таанышалы жакын кел.
Азыноолак таркасын,
Көкүрөктө каткан чер.

Жароокерди сагынам,
Жадабастан ыр жазам.
Жанымда жүрсө жароокер,
Жараган асыл казынам.

Карашың сырды чечишкен,
Кадырман жалжал жетишкен.
Кашкайа күлүп кол берчи,
Кыялбай турам кетиштен.

Ай тийген тескей бел алыс,
Айлыңа мурун мен тааныш.
Ажырап алыс кетпеске,
Азаптуу секет кол алыш.

Күн тийген тескей бел алыс,
Күйөөңөн мурда мен тааныш.
Күдөрүң үзүп кетпеске,
Күйүттүү секет кол алыш.

Бетиң кызыл табылгы,
Бейпайга салдың жанымды.
Артыкча жанды кыйнабай,
Алсаңчы ичтен жалынды.

Бетиң кызыл жошодой,
Беш мүнөт колум бошобой.
Таарынба менден оорунуп,
Турмуштун жайы ошондой.

Бетиң кызыл алмадай,
Базардан сатып алгандай.
Көз карашың бир порум,
Күн нуру жерге чалгандай.

Сурмалуу көзүң ак маңдай,
Сүрөткө боюң тарткандай.
Алмадай бетиң албырып,
Алтын менен жапкандай.

Копшогондой жумуруң,
Колдоруңдун салаасы.
Сыздатып ичти күйгүзгөн,
Сурмалуу көздүн карасы.

Шакегиң алтын сарыдан,
Акылың артык баарыдан.
Талыкпай издеп жайы-кыш,
Таппадым кыргыз калкынан.

Күлсөң тишиң кашкайган,
Күзгүдөй бетиң тастайган.
Талаанын гүлү өзүңдөй,
Таппадым издеп ар кайдан.
Сүйлөсөң сөзүң булбулдай,
Сүрөтүң сындуу кыргыйдай.
Алкымыңдын таттуусу,
Ак шекер кошкон балыңдай.

Кыргыйек деген кыраан куш,
Кыр ташка барып конгон жок.
Кылыкташып жүрүүгө,
Кыштообуз бирге болгон жок.

Жагалмай деген жапан куш,
Жар ташка барып конгон жок.
Жанашып бирге жүрүүгө,
Жайлообуз бирге болгон жок.

Таңатаардын салкын жел,
Таанышалы жакын кел.
Тамашаңды ойлосом,
Тамчылап агат көздөн сел.

Секетбай деп ырдаймын,
Секеттин көөнүн кыйбаймын.
Секет менен бир болсом,
Сел каптап кетсе туйбаймын.

Табышың күмүш үнүндөй,
Таасириң жаздын күнүндөй.
Таалайга жалгыз бүткөнсүң,
Талаанын кызыл гүлүндөй.

Атыңан айтсам эл билет,
Алтыным десем ким билет.
Алакачма күпүр* сөз,
Арылгандай сезилет.

Сүзүлөсүң ак маңдай,
Сүрөткө боюң тарткандай.
Эки бетиң албырып,
Алтын менен жапкандай.

Урматыңа таң калам,
Ушунча калк дубандан.
Урматтуу сиздей табалбай,
Убара болду курган жан.

Кош билерик, кош этек,
Кол салаамда болсочу,
Кол булгашып ойноорго,
Корообуз чукул болсочу.

Сары белден көрдүм бир гүлдү,
Сан гүлдөн башка ыраңдуу.
Санабай коём десем да,
Саргартып алдың көңүлдү.

Күлүктү минсең күндө мин,
Күндө жаның кубансын.
Күлүктү берип бирди албай,
Күлүктү баштап жоо алсын.

Жоргону минсең жолдо мин,
Жолдо жаның кубансын.
Жоргону берип бирди албай,
Жоргону баштап жоо алсын.

Ак чайнектин чоргосу,
Акылдаш жандын ордосу.
Кийик аткан ак бараң,
Кеп айттырган убарам.

Көк чайнектин чоргосу,
Көңүлдөш жандын ордосу.
Кийик аткан көк бараң,
Кеп айттырган убарам.

Сүрөтүң алдым почтодон,
Сүрөтүң сонун окшогон.
Сүрөтүң үн катпады,
Сырымды айтып боздосом.

Тектир-тектир, тектир саз,
Тебишип ойнойт өрдөк каз.
Теңтушу эске түшкөндө,
Тегеренет көздөн жаш.

Курбу, курбу-курбу саз,
Куушуп ойнойт өрдөк каз.

Курбусу эске түшкөндө,
Куюлуп агат көздөн жаш.

Капшытыман жел болсо,
Кайра тартып жамынам.
Кара тубар эндейди,
Какшасам да таппаймын,
Кадырың артык сендейди.

Кыбыламан жел болсо,
Кыя тартып жамынам.
Кызыл тубар эндейди.
Кыйналсам да таппаймын,
Кылыгың артык сендейди.

Кызарып күйгөн жалынсың,
Кымбаттуу менин жанымсың.
Кылайтып көңүл оорутпас,
Кылыгың кантип арылсын.

От кылган ичти жалынсың,
Оюмда менин жанымсың.
Отуңуз таптуу болбосо,
Оюңду кимдер сагынсын.

Алыстан келдим айлыңа,
Айткан сөздөн айныба.
Азыраак сабыр кыла тур,
Адашкан менин айбыма.

Булбулдай тилиң сайраган,
Ботодой көзүң жайнаган.
Муңдаша албай обочо,
Бук болуп ичим кайнаган.

Таң атканча сайраган,
Тилин таңга кайраган.
Тартар да тең, мен да тең,
Тамшанттың кургур мени сен.

Күн чыкканча сайраган,
Күндө тилин кайраган.
Күкүк да тең, мен да тең,
Күйдүрдүң кургур мени сен.

Күйгөндөн айтам бир далай,
Көңүлдөн кетпейт жыргал ай.
Аташкан жарым сиз болуп,
Ашкере жүрүп жыргабай.

Жылкымды салдым кыраңга,
Жыргалым барсың ырымда.
Келишкен сөздүн анты үчүн,
Кезиксем мейли кыйынга.

Сайрап ырдайм шаңшыбай,
Зарыкпаймын тамчыдай.
Сага ашык мен болдум,
Жаанша менен Шамшыдай.

Күндө ырдаймын казандай,
Күйүтүмдү басалбай.
Күдөрүм сенден үзбөйүн,
Гүлмайра менен Асандай.

Сулуулугуң байкасам,
Сулайман алган перидей.
Турмушунду көргөндө,
Турамын кантип эрибей.

Күндө ырдаймын зерикпей,
Күйүп жүрөм үн жетпей.
Күйүттүү зарым тең болду,
Күкүк менен Зейнептей.

Мен бактыма таарынам,
Бербеди теңир не аргам.
Сакталып мага калганбы,
Зулайка Жусуп зарынан.

Булбулдар сайрайт шаңшыбай,
Кубултуп үнүн ар кандай.
Болгомун ашык башынан,
Бозжигит менен Жамалдай.

Ай толгончо мен толсом,
Айдай нурдуу сен болсоң,
Алышып ойноп жүрүүгө,
Аташкан жарым сен болсоң.

Айлыңдын берки мойногу
Ашууда бутум сойлоду.
Ажал жетип күн бүтпөй,
Айрылып калдым бир жолу.

Базардын берки мойногу,
Басалбай бутум сойлоду.

Бөрү болуп жоо чаппай,
Бөлүнүп калдым бир жолу.
Көгөрүп турган көк какыр,
Көгөрүп чөбү каткандыр?
Көкарым мени дегенде,
Көнөктөп жашы аккандыр?
Көнөктөп жашы акпаса,
Көз тааныш башка тапкандыр.

Агарып турган ак кадыр,
Агарып чөбү каткандыр.
Алтыным мени дегенде,
Айланып жашы аккандыр.
Айланып жашы акпаса,
Айлынан башка тапкандыр.

Кереге таш кең күңгөй,
Кетериңди мен билбей.
Кетериңди мен билсем,
Кеп айтпастан тим жүрбөй.

Боз ала таш боз күңгөй,
Болжолуңду мен билбей.
Болжолуңду мен билсем,
Бозала болбой тим жүрбөй.

Жору айланбас чокуга,
Жору айланып конуптур.
Жок эле кепке шылтоолоп,
Жолобой койсоң болуптур.

Көз айланбас чокуга,
Каз айланып конуптур.
Калп эле кепке шылтоолоп,
Карабай кетсең болуптур.

Сай боюнда сары өрдөк,
Сары аласы бир бөлөк.
Сагынсам жаным кантейин,
Санаабыз бирге жан бөлөк.

Көл боюнда сары өрдөк,
Көк аласы бир бөлөк.
Көксөсөм секет кантейин,
Көңүлдөр бирге жан бөлөк.

Ырдайын десем уялам,
Ыраңым кетип кубарам.
Ырдачу аяш болбосо,

Ырдап кимге муңаям?

Жийделүү булак алача,
Жийдеси бышат жанаша.
Жийделүү бакта бир өрүк,
Жигиттин гүлү тамаша.

Алмалуу булак алача,
Алмасы бышат жанаша.
Алмалуу бакта бир өрүк
Азамат гүлү тамаша.

Асманда булут жылбайбы,
Аяктап мөндүр куйбайбы?
Асылкечтен кат келсе,
Адамдын көөнү тынбайбы?

Көктө булут жылбайбы,
Көнөктөп жамгыр куйбайбы?
Көңүлдөштөн кат келсе,
Көңүлүм бир кур тынбайбы.

Тетиги тоолор кайыңдайт,
Тел болуп ичим жалындайт.
Теңтушум сага кошпогон,
Тескери менин багымды айт.

Өйүзгү тоолор кайыңдайт,
Өрттөнүп ичим жалындайт.
Өзүңүзгө кошпогон,
Оң келбес менин багымды айт.

Тамеки чектим кумарга,
Таанышып ойноп турарга.
Таанышым кетип алыска,
Тамеки калды кумарга.

Бопороз чектим кумарга,
Боорукер ойноп турарга.
Боорукер кетип алыска
Бопороз калды кумарга.

Алтын така кызыл ат,
Айды көздөй ойлосом.
Асылкеч сени ойлосом,
Арсыгып көөнүм бузулат.

Күмүш така кызыл ат,

Күндү көздөй сызылат.
Көкарым сени ойлосом,
Көңүлүм кыйын бузулат.

Ак жибек менен кайыган,
Актай сайган такыям.
Айлымда турса өз агам,
Ашынып кимге зарыгам.

Кар жибек менен кайыган,
Карага сайган такыям,
Калкымда турса өз агам,
Кар болуп кимге зарыгам.

Караны минсем бургутам,
Камчыдай белиң бир тутам.
Кайырма жака кош этек,
Кадырың кантип унутам.

Кызылды минсем бургутам,
Кылычтай белиң бир тутам.
Кыйма көкүл узун чач,
Кылыгың кантип унутам.

Элесиң айдын жарыгы,
Эпкиниң оттун жалыны.
Эстейсиңби, кандайсың?
Эрмегиң сенин сагынды.

Ак жоолугум нечен түр,
Алыска кетсең эсен жүр.
Алыска кетсең келерсиң,
Айлыңа жайбай бекем жүр.

Көк жоолугум нечен түр,
Көп алыс кетсең эсен жүр.
Көп алыс кетсең келерсиң,
Көп элге жайбай бекем жүр!

Кадууга чыгып олтурсам,
Каракаш улар ышкырат.
Кара жан эске түшкөндө,
Кандай адам иш кылат.

Керүүгө чыгып олтурсам,
Керме каш улар ышкырат.
Келиндер эске түшкөндө,
Кеңгиреп кимдер иш кылат.

Кат жаздым алтын эстелик,
Кадырыңды эскерип.
Кантели тагдыр шол экен,
Каалаган ойго жетпедик.

Унутулбас эстелик,
Улутунам эскерип.
Узун түндөр бир жатып,
Улуу сырды чечпедик.

Комузга үнүм кошоюн,
Кой сааган жерден тосоюн.
Кой сааган жерге чыкпасаң,
Короздой мойнум созоюн.

Обонго үнүм кошоюн,
Уй сааган жерден тосоюн.
Уй сааган жерге чыкпасаң,
Улардай мойнум созоюн.

Оролуп чыккан шыралжын,
Ойноп турсак бир алдын.
Ортодон чыккан кас душман,
Олоңдоп эмне кылалсын.

Күнгөйгө чыккан шыралжын,
Күлүп алдык бир алдын.
Көңүлдөн сүйүп сыйлашсак,
Көр душман эмне кылалсын.

Күнгөйгө чыккан карагат,
Көрүштүк курдаш саламат.
Көрүшпөй айлар көп өтүп,
Көп кебим калган аманат.

Жашчылык жаштын курамы,
Жаш бойдон адам турабы.
Жаш чактан ойноп күлбөсө,
Жанабы адам кумары.

Ак көйнөгүм кынама,
Акыреги сылама.
Айласыз сөздү көп айтып,
Анча эле мени кыйнаба.
Көк көйнөгүм кынама,
Көкүрөгү сылама.
Көп эле сөздү ашырып,
Көз тааныш мени кыйнаба.

Алкымың аппак күзгүдөй,
Адамдын сугу түшкүдөй.
Арак болуп калсаңчы,
Аз-аздан куюп ичкидей.

Бетиң аппак күзгүдөй,
Пенденин сугу түшкүдөй.
Бээнин сүтү болсоңчу,
Бирткеден куюп ичкидей.

Күмүшпү десем калайбы,
Күйбөсө адам жадайбы.
Күйүттүн күчү болбосо,
Күкүк деп булбул сайрайбы?

Сүйлөгөн сөзүң алтындай,
Кепереттин* кантындай.
Болор болсоң түзүк бол,
Ар кимге барып чарпылбай.

Коктуга чыккан шайырды,
Койлор мойнун кайырды.
Койкоңдоп жүргөн секетти,
Койнуман кудай айырды.

Жылгага чыккан шайырды,
Жылкылар мойнун кайырды.
Жылмаңдап жүргөн секеттин,
Жытынан кудай айырды.

Эки бөлөк кара жол,
Эңкүгө* чыгат кызыл гүл.
Эки күндүк дүнүйө,
Эрмегиң болсо ойноп күл.

Алты бөлөк кара жол,
Аскага чыгат кызыл гүл.
Аз эле көрөр дүнүйө,
Алганың болсо ойноп күл.

Ак көйнөгүм желпінткен,
Ак талаанын шамалы.
Акылымды дегдеткен,
Асылкеч жардын амалы.

Көк көйнөгүм желпінткен,
Көк талаанын шамалы.
Көңүлүмдү эргиткен,
Көңүлдөш жардын амалы.

Чаарарча менен Ташкыя,
Ат минбей чыктым пияда*.
Амандыкты айта бар,
Алтыке бизди сураса.

Каракыя, Кескенташ,
Кадырың өттү ничке каш.
Кадырыңды ойлосом,
Кара суу болду ичкен аш.

Кызылкыя, Кескенташ,
Кылыгың өттү ничке каш.
Кылыгыңды ойлосом,
Кымыран болот ичкен аш.

Кайчы кулак каратым,
Каратым эмес канатым.
Катындарды көргөндө,
Какшап ырдар адатым.

Топчу кулак торатым,
Торатым эмес канатым.
Топ жубанды көргөндө,
Токтобой ырдар адатым.

Тайган салдым күзүндө,
Сары талаа түзүндө.
Сан асылды теңебейм,
Беш көкүл кыздын жүзүнө.

Комузум барбы чалганга,
Амалым барбы жалганга.
Чыдабаска чара жок,
Күйүт күчүн салганда.

Карчыга шакка конбойбу,
Канунга* карап ойнойлу.
Канун жолдон азыгып,
Калкыңа таба болбойлу.

Турумтай шакка конбойбу,
Турмушка карап ойнойлу.
Турмуш жолдон азыгып,
Тууганга таба болбойду.

Жашыл-ала чарбактын,
Жанына койгон булбулмун.

Жаш он беште кошулган,
Жабырын тарткан кургурмун.

Кызыл-ала чарбактын,
Кырына конгон булбулмун.
Кыз он беште кошулган,
Кыйноонду тарткан кургурмун.

Койчу ушул дүйнөңдүн,
Кордугун көрдүм күйгөндүн.
Кудай өзү кош көрүп,
Колуна берсин сүйгөнүн.

А койчу ушул дүйнөңдүн,
Азабын көрдүм күйгөндүн.
Алла-таала кош көрүп,
Ар кимдин берсин сүйгөнүн.

Улуу тоодо улар бар,
Уйкулу көздө кумар бар.
Улутунуп сен кетсең,
Ортобузда кудай бар.

Жеңуч* сайдым жең үчүн,
Жеңил баа болдум сен үчүн.
Жеңил баа болсом мейличи,
Сен кандайсың мен үчүн?

Колкап сайдым кол үчүн,
Кордук көрдүм сен үчүн.
Кордук көрсөм мейличи,
Сен кандайсың мен үчүн?

Кекилик учат жем үчүн,
Кейибе теңтуш мен үчүн.
Кебиңен танбай жүрө бер,
Кейингеним сен үчүн.
Карчыга учат жем үчүн,
Кайгырба теңтуш мен үчүн.
Каралдуу сөздөн тайбай жүр,
Какшаганым сен үчүн.

Кара кыя кептештен,
Кадырың кетпейт эч эстен.
Карчыгам качты колуман,
Канчадан бери жем жешкен.

Кызыл кыя кептештен,
Кылыгың кетпейт эч эстен.

Кыргыйым качты колуман,
Кыйла күнү жем жешкен.

Алты айлык жол жүрсөм,
Арыбайт менин чалышым*.
Азап экен турбайбы,
Айрылып сенден калышым.

Тогуз айлык жол жүрсөм,
Токтобойт менин чалышым.
Тозок экен турбайбы,
Томсоруп сенден калышым.

Бетиң кызыл жошодой,
Беш мүнөт колум бошобой,
Келбейт деп келин таарынба,
Оокаттын жайы ошондой.

Карасаң көзүң кылгырып,
Какшык кеп айтып жылдырып.
Качан колго тийесиң,
Кара жанды тындырып.

Ай тийген тоонун этеги,
Айланган өрдөк кетеби?
Алтыным чыкса жарк этип,
Ак жашыл гүлдүн чечеги.

Күн тийген тоонун этеги,
Көнгөн өрдөк кетеби?
Көкарым чыкса жарк этип,
Көк жашыл гүлдүн чечеги.

Алты басып теңселип,
Айлымда жоктур сенчелик.
Кер мурут жигит ойлоп көр,
Келиндер күйбөс менчелик.

Кара шайы жоолукчан,
Кадырың санап оолуксам.
Канчага чыксам мейличи,
Кадимки жайда жолуксам.

Керимбак менен Назарбак,
Кечкече окуйм мен сабак.
Кептешип* окуп жүрүүгө,
Келиндин дили айтамак.

Коргон менен Назарбек,
Козголбой окуйм мен сабак.
Кумар жазып жүрүүгө,
Койкөз келин айтамак.

Кетмекчи болдум алыска,
Кетти деп келин таарынба,
Кетсем кайра келермин,
Келерки күзү жайында.

Комузду алсам колума,
Кошо кетет абаным.
Кош болот экен курган жан,
Кошулуп калса карааның.

Көк тамеки ачуусу,
Чылымда жок найда бар.
Алтынымдын келбети,
Адамда жок айда бар.

Тегеретип караса,
Тереги чыгат жанаша.
Теңдигине албаса,
Тек эле болот каргаша.

Кадырлуу жарым өзгөчө,
Кадырың биздин өзөктө.
Кадырыңды ойлосом,
Кандайча жатам төшөктө?

Жаным секет өзгөчө,
Жалының биздин өзөктө.
Жалыныңды ойлосом,
Жатамын кантип төшөктө?
Жарк этип сонун күлөсүң,
Жайдарым сенин мүнөзүң.
Жйзбас кудай болсочу,
Жаштардын кылган күнөсүн.

Элирип сонун күлөсүң,
Эрекче* элден мүнөзүң.
Эсепке жазбас болсочу,
Эмики жаштын күнөөсүн.

Агарып асман сүзүлсө,
Ай көрүнөт кылайып.
Айылда жаштар аз эмес,
Алтыным жанга ылайык.

Көгөрүп асман сүзүлсө,
Күн көрүнөт кылайып.
Көп жүрөт жаштар элимде,
Көкачым жанга ылайык.

Ак мектеп болду туругум,
Айнектей Аппак тунугум.
Алыска кетип асылым,
Азабын тартып курудум.

Көк мектеп болду туругум,
Күзгүдөй болгон тунугум.
Күнчүлүк кетип секетим,
Күйүтүн тартып курудум.

АЙРЫМ СӨЗДӨРДҮН ТҮШҮНДҮРМӨЛӨРҮ¹

Кайлар	- кандай.
Пычкан	- бычкан.
Аминдар	- салабаттуу адамдар деген мааниде.
Мияны	- ортосу.
Капар	- өтө, абдан.
Зоройсун	- чоңойсун.
Карданам	- кардан да.
Канданам	- кандан да.
Меваси	- мөмөсү.
Гоопая	- орулган буудайды боолап чогултуп койгонун ушинтип айтат.
Тилла	- алтын.
Суукан салбаса	- көңүл бурбаса, көз артпаса деген мааниде.
Даркөй	- пейил, кулк-мүнөз деген мааниде.
Дардисар	- эки анжы деген мааниде.
Көз тутам	- жол карайм деген мааниде.
Зариңмин	- зарылыңмын.
Гөдак	- эч нерсе менен иши жок жаш бала деген мааниде.
Газа	- куш тутат турган ыңгайлуу жер.
Гаплариң	- сөздөрүң.
Алип	- араб жазуусунун биринчи тамгасы.
Күйариң	- кайын журтуң.
Йак	- май.
Дам кылат	- көптүрөт деген мааниде.
Дарайи	- кездеменин түрү.
Палек	- коондун өсүп тургандагы сабагы.
Гавар	- каухар.
Дамгинам	- демим (демганам).
Гөй	- көйгөй.
Такти	- акыры, деги.
Жаңшанган	- жаңшаган.

¹ Диалектилик сөздөргө да түшүндүрмөлөр берилди.

Танамдан	- денемден.
Бордошуң	- көңүлдөшүң.
Пула	- була (жибек).
Осмо	- кыздар кашына коюп, кашты карарта турган чөп.
Заргер	- жердин аты.
Полот	- болот.
Өмүр шерик	- жубай, колукту.
Арасат	- ишенимсиз, ара жолдо.
Шамшыкал	- Кетментөбө өрөөнүнүн ортосундагы түздүү тоо. Жергиликтүүлөр аны «Шамшыкал ата» деп да айтышат.
Калакат	- бири-бирине тоскоолдук кылуу.
Санасам	- эстесем.
Аламима	- намысыма, ызама, ыза болгонума.
Менен	- менден.
Пайшамба	- бейшемби.
Ниме	- эмне.
Гэп	- кеп.
Алейне	- даана, так.
Эгиз	- бийик.
Пышкан	- бышкан.
Ганимет	- бир келип кетчү ийгилик.
Ойак	- тигил жак.
Салкардай	- «ак эткенден так эткен».
Өтөк	- көч конуп, убактынча жашаган жер.
Аллес	- кымбат баа кездеменин бир түрү (атлас).
Абиже	- эже.
Келик	- сылык, момун, созулган.
Гунча	- гүлдүн бир түрү.
Босток	- суу жетпей какыраган жер.
Бос	- к. <i>босток</i> .
Күйөмүн	- күтөмүн.
Гүласи	- кооз гүлдүн бир түрү.
Ортак	- дос, жолдош, курбу.
Хар неме	- ар неме.
Оёкко	- ошол жакка.
Таарат	- даарат.
Пайлап	- аңдып.
Чакыч	- сагыз.
Гүрмөк	- отоо чөп.
Төвө (туя)	- төө.
Боткок	- кызгалдак гүлүнүн ачылайын деп алган тоголок кези.
Гия	— кие (чөптүн түрү).
Аламдар болдум	— ыза болдум (намыстандым).
Бургадым	— ыргыттым.
Чүчта (<i>чүчтө: ак чүчтө</i>)	— ак кездеме түрү.
Телпек	— тумак.
Камбагал	— кедей.
Эгиз	— бийик.
Говпая	— бооланган чөп (бооланып үйүлгөн).
Чавандаз	— чабендес.
Пал	— бал.
Гыжым	— кымбат баа кездеме (ор. плюш).
Уштармын	— кармармын.
Номуңузду	— атыңызды.
Най (найым)	— чоор (чоорум).
Кыялат	— кыжалат.
Ашкара	— ашкере.
Алип	— араб жазуусунун биринчи тамгасы.
Сүлпөт	— скелет деген маанидеги сөз.
Халим	— алым
Хал	— ал, күч, кубат.
Өкчө	— өтүк.
Газ	— каз.
Баракалла	— баракелде.
Бастиңа	— келбетиңе.

Гөвхари	— күпүлгә толор.
Чилдашир	— үчүк оору.
Кучканы	— күчактаганы.
Аяң	— этият.
Параң	— кымбат баа жоолук.
Пардос	— кооздук.
Небат	— кезекке турган деген маанидеги сөз.
Үзүң	— жүзүң (жүзүңдү, бетинди).
Жигда	— жийде.
Хат жүгөрмөк	— кат жибермек.
Даван	— ашуу.
Чынчалак	— чыпалак.
Пула	— була (жибек буласы).
Гаптар	— сөздөр.
Кастым	— кастыгым.
Кавак	— ачуулуу деген маанидеги сөз.
Жетөвдө	— жетекте.
Нас	— асмай.
Дува айт	— салам айт.
Шайдаңиз	— көркүңүз.
Калдыгач	— карлыгач.
Кафтар	— кептер.
Куурсун	— күштүн канатынын сөңгөгү.
Бает	— түлкү бой.
Гаш	— ачуу (ачуум келди).
Танаам	— денемди.
Кал	- токол (токол эчки).
Алчимбар	- аялдардын кымбат баалуу сырт кийими.
Мада	- мата (этиш сөз).
Кобук	- коок (оорунун аты).
Келебекен	- келет бекен.
Аккари	- бийик такалуу булгаары бут кийим.
Байрим (байыр)	- үйрөнүшкөнүм деген маанидеги сөз.
Гаа-гаа	- кээде, кээде.
Мүшкүлү	- кештенин бир түрү.
Лавизиң	- илебиң.
Марват	- бермет.
Сахиб жамал	- сулуулуктун ээси деген мааниде.
Галып	- калып (идиш).
Терлик	- тердик.
Хар вах	- ар убак.
Хич	- эч.
Сарпай	- тойдон же бир коноктон берилген сый кийим.
Даки	- жука ак кездеме.
Баки	- баары, бардыгы.
Иймек	- сырға, сөйкө.
Күпүр сөз	- ушак сөз (күбүр-шыбыр).
Кеперет	- дүкөн (Кытайда үшинтип айтылат).
Эңкүгө	- эңкейишке.
Пияда	- жөө.
Канун	- мыйзам, закон.
Жеңүч	- көйнөктүн же бешманттын жеңинин учунун атайын буулуп тигилген түрү.
Чалыш	- качыр.
Кептешип	- сүйлөшүп.
Эрекче	- башкача, өзгөчө.
Күйү-каф	- Көйкап.
Оносом	- эстесем.
Бизиндей	- биздей (биз-иң-дей).
Овуз	- ооз.
Гап	- кеп.
Гарып	- карып.
Нафарман	- кырмызы көк (оң, түс).
Обигарим	- Обигарм (Тажикстандагы жердин аты).
Олужуттүң	- оолжуттүң.
Кулфтап	- кулпулап.

Макам	- бекем.
Үмүткаш	- үмүткер.
Сакыч	- сагыз.
Ачык	- ачуу.
Дамалип	- дем алып.
Айны	- чыныгы.
Жаады	- чөп кырка турган атайын жасалган станок (бул жерде <i>жаадыдай курч көз</i> деген мааниде айтылып жатат).
Чакыч (чакыш)	- сагыз.
Касадай	- кеседей.
Бедериң	- сактыгың.
Сыра	- такыр.
Пайымда	- баамымда.
Кесте	- кеште (кооздук).
Пачаги	- кичинекейи, майдасы.
Келпети	- келбети.
Бухна	- себеп, шылтоо.
Габлашалбай	- сүйлөшалбай.
Тувра бар	- түз бар.
Сызлан	- кездеменин түрү.
Күсөр	- күнөкөр.
Мийба	- мөмө.
Сагак	- ээк алдынан өткөрүлүп, эки кулактагы сөйкөлөрдү туташтырып туруучу күмүш чынжыр шуру.
Жармаңке	- ярмарка.
Көмүркөй	- шуру-муру өңдүү буюм-тайымдар салына турган сандыкча.
Болискей	- никелденген металл.
Мүн	- кемтик.
Күнайың	- күнөөң.
Күбөк	- кооздук үчүн чачка тагылчу алтын, кү-мүштөн кооздоп жасалган майда-майда желбирөөчтүү жасалга.
Чарейне	- чарайна деген мааниде. Илгери согушка чыкканда төшүнө тартып кийүүчү такта темир.
Алейне	- даана, так.
Азалап	- эркелеп.
Кыргак	- жээк; бир нерсенин жээгине тартылуучу кооздолуп жасалган тасма, багалекке тигилчү тасма.
Жобанганым	- какшанганым, зарланганым.

ТҮШҮНҮКТӨР

Күңөтай I. М. Татыбековдун Кол жазма түрүндөгү «Ашыктык эл ырлары» аттуу жыйнагынан алынды. Фонду инв. № 432.

Күңөтай II. Бул ырды Нарын областынан Кочкор районуна караштуу Кочкор кыштагында жашаган пенсионер Кулубеков Аалы 1970-жылы Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын Тил жана адабият институтунун кол жазмалар фондусуна¹ инвентардык № 5225, 15—16 б.б. тапшырган. Көркөмдүгү начар болгондуктан 16 жол ыр кыскартылды.

Күңөтай III. Бул ыр Тил жана адабият институту уюштурган фольклордук экспедициянын² мүчөлөрү тарабынан 1968-жылы Сокулук районуна караштуу «Дружба» колхозунда жашаган Сасыкбаев Карагулдан жана К. Мифтаковдун жыйнаган «Күңөтай» аттуу ырынан алынып, бириктирилип берилди. 8 жол ыр кыскартылды.

Күңөтай IV. 1967-жылы басылып чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнактан алынды. Башка варианттарда кайталангандыктан 8 жол ыр кыскартылды.

Акырегиң маралдай. Кыпча бел. Бул ырларды Мифтаков 1923-жылы Таластын «Орто-Токой» деген жеринде Ысак Жанузаковдон жазып алган. (Фонду инв. № 257). «Акырегиң маралдай» деген ырда «Күңөтайдан» кайталангандыктан 8 жол ыр кыскартылды.

¹ Мындан ары кыскартылып «фонду» деп алынат.

² Мындан ары кыскартылып «фольклордук экспедиция» деп алынат.

Минген атым боз болсо, Мончоктоп агат көздөн жаш. 1922-жылы Нарын кантонунда жашаган Чалбай Алжан уулунан К. Мифтаков жазып алган. (Фонду инв. № 257). «Минген атым боз болсо» деген ырда көркөмдүгү начар болгондуктан 16 жол ыр кыскартылды.

Өлөң чач. Бул ыр Мифтаков тарабынан 1922-жылы «Орто-Сырт» деген кыштоосунда Муса Айт уулунан жазып алынган. (Фонд инв. № 257).

Тоту куш. 1922-жылы мурдагы Нарын кантону, Эсенкул болушунда түрүүчү Кадыраалы Бектурган уулунан Сапарбай Сооромбай уулу жазып алган. (Фонду инв. № 257). Көркөмдүгү начар болгондуктан 16 жол ыр кыскартылды.

Суу боюнда эки алма. Эндиреп эсим дал болду. Сапарбай Сооромбай уулунун 1923-жылы мурунку Нарын кантонунан жыйнаган материалдарынан. (Фонду инв. № 1359).

Жакшыда болот мээр чөп. Бул ырды Тил жана адабият институту уюштурган экспедициянын мүчөлөрү 1960-жылы 13-июнда Ош областына караштуу Совет районунда жашаган Искендеров Асылбектен жазып алып, фондуга (инв. 5171, 1-дептер) тапшырышкан. Көркөмдүгү начар болгондуктан, 4 сап ыр кыскартылды.

Ак зоонун башы мөңгү кар. Токтогул району, Куйбышев атын-дагы колхоздо жашаган 66 жаштагы Кадыралиев Назарматтан 1965-жылы фольклордук экспедициянын катышуучулары жазып алып фондуга (инв. 5171, 1-дептер) тапшырышкан.

Коштомолуу кош булак. 1969-жылы Кемин жана Чүй ра-йондорунда уюштурулган экспедициянын материалдарынан. Айтуучунун аты жазылбай калган. (Фонду инв. № 5193).

Жаз кийгениң жашыл шай. Бул ырды Тил жана адабият институту уюштурган фольклордук экспедициянын мүчөлөрү 1968-жылы Калинин районуна караштуу «Бөксө-Жол» кыштагында жашаган Кожобеков Болотбектен жазып алып, фондуга (инв. № 5178) тапшырышкан.

Кеп айттырдым быйыл күз. Москва району «Кызыл-Дыйкан» колхозунда жашаган 63 жаштагы Рыскулбеков Бейшенбайдан фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан жазылып алынган. (Фонду инв. № 5173).

Бото көз. 1971-жылы фольклордук экспедициянын учурунда Ленин районунда жашаган Зулпуев Мамажандын элден жыйнаган материалдарынан алынган. (Фонду инв. № 5239).

Аман бол. Бул ырды Тил жана адабият институту уюштурган экспедициянын катышуучулары Ала-Бука районунда жашаган элге маалим акын, 75 жаштагы Дөөталиева Жыргалдан жазып алышкан. (Фонду инв. № 5250, 2-дептер, 57-бет).

Сары жылдыздай маңдайың. Теңтушум жалжал аман бол. Өзгөн районуна караштуу Ак-Терек кыштагында жашаган Бек Чекировдон 1972-жылы уюштурулган экспедициянын мүчөлөрү тарабынан жазылып алынган. (Фонду инв. № 5250).

Ак таяк кыйдым кырчындан. Ала-Бука районуна караштуу «Чаткал» совхозунда жашаган Мамакеев Асанкулдан 1972-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5250) тапшырышкан.

Үмүтөй. Жаңы-Жол кыштагында жашаган Ороз Өмүрзаков-дон 1972-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5250) тапшырышкан.

Эрмегим секет кайдасың? Алай-Гүлчө болушуна караштуу Ак-Босого кыштагында жашаган Акмат Мусамамбетов жазып берген. Качан жазылганы белгисиз. (Фонду инв. № 228, 16—17-беттерде).

Ай тийген сенин сарайың. Чолпондой көзүң чачырап. Пендеден чыкпайт сенчелик. Сокулук районуна караштуу «Дружба» колхозунда жашаган Сасыкбаев Карагулдан 1968-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5180) тапшырышкан.

Арпанын башы Кара-Суу. Кант районуна караштуу «Аламедин» совхозунда жашаган Калкабаев Мырзакматтан 1968-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5180) тапшырышкан.

Жагалмай сындуу буудан көп. Социалисттик Эмгектин Баатыры Кайназарова

Зууракандан 1968-жылы уюштурулган фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга тапшырган. (Фонду инв. № 5180).

Азабың тартып болдум мас. Бул ыр Өзгөн районуна караштуу «Алга» совхозунда жашаган Эркимбай Мураталиевден 1972-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан жазып алынып, фондуга (инв. № 5250) тапшырышкан.

Сымбатың башка адамдан. Карааның алые керцнцп. Минген атым карагер. Оймук ооз, кумар көз. Тишиң бермет тизилген. Алтыным күйсөм сен үчүн. Ысык-Көл району «Хутор» кыштагында жашаган Токомбаев Жумаалынын элден жыйнаган фольклордук материалдарынан.

Ак көйнөк кийип буралсаң. Бул ыр фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1970-жылы Талас районуна караштуу Фрунзе атындагы колхоздо жашаган Абдыкеримов Арстанбектен жазылып алынып, фондуга (инв. № 5123) тапшырылган.

Сиз набатсыз, сиз шекер. Талас районуна караштуу Чкалов атындагы колхоздо жашаган Ыскак Сейталиевден 1970-жылы 17-июнда фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алган. (Фонду инв. № 5213. 1-дептер).

Жаш экенде ойноп күл. 1970-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан Талас району «Каракол» колхозунда жашаган Эсеке Конуш уулунан жазылып алынып, фондуга (инв. № 5213, 1-дептер) тапшырылган.

«Ак жайнак». Талас району, «Манас» колхозунда жашаган 74 жаштагы карыя Ырысбек Кожобергеновдон 1970-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5213, 1-дептер) тапшырышкан.

«Кадырың санап зил болдум». Бул ыр фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1970-жылы Талас районуна караштуу «Манас» колхозунда жашаган Кенжегулов Шаршекеден жазылып алынып, фондуга (инв. № 5213) тапшырылган.

Күйөмүн жаман кой көзүм. Калинин району «Бөксө-Жол» кыштагында жашаган Кожобеков Болотбектен фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5173) тапшырышкан.

Ашык жар. Мурунку Чүй кантону, «Кызыл Коргон» кыштагында жашаган Жанжигит Казакбаевдин 1927-жылы 15-мартта элден жыйнаган материалдарынан. (Фонду инв. № 274, 1—14-беттер).

Сары алтын шакек колуңда. Сен кеттиң менден болунуп. Бул ырларды Кант районуна караштуу Аламедин совхозунда жашаган 63 жаштагы Ажар Сыргабаевадан 1968-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5180) тапшырылган.

Ак сырга. 1961-жылкы Алай районуна уюштурулган экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5067) тапшырышкан.

Ак маңдай. Мурдагы Нарын кантону, «Орто-Сырт» жайлоосунда Молдобасан Мусулманкул уулунан жазып алынган. (Фонду инв. № 789).

Кара көз. 1922—23-жылдары К. Мифтаковдун элден жыйнаган материалдарынан алынган. (Фонду инв. № 789).

Сурмалуу көз, ак маңдай. Бул ыр Таластын «Орто-Кошой» деген жеринде Малабек Агыбай уулунан 1923-жылы 3-июлда К. Мифтаков тарабынан жазылган. (Фонду инв. № 1876).

Карасаң көзүң моймолжуп. Алай району «Алай» совхозунда туруучу Муратов Молдобасандан 1961-жылдагы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алган. (Фонду инв. № 5067, 1-дептер).

Сөз айтамын азыраак. Бул ыр Сапарбай Сооронбай уулу тарабынан 1926-жылы Нарындын «Шаркыратма» деген жеринде жашаган Дүйшө Төлөнбай уулунан жазып алынган. (Фонду инв. № 789).

Нургунча. Ак калтар. Бул ырды Киров району, Чолпонбай атындагы колхоздо жашаган Жолоев Молтойдон 1971-жылдагы фольклордук экспедициянын катышуучулары жазып алган.

(Фонду инв. № 5238).

Аркар моюн, колоң чач. Ы. Абдрахмановдун кол жазма түрүндө түзгөн «сүйүүчүлүк» аттуу жыйнагынан алынды. (Фонд, инв. № 1836).

Беш көкүл. Нарындын «Арпа» деген жайлоосунда жашаган Шераалы Сарыгул уулунан 1922-жылы С. Сооронбаев жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Айтамак. Нарындын «Орто-Сырт» жайлоосунда Молдобасан Мусулманкул уулунан 1922-жылы Мифтаков жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Жайдарым. Нарындын «Орто-Сай» жайлоосунда Молдобасан Мусулманкул уулунан 1922-жыл С. Сооронбаев жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Ашык жар. Нарындын «Черик» деген жеринде Жумаалы Карасат уулунан 1922-жылы К. Мифтаков жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Жигит менен кыз. М. Татыбековдун кол жазма түрүндөгү «Ашыктык эл ырлары» аттуу жыйнагынан алынды (Фонду инв. № 432).

Талим кыз. Айтамак. Пржевальск району, Ленин атындагы колхоздо жашаган 83 жаштагы Эсекеев Буурабайдан 1962-жылдагы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алган. (Фонду инв. № 5127, 8-дептер).

Асылым секет кайдасың? Селки? Нарындын «Арпа» деген жайлоосунда Тоту Боскунчу уулунан 1922-жылы Сапарбай Сооронбаев жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Ноодайым. II. Бул ырды Алай району «Алай» совхозунда жашаган Муратов Молдосандан 1961-жылдагы фольклордук экспедициянын катышуучулары жазып алган. (Фонду инв. № 5067, 6-дептер).

Ыргалым, Ак дилбар. Араван району «Пахтачы» совхозунун мүчөсү Базарбаев Мамасаиттен 1970-жылы фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан жазып алынып, фондуга (инв. № 5214, 4-дептер) тапшырылган. «Ыргалымдан» 6 сап ыр көркөмдүгү начар болгондуктан жыйнакка кирбей калды.

Ак назик. Ак кымча. Жан бала. Мүрүнку Алай-Гүлчө болушу, «Ак босого» кыштагында жашаган жыйырма эки жаштагы Эргешбай Нияз уулунан 1927-жылы жазып алынган. Ким тарабынан жазылганы белгисиз. (Фонду инв. № 228).

Ак дидар. Мүрүнку Ачай-Гүлчө болушу, «Ак босого» кыштагында жашаган Мамыш Аяз уулунан 1927-жылы 18-июлда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228, 39—40-беттер).

Ак толгон. Ак тартип. Ак-Буура болушу, «Жапалак» кыштагында жашаган Бакир Абды уулунан 1927-жылы 18-июлда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Ак шайыр. Мүрүнку Ак-Буура болушу, «Жоош» кыштагында туруучу Алпейс Чотоновдон 1927-жылы 18-июнда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Селкайым. Даткайым. Алай-Гүлчө болушу, «Ак-Босого» кыштагында жашаган Гадан Акназаровдон 1927-жылы 18-июлда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Зардал. Алай-Гүлчө болушу, «Ак-Босого» кыштагында жашаган Колдошбай Атасариевден 1927-жылы 18-июлда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Мырзайым. Алай-Гүлчө болушу, «Ак-Босого» кыштагында жашаган 23 жаштагы Акмат Мусамбет уулунан 1927-жылы 18-июлда Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Мөлмөл кыз. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1971-жылы Ноокат району, Салиева атындагы колхоздо жашаган Жоошбаев Карымшактан жазылып алынып, фондуга (инв. № 5219, 9—12-бет) тапшырылган.

Бегдатка. Ленин районунда туруучу Зулпуевдин элден жыйнаган материалдарынан. (Фонду инв. № 5239).

Бул ырлар фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан Ленин району «Кызыл-Үңкүр» лесхозунун мүчөсү Эгембердиев Ажыматтан 1971-жылы жазып алынып, фондуга (инв. № 5032) тапшырылган.

Кер сойлок. Туйгунжан. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1972-жылы

Өзгөн районуна караштуу «Алга» совхозунда жашаган Эркимбай Мураталиевден жазылып алынып, фондуга (инв. № 5250) тапшырылган.

Лайликан. I. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан Кемин району «Кара-Булак» кыштагында жашаган Осмоналиева Бүбайшадан жазып алынып, фондуга (инв. № 5193, 1-дептер) тапшырылган.

Лайликан. II. Бул ыр Шүкүров тарабынан Алай-Гүлчө району «Ак-Босого» кыштагында жашаган Чотон Мусамамбетовдон жазып алынган. (Фонду инв. № 228).

Ак кербен. Ы. Абдрахмановдун кол жазма түрүндөгү «Сүйүүчүлүк» аттуу жыйнагынан алынды. (Фонду инв. № 1836).

Дардисар. Мурунку Алай-Гүлчө болушу, «Ак Босого» кыштагында жашаган Эрмекбай Борбу уулунан 1927-жылы Шүкүров жазып алган. (Фонду инв. № 228).

Ак суусар. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1970-жылы Баткен району, «Гөөсүбар» кыштагында жашаган 76 жаштагы Кожо карыядан жазып алынган. (Фонду инв. № 5214, 3-дептер, 19—20-беттер).

Сулурум. 1960-жылкы Совет районуна болгон фольклордук экспедициянын материалдарынан алынды. (Фонду инв. № 5032).

Ак тоту. Ак Зуура. Бул ыр фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1960-жылы Совет районунан алынып фондуга (инв. № 5032, 3-дептер) тапшырылган.

Нускайым. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1972-жылы Өзгөн району, «Верен» кыштагында жашаган Чекиров Бектен жазып алынып, фондуга (инв. № 5250) тапшырылган.

Ак Билек. II. Бул ырды Өзгөн району, «Алга» совхозунда жашаган Эркимбай Мураталиевден 1972-жылы фольклордук экспедициянын катышуучулары жазып алып, фондуга (инв. № 5250) тапшырышкан.

Ак ноода. Алай-Гүлчө болушу, «Ак-Босого» кыштагында жашаган Чотон Мусамамбетовдон 1927-жылы жазып алынган. Шүкүров жазган. (Фонду № 228).

Өзгөчөм. I. Бул ыр фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Совет району, Карл Маркс атындагы колхоздо жашаган Молдожанов Калмурзадан жазып алынган. (Фонду инв. № 5032 1-дептер, 17—24-беттер).

Өзгөчөм. II. Бул ырларды Мамажан Зулпуев Ош областы, Ленин районуна караштуу «Шайдан» кыштагында жашаган Доорон Котуровдон жазып алып, 1971-жылы фондуга (инв. № 5239) тапшырган.

Ак ыргал. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1960-жылы Совет районуна караштуу Карл Маркс атындагы колхоздо жашаган Молдожанов Калмурзадан жазып алынган. (Фонду инв. № 5032, 1-дептер).

Ак майда. Бул ырды Таластан Атай Огомбай уулунан 1923-жылы К. Мифтаков жазып алган. (Фонду инв. № 360).

Барпайым. Бул ыр К. Мифтаков тарабынан Ноокат району «Кызыл-Аскер» колхозунда жашаган Нурматов Ахундан 1947-жылы 17-августта жазып алынган. (Фонду инв. № 380, 4-дептер 43—48-беттер).

Самаржан. 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнакка басылып чыккан. (Фонду инв. № 1836).

Кайналыдай көзүңдөн. Бул ыр Мифтаков тарабынан Жума-лиевден 1923-жылы 1-августта жазып алынган. Айтуучунун турагы белгисиз. (Фонду инв. № 360).

Сулуу кыз. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү 1961-жылы Алай району, Ленин атындагы колхоздо жашаган 33 жаштагы Эргешбаев Сабайдан жазып алып, фондуга тапшырышкан.

Ак сатэн. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1961-жылы Алай району «Гүлчө» кыштагында жашаган Түмөнбаев Кулубайдан жазылып алынган. (Фонду инв. № 5167).

Бото көз. Бул ыр фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан Ленин району, «Кызыл-Үңкүр» лесхозунун мүчөсү Эгембердиев Ажыматтан 1971-жылы жазып алынып, фондуга (инв. № 5032) тапшырылган.

Ак келин. II. 1957-жылы Караван районуна уюштурулган фольклордук экспедициянын материалдарынан. Айтуучу жөнүндө маалымат жок. (Фонду инв. 5250).

Ак келин. III. Бул ыр 1962-жылы Пржевальск районунан фольклордук экспедициянын жыйнаган материалдарынан алынды. Айткан 66 жаштагы Бектуров Садык. (Фонду инв. № 5127, 4-дептер).

Ак чабак. II. Таластын «Калба» деген жеринде жашаган Нурмукамбет уулунан 1923-жылы К. Мифтаков жазып алган. (Фонду инв. № 257).

Сарала өрдөк сен болсоң. Бул ырды фольклордук экспедициянын катышуучулары Совет району, Сидиров атындагы колхоздо жашаган Бекеев Бегаалыдан жазып алып, фондуга (инв. № 5032) тапшырышкан.

Салынганың ак жоолук. Кийгениң кызыл бейкасам. Бул ырларды фольклордук экспедициянын мүчөлөрү 1968-жылы Кант районуна караштуу «Аламедин» совхозунда жашаган Сыргабаева Ажардан жазып алып, фондуга (инв. № 5180) тапшырышкан.

Ак тукаба кийгениң. Бул ыр фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Пржевальск району «Жаңы Жылдыз» кыштагында жашаган 62 жаштагы Токомбаев Молдосундан жазылып алынып, фондуга (инв. № 5127) тапшырылган.

Келинжан. Бул ыр К. Мифтаков тарабынан Каракол кантонунда жашаган Жумадыл Түлөгабыл уулунан жазылып алынган. (Фонду инв. № 257).

Сыргажан. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1961-жылы Алай району, «Алай» совхозунда жашаган Мырзабаев Маматкулдан жазылып алынып, фондуга (инв. № 5067) тапшырылган.

Кыйналдым ашык мен болуп. Бул ырды Чоң-Алай кыштагында жашаган Мергенбаев Шаршенден 1934-жылы Лира Кошоева жазып алган. (Фонду инв. № 199).

Кыпчактан көрдүм көп сулуу. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1970-жылы Лейлек району, «Лейлек» колхозунда жашаган «Искра» орто мектебинин кол эмгеги боюнча мугалим Мамадалиев Акимден жазып алынган. (Фонду инв. № 5124).

Ак жоолук. Сапарбай Сооронбай уулу тарабынан 1922-жылы Нарындын «Орто-Сырт» жайлоосундагы Жумагул Андаш уулунан жазылып алынган. (Фонду инв. № 257).

Боздотту мени жоругуң. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1968-жылы Кант районуна караштуу «Аламедин» совхозунда жашаган Молдосан Мусуралиевден жазылып алынган. (Фонду инв. № 5180).

Ашык болдум артыңдан. М. Татыбековдун кол жазма түрүндөгү «Ашыктык эл ырлары» аттуу жыйнагынан алынды. (Фонду инв. № 432).

Чок салдың жанды куйкалап. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү 1971-жылы Киров району, Чолпонбай атындагы колхоздо жашаган Жолоев Молтойдон жазып алып, фондуга (инв. № 5238, 4-дептер) тапшырган.

Секетпай. К. Мифтаковдун элден жыйнаган материалдарынан. (Фонду инв. № 360).

Ак көйнөгүм. К. Мифтаков тарабынан 1922-жылы Нарындын «Орто-Сырт» жайлоосунда Султан Шермамбет уулунан жазып алынган. (Фонду инв. № 257).

Саамай чач. Сапарбай Сооронбай уулу тарабынан 1922-жылы Нарындын «Шаркыратма» деген жеринде жашаган Дүйшө Дөөлөтбай уулунан жазылган. (Фонду инв. № 257).

Көк жалын кылдың ичимди. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1968-жылы Сокулук району, «Дружба» колхозунда жашаган Сасыкбаев Карагулдан жазып алынып, фондуга (инв. № 5180) тапшырылган.

Ак калтар. Кант районуна караштуу «1-Май» колхозунда жашаган 71 жаштагы Айылчиев Ишенаалыдан 1966-жылы фольклордук экспедиция мүчөлөрү жазып, фондуга (инв. № 5173)

тапшырышкан.

Жаш келин. 1972-жылы жыйнаган фольклордук материалдардан алынды. Айткан колхозчу Ороз Өмүрзаков. (Фонду инв. № 5250, 1-дептер).

Келинжан. II. Кант районуна караштуу Аламедин совхозунда туруучу Сыргабаева Ажардан 1968-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү жазып алып, фондуга (инв. № 5180) тапшырышкан.

Кара көз. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1961-жылы Алай району, Ленин атындагы колхоздо жашаган Бостонбаев Касымдан жазылып алынган. (Фонду инв. № 5067).

Камкорум. Токтогул районуна караштуу Үч-Терек колхозунда жашаган 52 жаштагы Райымкулов Кадыркулдан фольклордук экспедициянын катышуучулары 1965-жылы жазып алып, фондуга (инв. № 5171) тапшырышкан.

Жароокер жоксуң жанымда. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1972-жылы Ала-Бука районунда туруучу Жоробекова Шакенден жазып алынып, фондуга (инв. № 5250) тапшырылган.

Кат жазамын өтүнүп. Бул ыр Алай району, «Социализм» колхозунда жашаган А. Акматалиевден 1961-жылы фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан жазып алынып, фондуга (инв. № 5067) тапшырылган.

Ачкычы болсоң санаанын. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Пржевальск району, «Жаңы-Жылдыз» кыштагында туруучу Токомбаев Молдосундан 1962-жылы жазып алынып, фондуга (инв. № 5127, 1-дептер) тапшырылган.

Көйнөгүң кызыл тубардан. Бул ыр 1961-жылы уюштурулган фольклордук экспедициянын материалдарынан алынды. Айтуучу Мырзабаев Маматкул Алай району, «Алай» совхозунда турат. (Фонду инв. № 5067, 7-дептер).

Сени бир, сени дебесем. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1962-жылы Пржевальск району, «Жаңы Жылдыз» колхозунда туруучу 34 жаштагы Стамова Кенжекандан жазып алынып, фондуга (инв. № 5127, 7-дептер) тапшырылган.

Кечки сыр. Тамашаңды сагындым. Мен булбул бакта сайраган. Кызыл гүлгө. Сен болсоң. Селкиге. Жаралдың беле мен үчүн. Бирге иштешип, бир жүрсөк. Колхоз кызына. Жигиттин ыры. Калкымдан чыккан калтарсың. Орундайт сенин талабың. Бул ырлар 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнактан алынды. Нускалары фондуга сакталууда.

Сен болсоң да, мен болсом. Бул ыр Жаныбек Төлөев тарабынан 1960-жылы Ат-Башы району, Куйбышев атындагы колхоздо жашаган Малик Шамуратовдон жазып алынып, фондуга (инв. № 5025) тапшырылган. 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнакта басылган. Азыркы басылышында 8 сап ыр кошулду.

Жийдели менен Аралды. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1970-жылы Баткен району, «Рават» колхозунда жашаган Алыбеков Сатардан жазылып алынып, фондуга (инв. № 52, 14, 1-дептер) тапшырылган.

Кабарың уктум сыртыңдан. Бул ыр 1966-жылы Кант районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Айтуучу Түркменов Сулайманкул «1-Май» колхозунда турат.

Жаркыным. Санасам көңүл тунарып. 1961-жылы Алай районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Айтуучу Токтогазиев Басылбек. (Фонду инв. № 5067).

Жаркыным ойдон кетпедиң. 1942-жылы 30-майда Нарында Кадыркуловадан жазып алынган. Жыйноочунун аты белгисиз. (Фонду инв. № 1835).

Даанышман. Бул ыр Жаныбек Төлөев тарабынан 1960-жылы Ат-Башы району, Куйбышев атындагы колхоздо жашаган Шамуратовдон жазып алынып, фондуга (инв. № 5025) тапшырылган.

Гүлкайыр. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1962-жылы Түп районуна

караштуу «Талды-Суу» кыштагында жашаган Майрыков Эгембердиден жазып алынып, фондуга (инв. № 5127) тапшырылган.

Бир сени сүйөм билип жир. Мугалим Мамажан Зулпуевдин эл аралап жыйнаган фольклордук материалдарынан. Айткан Мокеев Сакен. Фонду (инв. № 5239).

Эскерме жаздым эрмекке. Сен бир бышкан жүзүмсүң. Бул ырлар фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1961-жылы Алай району, «Социализм» колхозунда жашаган Акматалиевден жазып алынган. (Фонду инв. № 5061).

Кыз бурак. Ышкыңа болдум кумары. 1971-жылы Баткен, Лейлек райондорунан жыйналган фольклордук материалдардан. (Фонду инв. № 5214).

Кадыркечим Кишимжан. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1961-жылы Алай району, «Алай» совхозунда жашаган Садыков Табалдыдан жазып алынып, фондуга (инв. № 5067, 2-дептер) тапшырылган.

Сен бир гүлсүң бактагы. Кызыгам колдо гүлүңө. 1961-жылы Алай районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Айтуучу Үрүстөн Ысаков Ленин атындагы колхоздо турат. (Фонду инв. № 5067).

Таластын башы гүл экен. Фольклордук экспедициянын мүчөлөрү тарабынан 1970-жылы таластык 113-жылкы заводу-нун чабаны Ибраимов Сырмамбеттен жазып алынып, фондуга (инв. № 5213) тапшырылган.

Асылкечим кара көз. 1961-жылы Алай районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Айтуучу Мырзабаев Маматкул «Алай» совхозунда турат. (Фонду инв. № 5067).

Жаш селки. Элимден кеттиң бөлүнүп. Сен гүл бакча ачылган. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Ленин районуна караштуу Калинин атындагы колхоздо жашаган Мамадалиев Шакирден жазып алынып, фондуга (инв. № 5239) тапшырылган.

Санаамда турат элесиң. 1968-жылы Кант районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Айтуучу «Аламедин» совхозунда турат. (Фонду инв. № 5180).

Жайлоодо жүрөм сени эстеп. К. Мифтаковдун 1947-жылы Ноокат районунан жыйнаган материалдарынан. (Фонду инв. № 380).

Тамылжып бетиң кызарып. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1960-жылы Совет району, Калинин атындагы колхоздо жашаган 30 жаштагы Бакиров Сардарбектен жазылып алынып, фондуга (инв. № 5032) тапшырылган.

Жароокер сени сагынам. Бул ыр фольклордук экспедиция тарабынан 1970-жылы Талас району, Фрунзе атындагы колхоздо жашаган Султаналиева Канчайымдан жазып алынып, фондуга (инв. № 5213) тапшырылган.

Алтыным. К. Мифтаковдун 1947-жылы Ноокат районунан жыйнаган фольклордук материалдарынан. (Фонду инв. № 380).

Бирге конуп, бир жайлап. Фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Совет районуна караштуу Ленин атындагы колхоздо жашаган 34 жаштагы Топчубаев Чалаказактан жазып алынып, фондуга (инв. № 5032, 5-дептер) тапшырылган.

Кыялың артык дүйнөдөн. Келиндин ыры. М. Татыбековдун кол жазма түрүндөгү «Ашыктык эл ырлары» аттуу жыйнагынан алынды. (Фонду инв. № 432).

Асмандап учкан бала куш. 1969-жылы Кемин районунан жыйналган фольклордук материалдардан алынды. Кимден жазылганы белгисиз. (Фонду инв. № 5193, 8-дептер).

Күтөмүн. Бул ыр фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан Жети-Өгүз району, Саруу» кыштагында жашаган З. Чолпонбаевадан жазып алынган. (Фонду инв. № 1835).

Башкалар сага окшобой. Айылда жүрөм амал жок. 1969-жылы Чүй районунан жыйналган фольклордук материалдан алынды. Айтуучу «Сынташ» колхозунун мүчөсү Орозбай Карыпов. (Фонду инв. № 5193, 8-дептер).

Толгонуп сени сагындым. Сүйгөнүм, аман барсыңбы? Кимден жазылганы белгисиз. (Фонду инв. № 1299).

Тылдан фронтко кат. Бул ыр Эгембердиев Жумакадыр тарабынан Балыкчы району, «Чоң-Сары-Ой» колхозунда жашаган Быржыбаева Чынаркандан жазылып алынып, фондуга (инв. № 423) тапшырылган. 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнакка кирген.

Баатыр курбум. Покровка району, «Тамга» кыштагында жашаган Ысманова Апалдан Жумакадыр Эгембердиев 1949-жылы фондуга (инв. № 423) тапшырган. 1967-жылы чыккан жыйнакта жарык көргөн.

Жолдошума. Бул ыр Базар-Коргон району, Карл Маркс атындагы колхоздо жашаган Айваза Масабировадан жазып алынган. Ким тарабынан жазылганы белгисиз. 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнакка басылган.

Угулбайт кантем кабарың. Бул ыр Ысык-Көл областына караштуу Тоң районунда жашаган Төлөнбаева Чолпондон жазып алынган. (Фонду инв. № 351).

Курдашыма. Жолдошума. Жигиттин каты. Күнүгө ойлоп сагындым. Жарыңды көргүм айлыңдан. Жеңип кел. Аскердеги жарыма. Эстелик. Булбул болуп калсамчы. Сагынычтуу салымым. Гүл букет арнап жүрөмүн. Кош бол, жарым. Эр жигит элдин четинде. Элимден чыккан береним. Келер күнү бар бекен? Сүйгөнүмө. Элиңди коргогун. Жеңиштүү болуп бат келгин. Аскерден жарым келеби? Бул ырлар Тайгүрөңовдун жетекчилиги астында Ысык-Көл, Тянь-Шань, Ош областарынан жыйналган материалдардан. (Фонду инв. № 351) 1967-жылы чыккан «Кыргыз эл ырлары» аттуу жыйнакта жарык көргөн.

Кечиктирбей тосуп ал. Бул ыр фольклордук экспедициянын катышуучулары тарабынан 1961-жылы Алай району, «Социализм» колхозунда жашаган Акматалиев Абдыбабадан жазып алынып, фондуга (инв. № 5067, 1-дептер) тапшырылган.

«Селкижан», «Ноодайым (1)», «Келинжан», «Кой коз», «Мөлмөлцм», «Ашык жар», «Аркар моюн», «Колоң чач», «Күлүйпа, Күлнар эки ашык», «Ак маңдай», «Алмалуу булак алаша», «Паризат», «Кыз ойнундагы ыр», «Айтамак» — Кыргыз ырларынын антологиясына жарыяланган.

«Секет ыры», «Сатанам», «Жар-жар», «Айсулуу», «Ак Толгон», «Дардисар болуп жцрвмцн», «Кыздын ыры», «Жигиттин ыры», «Сулуум», «Күйдүрдүң мени мынча сен», «Келинжан», «Жакшы болсун алганың», «Кызылды кийген сизче жок», «Сергекжан», «Жаш келиндин ыры», «Ак Ыргал», «Сулуума», «Ноодайым (2)» — Жалалабат мамлекеттик университетинин доценти К. Калчакеев жазып алып жарыялаган: Өмүр жылдызы күн болуп жанат: элдик оозеки чыгармалардын жыйнагы. — Жалалабат, 2002.

«Абада учкан мен болсом», «Ашыктык ыры», «Барайын де-сем жолум тар», «Ничке каш», «Сагынып салам кат жазам» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти С. Абдрахманова 1998-ж. Базаркоргон району, Каба айылында Мырзакул Орунбаевден (86 жашта) жазып келип тапшырган.

«Сүйгөнгө» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти Э. Базаркулова жазып келип тапшырган (1997).

«Кимге айтам» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти А. Мергенбаева 1998-ж. Ноокенде Калбаева Бадалкандан (72 жашта) жазып алган.

«Комузун барбы черткенге», «Сүйгөнүм селки аманбы», «Колуңду берчи сүйгөнүм», «Чачың бир тал-тал жибектей» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти П. Султанкулова 1998-ж. Аксыда Кошдөбөдө жашоочу Нарбаева Катыйчадан (75 жаш) жазып алган.

«Сунайын десем кол кыска», «Бир сулууга», «Кызык го сүйүү баарынан» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти Г. Капа-рова 1998-ж. Өзгөндө Зергер деген жердин тургуну Арапбаев Бекболоттон (60 жаш) жазып келген.

«Түрлөмө жоолук салындым» — Керимжанова Зарема И. Арабаев атындагы КМПУнун студента. 1998-ж. Сузак р-ну Бегабат айылынын тургуну Бурханова Чолпонайдан (68 жаш) жа-

зып келген.

«*Созула тартып гүл ачсаң*» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студента Ж. Жетигенова 1998-ж. Токтогулда С. Курмановадан (63 жаш) жазып келген.

«*Сүйүү арманы*», «*Сүйүү ыры*» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти Н. Байыскулова 1998-ж. Сузак р-ну Үлгү айылынын тургуну Кемелова Калипадан (81 жаш) жазып алган.

«*Алтын деп сага ат койдум*», «*Сүйүүнүн сүйүү ыгы бар*» — И. Арабаев атындагы КМПУнун студенти А. Юсупова Ноокендеги Шайдансай айылынын тургуну Разакова Марзиядан 1998-ж. жазып келген.

«*Теңтуштар ойноп жыргайлы*», «*Ой тобо*», «*Үкөй*», «*Жылкычы келин*», «*Жактырам*», «*Күйгөн*», «*Алыйман*», «*Сүйгөнүм чыкса болбойбу*», «*Колхоз күйгөнү*», «*Кызыл гүл*», «*Сулуулар*», «*Агын суу*», «*Кимге айтам*», «*Ачкычы болсом санаанын*», «*Колхоздогу курбума*» — обондуу ырлар. Булар бир нече жыйнактарга ноталары жазылып жарыяланган: Кыргыз обондору. — Фрунзе, 1970.

«*Ай келин*», «*Кайнарым*», «*Келинге*» — Ж. Мукамбаев жазып алып жарыялаган: Мукамбаев Ж. Эл ичи — өнөр кенчи. — Фрунзе, 1980.

«*Каратоо башы бүлдүркөн*», «*Сүйгөнгө*» — Самыева Батенден (Акталаа району, Коңорчок; 1928-ж. туулган) Жайлообай кызы Венера жазып алып, И. Арабаев атындагы КМПУнун кыргыз тили кафедрасына тапшырган.

«*Ак зоонун башы мандалак*» — Алай району, Мурдаш кыштагы Кошбаев Алмамбет (44 жашта) айтып берген. Жыйнаган — Абдувалиев И.

«*Күйгөн (2)*», «*Секетбай*» — Атбашы району, Карасуу. Сулайманова Койсундан (50 жашта) 1997-ж. студенттер жазып келишкен. И. Арабаев атындагы КМПУ, кыргыз тили кафедрасы.

«*Гөзөл кыз*», «*Жигитке*» — Өзгөн району, Ильичевка. 98 жаштагы Атакулова Кыйматтан К. Мурзатаева (студент) 1998 жазып алган. И. Арабаев атындагы КМПУ, Кыргыз тили кафедрасы.

«*Ырдаса ырдап алалы*» — Ниязахунова С. (65 жашта) айтып берген Өзгөн, Кайрат кыштагы. 1998-ж. студенттер жазып алган. И. Арабаев атындагы КМПУ, кыргыз тили кафедрасы.

«*Өмүр*» — Карасуу районунун тургуну Асылкандан 1997-ж. жазылып алынган. И. Арабаев атындагы КМПУ, кыргыз тили кафедрасы.

«*Биринчи колум — бармагым*», «*Көк зоонун башы көбүргөн*», «*Айылың асты кечмелик*» — Тажикстан, Шороп ш. Улукбеков Көчөрдөн (мугалим, 48 жашта) жазылып алынган (1986). Жыйнаган Абдувалиев И.

Ак Толгон. Кымча жан. Кыздын ыры. Сүйгөн келинге. Барна-хан. Тажик ССРи, Жергетал району, Кошой кыштагында жашаган Хамитов Хиемидинден жазып алынды. Фонд. инв. 722. (Жыйнакка кирген материалдар ушул номерди алынды).

Чебер кыз. Келинжан I—II. Айымкан. Динарым. Тажик ССРи, Жергетал району, Кичикарамык кыштагында туруучу Сатыбалдиев Искандерден жазып алынды.

Динарым. Мөлмөлүм. Нозаним. Селкихан. Тажик ССРи, Жергетал району, Саргой кыштагында жашаган Тешебаев Шо-махматтан жазып алынды.

I. Селкихан. Тажик ССРи, Жергетал району, Жайылган кыштагында туруучу Сайтов Матайдан жазып алынды.

II. Селкихан. Тажик ССРи, Жергетал району, Каракенже кыштагында туруучу Ташматов Мурзабектен жазып алынды.

Ашыглык. Тажик ССРи, Жергетал району, Сайрон кыштагында жашаган Касимова Мукшулдан жазып алынды.

Ак ыргал. «Г» тамга, Ак Дилбар. Тажик ССРи, Жергетал району, Бостон совхозунда жашаган Жабаров Босудан жазып алынды.

Ак дилбар. Тажик ССРи, Жергетал району, Кошой кыштагында жашаган Мырзахматов

Жонойдон жазып алынды.

Дилбар. Тажик ССРи, Жергетал району, Каттабулак кыштагында жашаган Эгембердиев Хошубактан жазып алынды.

Ырдын башы ыр савак. Ак терек болсом бүрдөгөн. Тажик ССРи, Жергетал району, Кошой кыштагында туруучу Хушмахмадов Журайлоодон жазып алынды.

Токтожан. Тажик ССРи, Жергетал району, Дубана кыштагында туруучу Кабиров Азимден жазып алынды.

Ак ныска. Кыз бала. Сен алмасың гүлдөгөн. Айры чач. Тажик ССРи, Жергетал району, Каттабулак кыштагында жашаган Эгембердиев Хошубактан жазып алынды.

Сулурум. Шалбалбак. Тажик ССРи, Жергетал району, Саргой кыштагында жашаган Ташкунов Касымдан жазып алынды.

«С» тамга». Карай көз. Тажик ССРи, Жергетал району, Кошой кыштагында жашаган Дуванаев Хурсандан жазып алынды.

Ак Чолпон. Толмочум. Тажик ССРи, Жергетал району, Жайылган кыштагында жашаган Сайтов Матайдан жазып алынды.

Мөлмөлүм. Тажик ССРи, Жергетал району, Кошой кыштагында туруучу Сулайманов Ражаптан жазып алынды.

Кайнарым. Тажик ССРи, Жергетал району, Номуна совхозунда жашаган Курмушев Түрдубайдан жазып алынды.

Азимкан. Тажик ССРи, Жергетал району, Сарыкенже кыштагында жашаган Таиров Алдакулдан жазып алынды.

Ак Суусар. Тажик ССРи, Жергетал району, Каракенже кыштагында жашаган Ташматов Мырзабектен жазып алынды.

Ай келин. Тажик ССРи, Жергетал району, Жайылган кыштагында жашаган Ваховдон жазып алынды. Аты белгисиз.

Бейаржан. Мурзайым. Туйгунжан. Шайыр кыз. Авукөз. Аппагым. Гезал кыз. Шамуратов Акхомдун жыйнаган материалдарынан алынды.

МАЗМУНУ

БАШ СӨЗ	5
ЖЕРГИЛИКТҮҮ КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ	14
КҮҢӨТАЙ (1)	14
КҮҢӨТАЙ (2)	15
КҮҢӨТАЙ (3)	16
КҮҢӨТАЙ (4)	18
АКЫРЕГИҢ МАРАЛДАЙ	18
КЫПЧА БЕЛ	19
МИНГЕН АТЫМ БОЗ БОЛСО	19
ОЛОҢ ЧАЧ	20
ТОТУ КУШ	22
СУУ БОЮНДА ЭКИ АЛМА	23
ЭНДИРЕП ЭСИМ ДАЛ БОЛДУ	23
ЖАКШЫДА БОЛОТ МЭЭР ЧӨП	24
АК ЗООНУН БАШЫ МӨҢГҮ КАР	25
КОШТОМОЛУУ КОШ БУЛАК	27
ЖАЗ КИЙГЕНИҢ ЖАШЫЛ ШАЙ	27
КЕП АЙТТЫРДЫМ БЫЙЫЛ КҮЗ	28
БОТОКӨЗ	29
АМАН БОЛ	29
САРЫ ЖЫЛДЫЗДАЙ МАҢДАЙЫҢ	30
ТЕҢТУШУМ, ЖАЛЖАЛ, АМАН БОЛ	30
АК ТАЯК КЫЙДЫМ КЫРЧЫНДАН	31
ҮМҮТАЙ	32
ЭРМЕГИМ СЕКЕТ КАЙДАСЫҢ?	32
АЙ ТИЙГЕН СЕНИН САРАЙЫҢ	34
ЧОЛПОНДОЙ КӨЗҮҢ ЧАЧЫРАП	35
ПЕНДЕДЕН ЧЫКПАЙТ СЕНЧЕЛИК	35
АРПАНЫН БАШЫ КАРАСУУ	37
ЖАГАЛМАЙ СЫНДУУ БУУДАН КӨП	39
АЗАБЫҢ ТАРТЫП БОЛДУМ МАС	39
СЫМБАТЫҢ БАШКА АДАМДАН	41
КАРААНЫҢ АЛЫС КӨРҮНҮП	44
МИҢГЕН АТЫМ КАРАГЕР	46
ОЙМОК ООЗ, КУМАР КӨЗ	50
ТИШИҢ БЕРМЕТ ТИЗИЛГЕН	52

АЛТЫНЫМ КҮЙСӨМ СЕН ҮЧҮН	54
АК КӨЙНӨК КИЙИП БУРАЛСАҢ	56
СИЗ НАБАТСЫЗ, БИЗ ШЕКЕР	57
ЖАШ ЭКЕНДЕ ОЙНОП-КҮЛ	58
АК ЖАЙНАК	60
КҮЙӨМҮН ЖАМАН КОЙ КӨЗҮМ	61
АШЫК ЖАР	62
САРЫ АЛТЫН ШАКЕК КОЛУНДА	65
СЕН КЕТТИҢ, МЕНДЕН БӨЛҮНҮП	66
АК СЫРГА	69
АК МАҢДАЙ	70
КАРА КӨЗ	72
СУРМАЛУУ КӨЗ, АК МАҢДАЙ	75
КАРАСАҢ КӨЗҮҢ МОЙМОЛЖУЙТ	76
СӨЗ АЙТАМЫН АЗЫРААК	77
НУРГУНЧА	77
АК КАЛТАР	78
АРКАР МОЮН, КОЛОҢ ЧАЧ	79
БЕШКӨКҮЛ	80
АЙТАМАК (1)	82
ЖАЙДАРЫМ	83
АШЫК ЖАР	86
ЖИГИТ МЕНЕН КЫЗ	87
АЙТАМАК (2)	89
АСЫЛЫМ СЕКЕТ, КАЙДАСЫҢ?	91
СЕЛКИ	93
НООДАЙЫМ	94
ЫРГАЛЫМ	95
АК ДИЛБАР	97
АК НАЗИК	100
АК КЫМЧА	101
ЖАН БАЛА	104
АК ДИДАР	104
АК ТОЛГОН	106
АК ТАРТИП	107
АК ШАЙЫР	108
СЕЛКАЙЫМ	110

ДАТКАЙЫМ	111
ЗАРДАЛ	113
МЫРЗАЙЫМ	114
МӨЛМӨЛ КЫЗ.....	116
БЕГДАТКА	118
СЕЛКИЖАН	119
АТЫҢДАН, ЖАМАЛ, АМАН БОЛ	120
КЕР СОЙЛОК.....	121
ТУЙГУНЖАН.....	122
ЛАЙЛИКАН (1)	124
ЛАЙЛИКАН (2)	125
АК КЕРБЕН	126
ДАРДИСАР	128
АК СУУСАР	129
СУЛУВУМ	131
АК ТОТУ.....	131
АК ЗУУРА.....	132
НУСКАЙЫМ	133
АК БИЛЕК	134
АК НООДА.....	136
ӨЗГӨЧӨМ (1)	138
ӨЗГӨЧӨМ (2)	140
АК ДИЛГИР	142
АК ЫРГАЛ.....	144
АК МАЙДА	149
БАРПАЙЫМ	150
САМАРЖАН	153
КАЙНАЛЫДАЙ КӨЗҮҢДӨН	153
СУЛУУ КЫЗ.....	156
АК САТЭҢ.....	157
БОТОКӨЗ	158
АК КЕЛИН (1)	158
АК КЕЛИН (2)	159
АК ЧАБАК	161
САРАЛА ӨРДӨК СЕН БОЛСОҢ	162
САЛЫНГАНЫҢ АК ЖООЛУК.....	163
КИЙГЕНИҢ КЫЗЫЛ БЕЙКАСАМ.....	164

АК ТУКАБА КӨЙНӨГҮҢ.....	165
КЕЛИНЖАН (1).....	168
СЫРГАЖАН	169
КЫЙНАЛДЫМ АШЫК МЕН БОЛУП	169
КЫПЧАКТАН КӨРДҮМ КӨП СУЛУУ	170
АК ЖООЛУК	171
БОЗДОТТУ МЕНИ ЖОРУГУҢ	174
АШЫК БОЛДУМ АРТЫҢДАН	176
ЧОК САЛДЫҢ ИЧТИ КУЙКАЛАП	181
СЕКЕТПАЙ	182
АК КӨЙНӨГҮМ.....	186
СААМАЙ ЧАЧ	187
КӨК ЖАЛЫН КЫЛДЫҢ ИЧИМДИ.....	188
АК КАЛТАР	190
ЖАШ КЕЛИН	190
КАРА КӨЗ	192
КАМКОРУМ	193
ЖАРООКЕР ЖОКСУҢ ЖАНЫМДА.....	195
КАТ ЖАЗАМЫН ӨТҮНҮП	196
АЧКЫЧЫ БОЛСОҢ САНААНЫН.....	197
КӨЙНӨГҮМ КЫЗЫЛ ТУБАРДАН.....	200
СЕНИ БИР, СЕНИ ДЕБЕСЕМ.....	200
КЕЧКИ СЫР	203
ТАМАШАҢДЫ САГЫНДЫМ	203
КЫЗЫЛ ГҮЛГӨ.....	204
СЕН БОЛСОҢ.....	204
СЕЛКИГЕ	205
ЖАРАЛДЫҢ БЕЛЕ МЕН ҮЧҮН	206
БИРГЕ ИШТЕШИП, БИР ЖҮРСӨК	206
ЖИГИТТИН ЫРЫ.....	207
ОРУНДАЙТ СЕНИН ТАЛАБЫҢ.....	207
СЕН БОЛСОҢ ДА, МЕН БОЛСОМ.....	207
ЖИЙДЕЛИ МЕНЕН АРАЛДЫ	208
КАБАРЫҢ УКТУМ СЫРТЫҢДАН	211
ЖАРКЫНЫМ.....	212
САНАСАМ КӨҢҮЛ ТУНАРЫП	212
ЖАРКЫНЫМ ОЙДОН КЕТПЕДИҢ.....	214

ДААНЫШМАН	214
ГҮЛКАЙЫР	215
БИР СЕНИ СҮЙӨМ БИЛИП ЖҮР	216
ЭСКЕРМЕ ЖАЗДЫМ ЭРМЕККЕ.....	217
СЕН БИР БЫШКАН ЖҮЗҮМСҮҢ.....	218
КЫЗ БУРАК.....	219
ЫШКЫҢА БОЛДУМ КУМАРЫ.....	220
КАДЫРКЕЧИМ КИШИМЖАН	221
СЕН БИР ГҮЛСҮҢ БАКТАГЫ	223
КЫЗЫГАМ КОЛДО ГҮЛҮҢӨ.	224
ТАЛАСТЫН БАШЫ ГҮЛ ЭКЕН	225
АСЫЛКЕЧИМ КАРА КӨЗ.....	226
ЖАШ СЕЛКИ	227
ЭЛИМДЕН ЧЫКТЫҢ БӨЛҮНҮП	229
СЕН ГҮЛ БАКЧА АЧЫЛГАН	230
САНААМДА ТУРАТ ЭЛЕСИҢ.....	231
ЖАЙЛООДО ЖҮРӨМ СЕНИ ЭСТЕП.....	231
ТАМЫЛЖЫП БЕТИҢ КЫЗАРЫП.....	232
ЖАРООКЕР СЕНИ САГЫНАМ	233
АЛТЫНЫМ	234
БИРГЕ КОНУП, БИР ЖАЙЛАП	235
КЫЯЛЫҢ АРТЫК ДҮЙНӨДӨН.....	236
КЕЛИНДИН ЫРЫ	238
АСМАНДАП УЧКАН БАЛА КУШ.....	238
КҮТӨМҮН	240
БАШКАЛАР САГА ОКШОБОЙ.....	240
АЙЫЛДА ЖҮРӨМ АМАЛ ЖОК.....	243
ТОЛГОНУП СЕНИ САГЫНДЫМ	248
СҮЙГӨНҮМ АМАН БАРСЫҢБЫ?	249
ТЫЛДАН ФРОНТКО КАТ.....	250
БААТЫР КУРБУМ.....	252
ЖОЛДОШУМА.....	252
УГУЛБАЙТ КАНТЕМ КАБАРЫҢ.....	253
КУРДАШЫМА	254
ЖОЛДОШУМА.....	257
ЖИГИТТИН КАТЫ	257
КҮНҮГӨ ОЙЛОП САГЫНДЫМ	258

ЖАРЫҢДЫ КӨРГҮН АЙЛЫҢДАН.....	261
ЖЕҢИП КЕЛ	262
АСКЕРДЕГИ ЖАРЫМА.....	263
ЭСТЕЛИК	263
БУЛБУЛ БОЛУП КАЛСАМЧЫ.....	264
САГЫНЫЧТУУ САЛАМЫМ	265
ГҮЛ БУКЕТ АРНАП ЖҮРӨМҮН	266
КОШ БОЛ, ЖАРЫМ	267
ЭР ЖИГИТ ЭЛДИН ЧЕТИНДЕ.....	267
КЕЛЕР КҮНҮ БАР БЕКЕН?.....	269
СҮЙГӨНҮМӨ	270
АСКЕРДЕН ЖАРЫМ КЕЛЕБИ?	271
СЕН БОЛСОҢ ДА, МЕН БОЛСОМ.....	272
КӨРБӨДҮМ СЕНДЕЙ АШЫК ЖАР	272
КЫЗ БУРАК.....	273
АЧЫЛСЫН, БАКТЫ-ТААЛАЙЫҢ.....	273
АЙЫМКАН	274
ТААЛАЙЛУУ КЫЗДЫН БИРИСИҢ	274
САНААЛАШ СЕНИ САГЫНАМ	275
ЖАНЫМДА ЖАРКЫН, ЖҮРСӨҢЧҮ	275
ЭЛИМДИН ЭРКЕ КЫЗЫСЫҢ	276
ЖАМАЛЫҢ ЖАЙДЫН ГҮЛҮНДӨЙ	276
САКТАЛУУСУҢ ЖҮРӨКТӨ.....	277
КАРЫНДАШКА.....	278
БИРГЕ ИШТЕП, БИР КҮЛСӨК!	278
АЧКЫЧЫ БОЛСОМ ЖҮРӨКТҮН	279
СЕЛКИГЕ.....	279
ЖАНДАТКАН СӨЗДҮ БИЛБЕЙБИ	280
САГЫНАМЫН СЕНИ МЕН.....	280
ЗЫЙНАТЫМ.....	281
ЖЫРГАЛ ДА ЖАШТЫК КҮНДӨРҮ	281
КАТ ЖАЗАМ ТЕРЕҢ СЫР МЕНЕН	282
СУЛУУСУ СЕНСИҢ ЭМГЕКТИН	283
КОЛУМА КАЛЕМ АЛАМЫН	283
КӨҢҮЛҮҢ МЕНИН ЭСИМДЕ.....	284
ТИШИҢ АППАК ТИЗИЛГЕН	284
ЭЗИЛИП БЫШКАН ТЫТТАЙСЫҢ	285

АСЫЛ ЖАР	286
ЖАРДАМЧЫ КЫЛАМ ДЕП АЛГЫН	287
ЖАЙДАРЫ СЕНИН МҮНӨЗҮҢ	287
ЖҮРӨМҮН АЛТЫН САГЫНЫП.....	288
СЕН ГҮЛКАЙЫР АЧЫЛГАН	289
АШЫКМЫН.....	289
БАСКАН ИЗИҢ БИЛИНБЕЙ.....	291
ТЕҢТУШУҢ БОЛСОМ КАНДАЙСЫҢ?.....	291
КЕТКИМ КЕЛБЕЙТ ЖАНЫҢДАН	292
АЛА ЖҮР МЕНИ ЭСИҢЕ.....	293
ЖАРЫГЫҢ АЙДЫН НУРУНДАЙ	293
САГЫНДЫМ ОЙНОП-КҮЛГӨНДҮ	294
АК ЧАБАК ДЕП АЙТАЙЫН	294
КӨЙНӨГҮМ КЫЗЫЛ ТУБАРДАН.....	295
ЖАРООКЕР ЖОКСУҢ ЖАНЫМДА.....	295
КАДЫРКЕЧИМ КИШИМЖАН	297
АЧКЫЧЫ БОЛСОҢ САНААНЫН.....	297
САНАСАМ КӨҢҮЛ ТУНАРЫП	298
ГҮЛКАЙЫР	299
БИРГЕ КОНУП, БИР ЖАЙЛАП	299
ЖАРКЫНЫМ, САГА АЙТААРЫМ.....	300
ТАМЫЛЖЫП БЕТИ КЫЗАРЫП	301
ЭСКЕРМЕ ЖАЗДЫМ ЭРМЕККЕ.....	302
ЭСКЕРМЕДИ БЕРЕМИН.....	303
АК АЛМА.....	304
БИР СЕНИ СҮЙӨМ, БИЛИП ЖҮР	304
СҮЙГӨНҮМ.....	305
СҮЙГӨНҮМӨ	306
ОКУП, БИЛИМ АЛАЛЫ.....	306
АСКАЛУУ ЗООДО АРКАРСЫҢ	307
ЭСТЕЧИ.....	308
АК МАҢДАЙ	308
СЕН БОЛСОҢ.....	309
АЛЫШЫП ОЙНОП ЖҮРӨЛҮК.....	310
СҮЙГӨНҮМ СЕЛКИ, АМАНБЫ?	310
ЖАШЫЛ ГҮЛ БОЛУП ЖАЙНАЙСЫҢ	311
АК АЛМА БОЛСОҢ ШАКТАГЫ	312

ЗАМАНАМ СОНУН ЖАРАЛДЫ	313
ЖАШ СЕЛКИ	314
КАТ ЖАЗАМЫН ӨТҮНҮП	315
ЖАРАЛДЫҢ КАНДАЙ АЛТЫНДАН?	316
БЕРЕМИН САГА АНТЫМДЫ	317
ЧҮРӨК.....	318
ЭРКЕМСИҢ.....	319
КӨЗҮҢ КҮЙГӨН ПАНАРДАЙ	320
ӨЗҮҢДӨЙ БОЛСО СҮЙГӨН ЖАР	320
ЖАЗАМЫН КАТТЫ СҮЙГӨНДӨН	321
ЖЫЛДЫЗЫҢ ЫСЫК ЖАРАЛГАН.....	323
АРМАНЫМ БАРБЫ ДҮЙНӨДӨ.....	323
КАРАБАЛТА, КЕҢ СОҢКӨЛ	324
КЫЗЫЛ ГҮЛ КОЛГО БЕРЕСИҢ	325
СЕЛКИГЕ.....	325
КҮЙГӨН	326
ГҮЛБУРАК.....	326
ГУЛАЙЫМ	327
ӨЗҮМДҮН СҮЙГӨН СЕЛКИМЕ.....	328
БАРСАҢ САЛАМ АЙТЫП КОЙ	329
ОЙЛОСОМ ЖҮРӨК ЭЗИЛЕТ	329
СҮЙГӨНҮМӨ	330
САГЫНЫП СЕНИ КҮЙӨМҮН*	331
КҮТӨЙҮН.....	332
СҮЙГӨН ЖАРГА.....	332
ЖАРЫМА	333
СЕЛКИЖАН	334
НООДАЙЫМ (1).....	335
КЕЛИНЖАН (2).....	336
КОЙ КӨЗ.....	337
МӨЛМӨЛҮМ	337
АШЫК ЖАР	338
АРКАР МОЮН, КОЛОҢ ЧАЧ.....	338
КҮЛҮЙПА, КҮЛНАР ЭКИ АШЫК.....	339
АК МАҢДАЙ	340
АЛМАЛУУ БУЛАК АЛАША.....	340
ПАРИЗАТ	341

КЫЗ ОЙНУНДАГЫ ЫР.....	341
АЙТАМАК.....	342
СЕКЕТ ЫРЫ	343
САТАНИМ	344
ЖАР-ЖАР	345
АЙСУЛУУ	346
АК ТОЛГОН	347
ДАРДИСАР БОЛУП ЖҮРӨМҮН.....	351
КЫЗДЫН ЫРЫ:	352
ЖИГИТТИН ЫРЫ:	352
СУЛУУМ	352
КҮЙДҮРДҮҢ МЕНИ МЫНЧА СЕН	354
КЕЛИНЖАН (3).....	354
ЖАКШЫ БОЛСУН АЛГАНЫҢ.....	356
КЫЗЫЛДЫ КИЙГЕН СИЗЧЕ ЖОК	357
СЕРГЕКЖАН.....	358
ЖАШ КЕЛИНДИН ЫРЫ	359
АК ЫРГАЛ.....	361
СУЛУУМА	363
НООДАЙЫМ (2).....	365
АБАДА УЧКАН МЕН БОЛСОМ.....	367
АШЫКТЫК ЫРЫ	367
СҮЙГӨНГӨ.....	368
КИМГЕ АЙТАМ	369
КОМУЗУҢ БАРБЫ ЧЕРТКЕНГЕ.....	369
СҮЙГӨНҮМ СЕЛКИ, АМАНБЫ?	370
КОЛУҢДУ БЕРЧИ СҮЙГӨНҮМ	370
ЧАЧЫҢ БИР ТАЛ-ТАЛ ЖИБЕКТЕЙ.....	371
СУНАЙЫН ДЕСЕМ КОЛ КЫСКА.....	373
БИР СУЛУУГА	374
КЫЗЫК ГО СҮЙҮҮ БААРЫНАН	375
ТҮРЛӨМӨ ЖООЛУК САЛЫНДЫМ	375
СОЗУЛА ТАРТЫП ГҮЛ АЧСАҢ.....	376
СҮЙҮҮ АРМАНЫ	377
СҮЙҮҮ ЫРЫ	378
АЛТЫН ДЕП САГА АТ КОЙДУМ	378
СҮЙҮҮНҮН СҮЙҮҮ ЫГЫ БАР.....	379

БАРАЙЫН ДЕСЕМ ЖОЛУМ ТАР	380
АШЫКТЫК ЫРЫ	381
НИЧКЕ КАШ	382
САГЫНЫП САЛАМ КАТ ЖАЗАМ	383
ТЕҢТУШТАР ОЙНОП ЖЫРГАЙЛЫ	383
ОЙ ТОБО	384
ЖЫЛКЫЧЫ КЕЛИН	384
ЖАКТЫРАМ	385
КҮЙГӨН (1).....	385
АЛЫЙМАН	386
СҮЙГӨНҮМ ЧЫКСА БОЛБОЙБУ	386
КОЛХОЗ КҮЙГӨНҮ	387
КЫЗЫЛ ГҮЛ	387
СУЛУУЛАР	387
АГЫН СУУ.....	388
КИМГЕ АЙТАМ	388
АЧКЫЧЫ БОЛСОМ САНААНЫН.....	389
КОЛХОЗДОГУ КУРБУМА	389
АЙ КЕЛИН	390
КАЙНАРЫМ	391
КЕЛИНГЕ	392
КАРАТОО БАШЫ БҮЛДҮРКӨН	392
СҮЙГӨНГӨ.....	393
ЖАГАЛМАЙ БОЛУП КЕЛСЕҢЧИ.....	393
АК ЗООНУН БАШЫ МАНДАЛАК	394
ҮКӨЙ	395
КҮЙГӨН (2).....	395
СЕКЕТПАЙ	396
ГӨЗӨЛ КЫЗ	397
ЖИГИТКЕ	397
ЫРДАСА ЫРДАП АЛАЛЫК	398
ӨМҮР.....	398
ТАЖИКСТАНДЫК КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ	400
КЫЗДЫН ЫРЫ	400
СҮЙГӨН КЕЛИНГЕ.....	401
БАРНАХАН	401
ЧЕБЕР КЫЗ	404

КЕЛИНЖАН (1).....	405
КЕЛИНЖАН (2).....	405
ДИНАРЫМ (1).....	407
ДИНАРЫМ (2).....	408
МӨЛМӨЛҮМ	410
СЕЛКИХАН (1)	411
СЕЛКИХАН (2)	414
АШЫГЛЫК	415
АК ЫРГАЛ.....	417
АК ДИЛВАР (1).....	419
АК ДИЛВАР (2).....	420
ЫРДЫН БАШЫ ЫР САВАК	421
АК ТЕРЕК БОЛСОМ БҮРДӨГӨН.....	422
ТОКТОЖАН	423
СЕН АЛМАСЫҢ ГҮЛДӨГӨН.....	425
СУЛУВУМ	426
ШАЛБАЛБАК.....	428
«С» ТАМГА.....	429
КАРАЙ КӨЗ.....	431
АК ЧОЛПОН	432
ТОЛМОЧУМ.....	436
МӨЛМӨЛҮМ	437
КАЙНАРЫМ	439
АЗИМКАН	440
АК СУУСАР	441
АЙ КЕЛИН	442
МУРЗАЙЫМ.....	443
ШАЙЫР КЫЗ	444
АППАГЫМ.....	445
БИРИНЧИ КОЛУМ — БАРМАГЫМ	446
КӨК ЗООНУН БАШЫ КӨБҮРГӨН.....	447
АЙЫЛЫҢ АСТЫ КЕЧМЕЛИК*	447
КЫТАЙЛЫК КЫРГЫЗДАРДЫН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ.....	448
СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ	448
АЙРЫМ СӨЗДӨРДҮН ТҮШҮНДҮРМӨЛӨРҮ.....	467
ТҮШҮНҮКТӨР	470